HENRIC AL IV-LEA

PARTEA I

Traducere de DAN *DUTESCU*

PERSOANELE

REGELE HENRIC IV
HENRIC, prinţ de **Walesl** fiii re-
JOHN DE **LANCASTER] gelui**
CONTELE DE WESTMORE-LAND
SIR WALTER BLUNT
THOMAS PERCY, conte de Worcester
IIENRY PERCY, conte de Northumberland
HENRY PERCY, supranumit Hotspnr, fiul său
EDMUND MORTIMER, conte de March
R1CHARD SCROOP, arhiepiscop de York
ARCHIBALD, conte de Douglas
OWEN **GLENDOWER** SIR RICHARD VERNON SIR JOHN FALSTAFF SIR MICHAEL, un prieten al arhiepiscopului de York
POINS **GADSHILL**
PETO
BARDOLPH
LADY PERCY, soţia lui **Hot-**
spur şi sora lui Mortimer LADY MORTIMER, fiica lui Glendower şi soţia lui Mortimer Mrs. QUICKLY, hangiţă la hanul „Capul de mistreţ"
din Eastcheap
Lorzi, ofiţeri, un armaş, un hangiu, un cămăraş, tejghetari, doi cărăuşi,
drumeţi, slujitori.
Acţiunea se petrece în Anglia.

ACTUL 1

SCENA 1

Londra. Palatul regelui.
Intră regele Henric, Westmoreland şi alţii.

REGELE HENRIC:

Sleiţi cum sîntem şi nălbiţi de griji[1], Dăm timp acum înspăimintatei păci[2] Cu sufletul la gură să vestească în şoapte iuţi, tăioase, lupte nouă Ce vom începe-n ţări îndepărtate. Pămîntul nostru nu-şi va mai mînji Cu sîngele copiilor săi faţa; Troieni de luptă nu-l vor mai brăzda; N-or mai strivi copitele în iureş Gingaşe flori; încrîncenaţii ochi - Ca meteorii[3] unui cer spăimiu, Tot dintr-o mamă rupţi, dintr-un aluat - Au scăpărat pînă mai ieri, mînaţi La luptă de lăuntrice dihonii; Dar azi purced în bună învoială Fc-acelaşi drum, căci vrajba este stinsă Şi-s iarăşi fraţi cu toţii şi prieteni. Războiul, un tăiş pus rău în teacă, Stăpînul nu-şi va mai răni. De-aceea, Prieteni, spre mormîntul lui Hristos - Sub binecuvîntata cărui cruce Sîntem chemaţi a-i fi ostaşi - pornim O oaste englezească ce-şi struji în pîntecele mamei braţ de luptă,

[1,1]

WESTMORELAND:
REGELE HENRIC:
WESTMOEELAND:
REGELE HENRIC:

S-alunge pe pagini din Ţara Sfîntă
Unde-au păşit - sînt paisprezece veacuri -
Blajinele picioare, pironite
Pe-nmara cruce spre-a ne mîntui.
Dar vechi de-un an[4] ne este gîndu-accsta
Şi nu ea să vă spun că vom purcede
Ke-am adunat acum. Ci vreau s-aud
Iubite văr[5] al uostru, Westmoreiand,
Ce hotărîri s-au hiat aseară-n sfat
întru grăbirea faptei noastre scumpe.
De zorul ei ne-am Mmîntat, stăpine,
Şi-am chibzuit şi-asupra cheltuielii,
Cînd iată, val-vîrtej, sosi aseară
Din Wales ştafetă cu-ncrnntate veşti.
Şi cea mai rea-i că Mortimer cinstitul, _
Pornind cu cei din Herefordshirc[6] război
Asupra zurbagiului Glendower,
Căzu în mina veîşului[7] hain

Ce-i căsăpi o mie dintre-ai Iui;
Iar leşurile lor alît de rău
Batjoeoritc-au fost fără ruşine
De velşelc femei, că nu se-ndeainnă
Sfiosul gînd să-nchege povestirea.
Se parc, deci, că vestea luptei lor
IN'e strică treaba ce puneam la cale.
Da, da, şi altele aşijderi, doamne,
Căci veşti mai tulburi şi mai nedorite
Sosind din miazănoapte, sună astfel:
De Ziua Crucii, Hotspur[8] cel viteaz,
Ştiţi, Harry Percy, fiul, s-a ciocnit
Cu mult vestitul scot, vîrtosul Douglas,
La Holmedon[9];
Şi-au petrecut un crîncen ceas acolo,
De e să judecăm şi după zvonuri
Şi după larma tunurilor lor[10];
Căci cel ce-aduse vestea s-a pornit
Călare-n toiu-nflocărat al luptei
Cînd cumpăna izbtnzfi şovăia.
Dar iată un prieten drag, destoinic,
Sir Walter Blunt, de-abia descălecat
Şi colbuit de cîte colburi toate
Se află între Holmedon şi-acest scaun.
Ke-aduee veste îmbucurătoare:
WESTMORELAND: REGELE HENRIC
WESTMORELAND:
REGELE HENRIC:
WESTMORELAND:
[I, t]
Lord Douglas e înfrînt; pe cîmp, la Holmedon
Văzu sir Walter zece mii de scoţi
Şi douăzeci şi doi de cavaleri
Zăcînd morman în sînge; prins-a Hotspur
Pe Mordake, contele de Fife, fiu vîrstnie
Lui Douglas biruitul; şi pe conţii
De Atlioi, Murray, Angus şi Mentcith.
Nu-i asta pradă vrednică de cinste,
Nu-i un cîştig frumos? Ei, vere, ce zici?
Ba zău,
Făli-s-ar orice prinţ, cu-aşa izbîndă.
Mă faci să cad în ciudă şi păcat,
Să-l gelozesc pe lord Northumbcrland
Că are-un fiu blagoslovit de cer,
Un fiu purtat pe valurile faimei,
Din crîng, copacul cel mai nalt şi drept,
Odorul soartei şi mhidria ei;
Iar eu privindu-l cit de vrednic este, /: '
Nu pot vedea la Harry-al meu pe frunte
Decît ruşine şi desmăţ. O, Doamne,
De s-ar vădi că vreo zînă, noaptea,
Schimbat-a-n leagăn pruncii cînd dormeau
Şi-al meu e Percy, - al lui Plantagenet[11],
Atunci eu l-aş avea pe Harry-al lui,
Iar eu pe-al meu! Dar mi-l alung din
Ce zici de ifosul lui Percy fiul?
Toţi prinşii cîţi căzură-n mina lui
îi ţine pentru el, şi-mi dă de ştire
Că numai Mordake e al meu, şi-atît[12].
Aici e mîna unchiului său Worcester[13]
Ce-n toate ţi se-arată neprieten;

Iar el se-nfoaie şi bîrligă coada
Juneţii împotriva slavei tale.
L-am şi chemat să-mi doie socoteală;
De-aceea vom lăsa un timp s-adaste
Piosul nostru gînd: Ierusalimul[14].
Vom ţine sfat pe miercurea ce vine
La Windsor; să-i vesteşti, te rog, pe lorzi,
Şi-apoi să te întorci la noi degrabă;
Căci sînt de spus şi de făcut mai multe
Decît mă lasă să rostesc mînia.
Aşa voi face, doamne.
jind!
(Ies.)
[I, 2]
SCENA
Tot la Londra. într-o încăpere a palatului. Intră prinţul Henric şi Fatslaff,
FALSTAFF: Ia spune-mi, Hal[15], flăcăule, cam cît să fie ceasul?
PRINŢUL HENRIC: într-aşa hal ţi-ai năclăit minţile sugând la vinaţuri vechi, dîndu-ţi drumul la curea şi tolănindu-te pe laviţe după masă, încît nici nu mai ştii să întrebi ceea ce ai dori să afli cu adevărat. De ce dracu' oi fi vrînd să ştii cît e ceasul? Aş înţelege dacă orele ar fi cupe de vin de Xeres[16]; minutele, claponi fripţi; bătăile orologiilor, sporovăială de muieri; cadranele, firme de tractire, iar sfîntul soare însuşi, o fetişcană ochioasă şi focoasă, îmbrăcată în mătase ca para focului[17]. Altfel nu pricep de ce m-ai întreba aşa de florile mărului cîte ceasuri sînt.
FALSTAFF: Adevăr grăit-ai, Hal! Noi ăştia care avem mîna cam lungă ne călăuzim mai degrabă după lună şi cele şapte stele[18], decît după Phoebus[19] „prea strălucitul cavaler rătăcitor"[20]. Dar ruga-m-aş ţie, deşuchiatul inimii mele, ca atunci cînd ai s-ajungi rege - Dumnezeu să-ţi ocrotească hanii, adică vreau să zic tronul, că de har... nici pomeneală...
PRINŢUL HENRIC: Cum, n-am eu har?
FALSTAFF: Zău că n-ai! Nici cît negru sub unghie!
PRINŢUL HENRIC: Aşa vrasăzică! Ei, şi-apoi? Hai, vorbeşte lămurit, vorbeşte lămurit!
FALSTAFF: Chiar aşa, deşuehiatul inimii mele, cînd ai s-ajungi rege, nu îngădui să ni se spună jefuitori ai frumuseţilor zilei, nouă care sîntem cavalerii nopţii. Hăitaşi de-ai Dianei[21], slujitori ai umbrei, răsfăţaţi ai lunii să ni se spună. Şi să se ştie că sîntem oameni stăpîniţi, pentru că noi, ca şi marea, stăpîniţi sîntem de neprihănita şi mîndra noastră domniţă, luna, sub a cărei oblăduire tîlhărim.
PRINŢUL HENRIC: Grăişi cu tîlc şi bine le-ai mai potrivit, căci soarta noastră de oameni ai lunii are ca şi marea flux şi reflux, şi ca şi marea, ea tot de lună e stăpînită. Iată, de pildă: o pungă cu galbeni şterpelită cu deplină hotărîre luni noaptea, e golită întru deplină destrăbălare marţi dimineaţa. O înhaţi strigînd: „Punga sau viaţa!" şi o toci zbierînd: „Să mai vină un rînd!" Soarta este ca marea: aci te coboară pînă la piciorul spînzurătorii, aci te saltă odată cu talazul pînă lîngă ştreang.

FALSTAFF: Pe cinstea mea, flăcăule, adevăr grăişi. Ei, da' zi tu că hangiţa mea nu-i muieruşca cea mai cu lipici din cîte se află.
PRINŢUL' HENRIC: Ba e dulce ca mierea Hyblei[22], bătrîno stîlp de circiumă. Dar ia spune-mi, nu te ia cu răcori cînd vezi un laibăr armăşesc din piele de bivol[23].
FALSTAFF: Ia mailas-o, măi zăpăeilă! Mai las-o cu zeflemelele astea şi cu vorbe-n doi peri! Ce ciuma am eu de împărţit cu un laibăr de-ăla din piele de bivol?
PRINŢUL HENRIC: Dar eu ce sfrinţie aş avea de împărţit cu hangiţa? _
FALSTAFF: D-apoi n-ai chemat-o tu de nu ştiu cîte ori să-ţi dea socoteala?
PRINŢUL HENRIC: Şi pusu-te-am cîndva să-ţi plăteşti partea?
FALSTAFF: Nu. Ce e al tău, e al tău! Pe aici tu pe toate le-ai plătit,
PRINŢUL HENRIC: Pe-aici şi pe aiurea, atît cît m-au ţinut baierile pungii; iar cînd nu, mai luam şi pe veresie.
FALSTAFF: Nu luai tu mult pe veresie de nu erai moştenitor la visterie. Dar ia spune-mi, deşuchiatul inimii mele, eînd ai să ajungi rege, au să mai fie spîuzurători în Anglia? Şi bătrîna cumătră legea veche tot aşa cu zăbală ruginită îi va struni pe cutezători? Tu să nu spînzuri nici un hoţ cînd ai să fii rege.
PRINŢUL HENRIC: Eu nu, căci asta va fi sarcina ta.
FALSTAFF: A mea? Phii. straşnic! Pe Dumnezeul meu, vrednic judecător voi fi.
PRINŢUL HENRIC: Tc-ai şi încurcat în judecată! Voiam să spun că tu vei avea de spînzurat pe toţi tîlharii şi că în felul acesta vei ajunge călău de soi.
FALSTAFF: Mă-nvoiesc, Hal, mă-nvoiesc! Şi dacă stai să te gîn-deşti, meseria asta mi s-ar potrivi la fel de bine ca şi slujba de curtean, ascultă ce-ţi spun cu.

PRINŢUL HENRIC: Ca să te căftăneşti cu vreo slujbă?
FALSTAFF: Ca să mă căftănesc cu niscai ţoale! Că strînge la ţoale călăul[24], nu glumă! Ei, fir-ar să fie, sînt amărît ca un cotoi năpîrlit sau ca un urs cu belciugu-n bot.
PRINŢUL HENRIC: Sau ca un leu bătrîn, sau ca lăuta unui îndrăgostit.
FALSTAFF: Chiar aşa! Sau ca bîzîitul unui cimpoi din Lincoln-shire[25].
PRINŢUL HENRIC: De ce n-ai zice ca un iepure[26] sau ea mlaştinile din Moorditch[27]?
FALSTAFF: Umbli după cele mai greţoase asemuiri, ceea ce nu te împiedică să fii cel mai isteţ, cel mai ticălos şi cel mai dulce dintre prinţişori. Te rog însă, Hal, să nu-mi mai faci sînge rău

cu asemenea neghiobii. Tare aş mai vrea să aflu de unde ne-am putea cumpăra fiecaxe cîte un nume bun. Mai zilele trecute, un lord bătrîn din sfatul ţării mi-a vorbit pe stradă cu dojana despre tine. Eu însă nu l-am prea ascultat. Şi totuşi, cu cîtă înţelepciune grăia, şi eu nu l-am luat în seamă; zău, cu cîtă înţelepciune mi-a vorbit, si chiar în mijlocul drumului.
PRINŢUL HENRIC: Bine ai făcut! înţelepciunea strigă pe uliţe[28], dar nimeni n-o ascultă!
FALSTAFF: Uf, blestemate sînt zicalele tale şi zău c-ai fi în stare să-l faci şi pe un sfînt să cadă în păcat. Să ştii însă că mă ai pe suflet, Hal. Dumnezeu să te ierte. înainte de a te cunoaşte, Hal, eram a-toate-neştiutor. Iar acum, ca să vorbim drept, am ajuns să nu fiu cu mult mai breaz decît un tîlhar de rînd. Dar trebuie să mă lepăd o dată de viaţa asta, şi am să mă lepăd. Pe Sfîntul Dumnezeu, mare ticălos sînt dacă nu mă lepăd. N-aş vrea să mă înghită iadul pentru nici un fiu de rege din toată creştinătatea.
PRINŢUL HENRIC: Ia spune, Jack, de unde mai şterpelim mîine o pungă?
FALSTAFF: De oriunde pofteşti, flăcăule. Eu unul sînt gata. De nu, potlogar să-mi zici şi să mă spînznri de picioare.
PRINŢUL HENRIC: Văd cit a făcut din tine căinţa: de la cuvioşie ai şi sărit la pungăşie.
(Intră Poins.)
FALSTAFF: Păi, Hal dragă, doar asta mi-i chemarea! Şi nu-i nici un păcat ca omul sa trudească întru chemarea sa. Poins! Ei, acum o să aflăm dacă Gadshill[29] a mai pus ceva la cale! O, dacă oamenii s-ar mîntui după faptele lor, care din cazanele iadului ar fi destul de încins pentru Gadshill? Ăsta e cel mai de frunte tîlhar dintre cîţi au strigat vreodată „Stai!" unui om
cumsecade!
PRINŢUL HENRIC: Bună dimineaţa, Ned![30]
POINS: Bună dimineaţa, dragă Hal. Ce mai face jupînul Mustra-rc-dc-cuget? Ce mai zice sir John Vinişor-dres? Ia spune, Jack, cum te mai înţelegi cu diavolul? Că i-ai arvunit sufletul de vinerea mare pe o ulcică de vin şi pe un hartan rece de clapon.
PRINŢUL HENRIC: Sir John se ţine de cuvînt şi dracul îşi va lua ce i se cuvine, că ce-i al lui e pus de-o parte, şi sir John niciodată n-a dat de minciună o zicală,
POINS: Aşadar eşti osîndit pentru că îţi ţii cuvîntul dat diavolului!

PRINŢUL . HENRIC: Iar altfel ar fi fost osîndit pentru că l-a tras pe diavol pe sfoară.
POINS: Măi feţii mei logofeţi, ia să vă înfăţişaţi voi mîine cu noaptea-n cap în pădurea Gadshill, la ceasurile patru. Trec pelerinii spre Canterbury[31] cu daruri scumpe, şi neguţători cu punga doldora vin călări spre Londra. Am făcut rost de măşti pentru toată lumea; cai aveţi voi. Deseară Gadshill înnoptează la Rochester; pentru mîino seară am poruncit o cină în East-cheap[32]. Treaba asta o facem uşor ca-n vis. Dacă veniţi, am să vă umplu pungile cu galbeni; dacă nu, rămîneţi acasă şi de ştreang
s-aveţi parte. FALSTAFF: Ascultă, ici, Yedward![33] Dacă rămîn acasă şi nu merg,
te spînzur eu pe tine că tc-ai dus! POINS: Vii, bucălatule? FALSTAFF: Hal, tu te prinzi? PRINŢUL HENRIC: Ce face? Eu să fur, să tîlhăresc? Nici gînd,
pe legea mea!
FALSTAFF: Nu-i nici pic de cinste, de bărbăţie şi de dreaptă tovărăşie în tine şi nici din sînge regesc nu te tragi dacă pregeţi să înfrunţi primejdia pentru coroane.
PRINŢUL'HENRIC: Dc-i aşa, fie! Să-rui fac şi eu o dată de cap!
FALSTAFF: Vezi, aşa mai zic şi eu!
PRINŢUL HENRIC: Ba uu, fie ce-o fi, eu rămîn acasă.
FALSTAFF: Pe legea mea, cînd ai s-ajungi tu rege, eu trădător am să mă fac.
PRINŢUL HENRIC: Puţin îmi pasă!
POINS: Rogu-te, sir John, lasă-ină singur cu prinţul. Am să-i înfăţişez atîtea temeiuri în sprijinul năzbîtiei ce punem la cale îneît vei vedea că are să meargă.
FALSTAFF: Fie! Şi să vă dea Domnul, ţie duhul convingerii, iar lui urechile înţelegerii, ca tot ce i-ai spune să-l mişte şi tot ce o auzi să creadă, în aşa fel îneît, de dragul glumei, adevăratul prinţ să se pomenească un fur închipuit, căci în vremea noastră pînă şi bietele tîlhării au neveie de proptele. Kămîneţi cu bine. Pe mine mă

găsiţi la Eastcheap.
PRINŢUL HENRIC: Cu bine, primăvară tîrzie! Cu bine, flăcău tomnatic![34]
(Falstaff iese.)
POINS: Şi acum, dulcele meu prinţişor, ia să-ncaleci şi matale mîine cu noi. Am pus la cale o trăznaie pe care n-o pot scoate la capăt singur. Falstaff, Bardolph, Peto şi Gadshill au să prade nişte oameni cărora le-am întins cursa, iar după aceea

intrăm noi în joc. Noi doi nu luăm parte la jefuială. Dar cînd vor avea cei patra prada în mîini, capul să mi-l tai dacă nu-i vom prăda noi pe ei!
PRINŢUL HENRIO: Dar cum o să ne rupem de ei cînd o fi la o adică?
POINS: Noi doi pornim înainte sau în urma lor şi le dăm un loc de întîlnire undeva unde ne vine nouă la îndemînă. Ei vor da buzna să facă singuri isprava. Dar nici n-or să apuce s-o termine bine, că le şi sărim în spinare.
PRINŢUL HENRIC: Aşa 'ar fi dacă nu ne-ar cunoaşte după cai, după haine şi alte semne.
POINS: Nicidecum! Caii n-or să ni-i vadă, c-am să-i priponesc în pădure; măştile ni le vom schimba de îndată ce ne despărţim de ei; şi află, domnişorule, că am şi nişte anterie de cînepă la îndemînă sub care să ne ascundem portul nostru cel cunoscut.
PRINŢUL HENRIC: Numai de nu ne-ar răzbi ei pe noi.
POINS: Pe doi din ei îi ştiu fricoşi, din cea mai veche viţă a celor care au dat dosul vreodată; iar cit îl priveşte pe al treilea, dacă s-o bate mai mult dccît crede el că-i de ajuns, mă las de meseria armelor. Hazul acestei trăznăi vor fi tocmai nemaipomenitele minciuni pe care grăsunul ăsta ticălos are să ni le îndruge cînd ne vom aduna cu toţii la chef. Ai să-l auzi c-a luptat cu treizeci de oameni pe puţin, cum s-a apărat, cum a lovit şi prin cîte primejdii a trecut. Şi tot hazul are să fie cînd l-om da de gol.
PRINŢUL HENRIC: Fie, merg cu tine. îngrijeşte-te de toate cele de trebuinţă şi vino de mă întîlneşto mîine seară la Eastcheap, la cină. Mergi cu bine.
POINS: Cu bine, milord.
(lese.)
PRINŢUL HENRIC: Vă ştiu pe toţi, şi-o vrome-am să v-ajut în desfrînata voastră trîndăvie[35]. Şi totuşi fi-voi soarelui asemeni[39] Cînd lasă norii joşi, păgubitori, Să-ntunece pe lume strălucirea^; Dar cînd vrea iar să fie el întreg, Cu-atît mai scump cu cît e aşteptat, Străpunge ceaţa tulbure şi hîdă Ce se părea că-n pîclă îl sugrumă. De-ar fi tot anul sărbători voioase, Ar fi şi jocul plicticos ca munca.

Puţine doar de sînt, dorite-s foarte, Căci lucrul rar din toate-i mai plăcut. Cînd voi zvîrli dezmăţul de pe mine, Şi voi plăti ce n-am făgăduit, Cu cît sînt eu mai bun ca vorba mea, Cu-atît îi voi uimi pe cei ce nu cred. Ca giuvaerul strălucind în beznă, Virtutea-mi va ţîşni dintre păcate Şi toţi se vor opri miraţi, văzînd Pe catifeaua neagră piatra rară. Cînd nimeni nu se-aşteaptă, mă dezbar De fărdelegi, făcînd păcatul har.
(Iese.)
SCENA 3
Tot Londra. O încăpere în palat.
Intră regele Henric, Northumberlcmd, Worcester,
Eolspur, sir Walter Blunt şi alţii.
REGELE HENRIC: Mi-a fost prea rece sîngele şi leneş De nu-l stîrnir-aşa nemernicii. Iar voi m-aţi dibuit, căci drept aceea îmi siluiţi răbdarea. Dar să ştiţi Că de acum voi fi mai mult eu însumi, Temut şi crunt, decît aşa cum sînt: Ca puful, moale, lin ca untdelemnul, îneît pierdui cinstirea ce n-o dau Decît cei mîndri celor şi mai mîndri.
WORCESTER: Nu i se cade casei noastre, doamne,
Harapnicul măririi-asupra ci. Mărirea, da, pe care-am ridicat-o Cu truda mîinii noastre.
NORTHUMBERLAND:
Stăpîne-al meu...
Tu, Worcester, pici de-aici; citesc primejdii
Şi răzvrătire în privirea ta.
Prea dîrz şi prea semeţ ne stai în faţă.
Nicicînd n-a îndurat un suveran
încruntătura unei frunţi vasale.
REGELE HENRIC:

Ai voie să ne laşi; te vom chema Cînd sfatul tău ne-o fi de trebuinţă.
(Worcestcr ies-c.) (Către Norfliumberlaită.)

Voiai să spui ceva.
NORTHUMBERLAND:
Da, bunul meu stăpîn.
Toţi prinşii ce-i ceru măria ta,
Luaţi de Harrv Percy, - aici de faţă,
La Holmcdon, nu-i păstră hapsin, îmi spune,
Cum i s-a povestit măriei tale.
Vreo pismă sau răstălmăciri viclene -
Şi nu feciorul meu - sint vinovaţi.
HOTSPUR: Nu m-am împotrivit nicicum, stăpîne.
Dar mi-amintesc că-n ceasul după luptă, Sleit de furie şi frînt de trudă, Cum răsuflăm din greu proptit în paloş, Veni un domnişor, un sclivisit, Gătit ca pentru nuntă: barba-i tunsă Părea o mirişte sub seceriş[37]. Duhnea ca o dugheană de parfumuri. în degetele-alungi ţinea gingaş O cutiuţă plină de miresme Ce şi-o trecea din cînd în cînd sub nas, Iar nasul, mîniat, pufnea a scîrbă... Şi junele zîmbea şi gungurea; Mai apoi, cînd cărau ostaşii leşuri. El i-a făcut mîrlani şi nceiopliii, C-au îndrăznit să treacă hoituri lude între zefir şi înălţimea sa. Cu multe sclifoseli de domnişoară, M-a descusut; şi mi-a cerut să-i dau în numele măriei tale, prinşii. Eu, ars cumplit de răni neînchegate, Bătut la cap de pupăzoiu-acela, **întărîtat** de el şi de durere, I-am aruncat o vorbă - nu ştiu care - Că-i dau sau nu... Mă-nnebunea **văzîndu-l** Ca din cutie scos, duhnind dulceag, Sporovăind precum o jupînească, De tobe, răni, si tunuri - Doamne iartă!
16
», 31
Spunea că pentru rănile adinei Nu este leac mai bun ca spermanţetul, Şi că-i păcat de moarte, zău aşa, Ca să dezgropi silitra blestemată Din pîntecul blajinului pămînt... Că mulţi voinici răpus-a mişeleşte. De n-ar fi ticăloasele de tunuri, S-ar fi făcut şi el ostaş, mă rog. La bîiguiala-i stearpă, eu, stăpîne, Am dat răspuns cum ştii: c-o **vorbă-n** vînt. Ci rogu-te, nu-i lua de bună pîra Ce vrea să-nalţe stavilă-ntre tine Şi dragostea ce-o port măriei tale.
BLUNT: De judeci bine-mprejurarea, doamne,
Atuncea tot ce-i spuse Harry Percy Acelui om în locuriîe-acelea Şi-n vreme ca aceea sau pe urmă, E înţelept să fie dat uitării Şi nu să-l osîndească, fiindcă, azi , Se leapădă de vorbele de-atunci.
REGELE HENRIC: Dar cum, nu vezi că prinşii nu **ni-i** dă De nu cădem cu el la învoială? Anume, să-i plătim **răscumpărarea** Lui Mortimer cel tont, cumnatul său, Cel ce-şi vîndu cu dinandisu-oştirea Pe care a purtat-o în războiul Cu Glendower[38], afurisitul vraci? A tărui fiică, după cum aflai, S-a măritat cu contele de March?[39] Să dăm pe trădător o visterie? Sa răsplătim trădarea? Pe fricoşi Să-i cumpărăm cînd singuri s-au vîndut? Ba nu, mai bine piară-n munţi de foame. Şi niciodată nu-mi va fi prieten Acela ce-mi va cere să plătesc Pe răzvrătitul Mortimer un ban.
HOTSPUR- Ce!? Mortimer şi răzvrătit?
El nu ti-a fost necredincios, stăpîne.
Doar cumpăna războiului... Şi martori
Stau rănile-i, căci rănile vorbesc
în limba lor, acele răni primite
La mîndrul Scveru, cel cu stuf pe ţărmuri
Cînd piept la piept s-a fost îneăierat
17
[I, 3]
REGELE HENRIC:
Şi s-a luptat cumplit un ceas de vreme Cu Glendower vestitul. De trei ori
S-au învoit să stea să mai răsufle
Şi să-şi ogoaie setea bînd din Severii
Care curgea prin papură cu spaimă
înfricoşat de crîncenele feţe,
Şi îşi pitea cîrlionţatul cap
în albia de ei însîngerată.
Nicicînd trădarea josnică şi laşă
Nu s-a gătit cu-asemeni răni de moarte;
Şi niciodată Mortimer cel vrednic
N-a cîştigat mai multe şi mai volnic.
Nu-l ponegri zicîndu-i răzvrătit.
Tu, Percy, minţi, tu minţi, minţi ca sa-l aperi.
Cu Glendower nicicînd nu s-a luptat,
îţi spun s-o ştii,
Mai bucuros s-ar fi bătut cu dracul Dccît sări stea lui Glendower în faţă. Nu ţi-e ruşine? Şi, de-acum încolo Să nu

te-aud vorbind de Mortimer. Trimite-mi prinşii, toţi, şi cît de iute, Altmintrelea veţi auzi de mine Cum nu vă e pe plac. Northumberland, Puteţi pleca şi tu şi fiul tău. Trimiteţi prinşii, că de unde nu...
(Ies regele Eenric, Blunt şi suita.)
Dac-ar zbiera cerîndu-mi-i chiar dracu, Şi tot nu i i-aş da! Aş vrea s-alerg La ci şi să i-o spun. Să-mi vărs necazul. Măcar dc-ar fi şi capul să mi-l pierd.
NORTIIUMBERLAND:
Ce, tc-a-mbătat mînia? Stai, răsuflă...
Seriitoarce unchiul tău.
HOTSPUR:
HOTSPUR:
(Intră din nou Worcester.)
Să nu vorbesc?
De Mortimer? Ba da! Să nu am pace în cuget dacă nu-i voi ţine parte! Da, pentru el vărsa-voi în **ţarină** Tot sîngele din vine, strop cu strop. Ca să-l ridic pe Mortimer din pulberi**!**
La fel de sus cît nemulţumitorul, Putregăiosul rege Bolingbroke.
NORTHUMBEELAND *(lui Worcester):*
Vezi, frate, vodă ţi-a smintit nepotul.
WORCESTER: Ce fapt l-a mîniat'în lipsa mea?
HOTSPUR: Ar vrea să-mi ieie prinşii toţi, aşa,
Dar cînd cerui răscumpăr să plătească Pentru cumnatul[40] meu, a-ngălbenit Şi m-a privit cu uitături de moarte, Căci tremură de cîte ori aude De numele lui Mortimer.
WORCESTER: E de-nţeles; căci nu l-a uns urmaş
Pe Mortimer chiar Eiehard răposatul?[41]
NORTHUMBERLAND:
Aşa-i. Am auzit înştiinţarea; A fost pe-atunci cînd urgisitul rege - Ierta-ne-ar Domnul cîte i-am greşit - Se pregătea de luptă cu irlanzii, De unde cînd s-a-ntors, l-a-ntîmpinat Amarul maziliei şi mormîntul. Pe urma morţii **lui** intrarăm toţi în gura lumii, şi trăim huliţi. Domol, vă rog. Au nu l-a hotărît Urmaş la tron pe Edmond Mortimer Chiar riga Kichard?
Eu l-am auzit!
Atuncea da, nu-l ţin de rău pe rege Că vrea să-şi vadă vărul stins de foame Prin munţii sterpi. Dar cum puturăţi voi Să-ncununaţi un om uituc de bine, Şi să primiţi de dragul **lui** prihana De-a fi părtaşi uciderii? Se cade Să vă strivească ploaia de blesteme. Căci sînteţi şleahta lui de trepăduşi, Cu ştreangul şi căJăul deopotrivă. De mă cobor atît, iertat să-mi fie, Dar vreau s-arăt în care hal şi stare Vă înjoseşte regele viclean; Cum suferirăţi să vă meargă buhul Şi scris să stea în cronicile vremii Ce vine, că bărbaţi de neam ca voi Aţi sprijinit aşa nemernic plan... Căci, să vă ierte cerul! amîndoi
WORCESTER: HOTSPUR':
WORCESTER HOTSPUR:
H. 3]
L-aţi,smuls pe Richard, gingaşul măekş, Sădind un scai buhos, pe Bolingbroke![42] Şi se va duce vestea - ce ruşine! - Că v-a gonit şi că v-a tras pe sfoară Chiar cel de dragul cui vă necinstirăţi. Dar nu; vă mai puteţi răscumpăra Pierduta cinste, încă nu-i **tîrziu** Să vă spălaţi obrazu-n ochii lumii[43]; Plătiţi-i şi ocara şi dispreţul Lui Heririe cel trufaş ce zi şi noapte Se tot Mmîntă cum să vă întoarcă Ce vi-i dator, prin sînge şi prin moarte. Spun deci...
WORCESTER: Taci molcom, vere, nu mai spune:
Voi descuia o carte tăinuită Şi-am să-i arăt ceva mîniei tale Care pricepe repede, ceva Cumplit şi de primejdie ca mersul Pe-o lance pusă punte pe viitoarea Unui puhoi de ape mugitor.[44]
HOTSPUR: Somn bun, de cazi! De nu înoţi, te îneci...
Primejdia trimete-o călătoare Din răsărit înspre apus - curajul Din miază-noapte-n miazăzi şi lasă-i Să deie piept. O, sîngele-i mai aprig Cînd lei **sţîrneşti** decît cînd prinzi vătuil
NORTHUMBERMNB:
înflăcărarea lui spre fapte mari îl scoate din hotarele răbdării.
HOTSPUR: Zău, lesnc-mi pare-a fi să mă avîut[45]
Şi să culeg din aibă lună faima; Sau să m-afund în hăuri de ocean, în adîncimi de nimeni măsurate, Şi faima să mi-o scot de plete-afară, De s-ar ^atea cu-asemenea ispravă Să-i strîng eu singur toată **strălucirea.** Dar ce să fac cu-aşa prieteni schilavi?...
WORCESTER: Vedeţi cum plăsmuieşte năluciri
în loc să-nchege fapte-adevărate? Dă-mi, vere dragă, o clipă ascultare,
HOTSPUR: Ba, rogu-te, mă iartă.
WORCESTER: Scoţii nobili
Pe care tu i-ai prins...

HOTSPUR: Pe toţi îi ţin;
Nu-i dau dintr-înşii nici un om, mă jur; Nu, nici de leac, nu va avea nici unul, Pe dreapta asta jur că nu.
WORCESTER: Te-nfurii iar şi nii asculţi ce-ţi spun.
îi vei păstra pe prinşi.
HOTSPUR: 'De bună seamă;
Răscumpărat nu-l vrea pe Mortimer Şi m-a oprit să-l pomenesc pe nume; Dar am să merg !a el cînd va dormi Şi „Mortimer" îi voi striga-n urechi, Aşa!
Şi am să prind un graur[48] să-l învăţ Doar „Mortimer" să spună, să i-l dărui, Ca pururea să fiarbă fierea-n vodă.
WORCESTER: Ascultă, vere, doar o vorbă.
HOTSPUR: Mă leg să nu-mi dau altă osteneală
Decît să-l zgîndărcsc pe Bolingbroke Şi pe zurbarul cel de prinţ de Wales, Pe care, dacă nu l-aş şti **urît** De taică-său, care-i doreşte răul, L-aş otrăvi eu un ulcior de bere.
WORCESTER: Cu bine, frăţioare. Vom vorbi
Cînd vei putea s-aseulţi mai potolit.
NORTHUMBERLAND:
HOTSPUR:
Eşti ca un capiu înţepat de viespi, Ca pe muieri te-apueă **pandalia.** Nu poţi s-asculţi decît ce-nşiri tu însuţi.
Vedeţi, mă simt de parcă-s biciuit, Împuns şi furnicat cînd pomeniţi De-acel sforar mişel, de Bolingbroke. Pe cînd cu Richard - cum se cheamă locul... N-ar mai fi fost... prin Gloucestershire se afla... Acolo unde stă nebunul York,[47] Unchiaşul său - acolo-ngenuncheai **Dinţii** în faţa rigăi zîmbăreţe, Dracu' să-l ia -
Cînd vă-ntorceaţi cu el din Ravenspurgh.[48]
NORTHUMBERLAND:
La Berkîey Castle.
HOTSPUR: Da, aşa îi spune:
Cu ce noian de vorbe dulci ca mierea Se gudura ogarul pe atunci!
21
H, 3J.
WORCESTER:
HOTSPUR:
WORCESTER:
HOTSPUR: WORCESTER:
HOTSPUR:
Zicea: „Cînd steaua ta va fi luceafăr", Sau: „Dulce Harry Percy", „Vere drag...", Lua-mi-ar dracul vărul! Doamne iartă-mi! Hai, unchiule, ia spune.; eu spusei. Dacă mai ai, dă-i înainte; Căci noi te aşteptăm.
Ba nu. sînt gata.
Să ne întoarcem iar la scoţii prinşi. Sioboade-i iute, fără de răscumpăr Şi fă-ti din Douglas-ihil om de taină S-adune oşti în Scoţia. Mă bizui Şi-ţi dau în scris pe ce, că învoiala Va fi primită bine.
(lui Northumberlandr)
NORTHUMBERLAND;
Tu, milord, în timp ce Hotspur strînge scoţienii, Strecoară-te furiş în inima Acelui preot prea iubit şi nobil.
Arhiepiscopul.
De York, aşa-i?
Chiar el, aşa-i. E copleşit de moartea Fraţîne-său, lord Scroop, răpus la Bristol. Ce spun acuma nu-s prepusuri goale, Nu bănuieli vă-nşir, ceea ce ştiu E lucru cîntărit, gîndit şi scris, Şi-adastă numai vremea priincioasă Spre a-şi afla deplină-nfăptuire. Adulmec planul: zău, va merge strună.
HOTSPUR:
WORCESTER: HOTSPUR: WORCESTER:
Să nu zici hop cît n-ai sărit pMcazul. Grozav! E foarte bună lucrătura: Să întruneşti oştirea scoţiană Cu York şi Mortimer; păi nu?
întocmai.
Pe legea mea, e bine pus la cale!
Dar vezi, avem temei să ne zorim
A strînge oşti, de vrem să nu ne pierdem,
Căci orişicît ne-am arăta smeriţi,
Mereu datornic se va ţine riga
Şi ne va crede tot neîmpăcaţi
Pîn' şi-o găsi prilej să ne-o plătească.
Vedeţi că-nccpe încă de pe-acum Să nu ne mai prea vadă cu ochi buni.
HOTSPUR: Aşa-i, aşa-i, ne-om răzbuna şi noi.
WORCESTER: Cu bine,' vere[49]; voi să faceţi' numai
Ce vă voi spune eu prin epistolii. Cînd fi-va ceasul - şi va fi curînd - Eu merg la Glendower şi Mortimer; Atuncea

tu, cu Douglas şi cu noi Ne vom uni, precum am pus la cale, Oştirile, şi-n pumni vîrtoşi vom prinde Norocul nostru astăzi şovăielnic.
NORTHUMBERLAND:
HOTSPUR:
Cu bine, frate. Cred că vom învinge. Drum bun. De-ar trece repede zăbava, Pîn' vom culege-n larma luptei slava.
(Ies Mi
•
ACTUL II
SCENA 1
Rochcsler. în curtea unui han. ***Intră*** *un cărăuş cu un felinar în mină.*
PRIMUL CĂRĂUŞ: Ehei, s-ajung în ştreang dacă mi-s patra ceasuri pînă-n ziuă; carul mare stă deasupra hornului şi încă n-am încărcat calabalîeul pe cai. Hei, grăjdare f
GRĂJDARUL *(dinăuntru):* îndată, îndată.
PRIMUL CĂRĂUŞ: Rogu-te, Tom, bate oleacă şeaua lui Cut pe butuc şi vezi de bagă-i niscai eîlţi pe la muchii; sărmana mîr-ţoagă o julită pe greabăn cum nu se mai poate.
(Intră un alt cărăuş.)
AL DOILEA CĂRĂUŞ: Aicea mazărea şi bobul sînt ude ca un cîine înecat, cum naiba să nu facă viermi în burtă bietele dobitoace. Casa asta s-a întors cu susu-n jos de cînd muri Robin
rîndaşul.
PRIMUL CĂRĂUŞ: Sărăcuţul de el! De la scumpirea orzului nici
n-a mai avut zi bună; asta l-a băgat în pămînt. AL DOILEA CĂRĂUŞ: Cit ce priveşte purecii, aicea-i hanul cel mai păcătos de pe tot drumul Londrei; sînt pistruiat ca un
păstrăv. PRIMUL CĂRĂUŞ: Ca un păstrăv! Pe sfînta liturghie, pînă la primul
curtat al cocoşilor nici un. rege al creştinătăţii n-a fost ciugulit
mai abitir ca mine. AL DOILEA CĂRĂUŞ: D-apăi cum. dacă nu ne dă ţucal, ne uşurăm
şi noi prin vetre şi în vidul nostru se prăsesc purecii ca zvîr-
iugile[50].

PRIMUL CĂRĂUŞ: Măi grăjdare! Fă-te-neoacc, spînzura-te-ar; fă-te-ncoace!
AL DOILEA CĂRĂUŞ: Am de dus o şuncă şi două rădăcini de ghimber tocmai la Cbaring-Cross[81].
PRIMUL CĂRĂUŞ: Candela şi parastasul! Mi-au pierit de foame curcanii[52] în papornIţă. Măi grăjdare! Lovi-te-ar boala! Nu mai ai ochi în căpăţînă? Ai asurzit? Să fiu nebun dacă nu m-ar unge pe suflet ca răchia să-ţi crap dovleacul! Hai o dată, spînzura-te-ar; nu ţi-o ruşine?
(Intră Gudsliill)
OADSHILL: Bună vremea, cărăuşilor. Cîte ceasuri să fie?
PRIMUL CĂRĂUŞ: Socot că vreo 'două.
GADSHILL: Dă-mi, te rog, felinarul dumitale să mă uit oleacă
în grajd la cal. PRIMUL CĂRĂUŞ: Ba las-o, rogu-te, mai moale; cunosc eu un
şiretlic cit două de-alde astea, zău aşa. GADSHILL: Atunci dă-mi-l pc-al dumitale. AL DOILEA CĂRĂUŞ: Nu mai spune! îl auzişi? Ci-că să-i dau
felinarul... Mai întîi să te văd în ştreang. GADSHILL: Măi jupîn cărăuşiile, cînd ai de gînd să pleci spre
Londra? AL DOILEA CĂRĂUŞ: La vremea cînd se duce lumea la culcare
cu sfeşnicul, te-ncredinţez. Hai, vecine Mags, să-i sculăm pe
boieri. Vor să drumeţească însoţiţi, căci au calabaîîe de preţ.
(Cărăuşii ies.)
GADSHILL: Hei, hei! Cămăraşule!
CĂMĂRAŞUL *(dinăuntru):* „Cit ai da din deşte", zise hoţul de buzunare.
GADSHILL: Se poate spune: „G'ît ai da din deşte, zise cămăraşui," căci te deosebeşti de hoţul de buzunare tocmai cit se deosebeşte cel care vinde pontul de cel ce fură; tu pui la cale toate potlogăriile.
(Intră cămăraşul.)
CĂMĂRAŞUL: Bună vremea, jupîn Gadshill. Ce-ţi spusei eu aseară nu s-a schimbat: este un răzeş dintre cei mari din Kcnt care poartă la el trei sute de mărci în galbeni. L-am auzit aseară la cină cum îi spunea unuia dintre tovarăşii lui, un fel de isprav-

nic şi ăsta; unu' care are o groază de cufere pline cu dumne-zeu-ştie-ce. Acum s-au şi sculat şi-au cerut serob cu unt; or să pornească îndată. GADSHILL: Fiule, uite, să-mi iei capul de nu s-or întîlili cu ucenicii
lui ScaraoţcM[53].
CĂMĂRAŞUL: Nu-mi face trebuinţă capul dumitaîe. Lasă-l pe seama călăului. Te cam ştiu eu că te-nchim la Scaraoţchi la fel de cuvios ca un proclet.

GADSHILL: Ce tot îi dai zor cu călăul? Dacă mă spînzură o să împlinesc o pereche grasă de spînzuraţi, căci are să-mi ţină de urit bătrînul sir John, şi ştii tu că ăsta nu-i o pieri tură. Ehe! Mai sînt ei şi alţi coţeari pe care nici nu-i visezi, care, aşa de-o petrecere, sînt bucuroşi să ne cinstească meseria; şi dumnealor ■ - dacă se dau cumva lucrurile pe faţă - s-or pricepe cum să le potrivească şi să scape cu obrazul curat. Eu nu m-am înhăitat cu tîlhari de drumul mare, nici cu ciomă-gaşi de cinei parale, nici cu de-alde ăia mustăcioşii, beţivani cu nasul roşu, ci cu oameni subţiri şi cumsecade, cu pîrgari şi cu prieiptori, toţi bărbaţi de nădejde, mai bucuroşi să lovească dccît să vorbească, să vorbească decît să bea şi să bea mai vîrtos decît să-şi facă cruce. Ba spun minciuni, căci dînşii se crucesc necontenit sfîntului lor: punga stăpînirii. Mai degrabă aş spune că nu-şi fac cruce pentru ea, ci că-i pun cruce[54]. Că ei o ealcă-n picioare şi îşi tocmesc dintr-însa încălţări[55]. CĂMĂRAŞUL: îşi tocmesc din punga stăpînirii încălţări? Păi s-ar
cam putea să le intre apă-n ele pe un drum mai prost. GADSHILL Da de unde, că doar le-au uns judecătorii. Furăm fără grijă, ca într-un palat; avem o buruiană cu care putem
umbla nevăzuţi.
CĂMĂRAŞUL: Pe legea mea., eu cred că vă bizuiţi mai mult pe beznele nopţii decît pe buruiana aceea ca să umblaţi nevăzuţi[56]. GADSHILL: Bate palma cu mine: vei avea şi tu parte din agonisita noastră, aşa cum mă ştii că-s om cinstit. CĂMĂRAŞUL: Mai curînd aş vrea să-mi capăt partea aşa cum te
ştiu că eşti hoţoman.
GADSHILL: Haida-de... *IlomcP* este un nume care se dă tuturor oamenilor. Spune-i gTăjdaîului să-mi scoată balul din grajd. Bun rămas, zăludule.
(Ies anAndoi.)

[II, 2]
SCENA 2
Un drum pe Ungă Gadshill.
Intră prinţul Henric şi Poins, apoi ceva mai pe urmă Bardolph şi Peto.
POINS: Haide să ne ascundem, să nc-ascundem... I-am gonit calul lui Falstaff şi acuma grăsunul freamătă de necaz ca taftaua.
PRINŢUL HENRIC: Aţine-te.
(Intră Falslaff.)
FALSTAFF: Poins! Poins, vedea-te-aş în ştreang! Poins! PRINŢUL HENRIC *(înaintând):* Taci naibii, ticălosule, ticălos cu
buci de porc... Ce-i gălăgia asta? FALSTAFF: Hal, unde-i Poins? PRINŢUL HENRIC: S-a urcat pe culmea dealului. Mă duc să-l caut.
(Se preface că-l caută pe Poins.)
FALSTAFF: Trebuie c-am fost blestemat să tîlhăresc cu pungaşul ăsta! Puşlamaua mi-a luat calul şi nu ştiu unde mi l-a priponit. Dacă mai fac patru paşi mi se curmă răsuflarea. Sînt sigur c-am să mor de moarte bună dacă scap de ştreang, după ce]-oi ucide pe derbedeu. De douăzeci şi doi de ani mă jur necontenit ceas cu ceas să nu mă mai înhait cu el şi tot cu dînsul rămîn, parcă m-a fermecat afurisitul. S-ajung în ştreang dacă puşlamaua nu mi-a dat să beau niscai băuturi de dragoste ca să mă facă să-l iubesc; nu se poate altminteri, am băut farmece... Poins!... Hal!... Dare-ar ciuma-n amîndoii... Bardolph!... Peto!.... Să mor de foame de-oi mai hoţi de-acuma-n-colo! Nu-i oare un lucru tot atît de bun ca băutura să te faci om cinstit şi să-i laşi dracului pe tîliiarii ăştia? De nu-i aşa, apăi atunci eu sînt cel mai scîrbos slugoi care a mestecat vreodată c-un singur dinte. Opt coţi de pămînt gloduros sînt pentru mine cît zece poşte dacă-i umblu cu piciorul; şi mişeii ăştia cu inimă de piatră o ştiu prea bine; arză-o-ar focul dacă nici tîlharii nu se mai pot încrede ei între ei î *(Se aude un şuierat.)* Hei, alege-s-ar praful de voi toţi! Daţi-mi calul, borfaşilor; daţi-mi calul, şi dracii să vă ia!
PRINŢUL HENRIC *(înaintînd):* Taci, măi caltaboşule! Ia culcă-te, lipeşte urechea de pămînt şi ascultă dacă nu s-aud paşi de călători.
FALSTAFF: Aveţi niscaiva pîrgliii ca să mă ridicaţi la loc după ce-oi fi pe jos? Pe sîngele Domnului, n-aş mai vrea să-mi car

hoitul nici un pas mai departe chiar dacă mi-ai da tot bănetul din visteria lui taică-tu. **Ce** ciuma v-a apucat să înă-ncălecaţi
în halul ăsta?
PRINŢUL HENRIC: **Minţi,** nu tc-am încălecat, tc-am descălecat.
FALSTAFF: Mă **rog, ţie, Hal,** prinţule îndurător, ureă-mă pe cal, tu vrednic fecior de rege.
PRINŢUL HENRIC: Zît, pramatie! Ce, am ajuns rîndaşul tău?
FALSTAFF: Du-te şi te spînzură cu **calţaveta**[58] ta de moştenitor bănuit! Dacă mă înhaţă am să mă răzbun! Şi de n-oi cînta eu pe toate glasurile stihuri[59] împotriva ta, să mor otrăvit dintr-o ulcică de vin; **crud** te-ntreci cu gluma şi sînt şi pe jos, nu mai înghit!
(Intră Gadshill.)

GADSHILL: Stai aşa!
FALSTAFF: Aşa stau. cŞ n-am încotro.
POIN.S: Vine prepeiicanil nostru: îi cnnosc glasul.
(intră Bardolph şi Peto.)
BARDOLPH: **Ce-i** nou?
GADSHILL: Aseundeii-vă, **ascundeţi-vă;** puneţi obr&zarele. Banii
lui vodă coboară la vale; călătoresc spre visteria regelui. FALSTAFF: Ba minţi, pramatie; călătoresc spre circiuma regelui. GADSHILL: Sînt destui ca să ne sature pe toţi. FALSTAFF: Să ne sature de ştreang.
PRINŢUL HENRIC: Domnilor'mei, voi patru aţineţi-i la trecătoare; Ned **Poins** şi cu mine ne tragem mai la vale: dacă vă scapă vouă, dau peste noi, PETO: Cîii or fi oare? GADSHILL: Vreo opt sau zece. FALSTAFF: Drace, n-or să ne prade ei **pe** noi? **PRINŢUL HENRIC:** Cum, aşa fricos eşti, sir John Burtea? FALSTAFF: De bună seamă nu sînt John Gaunt sfrijitul[60], **buni-**
cu-tău; dar nici fricos nu **sînt,** Hal. PRINŢUL HENRIC; Asta se va dovedi,
POINS: Pîrtate Jack, calul este după gardul de mărăcini, cînd ţi-o face trebuinţă acolo-l găseşti. Eămîi sănătos şi **ţine-te**
bine!
FALSTAFF: Aoleo, ce l-aş mai cotonogi, măcar de m-ar şi
spînzură...
Bl, 2]
PRINŢUL HENRIC *(Lui Poins, pe furiş.):* Ned, **unde"** sînt anteriele noastre? POINS: Aici aproape; hai după **mine!**
*(Prinţul Eenric şi **Poins** ies.)*
FALSTAFF: Acuma, meşterilor, cine poate oase roade, aşa zic eu; fiecare pe seama lui.
(Intră drumeţii.)
PRIMUL DRUMEŢ: Vino, vecine. Caii are să **ni-i** aducă băiatul pînă la poalele dealului; noi să mai facem cîţiva paşi pe jos ca să ne mai desmorţim picioarele.
FALSTAFF, GADSHILL ETC.: Staţi pe loc!
DRUMEŢII: Apără-ne, Isuse Hristoase!
FALSTAFF: Atingeţi-i! Daţi cu ei de **pămînt!** Taie-le gîtiţa! Aoleo, omizilor! Fanţilor îndopaţi cu slănină! Ăştia ne vrăjmăşesc tinereţile! Daţi cu ei de pămînt! Jupuiţi-i!
DRUMEŢII: Vai nouă, pe vecie ne prăpădim şi noi şi soţii noştri!
FALSTAFF: La spînzurătoare! Tîlhari pîntecoşi! V-aţi prăpădit? Nu, mocofani burtoşi! Aici aş vrea să vă fie toată agonisita! înainte, şuncilor, înainte! Ce, mă nemernicilor! Tineretul trebuie să trăiască... Oţi fi nişte juraţi din cei mari[61] de pe la judecătorie, aşa-i? Ei lasă, c-o să vă facem noi să înjuraţi!
*(**Falstaff** şi ceilalţi tivii îi jefuiese pe drumeţi. Apoi ies eu toţii.)*
(Intră din nou prinţul Ilearic şi Poins),
PRINŢUL HENRIC: Moţii i-au **legat** fedeleş pe **oameni** cumsecade. Acum, dacă vom putea să-i **jefnim noi** pe hoţi şi s-o întindem repede)a Londra; asta o să fie sămînţă de vorbă pentru o săp-tănsînă, sămînţă de haz pentru o lună si o glumă bună pentru vecie. •
POINS: Să ne ascundem; îi aud venind.
(Intră din nou Falstaff, Oadshill, Bardolph şi Peto.)
FALSTAFF: Haidem, meşterilor, să facem împărţeala şi pe urmă sus pe cai **pînă** nu se crapă de ziuă. Dacă prinţul şi Poins nu-s nişte mişei, apăi nici că se mai **aflâ** dreptate pe lume. în **Poins** ăsta nu găseşti mai **multă** vitejie decit într-o raţă sălbatică.[62]
29
ni, 3]
PRINŢUL HENRIC *(Năpustindu-se asupra Iar):* Scoateţi banii! P0I5S: Coţcarilor!
*(Gadshill, **Bardolph** şi Pelo **o** iau **la** fugă; după **o lovitură-două** fuge şi Falstaff părăsind prada.)*
PRINŢUL HENRIC: **Uşoară pradă! Iute-acum, pe cai;** Aşa spăimaţi se răspîndiră hoţii Că nici să se adune nu cutează; Chiar soţii lor le par că-s poteraşi. Hai, Ned, la drum. Asudă crîncen Falstaff Şi unde calcă gunoieşte locul. De nu veneam să facem haz, l-aş plînge.
POINS: Cum mai zbiera **tâlharul!**
(Ies.)
SCENA 3
*Wu-rhwoflh^3. O încăpere în castel. **Intră** Hotspur citind o **sarimare**.***
HOTSPUR: *„... Dar, în ce mă priveşte, milord, eu aş fi foarte mulţumit să mă aflu acolo, ţinînd seama de dragostea ce o port casei voastre..."* Ar fi foarte mulţumit... Atunci pentru ce nu se află aici?... *„Ţinînd seama de dragostea ce o port casei voastre..."* Asta dovedeşte că-şi iubeşte mai mult hambarul lui decît iubeşte casa noastră. Ia să văd mai departe. *„Planul ce l-aţi pus la cale este cu primejdie..."* Asta de bună seamă. Tot **cu** primejdie este să prinzi şi gutunar, să dormi, să bei; dar eu iţi zic, milord smintit, că de pe ciulinul acesta, al primejdiei,^ vom culege floarea care se cheamă liniştea. *„Planul ce l-aţi pus la cale este cu primejdie; prietenii de care pomeniţi sînt îndoielnici; timpul este nepotrivit şi toată urzeala voastră prea firavă ca să se poată*

cumpăni cu o atît de straşnică împotrivire..." Aşa ţi-e vorba? Aşa ţi-e vorba? Dar şi eu îţi spun că eşti un iepure uşuratic şi fricos, milord, şi că minţi. Ce cap găunos! Pe cel atotputernic, urzeala noastră este cea mai bună dintre cîte au fost ţesute vreodată; prietenii ne sînt credincioşi şi statornici; urzeala-i bună, prietenii de credinţă şi făgăduinţele mari; desă-vîrşită urzeală, prieteni foarte buni. Ce tîlhar degerat la minte! Păi cum? în fruntea uneltirii sade milord de York[65] şi el călăuzeşte toată lucrarea. Drace, dacă m-aş afla lîngă licheaua asta i-aş sparge capul cu evantaiul nevesti-si. Nu sîntem oare lao-
30
[H, 3]
laltâ,' tata, unchiul meu şi cu mine? Lordul Edmund Mortimer şi Owen Glendower şi Milord de York? Fără să-i mai pun la socoteală şi pe alde Douglas. N-am oare la mînă toate scrisorile lor prin care se leagă să ne adunăm toţi cu oştirile gata, în ziua a noua a lunii care vine? Ba nu-s chiar şi porniţi vreo ciţiva din ei? Ce păgîn nemernic! Un proclet! Ha! Ai să vezi acum că **minat** de mişelia lui cea mare şi de inima lui cea mucedă are să se ducă la rege să-i destăinuie toate cîte le-am pus la cale. Ah, dacă m-aş putea rupe-n două m-aş lua singur la palme pentru că am amestecat un asemenea blid cu lapte acru într-o lucrare atît de vitejească! Spînzurat să fie! Ducă-se să-i spună regelui: noi sîntem pregătiţi. Eu voi porni îa noapte.
(Intră laăy Perey.)
Ştii, Kate[66], trebuie să te părăsesc peste două ceasuri. LADY PERCY: O, bunul meu stăpîn, de ce stai singur? Cu ce-am greşit de mă alungi din patul Lui Harry-al meu, de jumătate lună? Stăpîne drag, hai, spune-mi, cinc-ţi fură Plăcerea, somnul, pofta de mîncare? De ce mereu apleci în jos privirea Şi-atît de des tresari cînd stai stingher? De ce-ţi pieriră din obraji bujorii, De ce mi-ai dat comorile şi dreptul Cu care-mi eşti dator, pe negre gînduri? Adesea te-am vegheat cînd aţipeai Şi te-auzeam şoptind despre războaie; **Vorbeai** cu armăsarul tău cel sprinten, Strigai „Curaj! La luptă!" şi-îngăimai De iureşuri, de corturi, de retrageri, De şanţuri şi de puste şi de tunuri, De-ntărituri, de forturi, de redute, De preţul celor prinşi, despre răpuşi Şi despre toate cîtc-s prin războaie. Aşa de mult ţi-era la lupte gîndul Şi-aşa amarnic te munceau în somn Că năpădea pe fruntea ta sudoarea Ca mari broboane pe-un vîrtej de apă. Pe chip ţi se iveau ciudate schime Aşa cum vezi la cei ce-şi ţin suflarea Cînd vor să se avînte. Care-i **tîlcul?**
31
III, 3]
HOTSPUR:
SLUGA: **HOTSPUR:**
SLUGA: HOTSPUR: SLUGA: HOTSPUR:
LADY PERCY: HOTSPUR: LADY PERCY: HOTSPUR: LADY PERCY:
HOTSPUR: LADY PERCY:
HOTSPUR:
LADY PERCY:
32
De-ai pus la cale planuri mari, stăpîne, Cuvine-se să ştiu, dacă ţi-s dragă*. Hei, slugi!
(Intră o slugă.)
Plecat-a Gilliams cu tolba? Plecă de-acum un ceas, milord. De la armaş adus-a. But Ier caii? în clipa asta au adus nu cal. Ce cai? Un dereş ciunt, aşa-i sau nu? Da.
Tronul meu va fi bălţatul ăsta. îndată am să-ncalec. O, *Speranţa?*[7]*!* Să spui aă-l scoată Butlcr în grădină.
(Sluga iese.)
.
Aseultă-mă, stăpme.
Spune, doamnă.
De lîngă mine cine mi te fură? Mlţatul meu, iubita mea, bălţatul. Maimuţă zăbăucă, taci! Nici nevăstuica nu-i mai zbuciumată De cît eşti tu acum. Hai, spune-mi, Harry, Ce grijuri te frămîntă; vreau să ştiu. Mă tem că Edmund, frate-meu, se zbate Pentru dreptatea lui şi te-a chemat Să-i stai într-ajutor. Dar daca pleci... Pe jos, atîta drum voi osteni... Hai, grăuraş, hai, dă-mi răspuns cuminte La ce te-ntrcb şi fără de zăbavă: Să ştii că-ţi voi strivi un deget[68], Harry, Pe cel micuţ, de nu-mi spui adevărul. Ajunge, (
Ajunge, şugubeaţo, Nu-mi eşti dragă, Nici nu mă sinchisesc de tine, Kate, Nu-i timp de giugiuleli şi de săruturi. Aeuma-i vremea ţestelor crăpate Şi-a nasurilor rupte. Daţi-mi calul! Kate, ce tot spui şi ce vrei de la mine? Nn mă iubeşti? Aşa? Nu-ţi mai sînt dragă? Atuncea, fiindcă nu mai ţii la mine Nici eu n-am să mai tin la viata mea.
HOTSPUR:
LADY PERCY: HOTSPUR:
LADY PERCY:
SCENA 4
[II, 4]
Glumeşti? Hai, spune-mi, zău, glumeşti sau nu?
Vii să mă vezi călare?
Cînd fi-voi sus în şa, îţi voi jura
Iubire nesfîrşita. Dar ia seama
Să nu mă iscodeşti, să nu mă-ntrebi

Unde mă duc, să nu încerci să afli.
De dus mă duc; dator sînt. Şi cu asta
Te părăsesc deseară, scumpă Kate.
Eşti înţeleaptă, ştiu, dar nu mai mult
Decît e-n stare-a fi o lady Perey.
Femeie de nădejde, dar femeie.
Ca tine nimeni n-ar păstra o taină,
Căci ştiu că n-ai cum spune ee nu ştii[89];
Atît de mult mă-ncred în tine, Kate.
Cum, doar atît?
Da, nici un dram mai mult. Ascultă, Kate:
Acolo unde merg şi tu veni-vei,
Eu plec în seara asta, tu pleci mîine...
Eşti mulţumită, Kate?
Da, n-am ee face!
(Ies.)
Easicheap™. O odaie a hanului „La ***capul*** *de mistreţ"[71]. Intră prinţul* ***Hernie*** *ţi Poins.*
't ...*i*
PRINŢUL HENRIC: Ned, fă bunătatea, ieşi din cămara asta năclăită şi dă-mi o mînă de ajutor să mă înveselesc.
POINS: Pe unde mi-ai fost, Hal?
PRINŢUL HENRIC: Am fost cu vreo două-trei capete dobitoace printre trei patru duzini de poloboace. Am făcut să zbîrnîie struna celei mai de pe urmă josnicii. Am ajuns frate de cruce cu o haită de pivniceri îneît mi-e îngăduit să-i chem chiar şi pe numele de botez, adică: Tom, Dick şi Francis. Măcar că nu sînt decît prinţ de Wales, ăştia se jură pe mîntuirea lor c-aş fi însuşi regele eurteniei. Şi recunosc deschis că eu nu sînt un terchea-berchea înfumurat ca alde Falstaff, ci un corintean[72], un june cu sufletul fierbinte, băiat levent... Pe Dumnezeul meu, aşa îmi spun... şi cînd voi ajunge rege al Engli-terei, căpitan am să fiu peste toţi flăcăii aceştia de ispravă

din Eastcheap. La ei se cheamă că sufli în fundul cănii cînd bei pe nerăsuflate, şi dacă răsufli cînd tfe-adăpi strigă „uuo" şi nu te lasă pînă nu sugi tot. Ce să-ţi mai spun, am ajuns aşa de meşter într-un sfert de ceas, că sînt în stare să beau cu orice căîdărar pe limba lui, cîte zile-oi mai avea. Să ştii, Ned, că ai scăzut mult în ochii mei fiindcă nu m-ai însoţit la isprava asta. Dar, dulcele meu Ned, ca să mai îndulcesc numele ăsta de Ned, uite, îţi dau un zăhărel[73] de o para pe care tocmai mi l-a strecurat în palmă un tejghetăraş; unul care-n viaţa lui n-a rostit alte vorbe englezeşti decît: „opt şilingi şi şase pence", „bine-aţi venit pe la noi", în afară de strigăturile: „acuş, acuş..." şi „scoate o ulcică de muscat pentru număra patru"[74]. Şi ca să mai omorîm timpul pînă vine Falstaff, ia intră tu, Ned, într-o odaie pe-aici pe-aproape. Eu am să-l iau la întrebări pe ospătăraşul meu, să văd dacă ştie pentru ce mi-a dat zahărul; şi tu strigă într-una „Francis", ca el să nu-mi răspundă altceva decît „acuş, acuş". Treci alături, să facem o încercare.
'

(Poins iese.)
POINS *(dinăuntru):* Franeis! PRINŢUL HENRIC: Foarte bine. POINS *(dinăuntru):* Francis!
(Intră Francis.)
FRANCIS: Acuş, acuş. Kaîph, ia vezi ce-i pe la numărul trei![75]
PRINŢUL HENRIC: Vino-ncoace, Francis.
FRANCIS: Milord?
PRINŢUL HENRIC: Cîţi ani trebuie să faci ucenicie, Francis?
FRANCIS: Vreo cinci ani şi mai bine...
POINS *(dinăuntru):* Francis!
FRANCIS: Acuş, acuş!
PRINŢUL HENRIC: Cinci ani! Sfîntă Născătoare, mult mai ai de zdrăngănit blidele. Ascultă, Francis, ai cuteza tu oare să dai cu piciorul în patalamaua de ucenic, să-i arăţi turul pantalonilor şi s-o ştergi de-aici?
FRANCIS: Doamne sfinte, sir, mă jur pe toate evangheliile din Engiitera că aş cuteza bucuros...
POINS *(dinăuntru):* Franeis!
FRANCIS: Acuş, acuş.
PRINŢUL HENRIC: Cîţi ani ai, Francis?
FRANCIS: Stai să văd... Pe la sfîntu' Minai care vine. împlinesc.
POINS *(dinăuntru):* Francis!

FRANCIS: Acuş, acuş. Rogu-vă, îngăduiţi un pic, milord. PRINŢUL HENRIC: Ba nu. Ascultă, Francis, zahărul

pe care mi
l-ai dat costă o para, nu-i aşa?
FRANCIS: O, Doamne, sir, tare-aş fi vrut să coste două! PRINŢUL HENRIC: Eu vreau să-ţi dau pe el o mie de funţi;
cere-mi-i cînd vrei şi-ai să-i capeţi. POINS *(dinăuntru):* Franeis! FRANCIS: Acuş, acuş... PRINŢUL HENRIC: Chiar acuş, Francis? Ei nu, Francis; mîine,
Francis, sau joi mai bine, Francis; sau fie cînd vrei tu. Dar,
uite ce e, Francis... FRANCIS: Milord? PRINŢUL HENRIC: Te învoieşti să buzimăreşti pe un bărbat care poartă un surtuc de piele cu bumbi de sticlă[76], .umblă tuns
mărunt, are un inel cu agată şi ciorapi de lînă scumpă, cu
calţavete tot de lînă, care vorbeşte mieros şi poartă o pungă
spaniolească?...
FRANCIS: Vai de mine, sir, despre cine vorbiţi? PRINŢUL HENPJC: Haida-de, păi văd că voi nu beţi decît poşircă
neagră dc-a voastră; ia gîndeşte-te, Francis, şorţul acesta alb
al tău are să se murdărească. în Barbaria[77], domnişorule, nu
poate fi aşa de scump[78]. FRANCIS: Ce anume, sir?
POINS *(dinăuntru):* Francis! i
PRINŢUL HENRIC: Şterge-o, puşlama! N-auzi că te strigă?
(Prinţul şi Poins îl strigă în aceeaşi clipă pe Francis, care rărnînc năuc, neştiind încotro s-apuce.) (Intră hangiul.)
HANGIUL: Ce-mi stai aşa pironit cînd auzi că te strigă? Fugi şi vezi-ţi de muşterii. *(Franeis iese).* Milord, bătrînul sir John şi alţi vreo şase sînt la uşă; să-i las să intre?
PRINŢUL HENRIC: Să mai aştepte puţin, pe urmă deschide-le. *(Hangiul iese.)* Poins!
(Poins intră iar.)
POINS: Acuş, acuş.
PRINŢUL HENRIC: Jupîn Falstaff şi ceilalţi hoţi sînt la uşă. Ce-o
să mai rîdem! POINS: O să ne veselim ca greierii, fiule. Dar, ascultă, ce cheful
naibii îţi mai veni să-ţi baţi joc de băiat? Ce urmăreşti pînă
la urmă?
[H, *i]*
PRINŢUL HENEIC: în clipita asta simt toate bucuriile cîte au fost bucurii de la bătrînelc zile ale **lui** Adam şi pînă-n copilăria ceasului de faţă, care tocmai bate miezul nopţii... Cîte ceasuri **sînt,** Francis?
FRANCIS *(dinăuntru):* Acuş, acuş!
PRINŢUL **HENEIC:** Băiatul acesta, care ştie mai puţine vorbe **decît** un papagal, să fie oare feciorul unei femei? Toată meseria lui este să suie şi să coboare trepte; toată ştiinţa cuvîntării se mărgineşte pentru dînsul la socoteala do plată. Nu sînt în toanele **lui Percy** - acel pinten fierbinte[79] al nordului - care înainte de prînz îmi răpune jumătate suta de scoţieni, după care se spală pe mîini şi spune nevesti-si: „Mi s-a acrit de aşa viaţă lîncedă! Vreau de lucru!..." Şi ea răspunde: „Cîţi ai onio-rît astăzi, dulcele meu Harry?" Iar el adaugă: „Ia daţi-i huruială Imitatului", şi după un ceas îi răspunde: „Vreo paisprezece. Un fleac; nimica toată". Te rog să-l chemi pe Falstaff. Eu am să joc rolul lui Percy, iar purcelul acela afurisit are s-o facă pe jupîniţa Mortimer[80], nevastă-sa. *Vivat,* zise beţivul. Clieamă-l aici pe jupîn Slănină, clieamă-l aici pe Maţ-umflat.
(Intră Falstaff, Gadshill, Bardolph şi Peio; după ei Francis aduce vin.)
POINS: Bine-ai venit, Jack, unde fuseşi?
FALSTAFF: Dare-ar ciuma în **toţi** fricoşii şi să-i ajungă răzbunarea! Amin şi Doamne-ajută! Băiete, adă-mi o oală de vin... De-ar fi să mai trăiesc aşa multă vreme, mai bine **să-mple-**tesc ciorapi, să-i cîrpesc, ba chiar să-i şi **încăputez.** Dare-ar ciuma în toţi fricoşii! Dă-mi o-oală de vin puşlama! Nu se mai află virtute pe lumea asta oare? *(Bea.)*
PRINŢUL HENRIC: Văzut-ai vreodată pe Titan[81] - făptură-nduio-şată - - sărutînd un boţ de unt care s-a topit de la vorbele dulci ale soarelui? Dacă l-ai văzut, atunci priveşte-l şi pe fleşcăitul acesta!
FALSTAFF: Pungăşiile, ai pus var în vin! La ce să te aştepţi de la un pungaş decît la pungăşii! Ei bine, un fricos este mai'afurisit decît o oală de vin cu var în el! Fricos nemernic! Mem pe drumul tău, bătrîne Jack; mori cînd **ţi-o** fi ţie pe plac. Dacă pe lumea aceasta bărbăţia - cinstita bărbăţie - n-a fost dată uitării, atunci primesc să nu mai fiu altceva decît o scrumbie stoarsă de icre! în Engiitera nu mai trăiesc decît doi-trei oameni cumsecade scăpaţi de la ştreang; şi unul din ei este gras şi-mbă-trîneşte. Dumnezeu să ne ocrotească! Ce lume păcătoasă! Mai

bine ţesător să fiu! Aş cînta psalmi şi cîte altele[82]. încă o dată
mai zic: dare-ar ciuma în fricoşi! PRINŢUL HENRIC: Ce tot bolboroseşti, măi sac de **lînă?** FALSTAFF: **Auzi,** un fiu de rege! Dacă nu tc-oi goni din **regatul**
tău cu un paloş de lemn[83], dacă nu ţi-oi mîna supuşii înaintea
ta ca pe un cîrd de gîşte sălbatice, să nu-mi rămînă nici un

fir de păr pe faţă! Auzi, prinţ de Wales! PRINŢUL HENRIC: Ce-i măi, fecior de lele? Burtă verde, ce s-a-ntîmplat?
FALSTAFF: Eşti sau nu eşti fricos? Răspunde! Şi Poins, alt mişel! POINS: Pe toţi dracii, pîntecosule, dacă mă faci pe mine fricos,
te înjunghii. FALSTAFF: Să te fac fricos eu pe tine? Te ajunge osînda pînă să
te fac eu fricos; dar zău că aş da o mie de funţi să pot fugi
atîta de repede ca tine. Ai umerii destul de drepţi şi nu-ţi pasă.
cînd arăţi dosul alergînd! Asta se cheamă la tine că ai pus
umărul pentru un prieten? Dare-ar ciuma în aşa umăr! Ia te
uită cine mă înfruntă! Dă-mi o cană do vin... Nemernic să **fiu**
dacă am băut ceva pe ziua de azi! PRINŢUL HENRIC: Secătura naibii, nici nu te-ai şters pe bot
după ulcica clc-adineauri. FALSTAFF: Tot im drac. Dare-ar ciuma-n toţi fricoşii, uite-aşa,
înc-o dată. *(Bea)* PRINŢUL HENRIC: bar ce-ii veni? FALSTAFF: Ce-mi veni? îmi veni că sânt aici de faţă patru **de-ai**
noştri care-au pus laba azi diinineyfă pe o mie de fiinţi. PRINŢUL IiENRIC: Şi banii unde sînt,'unde-s bămşorii, Jasfc? FALSTAFF: Unde sînt? Ne-au fost prădaţi: o sută au sărit pe noi
patru.
PRINŢUL HENRIC: Ce spui, omule? O sută? FALSTAFF: Să-mi zici pungaş dacă im in-am bătut în săbii vreme de doua ceasuri cu vreo doisprezece. Am scăpat ca prin minune.
De opt ori mi-au străpuns pieptarul, de patru ori nădragii...
Pavăza mi-i găurită toată şi spada[84] zimţaită ca un fierăstrău.
Ecce signum[85]. De cînd mă ştiu bărbat pe lume nu m-ara purtat
mai vitejeşte. Dar degeaba... Dare-ar ciuma-n toţi fricoşii:
Uite, întreabâ-i: dacă **ţi-br** spune mai mult sau mai puţin decît
sfîntul adevăr, *mit* nişte nemernici şi nişte odrasle ale îniii-
nerecuhvi.
PRINŢUL HENRIC: Ia povestiţi, domnişorilor, cum a fost? GADSHILL: Noi patru am căzut peste vreo doisprezece. FALSTAFF: **Erau** şaisprezece, **pe puţin, milord!**

GADSHILL: Şi i-am legat cobză!
PETO: Ba nu, nu i-am legat.
FALSTAFF: Ea i-am legat, derbcdeule, pe toţi i-am legat sau eu sînt un jidov, un jidov sadea!
GADSHILL: în timp ce făceam împărţeala, s-au năpustit peste noi alţi vreo şase-şapte proaspeţi...
FALSTAFF: Ăştia i-au dezlegat pe cei dîntîi şi s-au unit cu ei.
PRINŢUL HENRIC: Şi v-aţi bătut cu toţi?
FALSTAFF: Cu toţi! Nu ştiu ce-nţelegi eînd spui cu toţi, dar de nu m-am războit cu cel puţin cinzeci, apoi eu nu mai sînt decît o legătură de ridichi! Să nu rămîn făptură cu două picioare de nu săriseră pe biet-bătrînul Jack peste cincizeci de inşi!
PRINŢUL HENRIC: Mă rog lui Dumnezeu să nu-l fi ucis pe careva din ei.
FALSTAFF: Prea tîrziu te rogi! Am ciuruit vreo doi. De doi sînt încredinţat că i-am pus bine - doi pungaşi îmbrăcaţi în anterie de cînepă. Auzi tu, Hal... Dacă te mint să mă scuipi în ochi şi să-mi zici gloabă. Tu cunoşti garda mea cea veche; uite-aşa stăteam şi **uite-aşa** ţineam vîrful paloşului. Patru pungaşi **îmbrăcaţi** în anterie de cînepă se reped la mine...
PRINŢUL HENRIC: Cum patru? Adineauri spuneai că numai doi.
FALSTAFF: Patru, Hal; patru am spus.
POINS: Da, da, patru a spus.
FALSTAFF: Aşadară, ăştia patru mi-au sărit în faţă şi au dat să mă-mpungă. Eu nici nu m-am sinchisit şi le-am primit toate cele şapte lovituri în pavăză, uite-aşa...
PRINŢUL HENRIC: Şapte? Cum, adineauri erau numai patru.
FALSTAFF: în anterie de cînepă.
POINS: Da, patru, în anterie de cînepă.
FALSTAFF: Şapte! Pe paloşul acesta!... Că doar n-oi fi lichea...
PRINŢUL HENRIC *(către Poins):* Hai, lasă-l în pace. Se fac şi mai mulţi, numaidecît.
FALSTAFF: Hal, mă asculţi?
PRINŢUL HENRIC: Da, Jack, te ascult şi iau aminte.
FALSTAFF: Ascultă căci face să auzi. Cei nouă în anterie de cînepă de care-ţi spuneam...
PRINŢUL HENRIC: Au şi sporit cu încă doi!
FALSTAFF: Văzînd că nu-i mai ţin curelele cu mine...
POINS: Şi-au pierdut nădragii!

FALSTAFF: Au început să dea îndărăt. Eu, după ei, de-aproape. îi iau în piept şi iute ca gîndul le şi închei socoteala la şapte din cei unsprezece.
33
[Iî, 4]
PRINŢUL HENRIC: Ce grozăvie! Din doi inşi în anterie de cînepă se făcură unsprezece.
FALSTAFF: în clipa aceea, vîrîndu-şi dracul coada, trei puşlamale îmbrăcate în verde de Kendal[86], venind pe dinapoi, mi-au sărit în spinare; căci era o beznă, Hal, de-ţi dădeai cu degetele-n ochi.
PRINŢUL HENRIC: Minciunile astea sînt leite cu părintele lor din care au purces: gogonate cît munţii, sfruntate şi cusute cu aţă albă. Măi, burdihan cu cap de lut, zevzec cu tărtăcuţa cucuiată, fecior de tîrfă, dezmăţatule, osînză rîncedă...
FALSTAFF: Ce, ai căpiat? Te-ai ţicnit? Nu-i ăsta adevărul adevărat?
PRINŢUL HENRIC: Păi cum de-i putuşi vedea pe ăia că-s în haine verzi dacă-ţi dădeai cu degetele în ochi de întuneric ce era? Ia lămureşte-ne cum vine asta: ce mai ai de spus?
POINS: Haide, lămureşte, Jack, lămureşte.
FALSTAFF: Păi cum, aşa cu de-a sila? Nici gînd! Chiar dacă m-ar da în tărbacă şi m-ar pune la toate caznele de pe lume, cu de-a sila tot nu spun nimic. Cum, să vă dau dovezi aşa cu de-a sila! Chiar dacă ar fi dovezile dese ca mura pe rug, cu de-a sila tot n-aş da cuiva vreuna.
PRINŢUL HENRIC: Nu vreau să mai fiu părtaş la minciuna asta! Acest mişel sîngeros, acest frînge-paturi, acest deşală-cai, acest gogeamite munte de carne...
FALSTAFF: Ajungă-ţi, hămesitule, piele de strigoi, limbă uscată de vacă, vînă de taur, ţîrule! Ah, de m-ar ţine baierele pieptului să ţi le-nşir pe toate cu cîte semeni!... Cot de croitor, păstaie, cucură de săgeţi, spangă proţăpită...
PRINŢUL HENRIC: Hai, mai răsuflă, pe urmă ia-o de la capăt şi după ce o să ţi se acrească de asemenea josnice asemuiri, să mă asculţi şi tu pe mine.
POINS: Ascultă,' Jack.
PRINŢUL HENRIC: Noi amîndoi v-am văzut pe voi patra eînd v-aţi năpustit asupra celor patru inşi. I-aţi legat şi i-aţi jefuit. Ei, şi acum să vedeţi cum vă dăm de gol numai cu o istorioară. Chiar în clipa aceea noi doi ne-am repezit asupra voastră şi a fost de ajuns o vorbă ca să vă lepădaţi prada şi să punem mîna pe ea. Putem să v-o şi arătăm, e aici în casă. Cît despre tine, Falstaff, tu ţi-ai adunat sprintenel burţile şi ai luat-o la [s] picior cu multă iscusinţă, cerînd din fugă îndurare şi mugind cum niciodată n-a mugit vreun malac! Ce puşlama: ţi-ai ciumpăvit singur sabia în aşa hal ca să ne spui pe urmă că ai ştirbit-o , în luptă! Ce viclenie, ce şmecherie ai să scorneşti, pe unde-ai să scoţi cămaşa ca să ieşi din ruşinea asta atît de vădită? . -
■4
39 0»
[II, 4]
POINS: Haide, Jack, să te-auzim; ce-ai să mai născoceşti!?
I'ALPTAFF: Pe sfîntul Dumnezeu, v-am recunoscut de parc-aţi fi fost copiii mei. Dar ia să-nil spuneţi, meşterilor, puteam cu să ucid pe moştenitorul tronului? Să lovesc în prinţul cel adevărat? După cum foarte bine ştiţi, eu **sînt** viteaz ca Her-cule[87], dar iată ce va să zică instinctul: leul nu se atinge niciodată de un prinţ adevărat[88]. Instinctul e lucra mare... Am fost fricos din instinct. Şi toată viaţa am să mă mîndresc, şi de mine şi de tine, Hal: de mine fiindcă sînt un leu viteaz şi do tine fiindcă eşti un prinţ adevărat. Dar zău, **măi** băieţi, tare mă bucur că aveţi bănetul... Hangiţo, zăvoreşte uşile! Noaptea asta stai do strajă, rugăciunile lasă-le pe mîine! Vitejilor, fraţilor, copiii mei, inimioare de aur, vouă vi se cuvin cele mai frumoase nume ale prieteniei. Să ne desfătăm! Hai să jucăm, aşa pe nepregătite, o comedie!
PRINŢUL HENRIC: O comedie? Mă prind; şi fuga ta să fie miezul piesei.
FALSTAFF: Dacă mă iubeşti, Hal, să nu mai **Vorbim** de asta.
(Intră hangiţa.)
HANGIŢA: lisuse al meu, domnul meu prinţ...
PRINŢUL HENRIC: Ei, ce e, doamna mea hangiţă, ce vrei să spui?
HANGIŢA: Milord, a sosit la poartă un curtean şi voieşte să-ţi
vorbească; spune că vine din partea tatălui vostru. PRINŢUL HENRIC: Pricopseşte-l şi pe el cu un obraz domnesc[89]
şi trimitc-l îndărăt la maică-mea. FALSTAFF: Ce fel de om e dumnealui? HANGIŢA: Un bătrîn. FALSTAFF: Ce-o fi căutînd cinstita barbă pe uliţe la miezul nopţii
în loc să şadă în pat? Să mă duc să-i duc răspuns? PRINŢUL HENRIC: Da, chiar te rog. FALSTAFF: Lasă că-i fac eu vînt.
(Iese.)
PRINŢUL HENRIC: Pe Maica Precista, domnişorilor, frumos v-aţi mai luptat!... Şi tu, Peto, şi tu, Bardolph, lei sînteţi amîndoi; aţi spălat putina din instinct... N-aţi vrut care cumva să v-atin-geţi de un prinţ adevărat... Ruşine să vă fie!
BARDOLPH: Am întins-o şi eu cînd **i-am** văzut pe ceilalţi **Iuînd-o** la sănătoasa.

PRINŢUL HENRIC: **Ia** spune-mi drept, cum de-a ajuns sabia **lui** Falstaff asa ştirbită?

PETO: Singur şi-a ştirbit-o cu jungherul, zicînd că, măcar de va pieri din Englitera adevărul, şi tot arc să te facă să crezi că şi-a ciuntit-o războindu-se. Pe urmă nc-a învăţat să facem şi noi ca el.
BARDOLPH: Da, şi să ne dăm cu spînz pe la nasuri ca să le facem să sîngereze, să ne mînjim hainele cu sînge şi să jurăm că-i de la oamenii aceia. Făcui ce n-am făcut de şapte ani: mi s-a suit sîngele-n obraz de ruşine cînd am auzit asemenea nemaipomenite scornituri.
PRINŢUL HENRIC: Vai, mişele, acum optsprezece ani ai furat un ulcior de vin, te-âu prins asupra faptului şi de atunci ramaseşi cu roşeaţa ruşinii pe faţă! Aveai foc în obraji şi paloş la coapsă şi totuşi ai fugit... De care instinct ascultaşi? BARDOLPH *(Arătîndu-şi obrazul):* Vezi pecinginile astea? PRINŢUL HENRIC: Văd. BARDOLPH: Şi cc crezi că vor să arate ele? PRINŢUL HENRIC: Un ficat încins şi o pungă sleită, BARDOLPH: Ba, pentru cel ce se pricepe, este semn de boală la fiere.
PRINŢUL HENRIC: Ba, pentru cel ce se pricepe, e semn de spîn-zurătoare. Iată că se întoarce şi uscăţivul nostru. Se întorc osemintele lui Jack. *(Intră din nou Falsiaff.)* Ascultă, dolofa-nule, de cînd nu ţi-ai mai văzut genunchii? FALSTAFF: Genunchii mei! Cînd eram ele anii tăi, Hal, aveam un mijlocel subţire ca o gheară de vultur; puteam să trec prin inelul unui pîrgar. Lua-îe-ar dracu de necazuri si de ofuri, că astea umflă omul ca pe o băşică. Sînt veşti rele pe-afară; venise sir John Bracy din partea **lui** taică-tău. Trebuie să te înfăţişezi la curte în dimineaţa asta. Percy, descreieratul acela din miazănoapte, şi cu velşul care l-a ciomăgit pe Mamon[90], l-a încornorat pe Lucifer[91] şi l-a silit pe diavol să-i jure pe crucea halebardei că are să-i fie slugă... cum ciuma zici că-l cheamă?... POINS: A, Owen Glendower[92].
FALSTAFF: Owen, Chven, ăsta-i... şi cu Mortimer ginere-său, cu bătrînul Northumberland şi cu Douglas, cel mai sprinten dintre scoţieni, care ia călare dealul în piept... PRINŢUL HENRIC: Cel care călăreşte ca vîntul şi cu un foc do pistol[03] ucide vrabia din zbor... FALSTAFF: L-ai nimerit.
PRINŢUL HENRIC: Şi chiar mai bine decît a nimerit el vrabia. FALSTAFF: E plină de vitejie pramatia; nu dă bir eu fugiţii... PRINŢUL IIENRIC: Atunci de ce-l mai lauzi, puşlama, c-aleargă bine?

FALSTAFF: Călare, măi ţicnitule, călare; pe jos nu poate face-un pas.
PRINŢUL HBNRIC: Păi da, Jack, mînat de instinct. FALSTAFF: Fie şi mînat de instinct, cum zici. Mai e acolo împreună cu el un anume Mordake cu o mie de tichii albastre[94]; Worcester a pornit azi-noapte. Cînd a auzit taică-tău veştile astea, i-a albit barba. Ai să poţi cumpăra acuma pămînt mai ieftin decît scrumbiile stricate. PRINŢUL HBNRIC: Dacă-i aşa, şi dacă va fi caldă luna lui cireşar, şi dacă răzmeriţa durează, o să putem cumpăra fetele ca pe cuie, cu suta. FALSTAFF: Pe sfînta liturghie, adevărat grăieşti, prietene! Mi se pare că e rost de chilipir. Dar ia spune-mi, Hal, nu ţi se face părul măciucă? Nu vei fi oare silit, ca moştenitor al tronului, să te baţi cu vrăjmaşii ăştia trei care sînt diavolul de Douglas, satana de Percy şi dracul de Glendower? Nu ţi se face părul măciucă? Nu se-nfioară sîngele în tine? PRINŢUL HENRIC: Nicidecum, crede-mă. Pentru asta mi-ar trebui puţin instinct de-al tău. FALSTAFF: Urît ai să mai fii dojenit mîiae dimineaţă cînd te vei înfăţişa lui taică-tău; zău, dacă mă iubeşti, ticluieşte-ii de pe acum un răspuns. PRINŢUL HENRIC: Vrei să te prefaci că eşti în locul tatei şi să mă cercetezi cum îmi duc viaţa? FALSTAFF: Vrei să fac aşa? Primesc. Iată: jilţul de-aicea să-mi fie tron. Jungherul - sceptru şi perna asta coroană. PRINŢUL HENRIC: Tronul tău e un jilţ dulgheresc, în locul scep-trului de aur ţii un jungher de plumb şi coroana cea de preţ este o biată chelie! FALSTAFF: Dacă flăcările harului nu s-au stins de tot în cugetul tău, să vezi că ai să fii tulburat. Dă-mi o cupă de vin ca să mi se roşească ochii ca şi cum aş fi plîns, căci trebuie să vorbesc cu durere mare precum regele Cambyse[95]. *(Bea.)* PRINŢUL HENRIC: Bine, iată închinarea mea. FALSTAFF: Iată şi cuvîntarea mea. Nobilimea să şadă aici alături. HANGIŢA: Straşnic joc, sfinte Iisuse, zău aşa!'
FALSTAFF: Nu lăcrima, o, dulcea mea regină,
Căci lacrimile-ţi picură în van. HANGIŢA: Ia uitaţi-vă la el! Ce tată straşnic pare! FALSTAFF: Luaţi-o, lorzi, pe trista mea regină,
Căci lacrimile-i potopesc privirea. HANGIŢA: Nemaipomenit! joacă aidoma ca un destrăbălat d-ăia de actori!

42
tlî, 4]
FALSTAFF: Taci din gură, oca-mică; taci din gură, holercă! Harry, nu mă mir numai de locurile pe unde-ţi pierzi vremea, ci şi de felul cum îţi alegi tovărăşiile; căci dacă muşeţelul creşte cu atît mai des cu cît e mai rău călcat în picioare, în schimb tinereţea se trece cu atît mai repede cu cît o risipeşti mai mult. Că tu eşti feciorul meu, mă bizui pe părerea mea şi pe vorbele mai-că-ti. Şi încă stau drept mărturie clipitul acela ticălos al ochiului precum şi buza de jos care-ţi atîrnă bleaga. Prin urmare, fiind os din osul meu, iată ce am a-ţi spune: pentru ce. dacă mi-eşti odraslă, faci să te arate oamenii cu degetul? **Binecuvântatul** soare[86] de pe cer este oare un trîntor în stare doar să ciugulească dude? Desigur că aşa întrebare nici nu se mai pune. Este cu putinţă ca un fiu al Engliterei să ajungă hoţ şi să fure pungi? Ei uite, întrebarea asta se pune! Se află pe lume un lucru despre care tu, Harry, ai auzit vorbindu-se şi pe care cei mai mulţi din ţara noastră îl numesc smoală. Iar smoala asta, aşa cum arată bătrînii cronicari, mînjeşte. La fel mînjeşte şi gaşca cu care te-ai înhăitat. Să ştii, Harry, că nu-ţi vorbesc din băutură, ci din lacrimi, nu de plăcere îţi vorbesc, ci de durere; nu numai cu cuvinte, ci şi cu amar. Şi, totuşi, am văzut că printre tovarăşii tăi se găseşte şi un bărbat plin de virtute pe care nu ştiu cum îl cheamă.
PRINŢUL HENRIC: Dar binevoieşte înălţimea ta a-mi spune cum arată omul acela?
FALSTAFF: Un bărbat măreţ la-nfăţişare, pe legea mea, şi trupeş; plăcut la chip, cu privirea deschisă şi cu statura mîndră; un bărbat care cred că trebuie să bată spre cincizeci de ani sau, pe Sfînta Născătoare, poate chiar şi spre şaizeci. Mi-aduc aminte cum îl cheamă: îi zice Falstaff. M-aş înşela amarnic, fiule, dacă ar fi şi el un dezmăţat, deoarece i-am citit pe faţă vrednicia. Căci dacă poţi cunoaşte pomul după roade, precum roadele după pom, apoi hotărît îţi spun că se află vrednicie multă în acest Falstaff. Alătură-i-te lui şi izgoneşte-i pe ceilalţi. Şi acum, ia să-mi spui, derbedeu afurisit, pe unde mi-ai umblat luna asta?
PRINŢUL HENRIC: Aşa vorbeşte regele? Ia treci în locul meu, am să-l înfăţişez eu pe tata.
FALSTAFF: Mă mazileşti? Dacă ai să arăţi barem pe jumătate atît de încruntat şi de măreţ la vorbă şi la purtare ca mine, atunci îngădui să fiu spînzurat de călcîie ca un vătui sau ca. un iepure la uşa unui neguţător de orătănii.
PRINŢUL HENRIC: Gata, m-am înscăunat.
FALSTAFF: Aşa, şi eu stau dincoace; voi, jupînilor, judecaţi.
43
[îl, 4]
PRINŢUL HENRIC: Ei, **Harcyl** De unde-mi vii?
FALSTAFF: De la Eastcheap, luminăţia ta.
PRINŢUL HENRIC: Plîngerile pe care le-am auzit despre tine sînt grele.
FALSTAFF: Stăpîne, mă jur pe Dumnezeu că-s toate mincinoase. Lasă **că** dacă fac eu pe prinţul o să vă prăpădiţi de rîs.
PRINŢUL HENRIC: Te mai şi juri, copil nemernic? De-acum încolo să nu te mai uiţi în ochii mei. Tîrît eşti departe de mila Domnului. Te bîntuie un diavol cu chipul şi asemănarea unui **bătrîn** burtos; ai drept cîrdaş o matahală omenească. Pentru ce te-ai înhăitat cu acest viespar de răutăţi, cu acest ciur al murdăriilor, acest burduf umflat de dropică, cu ditamai budana de poşircă, cu tolba asta de măruntaie, cu buhaiul ăsta fript umplut cu caltaboşi, cu acest nărav bătrîn, cu nelegiuirea asta căruntă, cu acest tată al potlogarilor, cu această deşertăciune[97] împovărată de ani? La ce alta e bun decît să încerce vinurile şi să le bea? La ce se mai pricepe fără de numai să hucăţească un clapon şi să-l înfulece? La ce-i îndemînatic? Numai la viclenii. La ce-i viclean? Numai **la** pungăşii. Şi de pungăşit pungăşeşte pretutindeni. La ce e vrednic dumnealui? La nimic.
FALSTAFF: Aş dori ca măria ta să mă lumineze: despre cine vorbeşte măria ta?
PRINŢUL HENRIC: Despre Falstaff, acel nemernic şi păcătos care împinge tineretul la pierzanie, acel bătrîn satan cu barba albă.
FALSTAFF: Pe acest bărbat, stăpîne, eu îl cunosc.
PRINŢUL HENRIC: Ştiu că-l cunoşti.
FALSTAFF: Vai mie, păi dacă aş zice că-l ştiu cu mai multe metehne decît mine ar fi să spun mai multe decît ştiu. Că e bătrîn, temei de şi mai multă milă, mărturisesc perii lui albi. însă, cu toată cinstea ce v-o datorez, tăgăduiesc din răsputeri precum c-ar fi un pezevenghi. Dacă vinul îndulcit este un păcat apoi să-i miluiască Domnul Dumnezeu pe culpeşi! Dacă-i păcat să fii **vîrstnic** şi petrecăreţ, atunci mai toţi bătrînii noştri hangii sînt osîndiţi. Dacă tot ce e gras este lucru de scîrbă, atunci rămîne numai să îndrăgim vacile cele costelive ale lui Faraon[98]. Nu, bunul meu stăpîn: alungă-l pe Peto, alungă-l pe Bardolph, alungă-l pe Poins, însă pe drăguţul de Jack Falstaff, pe bunul Jack Falstaff, pe credinciosul Jack Falstaff, pe viteazul Jack Falstaff, cu atît mai viteaz eu eît e şi bătrîn, să nu-l alungi de lîngă Harry al tău, să **nu-l** alungi de lîngă Harry al tău. AJungi o lume întreagă de-l alungi pe durduliul Jack.
44
III, 4]
PRINŢUL HENRIC: Ba da, îl voi alunga,
*(Se aud bătăi **în poartă. Bangifa, Francis şi Eardolph***
ies. Inlră din nou Bardolph, în fugă.)
BARDOLPII: Stăpîne, stăpîne! A venit la poartă **armaşul** cu **străji**

înfricoşate. FALSTAFF: Ieşi afară, pramatie! Stai să isprăvim comedia. Mai
am încă multe şi bune de spus despre acest Falstaff.
(Inlră iarăşi hangiţa, în fugă.)
HANGIŢA: O, Iisuse Hristoase! Milord, milord...
PRINŢUL HENRIC: Ei, ce este? Aleargă satana călare pe mătură?
Ce s-a **întîmpjat?** HANGIŢA: Armaşul şi cu toate străjile sînt la poartă. Vor să
intre şi să răscolească hanul. Să le dau drumul? FALSTAFF: Auzişi, Hal? Niciodată să nu mai spui că un adevărat
galben cu zimţi este calp; eşti smintit de-a binelea, măcar că
nu arăţi. PRINŢUL HENRIC: Iar tu eşti un fricos din naştere şi n-ai pic de
instinct. FALSTAFF: Tăgăduiesc temeiul spusei tale; dacă nu-l laşi pe armaş
să intre, atuneea da, ai dreptate. Dacă n-ai dreptate, **atuneea**
lasă-l să intre; ducă-se dracului creşterea pe care am primit-o
de nu mă voi purta eu în căruţa osîndiţilor mai frumos decît
oricare! Nădăjduiesc că funia are să mă **gîtuie** la fel de iute
ca pe alţii. PRINŢUL HENRIC: Fugi, ascunde-te după polog... Voi ceilalţi
suiţi-vă în pod. Acum, jupînii mei, să arătăm un obraz cinstit
şi un cuget curat. FALSTAFF: Le-am avut şi eu pe amîndouă... Dar şi-au trăit traiul;
aşa că ce să fac, am să mă ascund!
(Ies toţi, afară de prinţ si de Poins.)
PRINŢUL HENRIC: Chemaţi-l pe armaş.
(Intră armaşul şi un cărăuş.)
Ei, meştere armaş, care ţi-i voia? ARMAŞUL: Să am iertare, doamne. Pîra lumii
M-aduce aici să cat anume oameni. PRINŢUL HENRIC: Ce oameni? ARMAŞUL: E printre dînşii unul gras, stăpîne,
Prea bine cunoscut.
[H, 4]
CĂRĂUŞUL: Gras ca osînza.
PRINŢUL HENRIC: Te-ncredinţez că omul nu-i aici,
Căci l-am pornit eu însumi după treburi. Dar iată, ai cuvîntul meu că mîine Cam pe la prinz am să-l **trimit la** tine
Să deie socoteală cui va cere De vina ce i-o puneţi în spinare. Şi-acuma, te-aş ruga să-ţi vezi de treburi.
ARMAŞUL: Prea bine, doamne. Doi drumeţi cinstiţi
Au fost prădaţi de trei sute de galbeni.
PRINŢUL HENRIC: O fi cum zici;'iar dacă el e furul,
Va fi răspunzător. Şi-acum cu bine...
ARMAŞUL: Stăpino, noapte bună.
PRINŢUL HENRIC: Adică bună ziua, vrei să zici.
ARMAŞUL: într-adevăr, milord, e ceasul două.
(Armaşul şi cărăuşul ies.)
PRINŢUL HENRIC: E cunoscut ca un cal breaz, grăsunul. Ia cheamă-l.
POINS: Falstaffl A adormit în dosul pologului şi sforăie ca o gloabă.
PRINŢUL HENRIC: Auzi-l cum mai horcăie. Scotoceşte-i buzunarele. *(Poins îl caută prin buzunare.)* Ce-ai găsit?
POINS: Numai hîrtii, milord.
PRINŢUL HENRIC: Ia să vedem ce sînt; citeşte.
POINS *(citeşte.):*
întîi: **Un** clapon .... 2 şilingi 2 pence
Al doilea: Sos .... 4 pence
Al treilea: Vin, una vadră .... 5 şilingi 6 pence
Al patrulea: Scrumbii" şi vin, după cină .. 2 şilingi 6 pence Al cincilea: Pîine .... o jumătate de penny
PRINŢUL HENRIC: Nemaipomenit! Pîine numai de o jumătate de penny faţă de-aMt de neîngăduit de multă băutură. Păs-trează-le pe celelalte, le vom citi cînd ne-o veni mai bine. Acum **lasă-J** să doarmă pînă la ziuă. în dimineaţa asta plec la curte. Va trebui să mergem cu toţii la război; tu vei avea **un** loc de cinste în oştire. Pe haimanaua asta grasă am s-o bag **la** pedestraşi; ştiu c-o să-şi dea sufletul după ce va calea o sută de stîn-jeni. Banii îi vom înapoia cu dobîndă. Să vii la mine în zori; şi-acum, Poins, cu bine.
POINS: Cu bine, bunul meu stăpîn.
(Ies.)

ACTUL III

SCENA 1

Bangor. O încăpere în locuinţa arhidiaeonului. Intră Hotspur, Worcester, Mortimer şi Glenăower.
HOTSPUR:
MORTIMER: Avem încredinţări şi oameni trainici,

Iar începutul de nădejde-i plin. Lord Mortimer şi vere Glendower, Rogu-vă, staţi!
Şi dumneata, lord Worcester. Ei, trăzni-o-ar! Uitai de hartă.
GLENDOWER: Ba-i aicea, iat-o.
Şezi, vere Percy, vere Hotspur, şezi; De **cîte** ori rosteşte Lancaster[100] Porecla ta, oftează, face feţe Şi tare-ar vrea s-ajungi mai iute-n rai.
HOTSPUR: Şi de cîte ori aude de **Owen** Glendower, tare-ar **mai** vrea să te ştie în iad.
GLENDOWER: ' Nu-l ţin de rău: cînd am venit pe lume ■**Era** tot cerul plin de clăi de foc Şi de făclii, şi-atunci în ziua-aceea A tremurat pămîntul din rărunchi Parcă de spaimă.
HOTSPUR: Apoi la fel s-ar fi întîmplat şi dacă la ceasul acela în loc să te fi născut tu ar fi fătat pisica maică-ti.
GLENDOWER: HOTSPUR:
GLENDOWER: HOTSPUR:
Cînd m-am născut, îţi spun, **a** fost cutremur.
Atunci pămîntu-i **altfel decît** mine
Dc-a tremurat, cum zici, de teama ta.
Ardea tăria, dîrdîia pămîntul...
S-o fi speriat văzînd în cer **pîrjoîul**
Şi nu fiindc-ai venit pe lume tu.
[III, 1]
GLENDOWER:
HOTSPUR:
MORTIMER: GLENDOWBR: HOTSPUR:
GLENDOWER: HOTSPUR:
MORTIMER: GLENDOWER:
Bolnavă, firea are deseori Ţîşniri ciudate; tot aşa pămîntul E canonit **c-un** soi de junghi în pîntcc, De **vîntul** pe nedrept întemniţat în burta lui; cereînd să iasă-afară El **zgîlţîie** pămmtul şi dărîmă Clopotniţe si **foişoare vecii**[101]**.** Cînd tc-ai născut s-a oticnit pesemne Bâtrîna glie.
Vere, ^ 'mponeişări
Nu rabd la **mulţi,** îngăduie-mi să-ţi spun Din nou, că-n ziua-n caro fui născut Era tot cerul plin de clăi de foc, Fugeau din munte ţapii şi cirezi Mugeau năuce-n cîmpul plin de spaime. Aceste semne m'-au făcut vestit, Şi-aşa cum dovedesc prin toată fapta, Eu nu-s ursit să fiu un ins de rînd. în Anglia, în Scoţia, în Wales, în tot ţinutul prejmuit de mare Mi-a pus vreun dascăl mie cartea-n nună? Şi-acum, de poţi, arată-mi muritorul în stare să mă-ntreacă în ştiinţă Sau în **adinei** şi multe meşteşuguri. Nu~i nimeni să te-ntreacă-n limba velşă... Mă duc să-mbuc ceva. Mai lasă-l, vere Percy, că turbează. Eu ştiu să chem şi duhuri **din** genuni. Păi asta pot şi cu şi fiecare; Dar s-or grăbi să vină cînd le chemi? Pot să te-nvăţ să porunceşti, măi vere, Satanei...
Şi eu te-nvăţ să-l ruşinezi pe dracul Grăind adevărat: căci adevărul îl ustură pe dracul ca tămîia; De-l poţi aduce, adu-mi-l încoace Şi-ţi jur că-l fac să crape de ruşine: De eşti cinstit la vorbă, **dracul** crapă! Ei, hai acum. De-ajuns cu vorbăria. De trei ori înfruntat-a Bolingbroke[102] Puterea mea: de trei ori l-am gonit Acasă, peste Wye şi peste Severn, Desculţ şi biciuit de vijelie.
HOTSPUR:
GLENDOWER:
MORTIMER:
GLENDOWER:
HOTSPUR:
43
GLENDOWER: MORTLMER:
49
[ni, i]
Prin vijelie şi desculţ, sărmanul!
Cum naiba n-a dat tuşea peste el?
Ei, iată harta, să-mpărţim moşia
Aşa cum am căzut Ia învoială.
A împărţit-o el arhipăs torul
în trei bucăţi aidoma de mari.
Olatul Angliei din Trent şi Severn
Spre răsărit şi miazăzi e-al meu;
Ce-i spre apus şi Wales-ul pînă-n Severn
Cu tot pămîntul gras care-l cuprinde
E al lui Glendower; tu, vere dragă,
Iei partea de la nord pe rîul Trent.
Hrisoavele sînt scrise cîteştrele,
Mai trebuie peceţile să punem
- Şi le vom pune chiar în noaptea asta -

Iar mîine, vere Percy, tu şi eu
şi Worcester, bunul lord, vom căuta
Să dăm do tatăl tău cu scoţii lui
La Shrewsbury, precum **ne-am** înţeles.
Nu-i gata încă taică-meu cu oastea
Dar nici nu-i zor vreo paisprezece zile.
(Lui Glendower)
în vremea asta cată să-ţi aduni
Prieteni, şerbi şi craii din vecini.
Vom fi mai iute laolaltă, lorzi;
Pe doamne le voi lua-n alaiul meu,
Plecaţi în taină **făr'de** bun rămas,
Spre-a vă scuti de ploile de lacrimi
Ce se abat în ceasul despărţirii.
Parc că partea mea, la nord de Burton,
Nu-i chiar cît ale voastre de întinsă:
Priviţi cotita apă cum ştirbeşte
Şi-mi fură din pămmtul cel mai rodnic
Un rotocol, o gogeamite halcă.
Dar am să-i pun zăgazuri chiar aici
Şi mîndrul Trent va curge argintiu
Printr-o răstoacă proaspătă şi oablă;
în felul ăsta n-o să şerpuiască,
Furîndu-mi bunătate de ogoare.
Să curgă drept? Păi **şerpuie,** vezi bine...
Da, dar
[III, 1]
WORCESTER:
HOTSPUR: GLENDOWER: HOTSPUR: GLENDOWER: HOTSPUR: GLENDOWER: HOTSPUR:
GLENDOWER:
HOTSPUR:
GLENDOWER: HOTSPUR:
GLENDOWER:
Ia uite cum mă-nghesuie de tare Ca să vă facă vouă loc mai mult; Cu partea care-o rupe de la mine Cu-atîta partea voastră o sporeşte. Dacă i-am pune stavilă aicea, Spre miazănoapte, cîştigăm tot cotul Şi apele ar curge lin şi drept. Aşa şi vreau; nu-i mare cheltuială. Eu asta n-o îngădui.
Ei nu, zău? Eămîne-aşa cum e.
Mă-mpiedici tu? Eu însumi.
Spune asta-n limba velşă Măcar să nu pricep. Vorbesc engleza ca şi voi de bine. Căci am crescut la curtea Engliterii: Şi, flăcăiaş fiind, urzii la harfă în englezeşte stihuri iscusite, Dînd farmec limbii voastre englezeşti Cum n-aţi făcut şi n-o să faceţi voi. Ei bravo, m-ai umplut de bucurie! Eu mai curînd aş miorlăi ca mîţa Decît să-ndrug balade scîlciate. Mai dulce-mi sună sfeşnicul de-aramă Cînd îl suceşti, sau roata cea neunsă; Nu-i scîrţîit să-mi zgîrie auzul Mai rău decît o stanţă fandosită: Parc-ar umbla la trap un cal beteag. Ei, haide şi-om abate riul Trent, Nu-s eîrpănos. - Aş da-ntreit păniînt Unui prieten vrednic. Dar dacă ne-apucarăm de tocmeală Mă-nvcrşunez şi pentru-un fir de păr. Sînt scrise învoielile? Pornim? E lună plină, poţi umbla şi noaptea; Zoresc pe grămătic şi, între timp, Vestesc plecarea voastră la goţii. Mă tem să nu leşine fiică-mea, Atît ce ţine ea la Mortimer.
(Iese.)
MORTIMER: Vai, Percy, cum te porţi cu socru-meu!
50
HOTSPUR:
MORTDIER:
WORCESTER:
51
[in, n
Nu pot altcum. Mă scoate din răbdări
Cu basme cu soboli şi cu furnici,
Cu magul Merlin[103], prooroc şi vraci,
Cu zmei şi peştişori făr-aripioare,
Cu corbi şi cu balauri jumuliţi,
Cu lei culcaţi, cu mîţe asmuţite

Şi cîte multe alte bazaconii[104]
Că şi-a mîncat credinţa. Ce să spun,
Azi noapte preţ de nouă ceasuri bune
Mi-a înşirat toţi diavolii pe nume,
Ce-au fost argaţi la el. Ziceam: „da!", „zi-i!"
Şi nici nu-l ascultam. Te istoveşte
Ca o mîrţoagă, ca o babă rea:
Mai rău ca fumu-n ochi; ni-aş mulţumi
Cu usturoi şi brînză într-o moară
Uitată-n fundul lumii, dar să ştiu
Că n-o să-l mai aud; şi m-aş lipsi
De praznice la case de creştini.
De fapt e un bărbat de toată cinstea,
Atoateştiutor şi stăpînind
Ciudate taine; inimos ca leul,
Prietenos şi plin de dărnicie
Ca minele din India. Zău, vere,
îţi rabdă firea prea cuviincios
Şi pururea se biruie pe sine
Cînd tu îl necăjeşti. Aşa-i sau nu?
Mă pun chezaş că nu e om pe lume
Să sufere atîtea cîte-i faci,
Nemîniat şi fără să te pască;
Nu-l supăra, te rog, peste măsură.
într-adevăr, milord, ai fost prea rău;
De cînd venişi aicea te-ai silit
Să-l faci mereu să-şi iasă din sărite.
Acest cusur e bine să ţi-l vindeci
Măcar că uneori vădeşte viţă
Şi îndrăzneală - întru cinstea ta -
Prea deseori te-arată arţăgos,
Nestăpînit, ciufut, înfumurat,
Plin de dispreţ, trufaş şi îndărătnic.
Pe nobil, cel mai mic dintre cusururi
îl face urîcios şi-i adumbreşte
Virtuţilor întreaga frumuseţe,
Lipaindu-l de cinstirea cuvenită.
[III, 1]
HOTSPUR:
MORTIMER:
GLENDOWER:
MORTIMER:
GLENDOWER
MORTIMER:
GLENDOWER:
MORTIMER: GLENDOWER:
Mă dăscălirăţi... Buim-cuviinţă Vă fie călăuz şi vouă-n viaţă. Vin doamnele, să no luăm adio.
(Intră din nou Qlendotcer cu lady Mortimer şi lady Percy.)
C-un lucru nu mă-mpac şi mă-ntărîtă: Ea ştie numai velşa, eu nici boabă. îmi plînge fata; nu vrea să te lase, Ar vrea s-o iei soldat în bătălie. Tu, tată, spune-i şi mătuşii Percy[105] Şi ei, să vină grabnic după tine.
(Glendower vorbeşte lui lady Mortimer în limba velşă şi ea U răspunde la fel.)
N-o scoţi la capăt cu ea; este o afurisită din cele încăpăţînate şi nu înţelege de cuvînt.
(Lady Mortimer vorbeşte lui Mortimer în limba velşă.)
Citesc în ochii tăi; şi dulcea velşă r _; Ce o reverşi din cerurile-ţ.i pline " O înţeleg; şi cum ţi-aş mai răspunde Cu-acelaşi grai, de nu mi-ar fi ruşine.
:■ - *(Lady Mortimer vorbeşte îmbră}işîndu-l.)*
Pricep sărutul tău şi tu pe-al meu, Ne-mpărtăşim simţirea peste vorbe; Dar n-am să am odihnă, draga mea ; Cît n-o învăţ şi eu; din gura ta •<fc3'.i#0 îmi pare velşa gingaşă romanţă Cîntată sub frunzar de-o eosînzeană în fermecat ison de alăută. Să nu te-nduioşezi că-şi pierde firea.
(Lady Mortimer vorbeşte iarăşi.)
Nepriceput sînt, vai, s-o înţeleg! Te-mbie
Să te lungeşti pe papură[106] alene Şi-n poala ei să-ţi culci frumosul cap; ■■"' îţi va-ngîna cîntarea care-ţi place . -.

Şi, somnul aşternîndu-ţi-l pe pleoape,
52
MORTIMER: GLENDOWER:
HOTSPUR: Haide repede, să-mi LADY PERCY:
im, i]
Te va vrăji c-o dulce toropeală, O cumpănă-n t re veghe şi visare, **Precum** hotarul dintre zi şi noapte La ceasul eînd cereştii armăsari Ai soarelui pornesc din răsărit. Voios mă tolănesc să-i sorb cîntarea, Dar cred că între timp semnaţi hrisovul. Pofteşte;
Deşi acei ce-ţi vor cînta acum Plutesc la **mii** de leghe în văzduh Vor fi aci îndată. Stai" şi-aşteaptă. Kate, îmi placi cînd şezi întinsă. Vino repede, culc obrazul în poala ta. Haida-de, cocoşelule!
(Glendower rosteşte nişte descîniece în velşă şi din văzduh se aude muzică.)
HOTSPUR: E limpede că dracul ştie velsa;
oi nu ma mir de el ca-i plm de foc: Pe legea mea, o dată lăutar! LADY PERCY: Daeă-i aşa, apăi nici cu dumneata nu mi-e ruşine,
că tare plin de foc mai eşti! Astîmpără-te, tîlharule, şi ascult-o
pe domniţă cîntînd în velşă. HOTSPUR: Mi-ar plăcea mai **mult** s-o aud pe Lady, căţeaua mea
urlînd în irlandeză.
LADY PERCY: Vrei să te-alegi cu capul spart? HOTSPUR: Nu.
LÂDY PERCY: Stai locului atunci. HOTSPUR: Nici aşa; asta-i hibă femeiască. LADY PERCY: Atuncea să te-ndrume Cel-de-Sus. MORTIMER: La ea în pat. LADY PERCY: Cum, cum? HOTSPUR: Tăcere! Cîntă...
(Lady Mortimer cîntă o romanţă velşă.)
HOTSPUR: Hai, Kate, să-ţi auzim şi cîntui tău. LADY PERCY: Asta nu, pe viaţa'mea.
HOTSPUR: „Asta nu, pe viaţa mea!", vai de mine, te juri ca o nevastă de plăcintar. „Asta nu, pe viaţa mea", sau „zău că nu", sau „aşa să-mi ajute Dumnezeu".
Te juri cu-aşa plăpînde jurăminte De parcă n-ai trecut de Finsbury[107].
53
[III, 2]
înjura, colo, **Kate,** ca o domnită, O-njurătură, ştii, să-ţi umple gura, Şi Iasă tămîieriio dulcege Burghezilor şi doamnelor cu fumuri. Bai, zi-i!
LADY PERCY: Ku vreau să cînt.
HOTSPUR: Şi totuşi asta-i cea mai bună cale ca să ajungi croitor[108] sau dăscălită de prigorii[109]. După ce se întocmesc învoielile. în două ceasuri am şi plecat la drum; aşa încît poţi veni cînd vrei.
Hai, hai, lord Mortimer, abia te mişti Şi lordul Percy arde să pornească. La vremea asta zapisele-s gata, Le iscălim şi-neălecăm îndată. Merg bucuros.
GLENDOWEE:
MORTIMER:
(Ies.)
SCENA 2
Londra. O încăpere în palat. Intră regele Hernie, prinţul şi lorzi.
REGELE **HENRIC:** Iertare, lorzi, prinţul de Wales şi eu
Avem de sfătuit; dar staţi pe-aproape Căci ne veţi fi **curînd** de trebuinţă. *(Lorzii ies.)*
Eu nu ştiu dacă bunul Dumnezeu[110], Căci nu-i cunoaştem căile ascunse, Voind să ispăşesc vreun păcat A zămislit din osul meu pedeapsa; Dar, cîntărind purtarea ta în viaţă, Mă faci să cred că tu ai fost ales De cerul mîniat să-mi fii osînda Pentru păcate. Căci de unde, altfel, Atîtea patimi josnice, străine, Nevrednice, murdare, deşănţate, Atît noroi? De unde cirdăşia Cu haimanale fără căpătîi? Se-mpacă ele cu înalta-ţi viţă Şi pot să-ncapă-n **inimă** de **prinţ?**
54
PRINŢUL:
REGELE HENRIC
[HI, 2]
îngăduie, mărite, mult aş vrea
Să şterg cu totul pata şi ruşinea
La fel de lesne cum mă simt în stare
Sâ-ndepărtez o seamă de bîrfeli:
Te rog din suflet păsul să-mi asculţi,
încît sleind acel. noian de zvonuri,
Scornit de periuţe şi caiafe
Spre-a-ţi silui urechile regeşti,
Să pot găsi la tine îndurare
Măcar pentru acele rătăciri
De tînăr zvînturat - prin pocăinţă.
Te ierte Cel-de-Sus! Dar mult mă **mir**

De-aşa apucături. Vai, ce departe
Mai sare aşchia de trunchi, o **Henric.**
Tu nu mai ai în. Sfatul Ţării scaun
Şi-n locul tău stă frate-tău mezinul[111],
Şi n-ai putut să fii iubit de nimeni
Dintre curteni sau principii de sînge.
Ai năruit nădejdea ce ne-am pus-o
în tinereţea ta; şi fiecare
în gînd îţi profeţeşte prăbuşirea.
De-aş fi umblat şi eu aşa hai-hui,
Şi m-aş fi terfelit în ochii lumii;
De mă făceam de rîs cu prieteni josnici,
Norodul care m-a urcat pe tron
S-ar fi-mpăcat cu vechea stăpînire
Şi-aş fi rămas în umbră şi surghiun,
Ca un bărbat nevrednic şi de **rtnd.**
Arareori văzut, cînd m-arătam,
Se minunau cu toţi ca de-o cometă,
încît strigau cei mari către copii:
„E ci!" sau: „Undo-ir Care-i Boiingbroke?"
Aşa răpeam cereasca îndurare
Şi mă purtam atîta de smerit
încît sădeam supunerea în inimi
Şi culegeam furtuni de osanale
Chiar cînd stăteam cu regele alături.
Aşa putui rămîne nou şi proaspăt;
Şi faţa mea, ca sfintele odăjdii
De scumpă la vedere, îi uimea:
Căci foarte rar fiind văzut dar falnic,
Păream o-adevărată sărbătoare
Şi dobîndeam o măreţie rară.
[III, 3]
PEINŢUL:
REGELE HENKIC
56
Monarhul şui se zvîntura prin lume C-un roi de fluşturateci, nestatornici, De sîrg înflăcăraţi, de sîrg cenuşa. îşi terfelea coroana cu smintiţii Care-i batjocoreau măreţul nume; Mînjindu-şi stirpa, se lăsa zoit De tinerei necopţi ce se mîndreau Că pot glumi pe socoteala lui; Ieşea pe străzi cu-o şleahtă de coţeari Bătîndu-se pe burtă cu mulţimea; Şi astfel, zi de **zi** în ochii lumii, I-a-ngreţoşat pe toţi de-atîta miere îneît s-au şi scîrbit do ea; se ştie Că ce-i prea **mult nu-i** sănătos şi strică. **Cînd** se ivea prilejul să se-arate Era precum e cucu-n toiul **verii:** Nu-l vezi dar îl auzi. Cu ostenite Priviri era privit şi **cu** dezgust Iar nu cu ochi plini de admirare Cum se cuvine soarelui domnesc Ce ne răsare doar la zile mari; Ochi adormiţi şi pleoape toropite îi moţăiau în faţă *şi-i* ţinteau întunecaţi, ca pe un om vrăjmaş; Fiind sătui şi prea sătui de dînsul. Te paşte asta, Harry, şi pe **tine** Căci ai pierdut norocul **tău** de prinţ Prin josnice petreceri. Nici un om Nu vrea să te mai vadă **azi** în ochi; Doar ochii mei sînt nesătui de tine, Măcar că ştiu că nu se cade, nu, Să mă orbească dragostea-ntr-alît. De-acum, o rege întreit[112] de falnic, Voi fi ce sînt.
Pentru oricine
Tu astăzi eşti aidoma **lui Richard** Cînd m-arn întors ia Kavenspurgh[113], din Franţa Azi, **Perey** e ca mine cel de-atunci Pe suflet şi pe sceptrul meu îţi jur Că **Percy** e mai vrednic de domnie Decît eşti tu; **tu** umbră de unnaş;
PRINŢUL:
[III, 2]
Măcar **că** n-aro nici o-ndreptăţire,
El împînzeşte ţara cu războinici
Şi-nfruntă colţii leului regesc[114].
Deşi-i la fel de tînăr ca şi tine[115]
îndrumă lorzi bătrîni şi episcopi
La sîngeroase încleştări de arme.
Ce slavă pînă-n veci şi-a cîştigat
Stînd vajnicului Douglas[110] împotrivă!
Lui Dougîas ale cărui mari isprăvi
Şi bătălii şi faimă de oştean

L-au ridicat în fruntea soldăţimii
Drept cel mai mare căpitan de oşti
Din toate-mpărăţiilc creştine.
De trei ori Hotspur, zeul Marte[117]-n faşe,
Acest copii soldat, l-a doborît
Pe Douglas cel măreţ, l-a-ncătuşat
Şi slobozindu-l s-au legat prieteni,
Şi-astăzi mă înfruntă-n gura mare
Şi zdruncină domniei mele pacea.
Ei, ce mai zici? Northumberland şi Percy,
Episcopul de York, Mortimer, Douglas
Urzesc asupra noastră, răsculaţi;
Dar pentru ce-ţi mai dau aceste veşti?
De ce să-ţi mai vorbesc despre vrăjmaşi
Cînd tu **mi-eşti** cel mai drag vrăjmaş din toii
Şi mai aproape?
Ai fi în stare, înrobit de frică,
Din mişclie sau, aşa, de toane,
Să-mi stai, vîndut lui Percy, împotrivă,
Să i te guduri, să i te supui,
Spre a-ţi vădi de tot ticăloşia.
Să nu spui asta; nu va fi aşa;
îi ierte Cel-de-Sus pe cleveticii
Ce m-au făcut urît măriei tale!
Luînd lui Percy capul, mă răscumpăr,
Şi în amurgul unei zile mari
Voi cuteza să spun că-s fiul tău.
Atuncea voi purta veşmînt de sînge
Şi obrăzar de sînge pe obraz;
Spălîndu-le, îmi voi spăla necinstea;
Va fi o zi - cînd fi-va ea să fie -
în care Hotspur, fiul faimei sale
Şi-al slavei, pretutindeni lăudat,

REGELE HENEIC:
BLUNT:
REGELE HENRIC
Se va-ncleşta cu Harry cel netrebnic. De zeci de mii do ori mai multă cinste Să-i fluture pe coif, să mă strivească Noianuri de ocări, veni-va ceasul Cînd voi sili pe-acest copil din nord Să-şi schimbe slava pe necinstea mea. Mărite, Percy e vătaful meu: Ce-agoniseşte el e pentru mine; îl voi sili să-mi deie socoteală Şi să-mi întoarcă fiecare strop
De glorie şi toată strălucirea,
Chiar de va fi să i le smulg din piept.
Aşa voi face, jur pe Dumnezeu!
Şi dacă Cerul vrea să-mi ţin cnvîntul
Te rog pe tine, doamne, să mă vindeci
De rănile nemerniciei mele.
De nu va fi cum spun, prin moarte numai
Să mă dezleg de ce-am jurat. Să pier
De mii de morţi de nu-mi voi ţine vorba.
Dacă-i aşa, să piară toţi vrăjmaşii!
Mă-ncred în tine şi te iau în luptă.
(Intră sir Waller Blunt.)
Ce veste, Blunt? Arăţi aşa zorit...
Zorită e şi ştirea ce v-aduc.
Din Scoţia lord Mortimer vesteşte
Ca Douglas s-a unit cu răsculaţii
Englezi, la unsprezece ale lunii,
La Shrewsbury. Şi dacă-şi ţin cuvintul,
Atunci sînt cea mai vajnică armată

De răzvrătiţi ce-au bîntuit o ţară.
Lord Westmoreland porni la drum chiar astăzi
Cu fiul meu, lord John de Lancaster[118];
Căci vestea asta-i veche de cinci zile.
Tu, Harry, pleci pe miercurea ce vine;
A doua zi plec eu. Ne întîlnim
La Bridgenorth; Harry, tu apuci cu oastea
Prin Gloucestershire; făcînd o socoteală,
De mîine pînă-n unsprezece zile
Va fi la Bridgenorth toată oastea noastră.
Dar ne zoreşte treaba, să plecăm,
Căci zăbovind, pe duşmani ajutăm.
(Ies.)
[III, 3]
53
SCENA 3
Eastcheap. O încăpere a hanului „La capul de mistreţ". Intră Falslaff şi Bardolph.
FALSTAFF: Bardolph, nu-i aşa c-am slăbit al naibii de cînd cu ultima noastră ispravă? Nu-i aşa că m-am împuţinat? Nu-i aşa că m-am sfrijit? Zău, pielea îmi atîrnă ca o rochie veche pe-o cucoană bătrână; m-am zbîrcit ca un măr uscat. Haida-de, o să mă pocăiesc, numaidecît, pînă ce nu mă topesc de tot. Vlăguit, n-o să mai am putere să mă pocăi. Usca-m-aş ca o boabă de piper şi ca o gloabă de saca dacă n-am uitat cum arată o biserică pe dinăuntru; o biserică pe dinăuntru! Cîrdăşia, cîrdăşia păcătoasă, asta m-a prăpădit!
BARDOLPH: Sir John, prea eşti simţitor, n-o să ai zile multe. i-'ALSTAFF: Asta aşa-i! Hai, zi-mi un cîntec fără perdea - ca să mă-nveselesc. M-am născut cinstit atît cît se cuvine unui gentilom să fie; aveam destule virtuţi; înjuram rar; nu jucam zaruri decît de şapte ori pe săptămînă; nu intram în locuri de dezmăţ decît o dgAă la sfert... de ceas; de vreo trei patru ori am întors şi banii luaţi cu împrumut; trăiam bine şi cumpătat. Acum vieţuiesc în afara tuturor rînduielilor şi a tuturor măsurilor.
BARDOLPH: Eşti atît de gras, sir John, încît chiar eşti silit să vicţuieşti în' afara tuturor măsurilor, în afara tuturor măsurilor omeneşti, sir John.
FALSTAFF: Schimbă-ţi mutra şi-mi voi schimba şi eu viaţa. Tu eşti vasul nostru amiral, porţi felinarul de la pupă, numai că-l porţi în loc de nas, eşti Cavalerul Lămpii-care-arde[119]. BARDOLPH: Păi cum, sir John, te supără obrazul meu cu ceva? FALSTAFF: Ba jur că nicidecum! Mă slujesc de el aşa cum se slujesc unii oameni de un inel cu cap de mort sau de un *memento mori.* Nu mă pot uita la tine fără să nu mă gîndesc la flăcările iadului şi la bogătaşul care trăia în purpură; parcă-l văd pe ăsta, în vestmintele lui, arzînd, arzînd. Dacă-ai fi cît de cît dedat virtuţii, aş jura pe obrazul tău şi jurământul meu ar fi aşa: „Jur pe focul acesta, care este arhanghelul Domnului"; dar tu eşti pierdut cu desăvîrşire şi dacă nu ţi-ar străluci mutra ai fi feciorul întunericului celui mai din funduri. Cînd alergai noaptea pe culmile din Gadshill[120] ca să-mi prinzi calul, să nu mai aibă banul nici un preţ dacă nu mi se părea că eşti un *ignis fatmis*[121] sau un ghem de foc. Eşti un alai cu torţe, un
59
[HI, 3]
veşnic rug de bucurie. **Mi-ai** economisit lumini şi făclii de-o mie de mărci tot **umbrind** noaptea împreună din **han** în han. în schimb, cu vinul pe care **mi l-ai** băut, puteam plăti feştilele celui **mai** scump lumînărar **din** Europa. Am hrănit focul salamandrei care eşti tu, vreme de treizeci şi doi de ani; Dumnej *zoii* să mă răsplătească pentru asta! BARDOLPH: Pe sîngele Domnului, aş vrea ca mutra mea să fie
în burta dumitale.
FALSTAFF: Ferească-mă sfîntul, cu siguranţă că m-ar arde pe maţe! *(Iniră hangiţa QuicUy[122].)* Intră coană Moţato, găinuşa mea! **Ai** cercetat cine **m-a** ciugulit prin buzunare? HANGIŢA: Cum, sir John? Ce vrei să spui, sir John? Crezi că eu ţin hoţi în casă? Am cercetat, am întrebat, şi eu şi bărba-tu-meu, om cu om, copil cu copil, slugă cu slugă; pînă acum n-a pierit din casa mea nici a zecea parte dintr-un fir de păr. FALSTAFF: Tu minţi, hangiţe; Bardolph s-a bărbierit aici şi I prăpădit mai mult clecît un **fir;** pot să jur că mi-a scotocit cineva prin buzunare. Fugi de-aici că eşti o muiere de nimic; fugi.
HANGIŢA: Cine, eu? A, nu, mie să nu-mi spui una ca asta. Nimeni
nu m-a mai batjocorit aşa în casa mea. FALSTAFF: Fugi de-aici, că te ştiu eu cine eşti. HANGIŢA: Ba nu, sir John, nu mă cunoşti, gir John; dar eu te cunosc pe dumneata, sir John; îmi datorezi parale, gir John şi cauţi ceartă ca să uit de ele; ţi-am cumpărat o duzină de cămăşi ca să ai ce pune pe dumneata. FALSTAFF: Pînză de sac, pînza murdară, le-am dat Ia nişte bru-
tăriţe de şi-au făcut site din ele.
HANGIŢA: Ba eu nu spun minciuni, era pînză de Olanda de opt şilingi[123] cotul. Mi-ai mai rămas dator şi po mîncare, pe băutură - fără să mai socotesc împrumuturile: cu totul douăzeci şi patru ^de funţi.
FALSTAFF: îşi are şi el partea **lui** din astea, să plătească. HANGIŢA: El! Vai de mine, e sărac şi n-are leţcaie.
FALSTAFF: Cum sărac? Ia priveşte-i chipul; ce altă avere-i mai trebuie? Să se bată bani din nasul lui, să se bată

bani din obrazul lui. Nu voi plăti nici o para! Ce, mă iei drept un mucos? Nu mă mai pot culca tihnit în hanul meu, fără să mi se jefuiască buzunarele? **Aan** pierdut inelul bunicului meu în preţ de patruzeci de mărci.
HANGIŢA: lisuse! L-am auzit pe prinţ zicînd, de nu ştiu *âte* ori,
că inelul era de aramă.
FALSTAFF: Hîmmm! Prinţul e un Jack, un mocofan, un beţivan, 60

fir-ar să fie! Dac-ar fi aici şi-ar spune asta de faţă cu mine l-aş ciomăgi ca pe un cîinc!
(Intră prinţul Ilenric şi Poins în ritm de marş. Dînd cu ochii de ei, Falstaff se pri-'uce că suflă în toiagul său ca într-o surlă.)
FALSTAFF: Ei ce-i, frate? Aşa bate vîntul? Trebuie s-o luăm cu toţii în pas de defilare?
BARDOLPH: Da, doi cîte doi, ca la **tremniţa** din Newgate[124].
HANGIŢA: Milord, rogu-te ascultă-mă.
PRINŢUL HENRIC: Ce se mai aude, coană Quickly.? Cum o mai duce bărbatul dumitale? Mi-e foarte drag fiindcă-i om cumsecade.
HANGIŢA: Bunul meu lord, ascultă-mă.
FALSTAFF: Ba, te rog, las-o pe ea şi ia seama la ce spun eu.
PRINŢUL HENRIC: Ce spui tu, Jack?
FALSTAFF: Noaptea trecută dormeam aici, în dosul pologului, si mi s-au jefuit buzunarele. Hanul ăsta a ajuns rău, gazdă de hoţi, nu alta.
PRINŢUL HENRIC: Ce pagubă ai păţit, Jack?
FALSTAFF: Vrei să mă crezi, Hal? Trei sau patru poliţe de cîte patruzeci de livre şi inelul cu pecete al lui bunicu-meu.
PRINŢUL HENRIC: Nimica toată; mult clacă preţuia opt parale.
HANGIŢA: Asta i-am spus şi eu, milord, şi chiar ziceam că de la domnia ta am auzit. Milord, să-l auzi ce urît vorbeşte de dumneata, ca un zdrenţăros la gură ce este. Păi nu spunea că
vrea să te şi ciomăgească?
PRINŢUL HENRJC: Nu zău, nu se poate!
HANGIŢA: Pe cinstea şi pe credinţa mea vă spun şi să stîrpesc, dacă **riu-j** adevărat!
FALSTAFF: Nu este mai multă cinste-n tine decît într-un felinar roşu; nici mai multă bună-credinţă ca-ntr-o vulpe care face pe moarta. Cit priveşte farmecele taie, drept să-ţi spun, Marian i'ătăliiia[125] ar fi mai vrednic să ajungă nevastă de zapciu deeît tine. Fugi că eşti o zdreanţă...
HANGIŢA; Zdreanţă? Ce fel de zdreanţă?
FALSTAFF: Ce fel de zdreanţă? Una d'alea pe care faci mătănii.
HANGIŢA: Eu nu sînt o zdreanţă să faci mătănii pe ea, asta să ştii; sînt nevastă de om cinstit; şi măcar că nu-i frumos să vorbesc aşa unui cavaler, mare ticălos trebuie să mai fii dacă mă batjocoreşti în halul ăsta.
FALSTAFF: Măcar că nu-i frumos să vorbesc aşa unei femei, să ştii că eşti o jivină dacă tăgăduieşti.

HANGIŢA: Ce fel de jivină, măi ticăloşiile?
FALSTAFF: Ce fel de jivină? O vidră,
PRINŢUL HENRIC: Vidră, sir Jack? l)c ce tocmai vidră?
PALSTAFF: De ce? Pentru că nu-i nici carne nici peşte. Nimeni nu se pricepe cum s-o ia.
HANGIŢA: Vorbeşti cu păcat dacă spui aşa. Şi tu şi toţi ceilalţi, coţcăriile, vă pricepeţi cum să mă luaţi!
PRINŢUL HENRIC: Adevărat grăieşti, hangiţo! Ăsta te bîrfcşto fără ruşine.
HANGIŢA: Şi pe dumneata te vorbeşte de rău, milord. Nu spunea deunăzi că-i eşti dator o mie de funţi?
PRINŢUL HENRIC: Măi pişicherule! îţi datorez eu o mie de funţi?
FALSTAFF: Numai o mie de funţi, Hal! Ba o mie de mii: dragostea ta face o mie de mii şi tu îmi eşti dator cu dragostea,
HANGIŢA: Ba încă te-a mai poreclit zicîndu-ţi Jack şi mocofan, milord, şi s-a lăudat c-o să te ciomăgească.
FALSTAFF: Bardolph, am spus eu una ca asta?
BARDOLPH: Ce-i drept, sir John, ai spus.
FALSTAFF: Da, dacă spune şi el că inelul meu era de aramă...
PRINŢUL HENRIC: De aramă e! Ei, şi-acuma îndrăzneşte şi ţine-ţi făgăduiaîa.
FALSTAFF: Hal, să ştii tu că aş cuteza să te bat pe tine, ca om, dar ca prinţ, mă tem de tine ca de răcnetul puiului de leu.
PRINŢUL HENRIC: De ce nu ca de al leului însuşi?
FALSTAFF: Numai regele trebuie temut ca însuşi leul. Crezi că mi-e frică de tine cum îmi este de tatăl tău? Dac-ar fi aşa, dare-ar Dumnezeu să-mi plesnească cingătoarea!
PRINŢUL H1NRIC: Dacă ţi-ar plesni, ţi s-ar revărsa bărdăhanul peste genunchi! Măi tîlharule, măi, nu-i loc în burta ta nici pentru credinţă, nici pentru adevăr, nici pentru cinste. Eşti plin numai de maţe şi borhot! Să învinuieşti tu o femeie vrednică precum că te-a buzunărit! Măi, fiu de tîrfă, ticălos gogonat, să mă, trăsnească Dumnezeu dacă aveai în buzunare altceva decît socoteli de pe la hanuri, călăuza tractirurilor şi o bucăţică de

zahăr de candel de o para, ca să-ţi uşureze răsuflarea ! Şi te mai şi încăpăţînezi şi nu vrei să te laşi de minciuni. Nu ti-e ruşine? ALSTAFF: Ascultă, Hal! Tu ştii că Adam a păcătuit pe vremurile cele neprihănite. Ce poate face sărmanul Jack Falstaff în vremurile astea nemernice! Uită-te la mine: am mai mult hoit decît orice alt om din lume şi prin urmare sînt cu atît mai becisnic! Hai, spune drept, tu m-ai buzunărit?

62

[III, 3]

PRTNTUL HENRIC: Asta se-nţelege din ce ţi-am spus pînă acum. VLS'TAFK- Hangiţo, te-ara iertat. Du-te de pune masa; inbeţte-l BC Wbatu-tău', priveghează-ţi slugile, îngrijeşte-te de oaspeţi. Eu sînt omul dreptăţii. Vezi, m-ai împăcat. Ce, n-ai plecat? Hai te rog, piei! *(Hangiţa iese.)* Şi-acuma, Hal, ce mai noutăţi'pe la°curte? Şi tărăşenia cu tîlhăria, băiatule, cum s-a

ist

TR1NTUL HENRIC: O, scumpa mea pîrjoaiă, şi de data asta ţi-am

fost înger păzitor. Am dat banii înapoi. FALSTAFF: Nu-mi place să dau înapoi ce-am luat o dată. Te osteneşti de două ori. PRINŢUL HENRIC: Sînt în bună prietenie cu tata şi pot să fac

ce poftesc. FALSTAFF: Atunci dă numaidccît lovitura la visterie, şi de spălat

pe inimi, te speli mai pe urmă. BARDOLPH: Zău aşa, milord.

PRINŢUL HENRIC: Jack, ţi-am făcut rost de un loc la pedestraşi. FALSTAFF: Mi-ar fi plăcut mai mult la călăreţi. Unde mai găsesc eu un flăcăiaş priceput la furtişaguri? Un hoţoman de vreo douăjdoi de ani; tare-mi mai vine peste mînă! Numai, slavă Domnului, că răsculaţii ăştia nu se leagă decît de oameni de ispravă; am toată lauda şi preţuirea pentru ei. PRINŢUL HENRIC: Bardolph! BARDOLPH: Milord?

PRINŢUL HENRIC: Scrisoarea asta du-o lui John de Lancaster, Lui frate-meu; şi asta lui Lord de Westinoreland.

Hai, Poins, pe cai! Căci pînă pe la prînz Vom bate cale lungă împreună. Jack, mîine ne vedem la Temple Hali[128] La două ceasuri după-amiază; Acolo vei primi însărcinare, Porunci şi bani de haine pentru oşti. Ne-nfruntă Percy, ţara arde iară, Sau noi, sau el va trebui să piară.

FALSTAFF:

(Ies prinţul Ilenrie, Poins şi Bardolph.)

Ce om! Ce vorbe! Ei, hangiţo, hrană! De mi-ar fi hanu-acesta darabană!

(Iese.)

ACTUL IV

[iv, n

SCENA 1

*Tabăra răsculaţilor, Ungă Shrewsbunj. Intră **Hotspur,** Worcesler şi Douglas.*

HOTSPUR-

DOUGLAS: HOTSPUK;

ŞTAFETA: HOTSPUR: ŞTAFETA: HOTSPUR:

ŞTAFETA:

64

Zău, nobilul meu scot, dacă vorbirii
Pe şleau nu i s-ar spune linguşire
In vremea noastră, **drept** ar'fi'ca **Doudaa**
ba fie socotit cel mai **destoinic**
Şi mai vestit soldat din lumea-n treabă.
Pe Dumnezeul meu! Nu ştiu să perii
|>i nici nu-mi plac lingăii, însă nu am
1 e nimenea mai drag deeît pe tine
Aşa fund, încearcă-mă, stăpîne
Eşti prinţul adevărului;
Căci nu-i po]ume astăzi om puternic
oa nu-i îngenunchez.
Aşa să facil *(Intră o ştafetă cu scrisori.)*
Ce veşti aduci?
(Lui Douglas.)

o, . . ,.. *î$* mulţumesc din suflet. **wnt** epistolii de *h* tatăl tău. Trimite veşti? De ce nu vine singur? Nu-i stă-n puteri; e rău bolnav, **milorci** iii drace! Cum îi arde să bolească Taman acuma? Cine-i poartă oastea? Ce căpetenii o aduc încoace? Scrisoarea dă răspuns mai bun ca **mine.**
WORCBSTER:
ŞTAFETA:
WOBCESTER: HOTSPUR:
WORCESTER: HOTSPUR:
DOUGLAS:
HOTSPUR:
WORCESTER:
Te rog să-ini spui: e ţintuit in pat?
Milord, zăcea în pat de patru zile
Oînd l-am văzut; porninrlu-mă încoace
Lăsai pe doftori tare îngrijaţi.
Aş fi dorit să-şi pună **rînduială**
în socoteli pe cînd cra-n putere;
Nicicînd n-a fost mai scumpă sănătatea-i.
Auzi, bolnav! La pat! Lingoarea asta
Ne năruie tot planul pus la cale;
Se vor isca şi murmure în **taberi.**
îmi scrie cum că suferă lăuntric,
Şi că prin crainici n-o să-şi poată strînge
Prietenii curînd, căci nu se-ncrede
în nimenea decît în sine însuşi,
Căci lucru-i cu primejdie şi gingaş.
Apoi ne dă cutezătoare sfaturi:
Să ne pornim cu oastea - mult-puţină
Cîtă avem - să ispitim norocul;
Căci, scrie el, nu-ncape şovăială,
învederat fiind că planul nostru
E cunoscut de rege. Ei, ce zici?
Năprasna asta rău ne betegeşte.
Ba foarte rău; parcă ne-a frînt o mînă;
Dar dacă stai să socoteşti, nu prea...
Ne facem **griji** mai mari decît se cade.
Cuminţi am fi să ne zvîrlim tot cheagul
Pe-un singur zar? Să ne lăsăm ursita
în voia îndoielnicului ceas?
Nu-i înţelept; ne-am despuia nădejdea
Pornind aşa, am stoarce însuşi miezul
Norocului şi l-am slei cu totul.
Do bună seamă, cred că ai dreptate;
Aşa ne mai rămîne o nădejde;
O mîntuire-n ceasul cela greu,
Un loc în care
Să ne găsim liman şi mîngîiere.
Un ascunziş, un loc de adunare,
Dacă vreo piază rea sau necuratul
Ne vor spurca neprihănitul plan.
Mă-ntorc şi zic: păcat că nu-i şi lordul.
Răzmeriţa nu rabdă dezbinare,
Şi mulţi vor crede - neştiind că-i bolnav,
Că-nţelepciunea, buna lui credinţă,
****

tiv,
HOTSPUR:
DOUGLAS:
HOTSPUR: VERNON:
HOTSPUR: VERNON:

HOTSPUR:
VERNON:
66
Şi sila lui în faţa faptei noastre Opritu-l-au pe tatăl tău din drum. Şi eu socot c-asemeni bănuială Va face pe cei slabi să şovăiască Ne-ncrezători că lupta noastră-i dreaptă. Căci, răzvrătiţi, noi trebuie, ştii bine, Să ne ferim de-o judecată rece, Să-mbrobodim şi să le-nchidem ochii Acelor ce despică firu-n patru. Toţi cei ce nu cunosc cum stă pricina Vor fi cuprinşi de griji nerăscolite Pînă acuma.
Prea departe mergi. Ba, eu voi trage chiar folos din asta; Spori-vom faptei noastre strălucirea Luptînd şi fără ajutorul tatei, Căci se va spune: dacă-n lipsa lui Ne-ncumetăm a înfrunta o ţară, Cu el alături răsturnăm pămîntul. Nimic nu-i şubred, sîntem tari şi zdraveni, într-un ceas bun! în Scoţia la mine Cuvîntul frică nu e cunoscut.
(Intră sir Richard Vernon.)
E vărul Vernon! Fii binevenit!
Măcar de-ar fi şi vestea mea la fel...
Se-apropie cu şapte mii de oameni
Sir Westmoreland, cu prinţul John alături.
Ei şi! Ei şi?
Pe urmă am aflat Că regele s-a pregătit de luptă Şi va purcede iute într-acoaee Cu straşnice şi multe armii. Va fi şi el binevenit. Dar fii-său, Descreieratul, şuiul prinţ de Wales Şi soţii lui ce-şi bat de lume joc Nepăsători?
Toţi înzăoaţi, în arme, Cu penele de struţ fîlfîitoare Bat din aripi ca vulturii la scaldă; Ca-n basm lucesc în platoşe de aur, învăpăiaţi ca luna lui florar
HOTSPUR:
VERNON:
HOTSPUR:
WORCESTER:
HOTSPUR:
VERNON:
HOTSPUR:
DOUGLAS:
[IV, 1]
Şi falnici precum soarele de vară, Zglobii ca iezii, crunţi ca tăuraşii... Văzutu-l-am pe Harry, încoifat, înveşmîntat în fier şi cu pulpare Făcîndu-şi vînt, ca-ntraripatul Hermes[127], în şa atît de sprinten şi uşure încît ai fi crezut că-i un arhanghel Venit să-nfrunte pe focosul Pegas[128], Vrăjind cu măiestria lui o lume! Oho, ajunge! Laudele astea Mă-mbolnăvesc de friguri mai dihai Ca soarele de marte. Să poftească! Fiindcă vin gătiţi ca pentru jertfă, îi vom jertfi însîngeraţi şi calzi Zeiţei cea cu ochi de foc a luptei[129]. Va sta pe tron împlătoşatul Marte[130] în sînge pînă-n creştet. Ard văzînd C-atîta de aproape ni-i izbîncla Şi încă nu-i a noastră. Am să-ncalec Şi-l voi izbi ca trăsnetul în piept Pe Harry, şi ne-om bate tiz cu tiz, Pe armăsari în spume, pînă cînd Un cal şi-un om muşca-vor din pămînt. O, de-ar veni şi Glendower...
Ascultă:
Trecînd prin Worcester am aflat că Chveii Mai zăboveşte două săptămîni. Din toate, asta-i vestea cea mai grea. Pe legea mea, aduce a prohod. Cam cîţi oşteni să aibă riga Henric? Treizeci de mii.
Şi patruzeci să fie! Chiar de lipsesc şi Glendower şi tata. Vom izbîndi căci sîntem tari şi gata. Se-apropie sorocul judecăţii De vom muri, murim voioşi cu toţii. Nu mai cobi; eu nu mă tem, copile, Sînt descîntat pe şase luni de zile.
(Ies toii.)
[IV, 2]
SCENA 2
*Pe o şosea în apropiere de Coventry. Intră **Falstaff** şi Bardolph.*
FAESTÂFF: Bardolph, tu şterge-o înainte la Coventry şi umple-mi
o butelcă de Xeres. Soldaţii noştri vor trece prin oraş; în noaptea
asta va trebui să fim la Sutton Co'fil[131]. BARDOLPH: O să ai bunătatea să-mi dai şi parale, căpitane?
FALSTAFF: Nu te tocmi. BARDOLPH: Băutura are să coste un galben. FALSTAFF: Cît o fi să fie, ia aici pentru osteneala ta; dacă ar costa
şi douăzeci de galbeni, ia-i pe toţi, eu dau socoteala de parale.
Să-i spui locotenentului meu Peto să mă aştepte la marginea
oraşului. BARDOLPH: Aşa voi face, căpitane. Cu bine...
(Iese.)
FALSTAFF: Ca un ţîr s-ajung dacă nu mi-e ruşine de soldaţii mei. Mi-a dat vodă împuternicire la mînă să adun oaste şi eu mi-am făcut de cap. Pentru o sută şi cincizeci de oşteni, umflai trei sute şi ceva de funţi. Nu storc decît de la bogătani şi de la feciori de chiaburi. Umblu după însurăţeii care şi-au şi făcut două strigări; ale naibilor puşlamale, le place mai mult să huzurească decît să tragă la greu şi mai curînd l-ar asculta pe Scaraoţchi decît pe toboşar şi se sperie de bubuitura unui tunuleţ mai dihai ca o găină sau ca o lişiţă şontoroagă. N-am strîns cu uşa decît nişte papă-lapte care n-au în burtă nici un dram de inimă şi care toţi s-au răscumpărat de militărie. în

ceasul de faţă regimentul meu e alcătuit din stegari, caporali, locotenenţi şi comandanţi de companie, toţi nişte prăpădiţi şi trenţăroşi ca Lazăr[132] din icoana pe care se vede o haită de potăi flămînde lingîndu-i rănile; oamenii care n-au fost niciodată soldaţi, rîndaşi izgoniţi pentru furtişag, copilandri mai mucoşi decît mezinii lor, tejghetăraşi răzvrătiţi, hangii fără han, lepădăturile unei lumi care-a zăcut prea mult în huzur, de zece ori mai jerpeliţi ca o flamură veche. Iată pe ăştia am pus mîna ca să înlocuiesc răscumpăraţii. încît văzîndu-i ai crede că sînt o sută cincizeci de fii risipitori, flenduroşi, veniţi de-a dreptul de la păzit porcii, care n-au dus !a gură decît păstăi şi lături. M-am întîlnit pe drum cu un hîtru care m-a întrebat, al naibii! dacă nu cumva am văduvit spînzurătorile de stîrvuri. Nu s-au mai văzut asemenea momii. Eu ştiu una şi bună:

n-am să trec prin Coventry cu ei. Ba, colac peste pupăză, caraghioşii ăştia **mai** umblă şi crăcănaţi de parcă ar avea lanţuri la glezne, ceea ce nu-i lucru de mirare cunoscînd că pe cei mai mulţi i-am scăpat din temniţă[133]. în compania mea n-ai să găseşti decît o cămaşă şi jumătate, iar jumătatea e făcută din două ştergare cusute împreună şi aruncate pe umăr ca mantia fără nîineci **a** unui crainic. Cît despre cămaşa cea întreagă, ca să spun drept, am furat-o de la gazda mea din Saint-Albans, dacă n-o fi cumva de la omul cu nasul roşu care ţine rateşul la Daventry. Dar tot **una-i;** găsesc ei destule rufe pe zapîazuri.

(Intră prinţul Henric şi Wcstmoreland.)

PRINŢUL HENRIC: Ce mai faci, Jack-umflatule? Ce mai faci,, pilotă îndesată?
FALSTAFF: Ce! Hal? Ce faci, **zurliule? Ce** naiba meştereşti prin Warwicksliire? Bunul meu lord de Westmoreland, vă cer iertare. Credeam că înălţimea voastră a şi ajuns la Shrewsbury.
WESTMORELAXD: Adevărat, sir John, ar cam fi vremea să **fi** ajuns, şi dumneata aşijderea. Dar ostaşii mei se şi găsesc acolo. Regele, pot să ţi-o spun, trage nădejde de la noi toţi; avem de mers toată noaptea.
FALSTAFF: Nici o grijă; sînt cu ochii-n patru ca o mîţă care pîn-deşte la smîntînă.
PRINŢUL HENRIC: La smîntînă, adevărat: atîta ce-ai mai **înghiţit** pînă acum, că unt **te-ai** făcut. Dar ia spune-mi, Jack, ai cui sînt oamenii aceia care vin în urmă?
FALSTAFF: Ai mei, Hal, ai mei.
PRINŢUL HENRIC: De cînd mă ştiu n-am văzut mai jalnice haimanale.
FALSTAFF: Eh, destul de buni pentru tăvăleală; carne de tun! Came de tun! Vor umple o groapă la fel de bine ca şi cei mai de ispravă; deh, frate dragă, oameni muritori, oameni muritori...
WESTMORELAND: Arată, sir John, mai săraci şi mai sfrijiţi decît se cuvine; prea-s ticăloşi.
FALSTAFF: Cît priveşte sărăcia **lor,** nu ştiu do unde s-au pricopsit cu ca; şi dacă sînt sfrijiţi, cu siguranţă că nu s-au molipsit de la mine.
PRINŢUL HENRIC: Asta nu, pot să jur; doar dacă n-ai să numeşti sfrijeaJă trei degete de slănină pe spinare. Dar ia dă-i zor, jupîne; Percy se şi află pe cîmpul de bătaie.
FALSTAFF: Cum, regele a şi pus tabăra?

WESTMORELAND•. Da, sir John; mă tem că zăbovim prea mult.
FALSTAFF: Păi da,
La terminarea luptei se bucură fricosul Şi cînd începe masa e vesel mîncăciosul.

(Ies toţi.)

SCENA 3

Tabăra răsculaţilor, Ungă Shrewsiunj. Intră Hotspur, Worcester, Douylas şi Vernon.

HOTSPUR: îl vom izbi la noapte.
WORCESTER: Nu se poate.
DOUGLAS: Zăbava ta-i prieşte.
VERNON: Nicidecum.
HOTSPUR: Cum spui aşa? N-aşteaptă spor de oaste?
VERNON: La fel ca noi.
HOTSPUR: Al nostru nu e sigur.
WORCESTER: Ia seama, vere. Nu lovi la noapte.
VERNON: Mai bine nul
DOUGLAS: Greşit mă sfătuiţi:
Vorbiţi din moleşeală şi din frică.
VERNON: Să nu mă defăimezi, căci jur pe viaţă
- Şi-mi pun chezaşă viaţa - că atunci Cînd porunceşte cinstea, eu ascult De glasul fricei mai puţin, milord, Ca dumneata şi scoţii dumitale. Se va vedea în bătălie, mîine, Cine se teme.
DOUGLAS: Sau la noapte.
VERNON: Fie!
HOTSPUR: La noapte zic şi eu.
VERNON: Nu, nu e cu putinţă. Mă şi mir
Că voi, războinici încercaţi în lupte,

Nu înţelegeţi care neajunsuri
Ne-ntîrzie atacul: călăreţii
Lui Vernon, vărul meu, nici n-au ajuns;
Iar unchiul Worcester şi călării lui
Abia sosiră, sînt sleiţi şi moi,
De trudă mare li s-a stins curajul
Iar caii-s vlăguiţi pe jumăta+e.
70
HOTSPUR: WORCESTER:
BLUNT: HOTSPUR:
BLUNT:
HOTSPUR:
71
\
[IV, 31
Cam tot aşa de rău stă şi vrăjmaşul Cu caii lui, sleiţi de drum şi blegi; Ai noştri în deobşte-s odihniţi. La rege călărimea e mai multă; Zău, ai răbdare să ne strîngem toţi.
(Trompetele vestesc o solie. Intră sir Waller Blunt.)
De vreţi a-mi da cinstită ascultare,
V-aduc solie bună de la rege.
Bine-ai venit, sir Walter Blunt; dea Domnul
Să fii şi tu alăturea de noi!
Mulţi te iubim aici şi rău ne pare
De faima şi de vrednicia ta
Văzînd că-n loc să stai de partea noastră
Ni te ridici în faţă ca potrivnic.
Ferească Dumnezeu să fac altminteri,
Atîta timp cît voi, fără de lege,
Staţi împotriva rigăi legiuite.
Am fost trimis de rege să cunosc
Nemulţumirea voastră: pentru ce
Sădiţi în brazda păcii duşmănie
Dînd blîndei ţări o pildă rea de vrajbă.
Aceasta mi-i solia. Dacă riga
A dat uitării slujbele aduse
De voi - măcar că mult le preţuieşte -
El totuşi vrea să vă cunoască păâiL
Mărturisiţi dorinţa şi îndată
El vă va da ce-i cereţi, cu dobîndă,
Iertîndu-vă pe voi cum şi pe cei
Ademeniţi de voi pe căi greşite.
Regele-i bun; noi ştim că el cunoaşte
Cînd să s-arate darnic - şi cînd nu.
Noi: unchiul meu şi tata şi eu însumi
I-am pus pe cap coroana care-o poartă;
Cînd n-avea ani nici douăzeci şi şase,
Sărac fiind şi rău văzut de lume,
Un urgisit, întors furiş acasă,
L-a-ntîmpinat pe malul mării tata;
Mai apoi, auzindu-l cum se jură,
Cu ochii plini de lacrimi şi spăsit
Că numai prinţ de Lancaster se vrea
Spre a-şi stăpîni în pace moştenirea,

UV,

BLUNT:
HOTSPUR:
BLUNT:
înduioşat şi plin de miiă tata
Jură să-i deie sprijin şi i-a **dat.**
Văzînd pe urmă lorzii şi baronii
Cum îl lua Northumberland în braţe,
Veniră mici şi mari cu-nchinăciune
Prin tîrguri şi cetăţi, îngenunchind,
Ţinîndu-i calea prin oraş, la poduri,
î-au dus plocoane, s-au plecat **supuşi,**
I-au dăruit odraslele drept paji[134]
Urmîndu-l toţi în strălucit alai.
Cînd a văzut că-l ţine **brăcinarul,**
Mi s-a şi cocoţat măria sa
C-nn pas mai sus decît îi juraise
La Ravenspurgh, pe ţărmul sterp, lui tata.
Iar astăzi se încumetă să schimbe
Anume legi şi zapise străvechi
Precum c-ar fi apăsătoare obştii,
Vînează nedreptăţi şi se preface
îndurerat de suferinţa ţării.
Şi astfel, împărţind viclean „dreptate"
Momeşte pe cei lesne-crezători.
Ba mai **mult** chiar, îi descăpăţînează
Pe toţi acei pe care vechiul crai.
I-a împuternicit să i ţină Jocul
Pe cînd bătea războiul în Irlanda[135].
Nu asta am venit s-ascult.
îndată!
Curînd apoi l-a răsturnat pe rege Şi iute-iute l-a scuturat de zile; A pus în cîrca ţării biruri grele, Şi-ngăduie ca vărul său lord Marcli, - Care pe drept putea să-i fie rege - Să zacă surghiunit în ţara "Wales, Zălog uitat şi nerăseumpărat. îmi ponegreşte orice biruinţă., Mă-împresură cu laţuri şi iscoade, Pe unchiul meu l-a scos din sfatul ţării, Pe tata îl goneşte de la curte, încalcă jurămintele la rînd Păşind din nedreptate-n nedreptate Şi ne sileşte să aflăm scăpare în oastea asta, şi să-i zdruncinăm Un tron prea culpeş ca să fie trainic. Cu-acest răspuns să mă întorc la rege?
HOTSPUR:
BLUNT:
HOTSPUR:
BLUNT:
LIV, 4]
Ba nu, sir Walter, vom mai sta la sfat.
Te du la rege, spune-i cum că vrem
Un gaj că ne va slobozi solia
Şi mîinc-n zori de zi trimit răspunsul
Prin unchiul meu. Acuma, mergi cu bine!
Aş vrea să-i preţuiţi milostivirea.
E cu putinţă.
Deie Dumnezeu!
SCENA 4
York. *O încăpere în palatul arhiepiscopului. Intru arhiepiscopul de* ***York*** *şi sir Michael.*
ARHIEPISCOPUL:
SIR MICHAEL: ARHIEPISCOPUL:
SIR MICHAEL:
ARHIEPISCOPUL: SIR MICHAEL:
Scrisoarea asta cu peceţi, sir Michael, S-o duci de sîrg la lordul mareşal[136]; La vărul Scroop pe-aceasta. Celelalte Cui se cuvin. De-ai şti de cit de mare însemnătate sînt, n-ai sta o clipă, înalt prea sfinte, Ghicesc cuprinsul lor.
Nu-i de mirare,
Sir Michael, mîine e o zi cînd soarta A zece mii de oameni se alege; Căci, după cum am priceput uşor, La Shrewsbury şi-a întărit monarhul Oştirile în grabă adunate Cu cetele lui Harry; şi **mi-e** frică - Lipsind şi oastea cea mai numeroasă A lordului Northumberland, bolnavul - Sir Glendower, cu luptătorii **lui** Cei de nădejde, zăbovind pe drum De teama unor semne cobitoare, Mi-e frică, spun, că armia lui Percy Nu-l va putea răzbi acum

pe rege. O, nu, milord, nu-ţi fie teamă: Mai sînt şi lordul Mortimer şi **Douglas.** Nu, Mortimer lipseşte. în schimb sînt Harry Percy, Mordake, **Vernon,** Milord de Worcester şi **un** falnic roi De vajnici luptători şi gentilomi.
72
[IV, 4]
ARHIEPISCOPUL:
SIR MICHAEL; ARHIEPISCOPUL:
Aşa-i, dar vezi că regele a strîns Pe toţi războinicii vestiţi din ţară: Prinţul de Wales, lord John de Lancaster, Cinstitul Westmoreland şi cruntul Blunt, Şi încă alţi nenumăraţi potrivnici, Tot oameni pe alese, fruntea ţării. Nu te-ndoi că vor avea de furcă! Nu mă-ndoiesc; dar să luăm aminte întîmpinînd primejdia degrabă. Căci dacă Percy e învins de rege, Acesta asupri-ne-va cu oastea Căci a aflat despre urzeala noastră; Şi-i înţelept să-l aşteptăm puternici. Aleargă dar. Mai am de scris răvaşe Şi altor fraţi. Aşa, drum bun, sir MichaeL
(Ies amînăoi.)

ACTUL V

SCENA 1

Tabăra regelui, Ungă Shrewsbury. Iniră regele Eenric, prinţul Eenric, John de Lancaster, sir Walter Blunt şi sir John Falstaff[37]*.*
REGELE HENRIC: Ce sîngeriu e soarele pe dealul Acela cu păduri. Păleşte ziua De jalea lui.
PRINŢUL HENRIC: Şi vîntul de la sud
îi fuge înainte, trîmbiţaş, Şi prevesteşte şuierînd prin frunze O zi posomorită şi furtuni.
REGELE HENRIC: Să jeluie alături 'de înfrînţi!
Cînd eşti biruitor nimic nu-i trist.
(Sună trompete. Intră Worcester şi Vernon.j
Ei bine, lord de Worcester! E păcat Că ne-ntîlnim aşa ca neprieteni. Ne-ai amăgit credinţa, ne-ai silit Să dezbrăcăm veşmîntul moale-al păcii Şi să ne ferecăm în reci armuri Bătrînul trup. Păcat, milord, păcat... Ce ai să-mi spui? Eşti volnic să destrami Urzeala-ngrozitorului război Şi să te-ntorci sub pajerele noastre Sub care-aveai firească strălucire! Să nu mai fii o iazmă izgonită De pe pămînt, un gîde şi o cobe De crîncene urgii ce vor să vină? WORCESTER: Ascultă-mă, stăpîne,
Din partea mea, mi-ar place să trăiesc în pace bună anii ce-i mai am.
75
[V, 1]
REGELE HENRIC: FALSTAFF:
Căci - pot jura - eu unul n-am cătat Nicicînd această zi de dezbinare. De n-ai cătat-o, cum de-ai dat de ea?
Eăscoala-i sta-n cărare si-a cules-o.
PRINŢUL HENRIC: Taci, huhureze, taci.
WORCESTEB:

li

76
I-a fost pe placul înălţimii tale
Să-mi urgisească neamul şi pe mine;
Dar sînt dator să-ţi spun că noi ţi-am fost
Prietenii dîntîi şi cei mai buni.
De dragul tău, pe timpul rigăi **Richard,**
Am frînt toiagul slujbei ce-mplineam[13S].
O zi şi-o noapte-am călărit ca vîntul
Să-ţi ies în dram şi să-ţi sărut pulpana,
Măcar că tu erai pe vremea-aceea
în cin şi faimă mult mai jos ca mine.
Eu, frate-meu şi fi-său te-am adus
în ţară iar, primind cutezători
Primejdiile vremii. Ke-ai jurat
La Doncaster că n-ai să unelteşti
Asupra ţării, nerîvnind mai mult
Decît moşia proaspăt dobîndită:
Ducatul Lancaster, lăsat de **Gaunt.**
Şi ne-am legat să-ţi stăm de sprijin. Dar
Curînd a prins norocul să te plouă
Şi te-a-mbăiat un val de măreţie:
în lipsa rigăi, sprijinul ce-ţi darăm,
Urgia unor vremi destrăbălate,
Amăgitoarea ta nenorocire,
Şi soarta rea care-l silea pe rege

Să zăbovească-n lupte prin Irlanda
- încît umbla un zvon c-ar fi şi mort -
Priitu-ţi-au să poţi lua în **mină**
Puterea, cînd ai fost rugat s-o iei.
Ai dat uitării cele juruite
La Doncaster şi te-ai purtat cu noi
Precum un pui de cuc cu gazda lui:
Ne-ai alungat pe noi din cuib afară;
De noi hrănit, te-ai voinicit atîta
Că nici nu îndrăzneam să te privim
în **ochi,** să nu **ne-nghiţi:** şi ne-ai silit
Să ne lăsăm cuibarul **căutând**
Izbavă în puterea armelor.
Iar dacă astăzi **te-nfruntăm** astfel,
[V, 1]
Tu ţi-ai făcut-o, tu cu mîna ta, Prin fapte şi purtări nesăbuite Căci ne-ai călcat încrederca-n picioare Şi jurămîntul tău ţi l-ai călcat.
REGELE HENRIC: Acestea toate cîte le-ai rostit
Strigatu-le-aţi prin tîrguri şi biserici Ca să vă poleiţi frumos răscoala în ochii nestatornicei mulţimi, Sărmani nemulţumiţi ce cască gura Şi freamătă la fiecare zvon De răsturnări înnoitoare. Nu i-a lipsit vreodată răzmeriţei Nici zugrăveala care să-i ascundă Adevăratul chip, nici calicimea Flămîndă de învălmăşeli şi jaf.
PRINŢUL HENRIC: Prea mulţi soldaţi din oştile-amîndouă Plăti-vor scump această întîlnire De s-or încaieră. Să-i spui lui Percy, Nepotul tău, că-l preţuiesc la fel Ca toată lumea şi - pe viaţa mea! Lăsînd de-o parte fapta lui de astăzi - Socot că nu e om de neam ca el Mai brav, mai mare-n fapte şi mai vrednic, Cu-o mai cutezătoare tinereţe: Podoaba cea de preţ a vremii noastre... Eu, spre ruşinea mea, mărturisesc, Am fost un cavaler trîndav, şi ştiu C-aşa mă preţuieşte el pe mine. însă mă leg aici în faţa tatii Ca să-i înfrunt şi numele şi faima Şi vreau spre a scuti vărsări de sînge Să ne-ncercăm norocul doar noi doi.
REGELE HENRIC: Eu, prinţ de Wales, te învoiesc să-ncerci Măcar că-mprej urări fără de număr
Se-mpotrivesc. Noi ne iubim supuşii, Lord Worcester; îi iubim chiar şi pe-acei Ce~s rătăciţi la vărul tău în lagăr; Dacă primiţi iertarea ce trimitem, Voi toţi: el, tu şi ei şi fiecare Din nou mi-oţi fi prieteni şi eu vouă. Aşa să-i spui nepotului şi apoi S-aduci răspunsul lui. De nu se-nclină,

îl vom certa cu straşnică pedeapsă. Acum te du. Nu-ţi mai răbdăm răspuns. V-am dat prilej - primiţi-l cuminţeşte.
(Worcesier şi Vernon ies.)
PRINŢUL HENRIC: Nu-l vor primi, o jur pe viaţa mea!
TIotspur şi Douglas, amîndoi alături
S-ar război şi cu o hime-ntreagă... REGELE HENRIC: Atunci, în fruntea oştilor cu toţii!
De vorba lor atîrnă bătălia.
Şi-ntru dreptate să ne-ajute Domnul 1
(Ies regele Ilenric, Blunt şi John de Laneaster.)
FALSTAFF: Hal, dacă mă vezi căzînd în luptă, acoperă-mă cu
trupul tău; e o chestie de prietenie. PRINŢUL HENRIC: Numai un uriaş ar putea da asemenea dovezi
de prietenie. Fă-ţi rugăciunile şi noapte bună! FALSTAFF: Aş vrea să fie ceasul de culcare şi toate cele la locul lor. PRINŢUL HENRIC: îi eşti dator lui Dumnezeu cu moartea.
(Iese.)
FALSTAFF: Nu-i grabnică plata; ar fi o jale să plăteşti înainte de soroc. Ce nevoie am să mă grăbesc atîta timp cît nu mă strînge cu uşa? Dar nu-i vorba de asta. Onoarea mă împinge înainte. Da, dar dacă mă împunge de moarte cînd păşesc înainte? Atunci? Poate onoarea să-ţi tămăduiască un picior rupt? Aş! Sau o mînă? Aş! Sau să-ţi aline durerile unei răni? Aş! Care va să zică onoarea nu are nici o pricepere doftoricească. Nici una. Ce-i onoarea? O vorbă. Ce se află în această vorbă: onoare? Văzduh. Grozavă socoteală! Cine este plin de onoare? Cel care a răposat miercuri. O simte el oare? Aş! O aude el oare? Aş! Atunci înseamnă că onoarea nu poate fi simţită. Da, morţii n-o simt. Au poate ea vieţui cu viii? Nu. Pentru ce? Defăimarea se împotriveşte. Prin urmare nu-mi face trebuinţă: onoarea e ca un prapure la-nmormîntare. Şi cu asta mi-am încheiat simbolul credinţei.
(Iese.)

SCENA 2
Tabăra răzvrătiţilor. In'ră Worcester şi Vernon.
WORCESTER: Nepotu-meu nu trebuie să afle
De bunătatea ce ne-arată riga.

VERNON: Mai bine-ar fi să ştie.
WORCESTER: Dacă află
Smtem pierduţi, căci nu e cu putinţă Să-şi ţină regele cuvîntul dat. Ne va găsi el vini mai mărunţele Spre-a ne plăti păcatul greu de astăzi; Mereu ne va pîndi cu bănuială: Căci te încrezi în trădător ca-n vulpe; Oricît de blîndă şi smerită pare, în ea mocneşte firea ei de fiară. Voioşi de-om arăta sau mohorîţi, De-a pururea ne va privi cruciş, Şi vom trăi precum în staul boii: Răsfeţi mai mult pe cel. ce-l tai întîi. Se pot uita greşelile lui Perey Căci are minte crudă, ssnge aprig. Şi chiar porecla „Hotspur" „e arată C-aşa e el, pripit şi năzuros. Păcatul său va apăsa pe mine Ca şi pe tatăl său. Noi l-am crescut, Şi hiba moştenind-o de la noi, Noi, capii răutăţilor, plati-vom. Vezi, aşadar, să nu scapi, dragă vere, Lui Harry vreo vorbă de la rege.
VERNON: Fă cum socoti; voi întări ce spui
Dar iacătă-l că vine. *(Intră Hotspur, Douglas, ofiţeri, în urmă ceilalţi.)*
HOTSPUR: S-a-ntors şi unchiul. Slobod e să plece
Lord Westmoreland. Hei! unchiule, ce veste? WORCESTER: E gata vodă să pornească lupta.
DOUGLAS: Trimite-i prin lord Westmoreland sfidare.
HOTSPUR: Să mergi, sir Douglas, şi să-i spui aceasta.
DOUGLAS: Mă duc, oho, şi încă bucuros!
(Iese.)
WORCESTER: Nici pic de milă nu ne-arată vodă.
HOTSPUR: I te-ai rugat? Ferească sfîntul!

WOllCESTER:
DOUGLAS:
WORCESTER;
HOTSPUR:
VERNON:
HOTS.
PUR:
I-am spus cu blnişorul păsul nostru, **I-am** spus că şi-a călcat cuvîntul dat, Iar regele în loc să se căiască No strigă răsculaţi şi vînzători Şi vrea să ne obijduie cu arma.
(Intră din nou Douglas.)
La arme, domnii mei! Am **azvîrlit** Sfidarea în obrazul rigăi Henric Şi Westmoreland, ostatecul, i-a dus-o, Aşa că numai lupta ne aşteaptă. Ieşind în faţa rigăi, prinţul. Harry Te-a înfruntat să lupţi cu el în doi. O, de-am putea purta pe umeri lupta Doar eu şi Harry Monmouth[139], să nu-şi
curme
Suflarea nimeni altul! Spune-mi, spune-mi, Cum a vorbit? Mi-a arătat dispreţ? O, nu! Ţi-o jur; n-am auzit vreodată O înfruntare mai cuviincioasă Dccît atunci cînd fratele pofteşte Alt frate la o-ntrecere în săbii. Te-a proslăvit cum nici nu se mai poate învoşmîntîndu-şi lauda regeşte; Vorbea de tine ca un letopiseţ, Te-a ridicat mai sus de orice slavă Spnnîiid că orice slavă-i prea măruntă; Pe urmă, ca un prinţ adevărat, El însuşi aspru s-a mustrat pe sine Hulîîidu-şi tinereţele nebune Aşa frumos, îneît vădea că-i vrednic Să dea învăţături dar şi să-nveţe. Apoi tăcu. Ci, eu mă-ntorc şi zic Că de-o scăpa din focul astei zile, Nicicînd nu i-au fost date Engliterei Nădejdi mai mari, ce rău le-am tălmăcit în uşurinţa anilor lui fragezi, îmi pare că te-a-mbrobodit, măi vere, Cu fleacurile lui. în viaţa mea N-am întîlnit un prinţ mai deşănţat. Dar, bun sau rău cum este, pînă-n scară Am să ţi-l strîng în braţe ostăşeşte

De-o să se frîngă subt îmbrăţişări. La arme! Iute! Fraţi, soldaţi, prieteni, Purtaţi-vă cu mult mai vitejeşte Decît vă pot îmbărbăta; căci cu N-am clarul să vă torn în vine flăcări.
(Intră un crainic.)
CRAINICUL: Milord, aduc scrisori.
HOTSPUR: N-am timp să le citesc
O, domnii mei! Ce scurtă este viaţa! Dar lungă ce-i cînd faci din ea risipă Dc-ar ţine doar cît praful din clepsidră Şi-ar curge toată numai într-un ceas... Dacă trăim, trăim să-nvingem regi; De vom muri, şi prinţi cu noi muri-vor! Ni-i cugetul curat, căci lupta-i dreaptă De vreme co luptăm pentru dreptate.
(Intră alt crainic.)
AL DOILEA CRAINIC:
Milord, fii gata. Riga vine-n goană.
HOTSPUR: îi sînt îndatorat că-mi curmă vorba
Căci nu prea ştiu vorbi. Atît vă spun. Pe viaţă şi pe moarte! Eu trag spada Ca să mi-o scald în cel mai mîndru sînge Pe care-l voi afla în vălmăşagul Acestei zile pline de primejdii. Şi-acum: „SPERANŢA!"[140] Pcrcy! înainte! Să sune toate goarnele de luptă, Şi să ne-mbrăţişăm în larma lor Căci pentru mulţi îmbrăţişarea asta Va fi din

toate cea mai de pe urmă.
Trompetele sună. Se îmbrăţişează şi ies.)
SCENA 3
BLUNT;
81
dintre cele două tabere. Incursiuni şi încăierări mărunte. Intră şi sir Walter Blunt, care e îmbrăcat aidoma cu regele, inillninâu-se.
Tu cine eşti, acel ce-n bătălie
Mă urmăreşti mereu? Şi de pe frunte
Ce lauri vrei să-mi smulgi?
[V, 3]
DOUGLAS: Mă cheamă Douglas,
Şi te pîndesc mereu în bătălie Căci mi s-a spus de tine că eşti rege.
BLUNT: Adevărat ţi-au spus.
DOUGLAS: Azi a plătit cu viaţa lordul Stafford
Asemănarea lui cu tine, rege, Căci spada asta l-a străpuns în locu-ţi; E rîndul tău - ori mori, ori te dai prins!
BLUNT: Eu nu-s născut, trufaşe scoţian,
Spre a fi rob. Un rege răzbuna-va Uciderea lui Stafford. *(Se încaieră şi Blunl este ucis. Intră Hotspur).*
HOTSPUR: O, Douglas, de luptai aşa la Kolmedon
Sici cînd n-aş fi învins un scoţian. DOUGLAS: E totul împlinit; am biruit!
în ţărnă zace regele răpus. HOTSPUR: Unde?
DOUGLAS: Iată-l.
HOTSPUR: Acesta, Douglas? Nu; îl ştiu prea bine.
Ce om viteaz a fost! îl cheamă Blunt;
înveşmîntat aidoma cu riga. DOUGLAS *(Către trupul lui Bluntj:*
Buh de om prost să-ţi însoţească duhul!
Plătit-ai scump un nume-mprumutat:
De ce m-ai amăgit că eşti un rege? HOTSPUR: Mulţi are vodă îmbrăcaţi ca el...
DOUGLAS: îţi jur pe spada mea!
Am să-i străpung bucată cu bucată
Fantoşele în straie-mpărăteşti
Pînă voi da de rege. HOTSPUR: înainte!
Ostaşilor li-i sîngele fierbinte.
(Ies amîndoi. Trompete. Intră Fulstaff.)
FALSTAFF: Din Londra am putut fugi fără să plătesc socoteala, dar tare mă tem c-am s-o plătesc aici. Aicea crestăturile se fac pe răbojul scăfîrliei. Ia stai! Cine eşti dumneata? Sir Walter Blunt. Mare cinste pentru dumneata. Ce onoare! Mă simt înfierbîntat ca plumbul topit şi la fel de greu. Feri-m-ar Dumnezeu de plumb! N-am nici un interes s-atîrn mai greu decît mi-atîrnă măruntaiele. Pe trenţăroşii mei îi lăsai pe locul uncie au fost ciuruiţi. Dintr-o sută cincizeci nu mai suflă decît vreo
82
trei, şi ăia buni să milogească pe la porţile mai avea. Cine se apropie?
(Intră prinţul Henrie.)
W, i]
cîte zile-or
PRINŢUL HENRJC; Cum! Stai aici ca trîntorii? Dă-mi spada, Atîţia oameni vrednici zac în praf, Striviţi sub goana cailor duşmani, Nerăzbunaţi de noi; dă spada-ncoace!
FALSTAFF: Vai, Hal, lasă-mă să-mi trag sufletul! Nici papa Gri-gore Turcul[141] n-a făcut atîtea isprăvi cîte-am săvîrsit eu astăzi. M-am răfuit cu Percy; l-am pus bine. PRINŢUL HENRIC: L-ai pus, cum nu! E viu şi-o să-ţi ia capul.
Hai, te poftesc, dă-mi sabia.
FALSTAFF: Pentru Dumnezeu, Hal, dacă Percy mai trăieşte, n-ai să pui mîna pe sabia mea, dar dacă vrei, uite, ia pistolul. PRINŢUL HENRIC: Dă-mi-l. Păi cum? E-nchis în tocul lui? FALSTAFF: Da, Hal! Cald, călduţ, ai să poţi turti cu el un oraş întreg.
(Prinţul scoate din tocul pistolului o sticlă.)
PRINŢUL HENRIC: Ce, te mai ţii şi astăzi de năzbîtii? *(Aruncă în el eu sticla şi iese.)*
FALSTAFF: Bine! Dacă Percy trăieşte am să-l căsăpesc; de bună seamă dacă mi-o sta în drum; dacă, dimpotrivă, am să dau eu buzna peste el, îi îngădui să mă facă frigărui! Nu-mi place onoarea rînjitoare de care se bucură în ceasul de faţă sir Walter Blunt. Lăsaţi-mi viaţa; de mi-oi putea-o păstra, toate-s în regulă. De nu, onoarea vine fără s-o mai cauţi şi te-ai dus pe copcă.
(Iese.)
SCENA 4
PaTte. a Clmj0ldui de htPtă- *Trompele. Mişcări de trupe. Intră regele c, prinţul Henrie, prinţul John de Lancasler şi Westmoreland.*

REGELE HENRIC: Rogu-te, Harry,
Te du în cort, eşti prea însîngerat[142].
Lord John de Lancaster[143], să mergi cu el. 83
tV, 4]
PRINŢUL JOHN DE
PRINŢUL IIENRIC: REGELE IIENRIC:
WESTMORELAND: PRINŢUL IIENRIC:
LANCASTER:
Nu plec pînă nu sînger ca şi **dînsul.** Rog pe măria **ta** să **intre-n luptă** Spre-a nu-i descuraja, lipsind, pe-ai noştri. Că bine zici;
Milord de Westmoreland, **du-l** tu în cort. Te duc în cortul tău, milord. Hai, vino. Mă duci? Nu sir, nu-mi trebuieşte sprijin, Se-mpotriveşte cerul ca o zgaibă Să scoată dintr-o luptă ca aceasta Un prinţ de Wales **cînd** mor atîţia nobili Striviţi **de** cai, cînd duşmanul triumfă... PRINŢUL JOHN DE LANCASTER:
Prea zăbovim, hai, vere Westmoreland! La datorie, pentru Dumnezeu!
(John de Laneaster şi Weslmoreland ies.)
PRINŢUL IIENRIC: Pe cer! M-ai înşelat, o **Lancaster;**
Nu te credeam aşa cutezător!
Te-am îndrăgit ca pe un frate, John,
Azi te cinstesc ca sufletul din mine. REGELE IIENRIC: Eram şi eu cînd s-a luptat **cu Percy**
Atît de dîrz cum nu mă aşteptam
La un războinic fraged.
Tuturor
Ne dă curaj băiatul ăsta.
(Prinţul iese. Trompele. Intră Douglas.)
PRINŢUL HENRIC:
DOUGLAS:
Alt rege! Parcă-s capetele hidrei[144] Aşa sporesc! Sînt Douglas; îi **răpun** Pe cei înveşmîntaţi ca tine; tu, Aidoma cu riga, cine eşti?
REGELE HENRIC: Sînt regele; şi rău îmi pare, Douglas. Că-mi întâlneşti de-atîtea ori năluca Si nu pe mine însumi. Fiii mei Te caută po **tine** şi pe Percy; Dar fiindcă mi-ai picat frumos **în** mină, Măsoară-te cu mine. Saltă spada!
DOUGLAS: Mă tem că eşti o altă-nselăeiune,
Măcar că, zău, aduci grozav a rege:
[V, 4J
Dar nu mai scapi de mine. Te ucid Oricine-ai fi.
*(Se bat. în clipa cînd regele Henric este **în** primejdie'"', intră prinţul Henric.)*
PRINŢUL HENRIC: Sus capul, scot mîrşav,jsau niciodată Nu-l vei mai ţine sus! în spada mea E sufletul lui Shirley, BJunt şi Stafford; Un prinţ de Wales e cel ce te înfruntă Şi nimănui nu i-a rămas dator.
(Se luptă, Douglas fuge.)
Curaj, milord. Cum te mai simţi, mărite?
Sir Nichoîas Gawsey cere ajutor,
La fel şi Clifton; fug să-l scap pe Clifton.
REGELE HENRIC: O clipă! Mai răsufla.
Răscumpăratu-ţi-ai pierduta faimă; Şi-ai dovedit că viaţa mea ţi-i dragă Prin bunul ajutor ce mi l-ai dat.
PRINŢUL HENRIC: O, Doamne! într-atît mă ponegriră îneît au zis că ţi-am dorit pieirea! De-ar fi aşa puteam lăsa pe Douglas S-abată asupră-ţi braţul său nemernic; Căci ci te-ar fi ucis la fel do lesne Ca cel mai veninos potir din lume, Scutindu-ţi astfel fiul de trădare.
REGELE HENRIC: Hai, fugi la Clifton, cu alerg la Nicholas Gawsey.
(Regeh iese. Intră Holspur.)
HOTSPUR
PRINŢUL HOTSPUR PRINŢUL IIENRIC
HOTSPUR
: De nu mă-nşel, eşti însuşi Harry Monmouth.
IIENRIC: Vorbeşti de parc-aş vrea să nu se ştie. Sînt **Harry** Percy.
Ani atunci în faţă Pe tizul meu - un răzvrătit viteaz. Sînt prinţ de Wales; să nu-ţi închipui, Percy, Că

voi mai împărţi cu tine faima; Nu se rotesc doi sori pe-acelaşi crug[148] Şi nici nu pot domni în Englitera Şi Harry Percy şi un prinţ de Wales. N-ai grijă, Harry, ceasul a sunat Să se aleagă între noi. Dea Domnul Să-ţi fie spada vrednică de mine!

84

85

[V, 4]

PRINŢUL HENRIC: Prin moartea ta mai vrednică voi face-o! Căci de pe coiful tău cosi-voi lauri Spre a-mpleti cununa frunţii mele.

HOTSPUR: Nu voi să-ţi mai ascult deşarta-ţi falǎ.

(Se luptă amlndoi. Intră Fahtaff.)

FALSTAFF: I-ai zis-o, Hal! Pe el, Hal! Mă, n-ai de-a face eu mu-coşii, s-o ştii de la mine!

(Intră Douglas. îl atacă pe Falstaff, care cade, prefăcîtidu-se mort; Douglas iese. Eotspur este rănit şi cade).

HOTSPUR:

Mi-ai jefuit, o, Harry, tinereţea Dar nu mă doare moartea timpurie Cit numele şi faima ce-mi răpeşti; Mai crud m-a-njunghiat în suflet spada Decît în trup; dar gîndu-i robul vieţii, Iar viaţa e paiaţa timpului Şi timpul - care e măsura lumii - Se va curma cîndva. Aş profeţi[147] Dar mîna morţii, rece ca pământul, Mă gîtuie! O, Percy, eşti ţărînă Şi hrană pentru...

(Moare.)

PRINŢUL HENRIC: Da, pentru viermi... Adio, suflet mare!.. Cum te destrami, mîndrie rău ţesută! Cînd leşul tău mai găzduia un suflet O-mpărăţie nu ţi-ar fi ajuns; Acuma te încap doi coţi de glie. Dar pe pământul peste care zaci Nu calcă alt voinic asemeni ţie! De-aş crede că-ţi mai poate place slava Nu te-aş slăvi cu-atît de multă rîvnă. Mă lasă faţa spartă să-ţi acopăr Şi-s împăcat în suflet pentru tine Că-ţi port acest prinos de duioşie[148]. Adio! Slava poartă-ţi-o în slăvi! Trădarea ta îngroapă-se cu tine Nedăltuită-n piatra-ţi de mormînt.

(îl zăreşte pe Falstaff la pămtnt.)

[V, 4]

O! Prieten vechi! Nu poate-atîta carne Păstra un strop de viaţă? Jack sărmane, Mai mult decît pe mult mai buni te plîng. O, de-aş iubi mai mult deşertăciunea, Ce stearpă fără tine mi-ar fi lumea! în luptă moartea mi-a scurtat de ani Prieteni dragi, dar nu mai dolofani. Kămîi cu mîndrul Perey, sîngerînd: îmbălsămat vei fi curmei... curînd...

(Iese)

FALSTAFF *(Bidicîndu-se încet):* Să mă-mbălsămezi? Iaca, dacă mă-mbălsămezi azi, mîine am să te las să-mi dai sare şi să mă înfuleci. Pe sîngele Domnului! Venise vremea să mă prefac mort, căci altfel arţăgosul de scoţian mă scăpa de toate datoriile. Adică, de ce spun: „să mă prefac"? Mint, nu m-am prefăcut de loc. Numai mortul se preface; căci mortul se preface că este om deşi nu mai are viaţă omenească într-însul; dar dacă faci pe mortul pentru ca pe calea asta să scapi viu nu se mai cheamă că te prefaci, ci se cheamă că înfăţişezi adevăratul şi desăvîrşitul chip al vieţii. Cea mai bună latură a vitejiei este prudenţa. Prin această latură bună mi-am izbăvit zilele. Măi, să fie... Mă sperie butoiul ăsta de pulbere cu numele de Percy, măcar că-i mort! Dacă se preface şi el şi sare-n sus? Zic zău că mi-e cam frică să nu se dovedească un şi mai mare prefăcut ca mine! Ia să luăm nişte măsuri împotriva dumnealui: aşa, şi am să mă jur că eu l-am omorît. Ce? N-ar putea învia şi el cum am înviat eu? Numai un martor mă poate da de gol, dar nu mă vede nimeni; prin urmare, băiete, *(îl înjunghie)* încă o rană în coapsă şi poftim dumneata cu mine.

(îl ridică pe Hotspur în spinare. Intră din nou prinţul Eenric şi prinţul John de Lancasier[liB].)

PRINŢUL HENRIC: Hai, frate John; ţi-ai botezat cu cinste

Neprihănita spadă. PRINŢUL JOHN DE LANCASTER: Ia te uită!

Parcă ziceai că buflea ăsta-i mort? PRINŢUL HENHIC: Da, mort... L-am şi văzut,

Zăcînd însîngerat, fără suflare... **87**

86

[V, 4)

Eşti încă viu? Sau eşti o nălucire

Care ne-nşeală văzui? Spune, hai!

Nu pot să cred ce văd da nu te-aud.

Nu eşti ce pari a fi.

FALSTAFF: Nu, de bună seamă, nu-s un om cu două trupuri. Dar dacă nu mi-s John Falstai'f în persoană, atuncea sînt un **terchea-berchea** ***(trîntind*** *trupul la pământ.)* Ăsta e **Percy.** Dacă taică-tău va vrea să mă răsplătească - bine de bine, dacă nu, pe următorul Percy să şi-l ucidă **singur**._ Sînt tocmai bun să mă facă duce sau conte, pot să te încredinţez. PRINŢUL HENRIC: Eu l-am ucis pe Percy, tu muriseşi. FALSTAFF: Tu? Doamne-Dumnezeule! Cum mai bîntuie prin omenire patima asta a minciunii. îţi spun că mă prăbuşisem la pământ, Iară suflare şi ol la fel alături. Dar într-o clipă ne-am ridicat **amândoi** şi ne-am luptat un ceas întreg, după orologiul de la Shrewsbury. Dacă mă puteţi crede, - bine, dacă nu, pe capul celor care au datoria de a răsplăti vitejia să cadă păcatul. Pînă la moarte am să strig sus şi tare că eu i-am făcut rana asta din coapsă; dacă ipochimenul ar fi viu şi-ar încerca să

tăgăduiască spusele, ah! l-aş face să-mi înfulece o bucată din paloş. PRINŢUL JOHN DE LANCASTER:
N-am auzit poveste mai ciudată. PRINŢUL HENRIC: Nici om ciudat ca el n-ai mai văzut...
Hai, ia-ţi în spate mîndra ta povară;
Din partea mea, de ţi-o **prii** minciuna,
Voi polei-o cum voi şti mai bine.
(Se sună retragerea.)
Trompetele răsună; am învins!
Hai, John, să-aflăm pe cîmpul de bătaie
Cîţi au căzut şi cîţi ne mai trăiesc.
*(Prinţul **Henric şi prinţul** John ce Lancaster ies.)*
FALSTAFF: Mă **iau** şi eu după ei; vorba ceea - - după faptă şi răsplată. Cui **m-o** răsplăti, Cel-de-Sus să-i răsplătească! Dac-o fi s-ajung mare, o să mă mai împuţinez, căci voi lua curăţenie, mă las de Xeres şi voi trăi curat aşa cum se cuvine unui gentilom.
(Iese cărînd trupul lui Percy)
88
[V, 5]
SCENA 5
Altă parte a timpului de bătaie. Sună trompetele. Intră regele Henric, prinţul Henric, prinţul John de Lancaster, Westmoreland şi alţii, cu Worcester şi Vernon prinşi. r '
REGELE IIENRIC: Aşa sfîrşesc de-a pururi răsculaţii.
Haine Worcester! N-am fost milostivi, Nu v-am trimis iertare şi iubire? . ,'./'" Şi tu răstălmăcitu-ne-ai solia r: Bătîndu-ţi joc do-ncrederca lui Hotspur...
Trei cavaleri pierdurăm dintr-ai noştri, Un nobil conte şi-ncă alţii mulţi Ce-ar fi trăit acum, De-ai fi purtat cinstit şi creştineşte îndemnul meu curat la voi în taberi.
WORCESTER: Făcut-am astfel ca să-mi apăr capul
Şi-mi voi primi ursita cu răbdare Căci nu am nici un chip s-o ocolesc.
REGELE HENRIC: Să-l daţi pe Worcester morţii, şi pe **Vernon;** Cu ceilalţi vinovaţi mai zăbovim. ;
■ • *(Worcester şi Vernon ies între străji.)*
Ei, ce mai e pe cîmp? <
PRINŢUL HE&RIC: Cînd a văzut lord Douglas, mîndrul scot, Că azi norocu-i sade împotrivă, ■<
Pe bravul Percy mort şi toţi soldaţii împrăştiaţi, fugi cu restul oastei; Căzînd pe nişte rîpi, s-a vătămat •
• Şi în curînd l-au prins urmăritorii, îl am în cortul meu. Te rog, slăvite, Să-mi dărui viaţa lui. ;
REGELE HENRIC: ' A ta să fie!
PRINŢUL HENRIC: Atuncea, frate John, prin glasul tău , «. Mărinimia noastră să vorbească! Te du la Douglas deci şi lasă-l slobod Oriunde-o vrea şi fără de răscumpăr. Virtutea lui, ce ne-a lăsat pe coifuri . Atîtea crestături, ne-a învăţat Să preţuim şi la vrăjmaşi virtutea.
PRINŢUL **JOHN** DE ^LANCASTER:
îţi mulţumesc de cinstea asta rară O, fratc-al meu. Alerg să duc solia.
tV, 51
REGELE HENRIC: Rămîne-acum să împărţim oştirea:
Jolm, fiule, şi tu Westmoreland, vere, • V-abateţi peste York în graba mare Lovind pe Scroop şi pe Northumberland Căci am aflat că-s pregătiţi de harţă; Eu şi cu Harry vom porni prin Wales Spre Glendow şi contele de Marca. Izbind în ei ca astăzi înc-o dată,^ Vom istovi curînd răscoala toată. Nu pregetaţi, la luptă, înainte! Acum să batem fierul, că-i fierbinte!
(Ies toţi.)
HENRIC AL IV-LEA Comentarii
Nu o dată s-a pus întrebarea dacă cele două părţi ale piesei *Henric aH IV-lea* reprezintă componente organice ale unei singure lucrări dramatice sau daca fiecare din ele poate îi socotită o piesă independentă. Părerile au fost şi mai sint încă împărţite, polarizindu-se in trei direcţii.
a) încă în 176B Samuol Jolinson susţinea că piesele sînt „două numai pentru că sînt prea lungi pentru a fi una singură". Printre adepţii concepţiei lui Johnson se numără John Dover Wilson (în *The Foriunes of Falstaff,* 1943) sau E.M.W. Tillyard, care scrie, printre altele:
„... Voi trata cele două părţi ca fiind o singură piesa... Shakespeare aproape că se abate din drumul său proclamînd continuitatea dintre ele atunci cînd, în inod evident, lasă neterminată acţiunea din finalul primei părţi. In IV, 4, arhiepiscopul de York se pregăteşte în vederea unei acţiuni de răzvrătire, care este principala temă politică din Partea a Ii-a, dar care este aproape irelevantă pentru Partea I, în V, 2, o anume referire pare să anticipeze Partea a Ii-a. "Worcester refuză să-l înştiinţeze pe Hot-spur despre consimţămîntul generos al regelui de a limita lupta la un duel între Hotspur şi Prinţ şi despre oferta generoasă de a-i ierta pe toţi rebelii. Worcester nu are încredere în Henric, probabil fără temei. Shakespeare se gîndea, ironic,

la oferta de iertare a lui John de Lancaster făcută celorlalţi răsculaţi din Partea a Ii-a, ofertă, care, deşi nesinceră, a fost crezută. Iar Partea I se încheie cu trimiterea de către Henric a Prinţului John şi a lui Westmoreland la Northumberland şi arhiepiscop ca să trateze cu aceştia; o acţiune reluată imediat în Partea a Ii-a...

Law a avut dreptate cînd a sesizat tiparul Moralităţilor în Partea a Ii-a, dar a greşit cînd nu l-a văzut şi în Partea I. Structura celor două părţi este, într-adevăr, foarte asemănătoare"[1].

V} Clifford Leech subliniază deosebirile dintre cele două părţi:

«Partea I a fost cu precădere o piesă de acţiune şi pregătire pentru acţiune. Punctul său culminant a fost bătălia de la Shrewsbury. Partea

[1] E.M.W. Tillyard, *„Eennj* IV"*and the TudorEpic,* 1944, în Shakespeare, King Henry IV, Parts 1 and 2", A Casebook edited by G.K. Hunter, Macmi-U Ld 1970 106107

y , ,

London, 1970, pp. 106-l07.

a II-a este o piesă în care acţiunea este po punctul de a se declanşa, dar ameninţarea este evitată. Lipseşte pînă şi tîlhăria de la Cadshill. Rebelii se strîng din nou, însă Northumberland fuge în Scoţia, iar ceilalţi sînt siliţi, prin vicleşuguri, să se supună. Singura acţiune războinică este prinderea unui rebel fugar de către Falstaîf. Pe de altă parte, ne aflăm în faţa unei piese în care bătrîneţea şi boala sînt teme reitorative. Regele e bolnav si în pragul morţii atunci cînd află despre înfrîngerea definitivă a răsculaţilor. Northumberland e bătrîn şi neputincios, scuzîndu-se cu uşurinţă pentru neparticipare la cauza acestora din urmă. Mult mai mult decît în Partea I se accentuează bătrîneţea lui Falstaff...

... In Partea I am putut urmări contrastarea celor doi tineri, Hotspur şi Hal, iar nepăsătorul Falstaff era pe deplin în largul lui. Acum însă centrul de greutate se deplasează considerabil către cei vîrstnici - regele, Northumberland, Shallow - iar pretenţiile la tinereţe ale lui Falstaff sînt o glumă subţiată cu premeditare... Inamicul principal în această piesă nu este rebeliunea sau anarhia, ci timpul.

... Partea I este cea mai izbutită îngemănare shakespeariană a piesei istorice cu comedia; totodată, ea sugerează amplu complexitatea relaţiilor dintre om şi om, precum şi dintre conducător şi supus. Partea a Ii-a are ceva din trăsăturile 'comediilor sumbre' de mai tîrziu, mai ales *Troilus ţi Cresida,* întrebările sînt mai subliniate şi mai profunde decît cele din Partea I. Şi, ca atîtea alte scrieri de seamă ale elisabetanilor, ea este preocupată de mutabilitate, de ruinele timpului"[1].

Ar mai fi de amintit că, după Anikst, problema-cheie în Partea I este „onoarea", iar în Partea a Ii-a, „legea".[3]

c) Ilarold Jenkins s-a ocupat în mod special de problema celor două părţi ale piesei *Henrie al IV-lea* şi a rezolvat-o împăcînd ambele puncte de vedere de mai sus:

„Henrie al IV-lea, în concluzie, reprezintă în acelaşi timp o piesă şi două piese. Partea I începe cu o acţiune pentru care nu are spaţiu suficient, dar pe care o rotunjeşte Partea a II-a. Ţinînd însă seama de faptul că jumătate din acţiune se încheie în Partea I, există primejdia unui gol în Partea a II-a. Pentru a umple acest gol, Partea a II-a dezvoltă povestea noterminată a lui Falstaff şi reia ceea ce este terminat în povestea prinţului. Cele două părţi sînt complementare, dar ele sînt şi independente, ba chiar şi incompatibile".[3]

[1] Clifford Leech, Shakespeare: *The Chronicles,* 1962, The British Comicii

Longmans, 1964, pp. 28 - 31.

[2] A. Anikst, în postfaţa la *Henrie al IV-lea,* „Operele lui Shakespeare" traduse în limba rusă, voi. IV, Moscova, 1959, p. 614.

[3] Ilarold Jenkins, *The Structural Problem in Shakespcare's „Hennj IV",* 1956, în *.Jlenrij IV, Parts 1 and* 2", A Casebook edited by G.K. Hunter, Macmillan, Lo'ndon, 1970, p. 171.

HENR|C AL IV-LEA, PARTEA I

Amintită de Francis Meres în *Palladis Tamia,* 1B98 (ca „tragedia... *Henry the* 4"), prima parte a piesei *Henrie al IV-lea* a fost scrisă în 1597 - 1598, publicată în prima ediţie in-cvarto din 1598 *(The History of Henrie the Fourth*__cu reeditări în 1599, 1604, 1613, 1622) şi jucată în premieră la 6 martie 1600. în ediţia in-folio din 1623 ea ocupă al treilea loc î i secţiunea „istorie" *(Hislory).*

Sursa de bază a evenimentelor (perioada iunie 1402 - iulie 1403) o constituie *Cronica* lui Holinshed, completată cu unele adaosuri importante din *Civile Wars (Războaiele civile)* de S. Daniel. Pentru scenele comico (cu Falstaff) se face de obicei trimitere la o piesă anonimă din 1594, *Fanwus Victories of Henry ihe Fifth (Faimoasele victorii ale lui Henrie al V-lca),* iar pentru diferite alte aspecte la *Richard 11* (Shakespeare), *Woodsiock, Soliman and Perseda, The Minor for Magisiraies (Oglinda judecătorilor)* şi *The Governor (Conducătorul)* de Sir Thomas Elyot.

în piesele istorice de pînă acum Shakespeare a arătat cum nu trebuie să fie un monarh - respectiv, slab ca Henrie al VI-lea, uzurpator şi criminal ca Richard al III-lea, „poet" ca Richard al II-lea, sau uzurpator, criminal şi şovăielnic ca Ioan fără-de-ţară. Iar Henrie al IV-lea era condamnat încă în prunele piese-cronici, de pildă:

„Edward, Prinţul Negru, a murit înaintea tatălui său / Şi l-a lăsat urmaş pe Richard, unicul său fiu. / Acesta a domnit ca rege după moartea lui Edward al III-lea, / Pînă cînd Henry Bolingbroke, Duce de Lancaster, / Fiul cel mare şi moştenitorul lui John de Gaunt, / S-a încoronat ca Henrie al IV-lea, / A pus stăpînire pe ţară, l-a detronat pe regele de drept. / A trimis-o pe biata regină în Franţa, de unde venise, / Iar pe dînsul la Pom-fret şi acolo, după cum ştiţi cu toţii, / Nevinovatul Richard a fost ucis mişeleşte" *(Henrie al VI-lea, Partea a Il-a).*

Pentru Shakespeare Henrie este în continuare privit ca uzurpator şi în *Henrie al IV-lea,* unde „Percy-i din miazănoapte" se răzvrătesc împotriva lui iar monarhul însuşi are mustrări de conştiinţă. Ca şi în *Richard al II-lea,* Henrie este un politician abil, un om de acţiune, un conducător caro urmăreşte perseverent binele ţării, dar ca persoană e „neatrăgător, rece. secretos", „îşi ascunde pînă şi cele mai fireşti imbolduri" (H.B. Charl-toji). Hotspur îl numeşte un „politician ticălos" iar Charles Moorman, pornind de la acest calificativ, îl aşază în categoria celor care au ucis „cavalerismul" :

„Henrie al IV-lca ucisese la Pomfret un tipar de viaţă şi o serie valorică; cu Richard dispăruse credinţa nestrămutată a omului medieval în justeţea şi inevitabilitatea guvernării şi conduitei cavalereşti."[1]

[1] Charles Moorman, *A Knyghl There Was,* Lexington, 1967, p. 143.

Deşi intitulate *Eenrk al IV-lea,* cele două părţi ale piesei nu fac din rege un „erou principal". Eroul principal este prinţul Renry sau „Hal", viitorul rege Hernie al V-lea, în jurul căruia „gravitează piesa" (C.L. Barber) sau „moralitatea" a cărei „temă principală" este „transformarea treptată a unui prinţ fluşturatic în regele ideal care a fost Henric al Y-lea" (Mark van Doren); sau, după W.H. Auden:
„Tema întregii trilogii *(Henric IV şi Henric V, n.n.)* este, ca să zicem aşa, întrebarea: Ce îmbinare de calităţi i se cere unui conducător a cărui îuncţie este să instaureze şi să menţină Justiţia temporală? Potrivit lui Shakespeare, Conducătorul ideal trebuie să îndeplinească cinci condiţii. 1) Trebuie să ştie ce e drept şi ce nu e drept. 2) Bl însuşi trebuie să fie drept. 3) Trebuie să fie îndeajuns de puternic ca să-i silească pe cei care ar dori să fie nedrepţi să se comporte cum se cuvine. 4) Âtît prin firea cit şi prin arta sa, trebuie să aibă capacitatea de a-i face pe alţii loiali faţă de persoana sa. 5) Trebuie să fie conducătorul legitim indiferent de criteriul prin care legitimitatea este definită în sînul societăţii căreia îi aparţine"[1].
Mulţi comentatori au văzut în prinţul Henry o întruchipare a „fiului risipitor" sau a „dărniciei", tot aşa după cum au văzut ui Falstaîî o întruchipare a „viciului", a lui Miles Gloriosus, a parazitului sau a ceior şapte păcate de moarte, în Primul judecător al ţării întruchiparea Justiţiei, ceea ce a condus şi la asemuirea (parţială) a celor două părţi ale piesei cu o moralitate. Dar chiar şi Tillyard, care subscrie la această abordare, recunoaşte complexitatea personajelor, de pildă atunci cînd surprinde următoarele trăsături ale prinţului:
„Aşa cum este descris Prinţul în *Henric al IV-lea* (şi ceea ce urmează nu are nici o legătură cu Henric al V-lea din piesa cu acelaşi nume), el este un om cu mari înzestrări, de o măreţie olimpică şi de un rafinament excepţional, care a dobîndit o cunoaştere deplină a firii omeneşti, atît în persoana sa cît şi în alţii. El este shakespeariana icoană studiată a tipului regal - o icoană către care ne îndreaptă multe din variantele sale anterioare privind tipurile de regi imperfecţi: împlinirea multor ani de gîndire şi experienţă. Shakespeare îşi înfăţişează personajul cu extremă rigurozitate, folosind atît zugrăvirea directă cît şi auto-revelarea prin faptă şi vorbă".[2] în citatul acesta poate reţine atenţia propoziţia „care a dobîndit o cunoaştere deplină a firii omeneşti atît în persoana sa cît şi în alţii": ideea se înscrie în tema shakespeariană fundamentală a *cunoaşterii* şi *conştientei,*
[1] W.H. Auden, *The Trince's Dog,* 1959, în „The Fallen City", Encounter,
XIII, p. 191.
[2] E.M.W. Tillyard, Op. *cit.,* p. 112.
ₒe care am urmărit-o într-o sene de piese autori oare, şi se desprinde de strictele „recomandări" politice şi etice (cum ar ii cele din *Principele* lui Machiavelli sau *The Oovernor* al iui Sir Thomas Elyot). Un minimum de referiri succesive la textul piesei îngăduie schiţarea personajului luminat in prim plan de dorinţa sa de „a cunoaşte".
I, 2. Prima replică din piesă a prinţului, pe lingă că exprimă dezacordul său faţă de comportările lui Falstaif, îl învinuieşte că nu-şi pune probleme şi îşi întunecă cunoaşterea-conştienţa prin băutură şi somn:
„într-aşa hal ţi-ai năclăit minţile sugînd la vinaţuri vechi, dîndu-ţi drumul la curea şi tolănindu-te după masă pe laviţe, îneît nici nu mai ştii să întrebi ceea ce ai dori să afli cu adevărat. (în original, „to demand that truly which thou wouldst truly know", deci foarte accentuat, ad litt. „să întrebi cu adevărat / cum trebuie ceea ce cu adevărat / de fapt ai dori să ştii".) De ce dracu oi fi vrînd să ştii cît e ceasul? (în original, „the time oî the day", ad litt., „timpul zilei, cuvîntul *time* „timp" fiind un cuvînt tematic pentru ambele părţi ale piesei, folosit chiar la începutul scenei: *Falsta,[f.* ...what time of day is it? (rîndul 1); şi reluat de prinţ în două rînduri în „the time of day" (rîndurile 7 şi 13). Aş înţelege dacă orele ar fi cupe de Xeres; minutele, claponi fripţi etc".
Disocierea de Falstaff (şi de întreaga „ceată") continuă de-a lungul Sntrcgr piese, explicit dar şi prin calambururi, de exemplu ceva mai departe în aceeaşi scenă:
Falslaff:... Tu să nu spînzuri nici un hoţ cînd ai să fii rege.
Prinţul: Eu nu, căci asta o să fie sarcina ta.
Falslaff: A mea? Phii, straşnici Pe Dumnezeul meu, vrednic judecător
voi fi.
Prinţul: Te-ai şi încurcat în judecată! Voiam să spun că vei avea de spînzurat pe toţi tîlharii şi că în felul acesta vei ajunge călău de soi etc. (rîndurile G9 - 76).
în prelungirea dialogului cu Falstaîf, cînd acesta îi propune să ia parte la tîlhătia de la Gadshill, prinţul se opune cu indignare („Ce face? Eu să fur, să tîlhăresc? Nici gînd, pe legea mea" - r. 152- - 163), apoi acceptă, doar cîteva clipe mai tîrziu, implicîndu-se astfel *un joc,* a strategie care !-a scăpărat prin minte: „de-i aşa, fie! Să-mi fac şi eu o dată de capi" (r. 158-l59). Monologul rostit de prinţ la sfîrşitul scenei (r. 217 - 239) este revelator: mea de pe acum prinţul ştie foarte bine cu cine s-a înhăitat („Vă ştiu / ᶜ«nosc pe toţi", versul 217), ia hotărîrea să-şi continue cîrdăşia „o vreme" \-l< 218), îşi motivează opţiunea prin dorinţa de a-i uimi pe toţi în cele

din urmă („Cînd voi zvîrli dezmăţul de pe mine", v. 230). Ultimele două versuri sînt deosebit de instructive:
FII so offend, to make offence a slrill,
Redeeming time when men think least I will. (v. 238 - 239)
/„Păcătuind astfel, voi face din păcat o politică bună *sau* înţeleaptă -
după un traducător german, o artă - / Răscumpărînd vremea atunci cînd
oamenii se vor aştepta mai puţin"./
Versul penultim stăruie asupra jocului pe care înţelege să-l folosească prinţul, iar ultimul, nu asupra căinţei şi regretului de a fi dus „o vreme" viaţa pe care a dus-o, ci asupra folosirii depline / pe deplin a timpului ce-i este lăsat omului pe pămînt pentru mîntuire". Aceasta este interpretarea dată cuvintelor „redeeming time" de Jorgensen într-un studiu din care merită să reţinem măcar următoarele:
„întrucît acest monolog este în general considerat a fi modul prin care Shakespeare le vorbeşte nemijlocit spectatorilor despre piesă, distihul are semnificaţie tematică. Din păcate, de parcă monologul în sine nu. ar ridica destule probleme, criticii au sporit dificultăţile prin aceea că nu au acordat atenţia cuvenită sensului pe care l-a dat Hal (şi Shakespeare) cuvintelor

«redeeming time». Urmarea a fost că monologul şi, inevitabil, piesa în întregul ei, au fost interpretate greşit.
... După ediţia Arden, sensul ar fi «reparînd timpul folosit rău»; după Kittredge, «recuperînd timpul irosit»; după Dover Wilson, «recuperînd timpul folosit rău»; după O.J. Campbell, «recuperînd timpul pe care l-am pierdut»; şi după M.A. Schaaber, «căindu-mă de timpul folosit rău a"[1].
II, 4. într-o conversaţie cu Poins (4 - 37), prinţul se autocaracterizează: „nu un tcrchea-berchea înfumurat ca alde Falstaff, ci un corintean, un june cu sufletul fierbinte, băiat levent". El este „însuşi regele curteniei" şi învaţă repede: „Ce să-ţi mai spun, am ajuns aşa de meşter într-un sfert de ceas, că sînt în stare să beau cu orice căldărar pe limba lui, cîte zile oi mai avea". Cu alte cuvinte, prinţul este capabil de empatie şi se educă în acest sens înainte de a deveni rege (nu ca regele Lear care va cunoaşte empatia şi simpatia numai după abdicare).
în aceeaşi scenă îl întîlnim pe prinţ în chip de actor şi regizor (cînd îl pune pe Falstaff să joace rolul regelui, pe care îl preia, apoi el însuşi iar Falstaff devine „prinţul", rîndurile 418 - 536).
[1] Paul A. Jorgensen, *'Redeeming Time' in Shakespeare's Henry IV*< în *„King Henry IV, Parts 1 and* 2", Casebook Series, llacmillan, London» 1970, pi 238.

d; în III, 2, tatăl sân îi mustră pentru destrăbălare, prinţul se dovedeşte un fiu iubitor sau cel puţin ascultător, recunoaşte că s-a făcut vinovat de „rătăciri / De tînăr zvînturat" (r. 27 - 28), dar, cumpănit la vorbă, adaugă că la mijloc a fost şi un „noian de zvonuri, / Scornit de periuţe şi caiafe" (v. 23 - 25). Şi tot din convorbirea cu regele, putem deduce şi înclinarea prinţului spre autocunoaşterc: „De acum, o, rege întreit de falnic, / Voi fi mai mult eu însumi" (v. 92 - 93)."
Ar mai fi de menţionat şi obiectivitatea prinţului, caro îl apreciază la justa lui valoare pe duşmanul său de moarte, Hotspur, în V, 1, 83-l00, atît înainte de înfruntare („pentru a cruţa vărsarea de sîuge intre cele două tabere", v. 99), cit şi după ce îl răpune (V, 4, 87 - 101).
în rezumat, într-un sens restrîns ca viitor monarh, într-un sens larg ca om, principalul personaj al piesei ne apare dăruit cu înzestrări cum ar fi inteligenta, curajul şi vitejia, prevederea şi cinstea, obiectivitatea, simplitatea, curiozitatea de a cunoaşte cît mai mult; iar despre o evoluţie a lui se poate vorbi mai ales în sensul unor *acumulări* (lente, nu transformări subite, cum susţinea cronicarul Thomas Walsingham - „la urcarea sa pe tron, Hal s-a schimbat brusc"): cînd avem în vedere cunoaşterea şi introspecţia, observaţia, empatia, actoria şi regia, exprimarea şi umorul (adaptate ambele la nivelul interlocutorului), strategia şi tactica, curiozitatea diplomatică. Iar şcoala experienţei concrete (prin contrast cu şcoala teoretică a cărţilor din *Zadarnicele chinuri ale dragostei)* îl apropie, în limite decente, de „profesorul" şi „conducătorul" Petruehid din *îmhlîn-iirea îndărătnicei.* Jorgensen observă că
„Hal creşte în urma experienţelor sale şi nu în pofida lor. Mai mult, deşi Bh este un Hamiet, el cunoaşte tensiunea şi îndoiala cu privire ia justeţea acţiunilor sale. Din cînd în cînd, ca Hamiet, el se socoteşte vinovat de inactivitate fără rost".[1]
Sir Jobn Falstaff, adesea interpretat ca personaj nu mai puţin important ca prinţul (mai cu seamă datorită succesului de scenă) este prezentat astfel, in modul cel mai succint posibil, de către F.E. Hallidav:
„Cel mai renumit personaj comic din literatura engleză, nu numai spiritual în sine, ci făcîndu-i spirituali şi pe alţii.
în *Henric al IV-lea, Partea I,* el ne apare ca însoţitor preferat al prinţului Henric; îi jefuieşte pe călătorii de la Gadshill, e jefuit la rîndul lui, Şi prin vorbe (meşteşugite) se disculpă de acuzaţia de laşitate. Pentru a reprima rebeliunea lui Hotspur, i se încredinţează o companie de infanterişti, abuzează teribil de autoritatea regelui, iar la Shrewsbury, după ce
[1] Paul A. Jorgensen, *Op. cit.,* p. 241. ,
«i ■" ' *i*

se preface că **e** mort, pretinde că, de fapt, el este cel care l-a omorît pe Hotspnr".[1]
în *The Oxford Companion to EnglisJi Literature* cititorului i se oferă următoarele rînduri:
„... în *Hernie al IV-lea,* Sir John Falstaff *(este)* un cavaler bătrîn, **gras,** spiritual, simpatic, iubitor de glume, rob al plăcerilor şi, în primul rînd, al vinului de Xeres; un lăudăros care, atunci cînd este demascat, are suficientă prezenţă de spirit şi suficiente resurse ca să găsească un subterfugiu pentru a scăpa cu faţa curată; face impresia că-şi exagerează viciile şi se laudă cu ele ca să-şi pună în valoare latura umoristică".[2]
Dacă două definiţii de tip lexicografic nu coincid perfect, la ce identităţi ne putem aştepta dincolo de ele, acolo unde sfîrşesc sintezele şi încep analizele? Ne amintim de vorbele lui Samuel Johnson lexicograful: „Dar pe tine, neimitatule şi inimitabilule Falstaff, cum să te descriu?" Şi deoarece, într-adevăr, personajul este o creaţie unică în felul ei, defel lipsită de complexitate, iar, pe de altă parte, o creaţie căreia de-a lungul veacurilor i s-au dedicat rafturi bogate de producţii tipografice, nu va fi o „vreme irosită" să parcurgem măcar unele din interesantele (nu toate definitive, evident) puncte de vedere exprimate în lucrări valoroase. . Cronologic, primul nume care se cuvine semnalat este din nou Samuel Johnson, dar nu ca lexicograf, ci ca editor şi prefaţator al ediţiei din 1796 a *Operelor* **lui** Shakespeare:
„... Falstaff este un personaj mustind de păcate, păcate care în chip firesc provoacă dispreţ. El o un hoţ, un nesătul, un laş şi un fanfaron, gata oricînd să-i înşele pe cei slabi şi să se năpustească asupra săracilor; să-i terorizeze pe cei timoraţi şi să-i jignească pe cei lipsiţi de apărare. Slugarnic dar şi perfid, ci îi satirizează pe la spate pe cei de pe urma cărora trăieşte linguşindu-i... Dar acest om atît de corupt şi reprobabil se face util prinţului (care îl dispreţuieşte) prin cea mai atrăgătoare dintre toate calităţile, prin puterea de a stîrni voioşia continuă, rîsul, în voia căruia se lasă cu atît mai mult cu cît hazul său nu este extraordinar sau ambiţios şi constă doar din eludări facile şi seînteieri de duh care amuză dar nu dau naştere invidiei. Trebuie să constatăm că el nu este pătat de crime grozave sau sîngeroase, ceea ce face ca imoralitatea lui să nu devină insuportabilă datorită hazului.
[1] F.B. Halliday, *A Shakespeare Companion 1564 - 1964,* Harmonds-worth, 1964, p. 161.
[2] *The Oxford Companion to English Literature,* edited by Sir Paul Har-vey, Fourth Edition, Oxford, 1969, p. 291.

Morala pe care cată s-o deducem din cele de mai sus este că nu se află om mai primejdios ca acela caro, **stăpînit** de dorinţa de **a** corupe, are **puterea** de a se face plăcut; şi că nici inteligenţa, nici cinstea nu ar trebui g-X-si închipuie că sînt în siguranţă lîngă un asemenea tovarăş cînd îl văd pe Henric sedus do Falstaff".[1]

Mauriee Morgann demonstrează, argumentat, că Faîstaff nu este un „laş desăvîrşit" (chiar eroul însuşi declară „Am mai **mult** duh decît curaj"), că nu mai luptă pentru „onoare" decit atunci cînd ştie că nu poate ieşi învingător, că, spre deosebire de **alţi „miles** gloriosus", nu se făloşeşte înaintea unei isprăvi vitejeşti, ci exclusiv după săvîişirea acesteia. Morgann emite şi următoarea idee, înainte de a susţine că Falstaff ne este mai simpatic decît Parol Ies (personaj umoristic din *Totu-i bine cînd sfîrşeşte bine)* sau Bobadil (fanfaronul din comedia *Fiecare cu ioana lui* de BeB Jonson):
„Nici o faţetă a caracterului său nu rămîne clar imprimată în mintea noastră; oricum, există o anumită incrongruitate stranie între ceea ce spunem şi ceea ce simţim în legătură cu el. Oricăruia dintre noi ne place bătrînul Jack; totuşi, cine ştie datorită căror motive perverse, cu toţii îl ocărim şi-i tăgăduim vreo însuşire pozitivă sau vrednică de respect. Se petrece aici ceva cu totul ieşit din comun: prin inexplicabila sa artă Shakespeare reuşeşte să ne cîştige simpatia şi bunăvoinţa pentru un om atît de respingător. Se va spune: are spirit, o veselie şi un umor cît se poate de caracteristice şi captivante. Dar este aceasta suficient? Umorul şi voioşia viciului sînt chiar atît de captivante? Oare vorba de duh, caracteristică pentru micimea sufletească şi pentru oricare alte însuşiri rele, este în stare să farmece inima şi să subjuge sentimentele? Sau nu cumva prezenţa unui asemenea umor şi a unor asemenea seînteieri de duh, scoţînd şi mai mult în evidenţă caracterul diform al personajului, stîrnesc şi mai puternic ura şi dispreţul nostru faţă de omul acesta? Ei bine, nu acestea sînt *sentimentele* noastre pentru caracterul lui *Falstaff.* în clipa cînd el încetează de a ne mai amuza, nu încercăm nici o senzaţie de dezgust; ne vine destul de greu să trecem cu vederea nerecunoştinţa Prinţului în nou-născuta virtute a Eegelui, şi blestemăm asprimea acelei justiţii poetice care îl încredinţează temnicerului pe bătrînul, jovialul şi încmtătorul nostru prieten".[2]

[1] Samuel Johnson, *Edition of Shalcespeare,* 1765, voi. IV, pp. 355 - 356.

[2] Mauriee Morgann, *An Essay on the Dramatic Character of Sir John Falstaff,* 1771, în „Shakespeare Criticism", Oxford Universitv Press, 1936, PP. 180-l81.

Franz Grillparzer a preluat în parte tezele Iui .Morgann:
„Un critic englez a emis aparentul paradox că Falstaff n-ar fi fost las. Şl, de fapt, nici nu este. Bl a fost fără îndoială brav în tinereţe, toi aşa după cum în afară de inteligenţă mai poseda şi alte însuşiri; dar pofta de viaţă le-a înghiţit pe toate".[1]
William Hazlitt:
„,,.. poate că *(Falstaff)* este cel mai substanţial personaj comic inventat vreodată...
îşi îngraşă şi-şi hrăneşte mintea cu glume, tot aşa cum îşi îndoapă trupul cu vin de Xeres şi zahăr...
... este în sinea lui un actor aproape în aceeaşi măsură în care este şi pe scenă...
Secretul umorului lui Falstaff este în primul rînd o desăvîrşită prezenţă de spirit, o stăpîniro de sine absolută, pe care nu o poate tulbura nimic.
Indiferenţa sa faţă de adevăr lasă Mu liber invenţiei".[2]
Pentru A.C. Bradley, Falstaff este un „umorist genial", „capabil de afecţiune (faţă de Poins şi Bardolph şi, categoric, faţă de Prinţ)", esenţa cavalerului stă în „fericirea libertăţii ciştigate prin umor". Punctul de vedere al Iui Morgann este aplaudat:
„Falstaff nu este nici un mincinos, nici un laş, în sensul obişnuit al acestor cuvinte, spre deosebire de tipicul lăudăros poltron din comedii. El îşi debitează minciunile fie de dragul umorului, fie în scopul de a se virî într-un bucluc".[3]
H.B. Charlton face o cemparaţie interesantă între Falstaff şi Henric al IV-lea:
„Problema lui Falstaff ca personaj comic este do a menţine corporaţia lui Sir John. Sarcina lui seamănă cu preocupările politice ale lui Henric de a menţine comunitatea Angliei. Principiile lui Falstaff sînt cele ale Ini Henric, numai că sînt aplicate domeniului vieţii particulare. El nu mai hiptă dacă nu găseşte o justificare... Nu e nici curajos, nici laş, nici sincer, nici mincinos; pentru că asemenea distincţii de ordin moral nu există.

[1] Franz Grillparzer, *Despre literatură,* în „Shakespeare şi opera lui", EPLU., Bucureşti, 1964, p. 1G4.

[2] William Hazlitt, *The Charaeiers of Shakespeare^ s Plays,* Oxford Uni-versity Press, 1966, pp. 331 - 334.

■■>A.C. Bradley, *TRc Rejeclion of Falstaff,* 1909, în „Shakespeare, Ilenry IV, Parts 1 and 2", A Casebook, *Op. cit.,* pp. 08 - 74.

, lumea lui- Pentru el virtutea este numai abilitatea de a supravieţui... Instrumentul său este vorba de duh, întocmai după cum, în cazul lui Hen-r;Cj ca o formă de aproape înrudită a ingeniozităţii intelectuale, este viclenia. Iar eliminarea onoarei din scara de valori a lui Falstaff nu este mai puţin necesară pentru scopurile sale decît este pentru scopurile lui Henrie ştergerea onoarei cu buretele".[1]
A. Ştein găseşte similitudini între Falstaff şi doi renumiţi eroi ai lui Cervantes:
„In acest personaj se îmbină de fapt două figuri: don Quijote şi Sancho Pânza. Falstaff se înrudeşte cu Sancho Pânza nu numai prin înfăţişare si prin pîntecele său voluminos. Ii mai leagă şi o aceeaşi puternică aplecare către lucrurile pămînteşti, concrete, aceleaşi interese practice, aceeaşi atitudine ironică, batjocoritoare faţă de tot ce reprezintă elan, eroism, donquijotism, Comportarea lui Falstaff în timpul bătăliei, cînd se străduieşte să-şi scape pielea sa de laş, concordă cu spiritul lucid al lui Sancho Pânza. Dar donquijotismul? Fireşte, Falstaff nu crede cît negru sub unghie în vreun ideal superior, nu recunoaşte nici o regulă de morală, inclusivi principiul aristocratic al onoarei, despre caro vorbeşte cu o cinică luciditate... Cu toate acestea, Falstaff păstrează ceva din cavalerismul medieval şi-i place să se laude mereu cu titlul de cavaler. In timpul bătăliilor, eJ nu se ascunde pur şi simplu ca Sancho Pânza, ci îşi ia acre de erou. Se preface şi recurge la tot felul de şiretlicuri ca să dovedească altora că este viteaz şi cutezător, căci, spre deosebire de Saricho Pânza, simte nevi'ia de a demonstra acest lucru. Astfel, Shakespeare îl investeşte pe Falstaff cu ;irea ironie specifică povestitorului Cervantes, care, obiectivîndu-se, se ridică şi deasupra Iui don Quijote, şi deasupra iui Sancho Pânza *?*
W.H. Auden găseşte apropieri între Falstaff şi Hotspur:
„... *(ca şi Falstaff)* Hotspur ascultă de impulsul momentului ca să spună exact ceea ce gîndeşte fără un caicul prudent. Amîndoi nu ascund nimic de alţii, Falstaff pentru că nu are nici o mască pe care s-o poarte, Hotspur pentru că a devenit într-atîta masca sa proprie înеît nu mai are o faţă în dosul ei. Cum ar veni, Falstaff spune: «Eu sînt eu. Tot ce fac,

[1] H.B. Charlton. Shakespeare, *Politics and Politicians,* 1929, A Case-bo«k, *Op. cit.,* pp. 87 - 88.

"A. Ştein, *Un strălucit maestru al comediei,* 1958, în „Shakespeare şi °pera lui", Bucureşti, 1964, pp. 741 - 742.

101

oricît de revoltător ar fi, este neînchipuit de important, pentru că *eu* fac .•icrasta.» Iar Hotspur spune: «Eu sînt Hotspur, luptătorul neînfricat cinstit şi sincer. Dacă s-ar întîmpla vreodată să dau dovadă de frică sau să spun o minciună, chiar una nevinovată, aş înceta să mai exist». Dacă **Falstaîf** ar aparţine lumii lui Hotspur, am putea să-l numim mincinos, dar în proprii săi ochi el este perfect sincer...

Nici Falstaff, nici Hotspur nu sînt întru totul oameni, Falstaff pentru că trăieşte în ficţiune pură, Hotspur pentru că e atît do lipsit de imaginaţie încît nu e în stare să vadă împărăţia ficţiunii.

La început, aşadar, Falstaff vrea să creadă că Hotspur este unu! de teapa lui, căruia, ca şi lui, îi place să pună un act în scenă, dar mai tîrziu îl va auzi pe Hotspur rostind cuvinte de neînţeles pentru el:

Vă mai puteţi răscumpăra / Pierduta cinste, încă nu-i tîrziu / Să vă spălaţi obrazu-n ochii lumii.

în lumea lui Falstaff, singura valoare reală este importanţa, cu alte cuvinte, tot ce cere el de la alţii este atenţia, singurul lucru de care se teme este ignorarea. Nu contează dacă alţii aplaudă sau fluieră; ceea ce contează este volumul aplauzelor sau al fluierăturilor".[1]

în sensul paralelismelor lui **Auden,** Clifford Leech constată:

„... sînt asemănători într-o privinţă: se ţin departe de calculele reci ale celorlalte figuri majore ale piesei."[2]

în sfîrşit, după John Wain,

„... Faîstaff vorbeşte în numele omului de rînd, mulţumit cu o fărîmă de onoare. Englezul de rînd este capabil de eroism, dar nu şi de cuvîntări

Unele trăsături de caracter ale lui Hotspur, cel de al patrulea protagonist al piesei, au fost amintite într-o serie de citate din bibliografia critică. **Dar** (ca şi în cazul citatelor privitoare la Falstaff) nu cred că putem fi de acord cu absolut toate caracterizările. Să fie, de pildă, adevărat că, asemenea lui Falstaff (cum susţine Clifford Leech), Hotspur „se ţine departe de calculele reci ale celorlalte figuri majore ale piesei"? Poate numai în sensul că, într-adevăr, îi lipseşte raţiunea rece, judecata, previziunea (spre deosebire, să zicem, de tatăl său, Contele de Northumberland, care în mai multe rînduri caută să-i tempereze avînturile, egotismul marţial,

[1] W.H. Auden, *Op. cit,* pp. 198 - 199.

[2] Clifford Leech, *Op. cil.,* p. 26.

[3] John Wain, *The Living World of Shakespeare,* Macmillan, London, 1964, p. ,51.

102

tea de glorie, nesăbuinţa, excentricităţile); altminteri, în scena complotului (III, 1) 1 - 106), unde răzvrătirii îşi propun, cu harta în faţă, să-şi împartă ţara în trei (Mortimer, Owen Glendower, Hotspur) după nădăjduita victorie asupra lui Iîenric al IV-lea, Hotspur se tîrguieşte cu ceilalţi într-un chip cît se poate de negustoresc („Pare că partea mea, Ia nord de Burton, / Nu-i chiar cît ale voastre de întinsă", v. 97 - 98 etc.) - iar calculul" e subliniat aici de Shakespeare cu nu mai puţină vigoare dramatică şi stilistică decît nepăsarea cu care la un moment dat eroul îşi tratează soţia (II, 3, 4l-l04).

De asemenea, afirmaţia lui Auden că Hotspur este „lipsit de imaginaţie" reclamă cel puţin o precizare (afară de cazul cînd prin „imaginaţie" poetul a vrut să spună „previziune"). Un poet nu poate fi „lipsit de imaginaţie"; iar Hotspur *este* un poet, după cum se poate vedea din bogăţia de imagini, conotaţii, ritmuri şi modalităţi (mai ales emotive) ale replicilor sale. „Este cel mai bun poet din piesă", afirmă F.E. Halliday, adăugind strania remarcă: „deşi... dispreţuieşte poezia".[1] Remarca este stranie pentru că, pe urmele Bastardului din *Regele Ioan* (v. citatul final preluat din Mark van Doren în *Comentariile* la această piesă), Hotspur nu dispreţuieşte poezia în general, ci poezia *proastă, bombastică, artificială, înzorzonată,* după cum reiese destul de limpede din textul shakespearian. Cînd Glendower îi spune lui Hotspur:

„... pe cînd eram încă tînăr, urzeam la harfă / Multe cîntece *(ăitty)* englezeşti meşteşugite / Şi le dădeam cuvintelor *(longue)* podoabe ce le şedeau bine *(helpful);* / Virtute pe care n-am văzut-o la domnia ta." (III, 1, 123 - 126).

Hotspur răspunde:

„Ei da, şi crede-mă că sînt foarte mulţumit. / Mi-aş dori mai degrabă să fiu cotoi şi să fac «miau»/ Decît să mă ştiu unul din alde-ăştia cmtăreţii de balade scălîmbe *(these same tnetre ballad-mongers);* / Mai degrabă aş asculta scîrţîitul unui sfeşnic de aramă răsucit fel şi chip / Sau scrîşnetul pe butuc al unei roţi neunse; / Nimic nu-mi zgîrîie mai rău urechea / Decît poezia fandosită *(mincing);* / Aceasta seamănă cu, mersul trudnic al unei mîrţoage împiedicate" (III, 1, 127 - 134).

Shakespeare pune în lumină latura poetică a firii lui Hotspur în ultimele versuri pe care eroul le rosteşte înainte de a muri. Harul profetic al poetului („O, aş putea să proorocesc", V, 4, 83 - deci nu al „imagina-t'ei" ca prevedere şi calcul rece) se îngemănează cu ceea ce Aldous Huxley socotea că este „una din cele mai adînci observaţii despre viaţă ale lui Shakespeare"[2]:

[x] F.E. Halliday, *The Poetrtj of Shakespeare's Plays,* 1954, Duckworth, london, 1964, p. 107.

? Citat de C.L. Barber, *Op. cit.,* p. 231.

103

... dar gîndu-i robul vieţii, / Iar viaţa e paiaţa timpului / Şi timpul, care e măsura lumii, / So va curma, cândva" *(Ibid.,* v. 81 - 83).

în *Henric al IV-lea, Partea I,* Falstaff este un erou comic, iar Hotspur un erou tragic (comparabil cu Brutus din *Iul iu Cesar):* artist meşteşugit în poezia cu caracter realist, total nerealist şi stîngaci în viaţa politică, şi socială.

Privind lucrurile şi dintr-o perspectivă istorică, Hotspur este eroul tragic al piesei ca reprezentant al *cavalerului tragic* într-un moment al feudalismului muribund când „onoarea" *(honour)* se desprindea de conotaţiile pozitive ale verbului „a fi" (lealitate, cinste, probitate, corectitudine pentru a se apropia de conotaţiile din ce în ce mai negative ale verbului „a avea" (onoruri, glorie, acaparare). După cum s-a văzut, *onoarea* avea implicaţii tematice încă în *Regele loan,* unde fiul regelui Richard-Inimă-de-Leu, respectiv Bastardul, devenind cavaler (Sir Richard Plantagenet), face comentarii semnificative, adesea sarcastice, asupra cavalerismului degradat. Or, prin dorinţa, de „a fi" într-o lume stăpînită de dorinţa de „a avea", Hotspur este Ia fel de anacronic ca şi Bastardul. < în. *Henric al IV-lea, Partea I, honour* este un cuvînt-cheie (potrivit Ini Jorgensen, apare, împreună cu derivatele, de 29 ori), individualizând personajele şi prezentând semnificaţie tematică.

Pentru Hotspur, onoarea este totul, raţiunea existenţei sale, „un principiu aproape ascetic" (Anikst) (v., de exemplu, comentariul său din I, 3, 201 - 208). Pentru Falstaff, dimpotrivă, onoarea (în sens pozitiv) este o vorbă goală, cum declară el în „catehismul" său din V, 1, 131 - 141. Cum însă amîndoi sînt *cavaleri* (Hotspur prin mentalitate, Falstaff prin titlu - este *Sir*

John Falstaff) şi cum în întreaga piesă, precum şi în următoarele două „cronici", Shakespeare este preocupat nu numai de zugrăvirea unor personaje, ci şi de încadrarea lor într-o viziune istorică, politică, socială şi filozofică, putem conchide că în epoca în care ie-a scris, el considera cavalerismul o instituţie nu mai puţin depăşită decît orânduirea feudală de care depindea organic. Iar dacă în portretul lui Hotspur, dincolo de unele învinuiri discrete distingem şi o undă uşoară de regret şi melancolie, în cel al lui Falstaff nu vedem deocamdată decît pe „cavalerul gras" care glumeşte mereu, şi despre care se glumeşte mereu pe socoteala trupeşiei. Deocamdată, el este *cavalerul vesel.*

Un alt cuvînt-cheie sau cuvînt tematic este *timpul* (time), folosit (după Jorgensen) de 41 ori, fără derivate; prezent în episoadele cruciale ale piesei şi discutat de prinţul Henric în replica privitoare la „vremea răscumpărată" (v. caracterizarea anterioară a prinţului). Hotspur trăieşte sub imperiul unei conştiinţe acute a timpului, iar pentru Falstafî, scurgerea timpului (ideea că îmbătrîneşte) este „singurul lui conflict mintal"

, Tor°-ensen), pe care în zadar caută să-l rezolve prin ignorare. Auden subliniază:

‚Pentru Falstaff timpul nu există, pentru că el aparţine lumii de *nera buffa,* actoriei şi acţiunii simultane, unei lumi dominate nu de dorinţă au poftă *(deşire)* ci de dorinţă nevinovată *(wish),* **unde** nimeni nu poate suferi pentru că tot ce spune şi face el nu este decît simulacru."[1]

Strînsa interdepender.ţă dintre personaje (principale dar şi secundare) si tematică (istorică dar şi morală, politică dar şi general umană) mi poate fi în limitele prezentării de pînă acum, decît o prudent extinsă introducere la configuraţia artistică a compoziţiei, un aspect dintre cele mai importante fiind acela *al unităţii sale excepţionale:* integrarea absorptivă a intenţiilor de fond şi corelarea părţilor componente din cele mai diverse puncte de vedere. Despre această unitate s-a scris enorm, iar îngrijitorul noii ediţii Arden (1969), A.R. Humphre3'S, rezumă, în cinci pagini dense, esenţa ei. Consider că pentru specialişti, lectura atentă a acestor pagini este obligatorie. Pentru publicul larg, cel puţin cîteva spicuiri s-ar putea dovedi instructive:

„... Shakespeare ne solicită atenţia cu maximă vigoare asupra temelor istorice... Departe de a fi «statică», limitată la predominanţa lui Falstaff, unitatea este dinamică, complexă şi organizată în ceea ce priveşte interdependenţa materialului, astfel că nu putem să nu fim de acord cu Eliza-beth Montagu: «... în piesa aceasta există mai multă planificare şi grijă deeît aproape în tot ce a mai scris Shakespeare» ...Coexistenţa intrigilor comico şi serioase nu se mărgineşte la alternarea lor eficientă... Cu cît sînt analizate mai atent, cu atît apar ele mai interdependente, legătura fiind uneori bazată pe paralelism şi accentuare, alteori pe antiteză şi contrast...

... asupra ambelor intrigi planează autoritatea constituită - înfrîngere şi moarte pentru rebeli, spînzurătoare sau surghiun pentru pierde-vară. în ambele intrigi răsună tema ambiţiei şi rapacităţii... Principialitatea le lipseşte şi baronilor şi tâlharilor... încăierarea de Ia Gadshiîl este replica umoristică a insurecţiei lui Hotspur; făţărnicia lui Falstafî îşi află ecoul serios în dorinţa lui Henric de a întreprinde o cruciadă...

... După cum a demonstrat profesorul Empsom, o bună parte din valoarea piesei stă în această «ambiguitate» care ne permite să discutăm personajele principale pro şi contra...

W.1I. Auden, *Op. cit.,* p. 188.

Temele serioase şi comice se întrepătrund şi prin numeroase alte ecouri şi legături...

Coerenţa structurală este, iarăşi, organică. Faptul că ediţiile in-cvarto nu au diviziuni pe scene scoate în evidenţă permanentul caracter contra-punctic al piesei..."[1].

Coerenţa structurală a piesei imită la nivel artistic coerenţa structurală a vieţii în genere şi în particular (ca moment istoric) şi atestă „maturitatea fără efort" a lui Shakespeare (G.K. Hunter). Piesa a fost compusă într-o perioadă de tranziţie de la marcatul exerciţiu poetic *(Visul unei nopţi de vară, R,omeo şi Julieta* etc.) la realismul pieselor ce vor veni, într-un moment de cotitură (către plasticul şi dinamicul conflictelor care nu se exclud funciar), de siguranţă în folosirea uneltelor poetice şi dramatice cu maximă eficacitate, de remodelare a versului rigid, eliberat de încorsetări formale şi apropiindu-se de tiparele mai prozaice ale versului alb. Proza pătrunde, necăznită, în prozodie, prozodia impregnează, necăznită, proza. Concretul se volatilizează, abstractul de\in3 concret. Procesul fuziunii este ca şi desăvîrşit, pregătind calea viitoarelor capodopere. Iar că lucrurile stau aşa se poate vedea şi din cîteva rînduri ale autorizatului şi neiertătorului shakcspeariolog Mark van Btrjn:

„Nu există piesă shakespeariană mai bună decît *Henric al I\'-iea...* Nimic din ceea ce a scris Shakespeare nu musteşte de atîta viaţă şi nu este mai izbutit în imitarea dialogului uman.

Poezia lui Hotspur sau proza lui Falstaîf nu au fost nicicînd întrecute în respectivele categorii..."[2].

Leon LeviţcH

[1] A.R. Humphreys, în *Introducerea* la *King Henry IV, Part 1,* The Arden Shakespeare, Methuen, London, 1969, pp. XLV - L.

[2] Mark van Doren, *Shakespeare,* 1939, Doubleday, New York, 1953, p. 97.

1 Starea de nelinişte sufletească, pe care o manifestă Regele Henric,
exprimă continuarea unei situaţii cu care se încheie scena finală din piesa Richard al II-lea (scrisă în 1595 - 1596) în eare regele Henric se arată profund îndurerat de omorîrea lui Riehard, faptă de care se simte moralmente vinovat.

Pentru a-şi ispăşi vina, îşi anunţase, în scena amintită, hotă-rîrea de a porni într-o cruciadă, pentru eliberarea Ierusalimului şi Mormîntului lui Hristos de sub turci, aşa cum făcuseră şi alţi monarhi europeni, înaintea lui, cînd participaseră la cruciade, pentru a le îi iertate unele fapte considerate păcate grele în ochii bisericii şi maselor populare.

Totodată regele se arătase foarte mîhnit, în scena a 3-a a aceluiaşi act final, şi din cauza comportării dezonorante a fiului său, Prinţul Henric, viitorul Henric al Y-lea, comportare care continuă şi în cadrul piesei de faţă.

Pe de altă parte printre marile supărări care îl copleşesc, sînt şi răscoalele şi luptele fratricide, ca o împlinire a profeţiei Episcopului de Carlisle, care prevăzuse luptele interne, drept urmare a detronării lui Richard al II-lea şi uzurpării eoroanei de către Henric al IV-lea. Toate acestea îl fac bănuitor, pierzîndn-şi încrederea în mulţi dintre aceia care l-au sprijinit la început.

2 Pacea este indirect comparată cu o căprioară înspăimîntată urmărită
de ogari.

3 Termenul „meteor" era folosit pentru o serie întreagă de fenomene meteo-
rologice: fulgere, trăsnete, grindină etc, care, conform credinţei generale, în Anglia lui Shakespeare, implicau manifestări ale

unor puteri supranaturale, interesate îndeaproape în acţiunile şi comportarea oamenilor.
Shakespeare asociază deseori armonia sau tulburările cosmice cu evenimente extraordinare din viaţa popoarelor. Ca şi |n jnuite altele dintre piesele sale istorice, Shakespeare se abate de la datele exacte ale unor evenimente, pentru a putea obţine
107
anumite efecte dramatice şi a da mai mult dinamism acţiunilor respective.
Astfel, după detronarea sa, la începutul lunii octombrie 1399, Richard al II-loa a fost omorît în februarie 1400, ceea ce situează timpul acţiunii din scena de faţă la începutul anului 1401 - adică la un an după făgăduiala pe care o făcuse Henric, în ultima scenă a piesei Richard al II-lea, de a pleca în cruciadă, ca o ispăşire pentru crima de care era răspunzător. Or, bătălia de la Holmedon, prezentată ca un eveniment foarte recent, - ceva mai departe, în scena de faţă - a avut loc la 14 septembrie 1402. în acelaşi timp, chiar şi la acea dată, Prinţul Hernie era numai în vîrstă de 15 ani şi prin urmare nu putea avea încă reputaţia proastă de care se arată profund nemulţumit tatăl său, în scena de faţă, iar pe de altă parte-această vîrstă nu îi permitea încă să ss fi distins prin fapte de arme' pentru a putea fi comparat cu viteazul Harry Percy.
5 Termenul „văr" (= cousin) era folosit într-un sens mult mai larg decît în prezent, fiind atribuit şi rudelor de diferite alte grade (nepoţi, cumnaţi etc.) şi chiar şi altor nobili, fără a fi rude de sînge. înru direa lui Westmoreland cu regele Henric este, de exemplu, prin soţie, care este sora vitregă a regelui.
6 Comitat în centrul Angliei.
7 Denumirea „velş" (galez) desemnează locuitorii provinciei Wales din vestul Marii Britanii, provincie cunoscută şi sub numele de Ţara Galilor.
8 Harry (Henric) Percy, fiul contelui de Northumberland fusese poreclit „Hotspur" („pinten fierbinte") din cauza vitejiei şi impetuozităţii sale, devenite legendare, de care dăduse întotdeauna dovadă în lupte, spunîndu-se că de cum îşi pusese armura şi pintenii de cavaler, cînd era încă adolescent, pintenii îi erau mereu fierbinţi, fiind în mod continuu angajat în lupte împotriva scoţienilor. Regiunea Northumberîand este situată în nordul Angliei, la graniţa dinspre Scoţia, unde aveau loc dese încăierări între englezi şi scoţieni.
9 Holmedon se numeşte astăzi Hambleton şi se află în comitatul Northumberland.
10 în original apare termenul **„artillery"** (artilerie), care se folosea pentru orice fel de proiectile şi nu se referea numai Ia ghiulele trase de tunuri.
11 Henric al IV-lea descindea din Pîantageneţi, familie ai cărei membri au domnit în Anglia între 1154 (începînd cu Henric al II-lea) **şij** 1485 (sfîrşind cu Richard **al** III-!ea). Conform unei credinţe populare unele zîne obişnuiau să schimbe - dintr-un spirit de răutate - un copil frumos şi dotat cu mari calităţi cu unul urît şi fără caii-
108
taţi. O aluzie la această legendă se întîlneşteşi în ***Visul*** *unei twpii de vară.*
Schimbul pe care l-ar fi dorit regele nu ar fi putut însă avea loc, întrucît între Harry Hotspur şi Prinţul Henric era o diferenţă de 23 ani. însuşi Regele Henric era cu 3 ani mai tînăr decît Hotspur, deşi apare ca mult mai bătrîn în piesa de faţă. Unii comentatori îi prezintă dealtfel, pe amîndoi, ca fiind aproximativ de aceeaşi vîrstă.
12 **Mordake,** Contele de Fife, era moştenitorul prezumtiv al tronului Scoţiei. Conform codului cavaleresc medieval prinşii in luptă se răscumpărau pentru sume importante de bani, în funcţie de rangul de nobleţe al fiecăruia. Prizonierii de sînge regal trebuiau predaţi regelui, ceilalţi, însă, aparţineau, în mod obişnuit, aceluia care îi captura. Se pare, însă, că, în **OftZttl** prizonierilor de rang înalt, regele avea totuşi dreptul să decidă, acordînd o parte din preţul de răscumpărare şi aceluia care prinsese prizonierii.
13 Thomas Percy, Conte de Worcester, era fratele lui Henric Percy, conte de Northumberland. El îl părăsise pe Richard a! II-lea la curtea căruia deţinea funcţia de intendent a! casei regale, trecîad, împreună cu fratele său, de partea lui Hernie Bolingbroke, care se încoronează, iu cele din urină, ca Henric al IV-lea. Devine însă, curînd, adversar al Regelui Henric şi conducătorul răzvrătirii familiei Percy împotriva regelui.
14 Din punct de vedere istorie Regele Henric şi-a manifestat dorinţa de a porni în cruciadă numai în ultimul an de domnie. Dorinţa lui de a ajunge la Ierusalim nu s-a realizat însă niciodată, istoria con-semnînd numai coincidenţa că dormitorul din palatul în care a murit se numea „Camera Ierusalimului".
15 Diminutivul foarte familiar cu care Falstaif şi Poins i se adresează Prinţului Henric. Poins nu face parte din ceata lui Falstaff, fiind grada personală **a** Prinţului Henric.
16 Xeres este vechea denumire engleză a oraşului din sud-vestui Spaniei denumit azi Jeroz şi renumit pentru vinurile sale de culoarea chihlimbarului. Sumele spaniol a devenit în engleză „sherry", termen care desemnează orice vin asemănător vinurilor de Jerez.
lv Aluzie la faptul că prostituatele purtau fuste roşii de tafta.
18 Denumirea populară a constelaţiei pleiadelor (Cloşca cu pui) şi probabil emblema vreunui han.
l-' Numele dat lui Apollo în mitologia greacă ca zeu al soarelui. Apollo era intre altele şi zeul artelor şi al oracolelor.
20 Aluzie la „Cavalerul Soarelui" care apare ca personaj, devenit „El **Donzel** de! Fabo", în romanul cavaleresc spaniol al lui Diego Ortu-**nez** de Calahorra intitulat „Espojo de Principesj y **Caballeros"**
109
(Oglinda principilor şi cavalerilor) şi menţionat în opera lui Miguel de Cervantcs **Saavedra** „Don **Quijote** de **la Mancha",** ea unul din romanele preferate fio lui Don Quijote.
21 Diana, sora lui Apollo, miruită Artemis în mitologia greacă, era la romani zeiţa lunii şi a vuiîitoarei. De observat faptul că Shakespeare foloseşte cînd denumirile greceşti, cînd cele romane ale zeităţilor antice. Astfel Falstaff se referă la zeul soarelui ca Phoebus (denumirea grecească), dar foloseşte denumirea romană pentru zeiţa lunii. Cum deseori regina Elisabeta este denumită Diana în literatura timpului, este foarte probabil că **Shakespeare** se referă aici la curtenii reginei, ai cărei slujitori umili erau şi sub a cărei oblăduire „tîlhăreau" şi ei.
22 Oraş antic pe coasta de sud-est a Siciliei, renumit în vechime pentru

mierea sa avînd o aromă excepţională, motiv pentru care era pomenită de poeţi.
Shakespeare se referă la mierea din Hybla şi în Iuliu Cezar, actul V, scena 1.
23 Vestoanele dii) piele foarte rezistentă şi lucitoare constituiau uniforma
ago ÎI ţi! or şerifului, care arestau delincvenţii, în vremea lui Shakespeare.
24 Conform unei vechi tradiţii, îmbrăcămintea celor executaţi revenea
călăului.
25 în vremea lui **Shakespeare** cimpoaiele cele mai apreciate veneau din
comitatele Lincoînshire şi Lancashire.
26 Conform credinţei populare iepurele era considerat drept vietatea cea
mai melancolică.
27 Moorditch (= şanţul mlaştină) era un **canal** îngust şi foarte murdar
de-a lungul unei porţiuni a zidului înconjurător al Londrei. Mia* mele infecţioase pe care le emana produceau o boală numită „melancolia şanţului Moorditcli".
28 Proverb biblic: „înţelepciunea strigă pe uliţă şi în piaţă îşi ridică glasul
său". *(Pildele lui Solomon,* I, 20).
29 „Gadsliill" este numele unui deal împădurit, între oraşul Rochester
din sud-estul Angliei şi Londra, la o distanţă de 27 mile de acest din urmă, oraş. Dealul îşi cîştigase trista reputaţie de domeniu al tîlharilor, din cauza numeroaselor atacuri săvîrşite de aceştia asupra călătorilor, în pădurea susmenţionată. Numele dealului este în ace» laşi timp, în piesa de faţă, porecla dată unuia din tovarăşii de chefuri ai Prinţului Henric, ea urmare a repetatelor tîlhării pe care ie săvîrşise în pădurea de pe Gadsliill.
30 Diminutiv pentru Edward, numele mic al lui Poins.
31 Canterbury, localitate în sud-estul Angliei, este reşedinţa prelatului
avînd cel mai înalt rang bisericesc în Anglia: **Arhiepiscopul** de..

Canterbury. în catedrala din Canterbury, una din cele mai renumite catedrale vechi engleze, **a** fost asasinat în anul 1170 arhiepiscopul Thomas â Beckett, de oamenii regelui Henric al II-lea. Credincioşii, aparţinînd tuturor claselor sociale, îşi făcuseră obiceiul, curînd după înmormîntarea lui Thomas *a* Beckett în catedrala din Canterbury, £ă meargă în pelerinaj, la mormîntul arhiepiscopului, care fusese declarat martir de către biserică. Pelerinajele au avut loc pînă la reforma protestantă din 1536, a lui Henric al VUI-lea, care, rupînd relaţiile eu Eoma catolică şi desfiinţ'uid mănăstirile, **a** interzis şi pelerinajele la Canterbury, înlăturîml totodată lespedea comemorativă de pe mormîntul arhiepiscopului.
32 Cartier în sud-estul Londrei.
33 *YedwărB* este probabil pronunţarea numelui Edward în dialectul din
Kent.
34 Prinţul îl ridiculizează pe Faîstaff pentru străduinţele sale de a se
comporta ca tinerii petrecăreţi, în căutare de aventuri galante, ceea ce nu se potriveşte cîtuşi de puţin cu vîrsta şi înfăţişarea sa.
35 Monologul de faţă- urmăreşte să împiedice publicul spectator să-şi
facă o impresie nefavorabilă despre Prinţul Henric şi îl pregăteşte pentru schimbarea în bine, în viitor, a comportării sale ruşinoase de pînă acum.
36 Soarele, ca şi vulturul şi leul (vezi actul III scena a 3-a) este considerat
simbol al regalităţii.
37 Curtenii purtau barba tăiată scurt, ca un semn de înaltă distincţie.
38 Glendower, căpetenia velşă - , **a** cărui victorie asupra englezilor de
sub comanda lui Sir Edmund Mortirner este adusă la cunoştinţa Regelui Henric de către Westmoreland, în Actul I, scena 1 - îl prinsese în luptă pe Mortimer şi, în aşteptarea răscumpărării acestuia, îi dăduse în căsătorie pe fiica sa. Englezii îl considerau pe Glendower vrăjitor pentru că îi învinsese pe ei şi ajunsese căpetenia velşilor numai prin vrăjitorii. Velşii l-au proclamat Principe al Galiei, dar **a** fost învins de englezi, trăind apoi ascuns prin păduri. Harry Hotspur îi ceruse regelui să-l răscumpere pe Mortimer, ruda sa, din mîinile velşilor, ceea ce regele refuză, declarîndu-l pe Mortimer trădător, (v. nota 40).
39 Mortimer nu era Conte de March. Titlul aparţinea nepotului său, Edmund
Mortimer.
40 Mortimer era, de fapt, nepotul şi nu cumnatul lui Hotspur, cum apare
în piesa de faţă. Eroarea este datorată cronicarului Holinshed de la care a preluat Shakespeare informaţia.
41 în ajunul plecării în expediţia sa în Irlanda, Richard al II-lea îl recu-
noaşte, în 1398, ca moştenitor la tron pe Roger Mortimer, fratele

42
44
mai mare al lui Sir Edmund Mortimer. Roger Mortimer moare însă în Irlanda lăsînd în urma lui un fia, *m* vîrstă de numai 8 ani, care se numea şi el Ednmnd Mortimer. Copilul moştenise de la tatăl său titlul de Conte de March şl era descendent, prin bunica sa, din al doilea fiu al lui Edward al III-lea, fiind prin urmare moştenitor de drept al tronului. în vremea în care se desfăşoaii piesa de faţă, micul conte era ţinut la castelul Windsor şi păzit cu toată stricteţea. Nepotul său, Duce de York, avea să devină după Henric al Vl-lea, Regele Edward al IV-lea. Cronicarul Ilolin-shed confundă însă pe copilul Edmund Mortimer cu unchiul său care căzuse prizonier la vclşi, confuzie pe care o preia şi Shake-speare, încrezător în cronica lui Holinshed. Astfel fiind, Ilarry Percy Iiotspur, pe bună dreptate, consideră, în scena de faţă, că Regele Henric se teme de Mortimer, ca fiind adevăratul regg al Angliei. în urma refuzului Regelui Henric de a-l răscumpăra pe prizonier, Iiotspur refuză, la rîndul său, să-i predea regelui pe prizonierii săi scoţieni şi îl răscumpără el pe Mortimer. Astfel familia Percy (Worcester, Northumberland şi Iiotspur) începe răzvrătirea împotriva Regelui Henric.

Familia Percy fusese sprijinul principal al Regelui Henric în timpul luptei pentru reintrarea sa în drepturi, ca duce do Lancastcr, şi apoi pentru coroana Angliei, după cum arată şi Shakespeare în piesa *Riehard al II-lea.* înainte de a fi rege Henric al IV-lea Plan-tagenet era supranumit Bolingbroke, după numele castelului din comitatul Lincolnshire unde se născuse. Iiotspur aruncă vina detronării regelui Riehard şi aducerii pe tron a regelui Henric numai asupra tatălui şi unchiului său. în Riehard al Il-lea, actul al II-lea scena a 3-a, Iiotspur, însă, îşi oferă şi el serviciile lui Henric Bolingbroke. Pe de altă parte, în piesa de faţă Iiotspur declară că nu a înţeles să-l facă prin aceasta rege. în actul V, scena l-a, Worcester îi spune acelaşi lucru regelui Henric. Interesant este faptul că în acea vreme nu s-a ridicat de către nimeni problema succesiunii la tron Ia abdicarea Regelui Riehard al II-lea, considerîndu-se că faptul cedării coroanei Angliei de către rege, vărului său Henric Bolingbroke, constituie în sine un temei legal pentru ca acesta din urmă să poată deveni rege. Această cedare, însă, fără bază legală va fi izvorul războaielor celor două roze, în timpul lui Henric al Vl-lea, nepotul lui Henric al IV-lea.
Aluzia se referă la aşa numita „punte periculoasă" din povestirile cavalereşti medievale, în care eroul şi însoţitorii săi sînt nevoiţi să treacă peste o prăpastie adinei, folosind o punte improvizată, constînd dintr-o sabie foarte lungă (în unele povestiri avîud lungimea a j două lănci).
112
45 în rîndurilo care urmează se manifestă firea extravagantă a iui Iiotspur care se arată foarte impulsiv şi nechibzuit în piesa de faţă.
4G în scrierile mai multor elisabetani se menţionează că graurii, ca şi mierlele, pot fi învăţaţi să rostească cuvinte din graiul omenesc.
47 Ducele de York, al cincilea fiu al lui Edward al III-lea, avea reputaţia unui principe foarte nesocotit.
48 Port în comitatul York unde a debarcat Bolingbroke în 1399, cînd a revenit din exil fără permisiunea lui Riehard al II-lea. în secolele următoare portul s-a scufundat, pe încetul, în mare, nemaiexist-înd în prezent.
49 Iiotspur este nepotul lui Worcester. Termenul „văr" era folosit în sens foarte larg în vremea lui Shakespeare. (v. nota 5)
50 în original *Ioneli* (= grindel), un peşte considerat că produce purici şi păduchi.
61 în prezent o mică secţiune a Londrei; în vremea lui Shakespeare un sat între centrul Londrei (City of London) şi sectorul denumit azi Westminster, unde se afla catedrala Westminster şi, în vremuri mai vechi, reşedinţa regelui.
52 în piesele lui Shakespeare se întâlnesc uneori anacronisme. Curcanii^ de exemplu, au fost introduşi în Anglia abia în timpul domniei lui Henric al VUI-lea (1509 - 1547).
53 în original apare expresia „ucenicii Sfîntului Nicolae", Deşi Sfîntti Nicolae era patronul clericilor şi călătorilor, totuşi, datorită faptu-l lui că numele englezesc *Nieholas,* cu diminutivul său *Nick,* este acelaşi cu denumirea populară dată diavolului: „Old Nick" (== bătrînul Nick), el a ajuns să fie considerat şi patronul hoţilor-
54 Jocurile de cuvinte, foarte frecvente în piesele lui Shakespeare sînt, în practică, intraductibile în limba română, ele bazîndu-se pe sensurile multiple ale unor cuvinte sau pronunţări identice. Astfel, în cazul de faţă, jocul de cuvinte rezultă din pronunţarea identică a cuvintelor *pray,* „a se ruga" şi *prey* „a prăda", din replica lui GadsliiiJ.
55 Joc de cuvinte rezultând din sensurile „încălţăminte" şi „pradă" ale cuvîntului *lools.* Redarea în limba română a unor asemenea situaţii nu poate exprima, în foarte multe cazuri, decît ideea prezenţei unui joc de cuvinte.
66 Aluzie la ferigă ale cărei seminţe, conform credinţei populare, deveneau vizibile numai în noaptea Simţului Ioan (în miezul verii); culese atunci, rostind anumite formule magice, aveau darul de a face invizibil pe acela care Ie purta asupra lui. De fapt, feriga nu se înmulţeşte prin seminţe, ci prin spori, care, fiind invizibili, explică originea superstiţiei.
113
57 Gadshill foloseşte cuvîntul latin *howio (*-- oni) în sensul său general şj prin urmare însemnînd şi „om bun" şi „om rău".
58 Aluzia este la Ordinul Jartierei care îi fusese conferit Prinţului Honrio în calitatea sa de principe moştenitor.
59 In vremea lui Shakespeare exista obiceiul de a se compune balade cu ocazia unor evenimente cu un caracter mai deosebit. Astfel nu numai o victorie a armelor dar şi o crimă sau o execuţie putea forma subiectul unei balade. In acelaşi timp însă se compuneau şi balade defăimătoare şi se găseau uşor persoane avînd oarecare talent, FJ care erau bineînţeles plătite, să compună asemenea poezii foarte supărătoare pentru cei defăimaţi. Baladele circulau într-un mare număr de exemplare, fiind vînduto sau distribuite gratis, după caz, pe străzile oraşului. Erau de asemenea puse pe note sau cîntato pe melodii populare, ceea ce contribuia foarte mult la răspîndirea lor. în secolul al XlX-lea s-au vîndut, în unele cazuri, între două pînă la trei milioane de exemplare din baladele cele mai populare. Spre sfîrşitul secolului al XlX-lea, practica a încetat însă, odată cu răspîndirea gazetelor ieftine.
In condiţiile timpului, ameninţarea lui Falstaff apare, aşadar, ca foarte serioasă.
60 John, duce de Lancaster, bunicul Prinţului Henric, era denumit John Gaunt, după oraşul Gând (Gaunt) din Flandra (Belgia), unde se născuse.
în limba engleză cuvîntul „gaunt" înseamnă „uscăţiv" şi prin extindere „sfrijit", de unde jocul de cuvinte al lui Falstaff, care, în acelaşi timp face aluzie şi la reputaţia de viteaz pe care o avea John Gaunt, datorită modului cum se comportase, cu ani în urmă, în expediţia militară pe care o condusese în Spania.
Gl Numai cetăţenii avuţi sau avînd o stare socială importantă puteau fi „mari juraţi".
02 Raţele sălbatice se sperie foarte uşor şi zboară la cel mai mic semn de primejdie.
63 Castelul Warkworth, în comitatul Northumberland, era principala reşedinţă a familiei Percy.
64 Shakespeare nu numeşte pe autorul scrisorii, care, în opinia unor cri-tici, ar avea un caracter simbolic, puţind aparţine oricăruia din numeroşii nobili refuzînd să se asocieze răzvrătirii lui Hotspur împotriva regelui. Alţii sînt dispuşi să atribuie scrisoarea lui George Dunbar, conte de March, din Scoţia, sau lui Rockeby, Marele Şerif j al Comitatului

Yorkshire. Denumirea *Marchcs* este un vechi termen pentru ţinuturi de la hotare, conţii de *March* purtînd această denul mire fie că deţineau comitatul de frontieră din Scoţia, fie pe ce

din Anglia, mărginaş cu Scoţia. în acele vremuri de continue lupte de frontieră, funcţia respectivă era deosebit de importantă.
ga j?ₛtₑ vorba de Arhiepiscopul de York.
g(3 Xumele soţiei lui Hotspur este de fapt Elizabeth şi nu Kate. Fratele ei, Roger Mortimer, conte de March (titlu englez pentru deţinătorul comitatului de la graniţa cu Wales - Ţara Galilor), recunoscut ca succesor la tron de Richard al II-lea, murise înainte ca Ilenric al IV'lea să ia coroana Angliei, în urma abdicării regelui Richard. Edmund Mortimer, care apare în piesa de faţă este fratele mai mic al lui Roger Mortimer şi nu avea titlul de conte de March pe care i-l atribuie Shakespeare, şi nici nu era căsătorit cu fiica lui Glendower. (v. şi nota 41).
67 *Esperance mp comforte* („Speranţa, sprijinul meu"), după cum interpretează expresia franceză actualul Lord Eustace Percy, aceasta era deviza şi strigătul de luptă al conţilor Percy. Cuvintele de mai sus se pot citi şi astăzi deasupra porţii de la intrare a castelului din Alnwick, aparţinînd familiei Percy.
G8 în literatura timpului gestul strîngerii cu putere a degetului mic este menţionat ca o manifestare a sentimentului dragostei.
69 Aforism curent în epoca lui Shakespeare, potrivit căruia o femeie nu
poate păstra un secret decît dacă nu îl cunoaşte. Se întîlneşte şi în opera filozofului şi dramaturgului Lucius Seneca (4 î.e.n. - 65 e.n.) şi este preluat în Anglia, pentru prima oară, în opera poetului Geoffrey Chaucer (1340 - 1400).
70 Cartier în Londra, unde se afla hanul preferat al lui Falstaff.
71 Hanul respectiv exista în vremea lui Shakespeare şi probabil şi în
aceea a lui Henric al IV-lea.
72 Denumirile eorintean, troian şi efesean (locuitori din Corint, Troia
şi Efes) se foloseau în epoca shakespeariană pentru chefliii risipitori şi libertini (Corintul se bucura de reputaţia unui loc lipsit de moralitate în antichitate).
73 Tejghetarii vindeau mici pacheţele de zahăr pentru a îndulci vinul
prea acru.
74 încăperile hanurilor, separate de sala comună, aveau, ca şi în pre-
zent, diferite nume. în original, încăperea unde se află Prinţul Henric cu tovarăşii săi de băutură se numeşte „semiluna".
75 în original camera „rodia".
•8 Prinţul Henric descrie înfăţişarea hangiului pentru a-l buimăci pe
băiat cu propunerea pe care i-o face, de a-şi buzunări stăpînul.
Haina de piele cu nasturi de sticlă era în mare vogă în vremea lui
Shakespeare în lumea burghezilor mijlocii. " Prin Barbaria, de unde se importa zahărul în Anglia. în vremea lui
Shakespeare, se înţelegea Africa de Xord.

78 Pentru a se amuza, Prinţul Henric foloseşte un limbaj confuz, zăpacindiH
astfel complet pe Francis.
79 Porecla lui Percy: *Hoispur* înseamnă „pinten fierbinte" (v. nota
80 Elizabeth Mortimer (v. nota 60).
81 Titanii au fost prima generaţie de zei răsturnată de la stăpînirea lumii
şi a zeilor, de către cea de a doua generaţie, condusă de Zeu?. Dintre titani Helios (numit de Ilomer şi Hyperion, după tatăl său) era zeul soarelui, înainte de a-i fi luat această atribuţie Apoilo, care aparţinea celei de a doua generaţii de zei. în mitologia greacă denumirea „titan" era folosită pentru oricare din zeii care descindeau din titani. Prinţul Henric foloseşte în replica sa denumirea Titan cu sensul de zeul soarelui, aşa cum se obişnuia în literatura epocii lui Shakespeare.
82 Aluzia se referă **la** ţesătorii olandezi calvini care se refugiaseră în Anglia
din cauza persecuţiilor guvernatorului spaniol Ducele de Alba (sau Alva), în timpul domniei Eegelui Filip al II-lea al Spaniei (1556 - 1598), care stăpînea în acea vreme şi Ţările de Jos. Ţesătorii calvini duceau o viaţă foarte austeră şi îşi însuşeau o înfăţi. sare ascetică. Manifestau totodată şi o deosebită predilecţie pentru cîntatul psalmilor, nu numai în cadrul slujbelor religioase, dar şi în timpul lucrului.
83 în interludiile religioase medievale denumite „moralităţi" apărea per.
sonajul *Viciul* care, în chip de clovn, înarmat cu un pumnal sau o sabie, confecţionate din lemn, bătea şi punea pe fugă diavolul şi pe acoliţii acestuia.
84 Pavăza şi spada care taie nu se mai foloseau în ciocniri armate în vre-
mea **lui** Shakespeare, fiind înlocuite cu spada care împunge şi pumnalul care parează loviturile.
85 Expresie în limba latină însemnînd *iată semnul (dovada).*
8fi Kendal, mic oraş în comitatul Westmoreland, situat în nord-vestul Angliei era renumit pentru postavurile sale. Cele care erau de culoare verde serveau la confecţionarea hainelor servitorilor, ţăranilor, pădurarilor, şi, din cauza culorii verzi, erau preferate de tîlhari, deoarece îi ajuta să se camufleze în păduri. îmbrăcămintea vestitului haiduc Robin Hood şi a tovarăşilor săi era din acelaşi postav verde de Kendal, pentru acelaşi motiv.
87 Eroul semizeu Hercule, (fiu al lui Zeus), vestit pentru puterea şi mun-
cile supraomeneşti pe care le-a împlinit, este foarte des menţionat! în operele dramatice, nu numai ale lui Shakespeare dar şi alo contemporanilor săi.
88 Conform unei legende din timpuri străvechi, pomenită şi do scriitorul
şi naturalistul roman Pliniu (23 - 79 c.n.) şi foarte răspîndită în |

evul mediu, leul nu se atinge de un prinţ de sînge. Unii văd şi ceva ironic în cuvintele lui Falstaff, deoarece Prinţul Henric nu era prinţ din momentul naşterii, tatăl său Henric al IV-lea devenind rege cînd fiul său Henric avea 12 ani. Titlul de „prinţ" aparţine, în Anglia, numai fiilor regelui şi nu se moşteneşte şi de către urmaşii acestora.
89 Adică o monedă pe care era imprimată efigia regelui.
90 **Demon** foarte puternic, numit şi Amamon în tratatele privitoare la
vrăjitorie.
91 Alt nume dat de biserica creştină lui Satan, căpetenia diavolilor. în
mitologia clasică Lucifer era numele sub care era cunoscută planeta Venus cînd strălucea pe cer dimineaţa înainte de răsăritul

soarelui, la noi fiind numită popular Luceafărul de dimineaţă. Luceafărul de seară era denumit de romani Noctifer sau Nocturnus.
92 în credinţa englezilor, căpetenia velşă Owen Glendower practica vrăji-
toria cu ajutorul diavolului pe care reuşise să şi-l supună, (v. nota 38).
93 în vremea lui Henric al IV-lea încă nu existau pistoale. Spre sfîrşitu]
secolului al XVÎ-lea acestea erau folosite mult de scoţieni.
94 Bonetele albastre erau un fel de uniformă naţională a scoţienilor.
95 Aluzie la personajul principal al tragediei predecesorului lui Shake-
speare, Thomas Preston, avînd ca temă viaţa regelui Persiei, Cam. byse (sec. VI î.e.n.), în care autorul foloseşte un stil foarte artificial şi bombastic, ridiculizat aici de Falstaff.
96 Identificarea regelui şi regalităţii cu soarele era o figură de stil curentă
în literatura timpului.
97 în original apar cuvintele *vice* (viciul), *iniquity* (fărădelegea) şi *vanUy*
(deşertăciunea), ca o reminiscenţă a trei dintre personajele cele mai comune în reprezentaţiile dramatice populare, medievale, care deveniseră tot mai desuete în vremea lui Shakespeare.
98 Conform legendei biblice faraonul Egiptului a avut odată un vis în
care şapte vaci slabe, ieşind din apele Nilului, au înghiţit şapte vaci graso care păşteau pe malul fluviului şi tot slabe au rămas.
99 Scrumbiile fiind sărate produceau o foarte mare sete consumatorilor,
motiv pentru care erau foarte apreciate de beţivi.
100 Titlul regelui Henric al **IV-lea** ca duce de Lancaster, înainte de a
deveni rege. Referindu-se astfel la Henric, Glendower nu-l recunoaşte ca rege.
101 Modul cum explică Hotspur formarea cutremurelor corespunde opiniei
filozofului grec Aristotel (sec. IV î.e.n.) exprimată în cartea Ii-a a operei sale *Meteorii.* Credinţa aceasta se mai întîlneşte şi în secolul al XVIII-lea la poetul E. Young.
102 Glendower se referă în momentul de faţă la regele Henric ca Boling-
broke, numele obişnuit sub care era cunoscut înainte de a deveni

103
104
105
10G 107
108 109 110
111 112
rege. Folosind această denumire vrea să arate că nu-l mai recunoaşte ca rege (v. nota 100).
Marele magician (după unii prooroc) clin legendele velşe ale regelui Arthur şi cavalerilor Mesei rotunde.
Shakespeare se referă în aceste **Versuri** la o veche profeţie conform căreia Anglia avea să fie împărţită între Perey, Mortimer şi Glendower, identificaţi prin figurinele şi imaginile de animale şi păsări de pe coifurile şi din armoiiile respective.
Acel Edmund Mortimer care era ginerele lui Glendower era fratele lui Lady Percy. Al doilea Edmund Mortimer, care fusese proclamat moştenitor al tronului de către Richard al II-lea, era însă nepotul lui Lady Percy şi nu acela care se căsătorise cu fiica lui Glendower. (v. nota G6)
în casele nobililor, chiar şi în vremea lui Shakespeare, era încă obiceiul de a se acoperi pardoseala încăperilor cu papură, ceea ce constituia chiar un lux.
Cîmpia Finsbury, azi unul din cartierele Londrei, era, în vremea lui Shakespsare, un loc foarte popular, cu alei şi iarbă bogată, unde burghezia din Londra ieşea la plimbare, sau să se amuze trăgînd cu arcul, duminica după amiaza şi sărbătorile.
Croitorii, ca şi ţesătorii, obişnuiau să cînte în timp ce lucrau, avînd totodată renumele de buni cmtăreţi.
Prigorii erau consideraţi ca foarte bune păsări cîntătoare, nu mult depăşiţi de privighetori, după unii.
Scena de faţă dintre rege şi Prinţul Henric marchează o cotitură în viaţa Prinţului de Wales care îşi va îndrepta, de acum înainte, privirea spre viitor şi se va elibera tot mai mult de ascendenţa pe care o avea Falstaff asupra lui.
Shakespeare nu arată aici motivul principal al înlăturării Prinţului Henric din Consiliul Privat al Regelui şi anume faptul că în cadrul unei certe violente cu Lordul Magistrat Suprem, Gascoigne, Prinţul îl lovise. Ca urmare, regele îl înlocuise pe prinţul Henric din funcţia de preşedinte al Consiliului cu fratele său al doilea Thomas, duce de Clarenee.
Aluzia este la cele două expediţii victorioase ale Regelui Henric împotriva lui Glendower, în Wales, înaintea bătăliei de la Shrewsbury (21 iulie 1403), iar a treia ar fi expediţia din 1405 pe care Shakespeare a considerat-o ca fiind tot înaintea bătăliei de la Shrewsbury. Unii comentatori consideră, însă, că în numărul celor trei victorii ar intra, de fapt, şi bătălia de la Holmedon, din 1402, cu scoţienii, deşi Regele Henric nu luase parte personal la acea bătălie, dar fiindcă avusese loc în timpul domniei sale. Dealtfel puţin timp

înaintea victoriei de la Holmedon, în acelaşi an 1402, englezii mai cîştigaseră şi bătălia de la Nesbit, tot cu scoţienii.
113 Cînd viitorul rege Henric al IV-lea Bolingbroke s-a întors din exil
fără permisiunea Regelui Richard al II-lea, a debarcat în portul Ravenspurgh. (v. nota 48).
114 Metaforă obişnuită pentru rege, asemuit unui leu. (v. nota 36)
115 Hotspur, născut în 1364, era de fapt cu 23 ani mat mare decît Prinţul
Henric şi chiar cu trei ani mai în vîrstă decît Regele Henric Shakespeare cunoştea desigur acest lucru, dar îl face de aceiaşi vîrstă cu Prinţul Henric pentru efecte dramatice, punîndu-le în opoziţie caracterele.
116 Nobil scoţian vestit pentru vitejia lui, distingîndu-se în lupte de
frontieră dintre englezi şi scoţieni, necontenite în acea epocă. Deşi scoţienii au învins pe englezi în bătălia de la Otterburn, în Nor-thumberland (Anglia) în 1388, făeîndu-l prizonier pe Hotspur şi-au pierdut în schimb căpitanul, pe Douglas tatăl, care a fost omorît în luptă. Douglas fiul, la care se referă Regele Henric, a continuat la rîndu-i tradiţia de vitejie a tatălui său.
117 Compararea unui viteaz de frunte cu zeul Marte era o metaforă
obişnuită în literatura epocii lui Shakespeare.
118 Al doilea fiu al regelui Henric, făcut duce de Lancaster, fiindcă se
născuse acolo.

119 Denumire creată de Falstaff parodiind personajul numit Cavalerul
Săbiei-care-arde, din unele povestiri cavalereşti.
120 V. nota 29.
121 Focul Sfîntului „Elino" sau „flăcărui", lumina fosforescentă apărînd
deasupra mlaştinilor datorită putreziciunilor; în sens figurat expresia înseamnă: păcăleală, înşelăciune.
122 Hangiţa apare ca văduvă în Henric al IV-lea, partea a IT-a, şi căsă-
torită cu Pistol în Henric al V-lea.
123 8 şilingi însemnau un preţ foarte mare.
124 Newgate era denumirea închisorii din Londra. Aluzia lui Bardolph
se referă la regulamentul închisorii conform căruia deţinuţii erau duşi la judecată şi aduşi înapoi încolonaţi şi încătuşaţi doi cîte doi, pentru a nu evada.
125 *Fulălina Mariana* era un personaj foarte popular în dansurile tradi-
ţionale din cadrul serbărilor de la 1 Mai reprezentînd o tînără de moravuri uşoare şi de cele mai multe ori fiind un bărbat travestit în femeie. Soţia zapciului era, pe de altă parte, o femeie de o moralitate excesivă, corespunzătoare funcţiei soţului său.
Maid Marian (cum apare denumirea în text) a fost însă la origine numele personajului foarte respectabil, iubita lui Robin Hood, eroul din baladele **medievale** eng
119
126 Loc foarte popular în vremea aceea pentru **Sntîlnirea** prietenilor şi
cunoscuţilor.
127 Zeul Hermes (la romani Mercur), supranumit „curierul zeilor" era
reprezentat ca purtînd o cască înaripată. Prinţul Henric purtîml un coif asemănător este comparat cu zeul mitologic..
128 în mitologia clasică calul înaripat Pegas a ţâşnit din sîngele Meduzei
cînd Perseu i-a tăiat capul. Cu sprijinul Atenei (Minerva), eroul mitologic Bellerophon prinse calul şi cu ajutorul lui ucise Himera, un monstru cu capul şi pieptul de leu, mijlocul trupului de capră şi partea din urmă balaur. Vrînd să urce la cer pe Pegas, acesta îl trînti la pămînt şi îşi continuă singur zborul devenind apoi constelaţia Pegas şi considerat calul muzelor.
129 Aluzia este la zeiţa Bellona din mitologia romană, considerată de
unii ca sora lui Marte şi amesteeîndu-se printre luptători, pe cîmpul de luptă, îmbărbătîndu-i şi ajutîndu-i pe cei preferaţi.
130 Marte (Ares la Greci) era zeul războiului, crud şi sîngeros, în care
acţiona numai forţa fizică necontrolată de raţiune spre deosebire de Minerva (Atena) care conducea raţional acţiunile căpeteniilor şi luptătorilor într-o bătălie sau în pregătirea acesteia.
131 Sutton-Coalfield, localitate la 40 km nord-vest de Coventry.
132 Aluzie la parabola biblică privitoare la cerşetorul Lazăr, simbol al
sărăciei şi mizeriei omeneşti.
133 Consiliul Privat al Reginei Blisabeta Iiotărîse în 1596 eliberarea întem-
niţaţilor din închisorile din Londra, pentru a fi recrutaţi pentru expediţia victorioasă a lui Essex împotriva portului Cadiz (Spania) din acel an.
134 Paji, în sensul de ostateci pentru credinţa taţilor lor.
135 In timpul în care Regele Riehard al II-lea se afla în Irlanda, Boling-
broke, viitorul rege **Hernie** al iV-Jea, ordonase executarea lui Bushby, Green şi WiltsMre, deşi nu avea această prerogativă, Regele Ricliard fiind încă rege.
136 Personajul respectiv este Ducele de Norfolk, unul dintre capii impor-
tanţi ai răzvrătiţilor.
137 Prezenţa lui Falstaff la acest Consiliu de război prezidat de rege a dat
ocazie la numeroase critici. Unii comentatori consideră că Falstaff a fost introdus în această scenă ca fiind locul cel mai potrivit, în ajunul unei mari bătălii, pentru cinicul său monolog privitor !a sensul onoarei.
138 Contele de Worcester era intendent al casei regale a Regelui Ricliard
şi frîngerea toiagului a însemnat părăsirea acestei funcţii cînd a trecut de partea viitorului Ilenric al IV-lea. Faptul este relatat reginei în piesa Richard al Tl-loa, act **III** se. 2.
120
139 Aşa după cian **Hotspur** se referă la Regele Henric numindu-l Boiing-
bioke, nemairecunoscîndu-l ca rege, se referă acum şi la Prinţul Henric, **numindu-l** Monmouth, nume ce purta după oraşul Mon-mouth din Wales, unde se născuse. Astfel Hotspur ne arată că **nu-l** recunoaşte nici pe el ca Prinţ de Wales şi prin urmare moştenitor al tronului.
140 Deviza şi strigătul de luptă al familiei Percy (v. nota 67)
11.1 Denumirea „turc" era folosită în sens atributiv pentru a desemna pe cineva foarte crud şi lipsit de orice sentiment de milă. Grigore este numele papei Grigore al VH-lea Hildebrand (sec XI) a cărui fire violentă este deseori menţionată în lucrările autorilor protestanţi de după Reformă. In acelaşi timp, după toate probabilităţile, Shakespeare are în vedere şi persoana Papei Grigore al XHI-lea (papă între 1572 - 1585), duşman înverşunat al protestanţilor şi al Angliei, care aprobase masacrarea hughenoţilor din Franţa în noaptea Sf. Bartolomeu (1672) şi făgăduise iertarea pontificală pentru oricine ar omorî-o pe Regina Elisabeta a Angliei. în anul 1579 era denumit, în afişe satirice vîndute pe străzile Londrei, drept unul din cei trei tirani ai lumii, împreună cu Kero şi sultanul Turciei.
142 Cronicarul Holinshed relatează că Prinţul Henric a fost rănit la faţă
de o săgeată. A refuzat însă să părăsească lupta, cu toate îndemnurile nobililor din jurul său de a se retrage în urma rănii primite, pentru a nu-şi descuraja oştenii de sub comanda sa, fiind mereu prezent unde lupta era mai înverşunată, deşi avea numai 16 ani.
143 Prinţul John de Lancaster nu a luat parte la lupta de la Shrewsbury,
fiind în vîrstă de numai 13 ani. Shakespeare îl prezintă şi pe el mai matur decît era, pentru aceleaşi efecte dramatice pentru care schimbă şi vîrsta Prinţului Henric, a iui Hotspur şi a Regelui Henric însuşi.
144 Hidra de la Lerna era un monstru al mlaştinilor, cu trup de leu şi

avînd nouă capete. A fost ucisă, de Hercule. în timpul luptei, în locul fiecărui cap pe care i-l tăia eroul, apăreau altele două astfel îneît Hercule aprinse un lemn cu ajutorul căruia ardea gîtul tăiat împiedicînd astfel apariţia altor capete.
145 Holinslied afirmă că Regele Henric a fost într-un anumit moment al bătăliei doborît la pămînt de Douglas, fără a fi însă rănit, fiind ridicat de jos de cei care îl apărau. Cronicarul adaugă că regele însuşi a omorît 36 de vrăjmaşi în lupta de la Shrewsbury şi îl înfăţişează ca eroul zilei.

146 Termenul „stea" (în original) este folosit aici în sensul de planetă.
Conform astronomiei lui Ptolomeu (matematician şi astronom groc, sec. II e.n.) fiecare planetă îşi avea orbita sa proprie.
147 In vremea lui Shakespeare credinţa că în clipele morţii muribunzii virtuoşi_ aveau darul profeţiei, era încă foarte răspîndită. In Richard al II-lea (act. II se. 1), John de Gaunt prezice de pe patul de moarte, nenorocirile Angliei, datorate Regelui Richard.
148 Prinţul Henric acoperă chipul lui Hotspur cu eşarfa sa, ca o dovadă a respectului şi a unui sentiment de afecţiune duioasă pentru un mare viteaz căzut eroic.
Cronicarul Holinshed afirmă, însă, că Hotspur nu a fost ucis în luptă de Prinţul Henric, ci de unul din apărătorii acestuia din urmă.
V. Ştefânescu-Drăgăneşti

HENRIC AL IV-LEA

PARTEA a II-a

Traducere de LEON LEViJCHI

PERSOANELE

REGELE HENRIC AL IV-lea HENRIC, prinţ de Wales, mai tîrziu regele Henric al V-lea THOMAS, duce de Clarence PRINŢUL JOHN DE **LAN-**
CASTER PRINŢUL HUMPHREY DE
GLOUCESTER CONTELE DE WARWICK CONTELE DE WEST-
MORELAND
CONTELE DE SURREY GOWER HARCOURT BLUNT SIR **WILLIAM** GASCOIGNE,
primul judecător al ţării, UN SLUJBAŞ al judecătorului CONTELE DE **NORTHUM-**
BERLAND
SCROOP, arhiepiscop de York LORDUL MOWBRAY LORDUL HASTINGS LORDUL BARDOLPH SIR JOHN
COLEVILLE
fiii săi
susţinători ai
duşmani
ai
regelui
TRAVERS şi MORTON, slujitori ai lui Nortlmmberland
SIR JOHN **FALSTAFF**
PAJUL Iui Falstaff
BARDOLPH
PISTOL
POINS
PETO
SHALLOW şi SILENCE, jude-eători de pace
DAVY, slujitorul lui ShalloJ
MOULDY, SHADOW, WART,
FEEBLE şi BULLCALF, recruţi
FANG şi SNARE, portărei
ZVONUL
UN PORTAR, UN DANSATOR (el rosteşte epilogul)
LADY NORTHUMBERLAND
LADY PERCY
DOAMNA QUICKLY, proprietă-reasa unei cîrciumi din **Easfci** cheap
DOLL TEARSHEET
Lorzi şi însoţitori: **ofiţeri,** soldaţi, un sol, băieţi de prăvălie, biciuitori, rîndaşi etc. Scena: Anglia.

PROLOG

*fflarlcworth. în faţa castelului **lui** Norlhumhcrlană.*
Intră Zvonul, pe îmbrăcămintea căruia sînt pictate nenumărate limbi.
ZVONUL:
Fiţi doar urechi. **Cînd trâmbiţează Zvonul**[1]**,**
E-n stare cineva să **rni-l** asculte? Gonaci **făcîndu-mi** vuitul, eu vestesc Din răsărit şi pîn'la soare-apune Al faptelor **din** lume început. **Pe-aceste** limbi atîrnă clevetiri Pe care Ic **răspîndesc** în mii de graiuri, Smintind pe **mulţi** cu ştiri fără temei. Vorbesc de paee-n timp ce-ascunsa vrajbă **[Răneşte** lumea, sub ai **tihnei** zîinbet; Şi cine altul decît mine, Zvonul, Adună oşti şi gata apărarea,[2] Cînd Vremea a rămas împovărată Ife din pricina asprului război, Cum se aude, ci a altui rău? Zavistia, prepusul, bănuiala, Din mine fac o **trişcă de** copil, **Iar** miile de capete-ale hidrei, Mulţimea schimbătoare şi-nvrăjbită, Cu uşurinţă o deprind. Dar cum Să-mi judec

binecunoscutul trup în faţa alor **mei?** Eu sînt aici Olac al biruinţei lui King Harry. **Âcesta-n** bătălia **de** la Shrewsbury[3], L-a-nvins pe **Hotspur şi** oştirea lui, Stingînd în **sînge** de rebeli văpaia Semetei răzvrătiri. Dar ce **mă** face

125

Să-ncep cu adevărul? Kostul meu E să vestesc că **Monmoutti** a căzut Lovit de spada nobilului Hotspur[4], Iar unsul Domnului pînă-n **ţarină S-a** frînt în **faţa** furiei lui **Douglas[5].** Acestea le-am tot vînturat prin tîrguri, **Din Shrewsbury şi** pîn-la ăst castel De piatră colţuroasă., ros de viermi[6], Unde părintele **lui** Hotspur zace De-o boală ce-i cu tîlc[7]. Mereu sosesc Soli **frînţi** de drum, iar oarbele speranţe Din veşti pe care prin mine le-au aflat Mai **rele-a** ca un rău adevărat. *(Iese.)*

ACTUL I

SCENA 1

Acelaşi decor.
Intră lordul Bardolpli[8].

■"'i ... *'.' , "Vi !<«■/

LORD BARDOLPH: E cineva la poartă? Hei! Străjer! *(Portarul deschide poarta.)*
Unde e contele?
PORTARUL: Dar cine-ntreabă?
LORD BARDOLPH: Du-te şi-l vesteşte
Că lordul Bardolph îl aşteaptă-aici. PORTARUL: Stăpînul meu se plimbă prin grădină.
Fiţi bun, milord, şi bateţi la portiţă -
Chiar el vă va răspunde.
(Intră Nortitumberland.)
LORD BARDOLPH:
Iată-l, vine.
(Portarul iese.)
NORTHUMBERLAND:
Ce veşti, lord Bardolph? Fiecare clipă E-aeuin izvor de fapte uimitoare. Cumplite vremi! Dihonia, sireapă, Ca iapa grasă, smulsă din **pripea,** Prăvale-n drumu-i toate.
LORD BARDOLPH^ Eu, milord,
Ţi-aduc anume ştiri din Shrewsbury.
XORTHUMBERLAXD:
O, de-ar fi bune!

LORD BARDOLPH:
NORTHUMBERLAND:
Cum ţi le-ai dorit! Măria sa a fost rănit de moarte Iar prinţul Harry omorît, căci soarta Ţi-a părtinit feciorul; cei doi Blunt Au fost răpuşi de Douglas; prinţul John, Cu Westmoreland şi Stafford, a fugit; Sir John[9], vierul ghiftuit de Monmouth, E-aeum legat. Ah, ziua-aceasta-n care Ne-am prins şi-ncins în luptă, şi-am învins, N-a mai încununat a vremii frunte De la izbînzile lui Cezar!
Cum aşa? Ai fost la Slirewsbury, pe cîmpul luptei?
LORD BARDOLPH: Milord, am stat de vorbă cu un om De neam şi nume-ales, sosit de-acolo. Aceste ştiri el mi le-a dat drept bune.
NORTHUMBERLAND:
A! Iată-l şi pe Travers - l-am trimis încă de marţi, să afle noutăţi.
LORD BARDOLPH: în drum, milord, i-am luat-o'înainte Aşa că dînsul n-o să-ţi poată spune Mai multe decît ştie de la mine.
(Intră Travers.)
NORTHUMBERLAND;
Ei, Travers, ce veşti bune ne aduci?
TRAVERS; Milord, Sir John Uinfreville[10] m-a-nturnat
Cu veşti frumoase; şi cu calu-i iute M-a întrecut. Zorind pe urma lui, Un nobil s-a oprit, sleit de goană, Să-şi odihnească roibul lîngă-al meu. El m-a-ntrebat de drumul către Chester, Iar eu, de noutăţi din Shrevshury. Mi-a spus că răzvrătirea a dat greş, Iar pintenii lui Percy s-au răcit.[11] Şi-a slobozit apoi din Mie calul, S-a aplecat, i-a dat vreo cîţiva pinteni De i-a vîrît pîn-la duriţă-n coaste, Şi făr' să mai aştepte vreo-ntrebare, A luat-o într-o goană, de jurai Câ-nghite depărtarea.
NORTHUMBERLAND: A[T]u se poate!
Cum? Pintenii lui Percy s-au răcit?

Ai lui Hotspur? Iar răzvrătirea, spui, Că a dat greş?
BARDOLPH: ' Milord, pe cinstea mea,

De n a învins feciorul tău în luptă, Sînt gata baronia să mi-o dau , Pe şnurul de mătase-al unei haine.
NORTHUMBERLAND:
Atunci de ce-a vorbit de pierderi omul „:„- Ce l-a-ntrecut pe Travers? *,)$*
LORD-BARDOLPH: Cine? El?
Un vagabond călare pe un cal Furat de undeva! Ca să nu tacă .; j î-crjiîTf i. OH -:,.,.„ A îndrugat ceva... Alt vestitor!' :0\i;;a'
(Intră Morton.)
NORTHUMBERLAND:
MORTON:
NORTHUMBERLAND:
Vai, fruntea lui, ca pagina de titlu[12], Vesteşte un cuprins de tragedie: Aşa arată-un ţărm pe care valul Şi-a pus pecetea uzurpării. Zi, Morton, ai venit din Shrewsbury? De-acolo am fugit, milord, căci moartea Şi-a pus cea mai hidoasă mască-a ei Sure-a ne-ngxozi.
Feciorul meu ce face?
MORTON-

Dar fratele meu? Tremuri... Chipu-ţi palid E-un vestitor mai priceput decît ţi-e limba. Cîndva, un om abia trăgîndu-şi suflul, Cu ochii stinşi şi răvăşit de jale, L-a deşteptat din somnu-i pe Priam, Să-i spună că din Treia jumătate E-n flăcări[13]; dar Priam află de foc - ■ Ca eu de moartea lui Hotspur - 'nainte De-a-l asculta pe sol. Ce mi-ai fi spus? Că Hotspur a făcut cutare faptă; Că frate-meu a săvîrşit minuni; Că mai prejos nu s-a lăsat nici Douglas. Mi-ai fi-mpuiat urechile flămînde, Ci, la sfîrşit, cu ghid să m-asurzeşti, întreaga slavă le-ai fi spulberat-o Printr-un oftat: „Dar au murit toţi trei." Sînt printre vii şi fratele-ţi, şi Douglas, Dar nobilul tău fiu...

MORTON:
.

NORTHUMBEELANP: Da, ştiu, e mort.
Vezi cum răspunde grabnic bănuiala? Cel temător de ee n-ar vrea să afle Citeşte-n ochii altora că teama I s-a adeverit. Vorbeşte, totuşi, Spunînd că presimţirea mă înşeală, Iar eu, trecîndu-ţi cu vederea vina Te voi chivernisi că m-ai jignit.[14] Prea mare eşti ca să nu-ţi dau dreptate, Prea vezi adînc, prea greu temei ai pentru teamă.
NORTIITJMBERLAND:
Cu toate-acestea să nu spui că-i mort! Spovada din privirea ta-i ciudată; Clăteşti din cap şi te-nfiori la gîndul De-a spune-un adevăr. De-i mort, vorbeşte! Nu eşti un ucigaş vestindu-i moartea; Ku-i un păcat să spui că mortu-i mort, Dar e păcat să minţi pe seama lui. Atît c-acel ce-aduce ştiri cumplite E-un urgisit slujbaş, iar vorba lui Răsună ne-ntrerupt şi mai tîrziu Asemeni unui dangăt trist de moarte. Nu pot să cred că fiul tău e mort. Ce greu îmi vine! Caut să te-nduplec Să crezi în ce nu mi-am dorit să văd. Eu însumi l-ani zărit scăldat în sînge, Dîndu-şi suflarea, slab şi istovit, Cînd, aprig la mînie, Harry Monmouih L-a doborît pe ne-nfricatul Percy[15]
LORD BARDOLPH MORTON:
iji-acesta nu s-a mai cules de jos. La vestea morţii celui eare-n viaţă Stîrnea pe cel mai laş dintre soldaţi, S-a stins văpaia şi înflăcărarea în cei mai oţeîiţi dintre viteji; Şi cum metalul lui călise oastea, Cînd şi-a pierdut puterea, toţi ceilalţi N-au mai simţit într-inşii decît plumbul, Şi, ca un lucru care, greu în sine, Cînd e urnit e greu să-l mai opreşti, Pe dată, buimăciţi de moartea lui S-au sprintenit (în ciuda greutăţii)
întreeînd săgeţile în zbor

Au dat bir cu fugiţii ca să scape. Aşa se face, dar, că lordul Worcester E prins, iar furiosul scoţian, Douglas cel sîngeros, care credea Că l-a străpuns pe rege în trei rînduri, S-a-nfricoşat, împărtăşind ocara Acelor ce fugiseră; şi-n goana-i S-a poticnit de frică şi-a fost prins. Pe scurt, am fost înfrinfi, iar regele Trimis-a împotriva ta, milord, Oştiri ce le conduce Lancastcr Şi Westnioreîand. Aceasta-i tot ce ştiu.
NORTHUMBERLAND:
Să tîngui voi avea destulă vreme. Otrava e-acum leac: aceste ştiri, Ce m-ar fi-mbolnăvit de eram teafăr, Cum sînt bolnav, mă vor înzdrăveni. Ca un schilod cuprins do fierbinţeală Ce, pîn-la noua izbuenire-a boalei Se smulge din strînsoarea străj'ilor, Eu simt cum mădularele plecate Sub greul vieţii ca nişte ţîţîni, Slăbite şi trezite de durere, Se întăresc din nou! în lături, cârjă! Această mînă va-mbrăca solzoasa Mănuşă de oţel; în lături, scufă, Găteală nimerească pentru ţeasta Ce-o tot ochesc prea încrezuţii prinţi! Legaţi-mi fruiitea-n fier! Să vină ceasul Cel mai ursuz al vremii şi-ndîrjirii, Chiorîş privindu-l pe Northumberland! Vă sărutaţi, pămînt şi cer! Tu, fire, Desfă-ţi zăgazul! Piară rînduiala! Iar lumea să-nceteze-a ii o scenă Cc-adapă vrajba într-un act prea lung; în pieptul tuturor sălăsluiască, Setos do sîngo, spiritul lui Câini[16] Să se sfîrşească-o dată piesa! Bezna Să-i fie unei lumi întregi gropar!
TRAVERS: Milord, îţi face rău atîta zbucium,
LORD BARDOLPH: Nu despărţi de cinste judecata.

ÎIORTON: De sănătatea ta atîrnă viaţa
Celor ce te-nconjoară; de te laşi

f

ti. u
în voia jalei, te va doborî. Tu însuţi, doar, şi sorţii şi războiul Le-ai cumpănit 'nainte de-a fi spus: „Ne ridicăm!" Ştiai că-i **cu putinţă** Să-ţi pierzi în luptă fiul; că-i mai lesne Să cadă în afund decît să-l sară; Că-n carnea lui se vor putea cresta Şi răni, şi semne, iar semeţu-i duh îl va purta spre toiul încleştării. „Porneşte!" **i-ai** spus, totuşi, şi nimic N-ar fi putut abate hotărîrea, Deşi temută foarte. Ce e nou în rodul îndrăzneţei noastre fapte Decît că, ce-a putut să fie, este?
LORD BARDOLPH; Noi, toţi ce-mpărtăşim aceste pierderi, Ştiam că înfruntăm mări furtunoase Că sorţii sînt de zece contra unul; Ne-am avîntat cu toatc-acestea, ţinta Nesocotind primejdii bănuite, înfrînţi acum, ne avîntăm din nou: Nu vom precupeţi nici trup, nici bunuri.
MORTON: Nu-i vreme de pierdut. Cinstite lord,
Am auzit - şi nu e o minciună - Că s-a sculat cu oşti bine-nzestrate Arhiepiscopul de York, păstorul Ce-şi leagă îndoit susţinătorii. Pe fiul tău în luptă îl urmau Doar trupuri, arătări de oameni, umbre; Căci vorba,:răzvrătire"-a despărţit Isprava trupului de suflet. Dînşii S-au războit în silă, îmboldiţi C-atunci cînd bei un leac. Doar armele Păreau cu noi; dar vorba „răzvrătire" Le-a îngheţat şi suflete, şi inimi, Cum sînt în iazuri, peştii. Dar vlădica Preschimbă în religie răscoala;
La cuget socotit om sfînt şi sincer, Cu trup şi suflet îl urmează toţi. Cu sîngele lui Kichard, răzuit Pe pietrele clin Pomfret[17], el îngroaşă Kazmeriţa, făcînd părtaş din ceruri: Spunîndu-lc că păstoreşte-o ţară Ce, sîiigerînd, se zbate să trăiască

Sub Bolingbroke, '1 urmează mic şi mare. KORTHUMBERLAND:
Ştiam acestea, dar cinstit vorbind, Durerea mi le-a şters din amintire. Veniţi cu mine. Spuneţi tuturor Cum să se apere sau să răzbune; Trimiteţi soli, prietenii legaţi - Nicicînd n-am fost atît de strîmtoraţi.
(Ies.)

SCENA 2

Londra. O stradă.
Inlră sir John Fahtaff, urmat ăc pajul său care-i poartă spada şi scutul.
FALSTAFF: Ei, uriaşule[18], ce zice doctorul de udul meu?
PAJUL: Ce să zică, stăpîne? Udul e bun, e bun, sănătos, n-are nici un cusur - ■ dar purtătorul lui s-ar putea să aibă mai multe metehne decît îşi închipuie.
FALSTAFF: Zăăăău? Care mai de care vă-nghesuiţi să mă daţi în tărbacă! Creierii omului, a acestei momîi de lut, nu-s în stare să născocească nimic hazliu. Hazliu e numai ceea ce născocesc eu sau se născoceşte pe socoteala mea. Vezi tu, pe lingă că sînt năstruşnic de felul meu, sînt şi izvorul deşteptăciunii altora. Sînt ca o scroafă care şi-a mîncat purceii pînă la unul. Iar dacă prinţul nu mi te-a dat să-mi slujeşti pentru ca astfel eu să strălucesc şi mai viu, să mă ia naiba dacă pricep ceva. Mătrăgună[19] afurisită, mai bine te-aş purta în pălărie decît să văd că mi te tot ţii pe urme. Pînă acum nu mi s-a dat niciodată un argat drept argat; află, însă, giuvaierule, că n-o să te prind nici în aur, nici în argint, ci în zdrenţe şi-o să te trimit înapoi plocon stăpînului, prinţişorului căruia nu i-au dat încă tuleiele în barbă. Mai degrabă o să-mi crească mie barba în palmă decît lui pe faţă. Cu toate că-i dă zor mereu că e faţă domnească. Nu zic, într-o bună zi s-ar putea să se milostivească cerul, dar pînă una alta n-are fir de păr pe ea. De, chipurile, e faţă domnească, şi ca şi chipul regelui de pe monede, n-ar putea fi rasă de un bărbier nici pentru şase peni. Şi cum se mai fuduleşte cu faţa lui! Se socotea bărbat încă din vremea cînd taică-său era flăcău. Prea cinstita-i faţă poate să se cinstească mult şi bine - cu mine şi-a cam mîncat cinstea, aşa să ştie.

Ce-a spus meşterul Dumbleton de atlazul pentru pelerină şi pantalonii bufanţi?
PAJUL: Zicea că ar trebui să-i daţi o garanţie mai bună decît pe Bardolph. N-a vrut să primească nici chitanţa lui, nici pe a dumneavoastră - nu i-a piăcut garanţia.
FALSTAFF: I-auzi! Căpcăun nesăţios! Lipi-i-s-ar limba de cerul gurii! Fată tura de tîrfă! Achitophel![20] Ticălosul! Tîihar de drumul mare! întîi duce cu vorba pe un gentilom, apoi cere garanţie! Negustorii de azi îşi taie părul scurt, 'poartă pantofi cu tocul înalt şi o legăturică de chei la brîu; iar atunci cînd un creştin vrea să facă un împrumut cinstit de la ei, cer garanţii. Mai bine mi-ar băga şoricioaică pe gît decit să mă încioape cu garanţiile lor! Aşteptam să-mi trimeată, ca unui cavaler adevărat ce sînt, douăzeci şi doi de coţi de atlaz şi, cînd colo, mă pomenesc cu garanţii! D-aia şi doarme liniştit - pe garanţie! Are cornul belşugului[21] prin care se întrevede uşurătatea neves-ti-si[22] şi, totuşi, nu vede, zevzecul, cu toate că are felinar. Unde e Bardolph?
PAJUL: A plecat la Smithfield ca să cumpere un cal pentru înălţimea voastră.

FALSTAFF: Pe Bardolph l-am cumpărat la tîrgul slugilor de la sf. Pavel[23], iar dînsul vrea să-mi cumpere un cal de la bikini de mîrţoage clin Smithfield. Mai lipseşte să-mi găsesc o nevastă într-un tractir şi atunci o să am servitor, cal şi nevastă.
(Intră primul judecător al (arii şi un slujbaş.)
PAJUL: Stăpîne, se apropie nobilul care l-a întemniţat pe prinţ, pentru că l-a pălmuit din pricina lui Bardolph[24].
FALSTAFF: Da-te mai lîngă mine - n-ani poftă să-l văd.
JUDECĂTORUL: Cine e cel care se îndepărtează?
SLUJBAŞUL: Faistaff, milord.
JUDECĂTORUL: Cel caro a fost cercetat pentru tâlhărie?
SLUJBAŞUL: Chiar el, milord. De atunci, însă, a făcut treabă bună la Shrewsbury şi acum, după cîte am auzit, c trimis cu o însărcinare la prinţul John de Laneaster.
JUDECĂTORUL: Nu mai spune! La York?[25] Clieamă-l înapoi.
SLUJBAŞUL: Sir John Faistaff!
FALSTAFF: Băiete, spune-i că sînt surd.
PAJUL: Vorbiţi mai tare, stăpîiml meu o surd.
JUDECĂTORUL: Ştiu, surd ia tot ce e bun. Du-te şi troge-l de mînecă ■ - trebuie să-i vorbesc.
SLUJBAŞUL: Sir John...
FALSTAFF: Cum? Asa de tînăr si cerşeşte? Nu mai sînt războaie?

Nu mai sînt slujbe? Nu mai are nevoie regele de supuşi? Nu mai au nevoie răscukfii de soldaţi? Cu toate că e ruşinos să fii de altă parte decît de partea regelui, e şi mai ruşinos să ceri de pomană; mai ruşinos chiar decît să fii de partea celor care nu au dreptate, chiar dacă numele lor ar fi mai ruşinos decît aceia de „răzvrătiţi".
SLUJBAŞUL: Vă înşelaţi în privinţa mea; sir.
FASLTAFF: Ei, asta-i! Am spus eu că eşti om cinstit? Chiar dacă n-aş fi fost cavaler şi soldat, tot mi s-or !i or ut minciuna în gît dacă aş fi spus una ca asta.
SLUJBAŞUL: Vă rog atunci, sir, să lăsaţi Ia o parte faphil că sînteţi cavaler şi soldat şi să-mi daţi voie să spun. că minţiţi dacă ziceţi că sînt altceva decît un om cinstit.
FALSTAFF: Să-ţi dau voie să spui aşa ceva? Să las la o parte ceea ce e în sîngele şi în măduva mea? Să ştii că mă sp'mziH: în clipa cînd o să-ţi dau voie! Tar dacă-ţi iei voie singur, să te spumiri tu. Ţi-ai greşit omul, copoiuie, eară-te! Bai, şterge-o!
SLUJBAŞUL: Sir, stăpînu! meu vrea sa vorbească cu dumneavoastră.
JUDECĂTORUL: Sir John Faistaff, două vorbe.
FALSTAFF: Cu plăcere, înălţimea voastră. Bună să vă fie inima, înălţimea voastră. Mă bucur că înălţimea voastră a ieşit din casă. Am auzit că înălţimea voastră aţi fost bolnav; nădăjduiesc că înălţimea voastră a căpătat încuviinţarea doctorului de a ieşi. Cu toate că înălţimea voastră nu a trecut încă pragul tinereţii, în înălţimea voastră ghiceşti aroma vîrstei, cîteva boabe din sarea timpului - iar eu rog cu umilinţă pe înălţimea voastră să aibă o grijă pioasă de înălţimea voastră.
JUDECĂTORUL: Sir John, trimisesem după dumneata inainte da a fi plecat la Shrewsbury.
FALSTAFF: Cu voia înălţimii voastre, am auzit că maiestatea sa s-a întors cu oareeari supărări clin Wales.*[3]
JUDECĂTORUL: Nu vorbeam de maiestatea sa. Cînd am trimis după dumneata, n-ai binevoit să vii.
FALSTAFF: Am mai auzit, de altfel, că maiestatea sa a fost din nou lovit de damblaua aia ticăloasă.
JUDECĂTORUL: însănătoşească-l Cel do sus! Te rog, vreau să vorbesc cu dumneata.
FALSTAFF: Damblaua asta, după mine, e un fel de toropeala, cu voia înălţimii voastre - un fel de somn al sîngelui, o mîneă-rime afurisită.
JUDECĂTORUL: Şi cc-mi spui mie toate acestea? N-are dedt să fie ceea ce este.

FALSTAFF: Toate acestea se trag din prea multă supărare, învăţătură şi tulburare a creierului. Am citit în Galen[27] despre cauza efectelor sale - e un fel de surzenie. JUDECĂTORUL: Mă tem că dumneata te-ai îmbolnăvit de surzenie
pentru că nu auzi ce-ţi spun eu.
FALSTAFF: Foarte bine, înălţimea voastră, foarte bine! Dar, mai degrabă, voia dumneavoastră, m-am îmbolnăvit de boala de a nu asculta - de a nu băga în seamă. JUDECĂTORUL: Dacă te-aş pune în obezi, ţi s-ar drege urechile -
şi nu m-aş da în lături să fiu doctorul dumitale. FALSTAFF: Sînt sărac ca Iov,[28] înălţimea voastră, dar nu şi răbdător ca el. înălţimea voastră ar putea la o adică să-mi administreze un hap de răcoare pentru sărăcia mea; cît priveşte însă răbdarea de a vă urma reţeta, înţeleptul ar putea pune în balanţă un dram de scrupul, dacă nu chiar un scrupul întreg. JUDECĂTORUL: Cînd te-am chemat ca să stăm de vorbă, ţi se putea trage moartea de pe urma dovezilor împotriva dumitale. FALSTAFF: Iar în urma sfatului avocatului meu, foarte priceput
în legi şi daravere, n-am venit. JUDECĂTORUL: Sir John, adevărul este că duci o viaţă foarte

desträbălată. FALSTAFF: Cel care se încinge cu cureaua mea, nu poate folosi
una mai scurtă.
JUDECĂTORUL: Ai mijloace puţine şi pofte mari. Aşa e sati nu? FALSTAFF: Aş vrea să fie de-a-ndoaselea: să am mijloace mari
şi. poftă mai puţină.
JUDECĂTORUL: L-ai abătut pe tînărul prinţ de la calea cea bună. FALSTAFF: Tînărul prinţ m-a abătut pe mine de la calea cea bună. Eu sînt cerşetorul orb cu burtă mare, iar el dinele care mă trage după dînsuJ.
JUDECĂTORUL: Să lăsăm astea - nu vreau să deschid o rană vindecată proaspăt. Serviciile pe care le-ai adus la Shrews-bury au mai spălat puţin trebăluielile dumitale de noapte de la Gadshill. Ar trebui să fii. recunoscător acestor vremuri tulburi, că nu te-a tulburat nimeni şi ai scăpat nebetejit după aşa isprăvi.
FALSTAFF: înălţimea voastră... JUDECĂTORUL: Cum însă toate sînt la locul lor acum, lasă-le
aşa, nu stîrni lupul care doarme.
FALSTAFF: Ori stîrneşti un lup, ori miroşi o vulpe, tot un drac. JUDECĂTORUL: Dumneata semeni cu o luminare din care a ars partea cea mai bună.

pALSTAFF: Un sfeşnic pentru ospeţe, înălţimea voastră. Numai seu, din cel mai curat. Dacă aş zice din ceară, şi încă aş spune curatul adevăr, iar adevărul este că eu cresc mereu....
JUDECĂTORUL: Orice fir cărunt din barba dumitale ar trebui să, fie un semn de gravitate.
FALSTAFF: De greutate, înălţimea voastră.
JUDECĂTORUL: Te ţii scai de prinţ, ca un ban fals.
FALSTAFF: Nu e chiar aşa, înălţimea voastră. Banul fals e uşor. Cît despre mine... Cel care mă măsoară din ochi, o să mă cumpere fără să mă cîntărească. Şi totuşi, în unele privinţe, mărturisesc că nu pot fi pus în circulaţie. Virtutea are atît de puţină căutare în aceste vremuri negustoreşti, îneît adevărata vitejie seamănă cu vitejia ursarului. Agerimea s-a prefăcut într-o cîrciumărească care-şi iroseşte creierii făcînd socoteli iar toate celelalte înzestrări ale omului, din pricina răutăţii vremurilor care le dăltuiesc, nu fac o ceapă degerată. Voi cei care sînteţi bătrîni nu vă gîndiţi la ceea ce sîntem în stare noi, tinerii, măsurînd căldura ficatului nostru cu amărăciunea fierii voastre; iar noi, cei aflători în avangarda tineretului, sîntem, de asemenea, nişte măscărici - da, da, recunosc acestea.
JUDECĂTORUL: Cum? Dumneata îţi treci numele pe lista tinerilor, cînd bătrîneţea te trădează la fiecare pas? Nu-ţi sînt ochii umezi? Nu ţi-e uscată mîna? Nu ţi-e tăbăcit obrazul? N-ai barbă albă? Nu ţi-au slăbit picioarele? Nu-ţi creşte burta? Nu ai vocea hodorogită? Nu ţi-e scurtă răsuflarea? N-ai guşă? N-ai dat în mintea copiilor? Şi toate celea ale dumitale nu aduc cu nişte hîrbiiri? Şi mai ai neobrăzarea să spui că eşti tînăr! .Ruşine, ruşine, ruşine, sir John!
FALSTAFF: înălţimea voastră, m-am născut pe la trei după-amiază, cu capul alb şi burta rotofeie. Glasul mi l-am stricat chiuind şi cîntînd cîntece bisericeşti. N-o să-mi apăr tinereţea mai departe; adevărul este că sînt bătrîn numai la minte şi la judecată, iar acela care vrea să se ia la întrecere cu mine în sărituri pe o mie do mărci rămăşag, să-mi împrumute banii şi să aibă grijă de ce face. Cît priveşte palma pe care v-a cîrpit-o prinţul, ce pot spune? V-a dat-o ca un prinţ necuviincios, iar dumneavoastră aţi primit-o ca un om cu judecată. Eu l-am dojenit pentru asta şi puiul de leu se pocăieşte - bineînţeles, nu în sac şi cu cenuşă pe cap, ci în mătase nouă şi cu vin de Xeres.[29]
JUDECĂTORUL: De i-ar trimite cerul un însoţitor mai bun prinţului!
FALSTAFF: De i-ar trimite cerul un prinţ mai bun însoţitorului! Nu mă pot cu nici un chip descotorosi de dînsul.

r

JUDECĂTORUL: Păi, regele ie-a despărţit de prinţul Harry. Am aflat că o să pleci cu prinţul John de Lancaster împotriva arhiepiscopului şi a contelui de Northuraberland.
FALSTAFF: Da, mulţumită înţeleptelor dumneavoastră stăruinti. Dar, ascultaţi, voi toţi cei care o sărutaţi pe doamna Pace pe 3a eaminurile voastre - vă rog ca armatele noastre să nu se înoaiere într-o zi călduroasă; pentru că, zău, nu iau decît două cămăşi cu mine şi n-am de gind să asud prea rău. Dacă o să fie cald, şi eu o să-mi rotesc butia încoace şi încolo, înseamnă să nu mai am scuipat alb cîte zile voi mai avea. Cum îşi scoate capul vreo primejdie, cum şi tabăr asupra oi. Ei da, dar nici eu nu pot trăi o veşnicie. Dar, vedeţi dumneavoastră, poporul nostru englez a avut întotdeauna acest prost obicei: cum are un lucru bun, cum ii dă în tărbacă. Dacă susţineţi morţiş că sînt un om bătrîn, ar trebui să mă lăsaţi să mă odihnesc. Dare-ar Dumnezeu ca numele meu să nu mai fie spaima duşmanului! Mai bine m-ar mînca rugina, decît să mă prăpădesc aîergînd mereu de colo pînă colo.
JUDECĂTORUL: Fii om cinstit, fii om cinstit, sir Falstaîi, şi Dumnezeu să-ţi binecuvînteze paşii!

FALSTAFF: Binevoieşte înălţimea voastră să-mi împrumute o mie de lire ca să mă echipez?
JUDECĂTORUL: Mei un gologan, sir Jchn, nici un gologan. Umblă sănătos şi spune-i meîilnăeiuni din partea mea vărului meu Wcstmoreland.
(Judecătorul şi slujbaşul ies.)
FALSTAFF: Cu parul să fiu ciomăgit şi cu malul să fiu burdu dacă am s-o fac. Parcă poţi despărţi bătrâneţea de lăcomie sau mădularele tinere de destrăbălare? Podagra însă o supăra pe una şi frenţea pe celelalte; aşa că amîndouă bolile mă scutesc de alte blesteme. Băiete!
PAJUL: Ascult, stăpîne.
FALSTAFF: Cîţi bani am în pungă?
PAJUL: Şapte groats şi doi peni.
FALSTAFF: Cîiid te gîndeşti că n-am nici un leac împotriva acestei oftici a pungii; împrumuturile nu fac decît s-o prelungească, dar boala e de nevindecat. Du-te şi du această scrisoare lordului Laneastor, pe aceasta, prinţului, pe aceasta, contelui de West-moreland, iar pe aceasta, bătrinei mistress TJrsula[30] căreia i-ara jurat în fiecare săptămînă s-o iau de nevastă din cupa, cînd am zărit primul fir de păr alb po bărbia mea. Topeşte-te - ştii unde mă găseşti. *(Pajul iese).* Ce bine ar fi să se mănînce •

ca vîrcokeii: îreoţea să mămnee podagra, şi podagra frenţea - amîutloită îşi bat joc de degetul meu cel mare de la picior. La urma urmei - dacă şchiopătez, ce e? Atîta pagubă! O să dau vina pe război şi în felul ăsta o să-mi capăt mai repsde pensia. Un cap deştept ştie să se folosească de orice; o să am grijă ca metehnele mele să-mi aducă numai câştig.
(Iese.)
SCENA 3
YorJc. O cameră în palatul arhiepiscopului. Intră arhiepiscopul de York, Ionii Hastings, Moiohray şi Bardolph.
ARHIEPISCOPUL:
ÎRA1 ,
HASTINGS:
LORD flAhflOLPH:
HASTINGS:
LORD BARDQLPH:
ARHIEPISCOPUL: LORD BARDOLPH:

Acum că ştiţi, prietenii mei nobili, De ce luptăm şi ce mijloace-avem, Spuneţi ce credeţi sau nădăjduiţi Pe şleau[31]. Ce zice lordul mareşal? M-alătar întru totul luptei voastre, Atît că mulţumirea mi-ar spori Dac-am putea privi cu fruntea sus Armatele regeşti, cu oastea noastră. La douăzeci şi cinci de mii de oameni, Tot unul şi-unul, se ridică oastea; Şi-apoi, nădăjduim în ajutor De la Northumberland, al cărui piept E-ncins de jarul urii ne-mpăcate. Atunci, se iscă, Hastings, întrebarea: Putem lupta fără Nortkumberland, Cu cele douăzeci şi cinci de mii? Putem - cu el.
Ei, da, aici e buba. Dar dacă fără el sîntem prea slabi, Nu-i bine, cred, să mergem prea departe 'Kainte de-a-i primi ajutorarea, în gîndurile noastre sîngeroase, Prepusul, bănuiala şi-aşteptarea Eu unul cred că n-au ce căuta. E-adevărat, lord Bardolph, căci aşa I s-a-ntîmplat la Shrewsbury lui Hotspur. Da, Prea Sfinţite; a tot tras nădejde, Hrănit de-a întăririlor tăgadă

Şi adăpat de gîndul unor oşti
Mai mici ca visul său cel mai sfios;
Şi bîntuit de-nchipuiri nebune,
Şi-a dus armatele, grăbit, spre **moarte,**
Săltînd orbeşte-n braţele pieirii.
HASTINGS: Şi totuşi, este rău să cumpăneşti
Ce poate fi cu ce-ai dori să fie?
LORD BARDOLPH: Fireşte, starea lucrurilor azi,
Şi felul cum se desfăşoară lupta,
Aduc cu nişte muguri ce-ncolţesc,
în faptul primăverii, cînd nădejdea
Că vor rodi se spulberă la gîndul
Unui îngheţ. Cînd ridicăm zidiri,
Vedem pămîntul, facem un desen,
Apoi, închipuind şi faţa casei,
Se facem socoteala **cheltuielii.**
Cînd mîna nu ne dă să o plătim,
Nu ne gîndim atunci la altă casă
Cu mai puţine-odăi, sau poate, chiar,

Nu mai clădim de loc? Cu-atît mai mult
Dincoace, unde dărîmăm regatul
Spre-a ridica un altul, se cuvine
Să cercetăm pămîntul şi izvodii];
Temeiul să-l găsim, cu toţii, trainic;
Să-i întrebăm pe ziditori; să ştim
Ce mijloace avem; să judecăm;
Să cumpănim, căci altfel vom zidi
Cu cifre, pe liîrtie, folosind,
în loc de oameni, nume omeneşti:
Ca-acel ce, neputîndu-şi clădi casa
Ce-o are-n gind, o lasă-n părăsire
Pe jumătate gata - ■ goliciune
în seama norilor ce plîng, şi pradă
Neomenoasei straşnicii a iernii.
E drept, ne sînt nădejdile ca pruncii
Ce vin pe lume morţi. Am socotit
Şi ultimul ostaş ce ne-a rămas,
Dar, totuşi, cred că şi aşa cum smtem,
Putem cu Henric să ne măsurăm.
Doar douăzeci şi cinci de mii au ei?
Atîta pentru noi - ba, nici atît.
Oştirea lor s-a despicat în trei,
Sub bubuitul vremii; înspre Franţa[32]
HASTINGS:
LORD BARDOLPH HASTINGS :
B, 3]
ARHIEPISCOPUL:
HASTINGS:
10RD BARDOLPH:
HASTINGS:
ARHIEPISCOPUL:
MOWBRAY: HASTINGS:
S-a dus o parte, alta spre Gicndower; A trcia-i pentru noi. Aşadar, Henric E-acum slăbit, iar **visteria-i** sună Dogit, a sărăcie şi pustiu. Chiar dacă-şi strînge oastea laolaltă Şi peste noi se-abate cu putere, **Nu-i** de temut. Şi-ar lăsa spatele
Descoperit, francezii şi cu velşii L-ar urmări de zor. Nu, nici o teamă! Cine i-ar duce oştirile încoace? Lord John de Lancaster[33] şi Westrnoreland; El însuşi e în Wales, cu Harry Monmouth; Dar cine îl înlocuieşte-n Franţa N-as şti să spun.
Să mergem înainte Şi să vestim temeiul luptei noastre, Sătulă-i ţara de alesirî ei, Prea marea-i dragoste o-ngreţoşează. E şubred şi dărăpănat locaşul Co s-a clădit pe inima prostimii! Smintita gloată! Cum mai ridicai Pe Bolingbroke în slăvi, mai înainte De-a fi făcut dintr-însul ce-ai vroit! Gătindu-l după pofta ta, de dînsul Umplutu-te-ai. gheenă fără fund, Şi-acum te zgîndări ca să-l dai afară. Tot astfel, cîine de neam prost, pe Eichard L-ai slobozit din pîntecele-ţi lacom Şi-acum, urSînd, îţi cauţi vărsătura Ca s-o înghiţi. Azi cui mai poţi să-i crezi? Ieri ai fi vrut să-l vezi pe Kichard mort, Căci era viu; azi, groapa i-o-ndrăgeşti, îeri, capul cu noroi i-l împroşcai[34] Cînd, suspinînd, pe-a Londrei mîndre străzi, Păşea după triumfătorul Henric. Azi, strigi: „Pămînt, ni-l dă-ndarăt pe-acela Şi ia-l pe-acesta!" Pentru tine-a-cwm e Mai rău ca mîine sau ca ieri. O lume, lume! Să-ncepem azi, dar, sînteţi do părere? Sîntem supuşii vremii, ea ne-o cere.
(Ies.)
140
ACTUL II
SCENA 1
Londra. O stradă.
Intră misiress Quiclcly, însoţită de Fang şi băiatul acestuia; Snare ***îi urmeazăM***
HANGIŢA: Maşter Fang, ai trecut pMnger'ea mea pe listă?
FANG: Trecut.
HANGIŢA: Unde c ajutorul dumitale? E un om voinic? O să facă faţă?
FANG: Haiti, băiete, unde e Snare?
HANGIŢA: Aoleo, aşa e! Maşter Snare, drăguţul de el!
SNARE: Aici, aici.
FANG: Snare, trebuie să-l arestăm pe Sir John Falstaff.

HANGIŢA: Da, dragă maşter Snare, am cerat să fie urmărit.
SNARE: Unii din noi ar putea să plătească pentru asta cu capul - omul o să ne înjunghie.
HANGIŢA: Măiculiţă!!! Feriţi-vă de el! Pe mine m-a înjunghiat în casă la mine, în chipul cel mai sălbatic. Zău, cînd îşi scoate paloşul, te miri ce blestemăţii e-n stare să facă, împunge în dreapta şi în stînga ea un drac şi nu cruţă bărbat, femeie sau copil.
FANG: Dacă izbutesc să mă-ncaier cu el, puţin îmi pasă de împunsături.
HANGIŢA: Parcă mie-mi pasă! Stau lîngă dumneata.
FANG: Numai să-l înşfac - că pe urmă nu-i dau drumul din menghină....
HANGIŢA: M-a nenorocit dacă pleacă; crede-mă, are o groază de crestături pe răbojul meu. Dragă maşter Fang, ţine-l cu nădejde, dragă maşter Snare, să nu-l laşi să scape. Ştiu că voia să se ducă la plăcintărie - cu voia dumneavoastră - ca să cumpere o şa; pe urmă e indicat la masă de jupîn Smooth, mătă-sarul la „Capul de leopard"[36] din strada Lumbadiei[37]. Acu' că
142
[II, 1]
a fost intenţionat procesul şi o lume întreagă îmi ştie istoria, vă rog să-l atrageţi la răspundere. Un răboj lung de o sută de mărci e cam mult pentru o femeie săracă şi văduvă - am răbdat, am răbdat şi iar am răbdat şi el m-a amînat şi m-a amînat şi iar m-a amînat, de azi pe mîine, de ţi-e mai mare ruşinea 'cînd te gîndeşti. Treabă-i asta? Nu e frumos să faci dintr-o femeie un măgar de samar, care să ducă-n spate toate ticăloşiile unui pungaş. Uite-l că vine - e cu Bardolph, pramatia cu nasul roşu cum e vinul de Malaga. Faceţi-vă datoria, faceţi-vă datoria - maşter Fang şi maşter Snare, faceţi-vă datoria de dragul meu.
(Intră Falstaff, pajul şi Bardolph.)
FALSTAFF: Ei? Cui i s-au înecat corăbiile? Ce s-a-ntîmplat?
FANG: Sir John, te arestez în urina plîngerii doamnei Quickly.
FALSTAFF: La o parte, secăturilor! Scoate sabia, Bardoîph! Retează capul mişelului şi anmc-o pe fleoarcă în şanţ!
HANGIŢA: I-auzi-l, Doamne! Să mă arunce în şanţ! Eu o să te arunc pe tine în şanţ! Zi, aşa? Daaa? Săriţi! Mă omoară! Mă omoară! Cremenalule! Vrei să-i omori pe slujbaşii Domnului şi ai regelui? Ucigaşuîe! Vrei să faci moarte de om, spintecător de bărbaţi şi femei ce te afli?
FALSTAFF: Ţine-i la o parte, Bardolph.
FANG: Ajutor! Ajutor!
HANGIŢA: Oameni buni, două ajutoare! Care va să zică, d-ăştia-mi eşti? D-ăştia? îndrăzneşte, tîlharule! Hai, ce mai stai, sămînţă de cînepă[38]!
FALSTAFF: La o parte, cîrpă de spălat vase! Paţachină! Matracucă! O să-ţi lustruiesc eu fundul!
(Intră primul judecător al ţării cu însoţitori.)
JUDECĂTORUL: Ce s-a întîmplat? Linişte, hei! HANGIŢA: Domnule judecător, înduraţi-vă de mine. Vă rog fierbinte, ajutaţi-mă.
JUDECĂTORUL: Ce s-a întîmplat, sir John? Iar nu te-astîmperi? Cu noua-ţi slujbă cum se-mpaeă asta? Nu trebuia să fii plecat la York? în lături, oameni bani! Co-aveţi cu el?
HANGIŢA: Luminăţia voastră, nu vă fie cu bănat - sînt o biată văduvă din Easteheap şi dumnealui a fost arestat la cererea mea.
143
[ÎI, 1]
JUDECĂTORUL: Ce sumă-ţi datorează?
HANGIŢA: Ce sumă? O sumedenie, luminăţia voastră - trebuie să-mi plătească pentru tot ce am pe sufletul meu. Mi-a mîneat şi casa şi zilele - toată agonisita mi-a băgat-o în burduhamil ăla de colo. Dar las' că tot o să scot eu ceva afară, că de mi! să vezi cum o să-l chinuiesc noaptea - ca un vis urît!!
FALSTAFF: Să vezi ce urît am s-o chinuiesc eu - numai să găsesc un butuc ca să sar în şai
JUDECĂTORUL: Ei, ce ai de spus, sir John? Ruşine! Ce om cinstit ar îndura potopul ăsta de **ocări?** Nu ţi-o ruşine să sileşti o biată văduvă să vorbească **atît** de urît ca să-şi recapete ce-i al ei?
FALSTAFF: Cit îţi sînt dator cu totul?
HANGIŢA: Păi, dacă ai fi un om cinstit, ai recunoaşte că-mi eşti. dator vîndut - trup şi suflet. Mi-ai jurat pe un pahar aurit, pe cînd şedeam în camera Delfinului[39], la masa rotundă, lîngă un foc de cărbuni de piatră - era într-o miercuri, în săptă-mîna Rusaliilor - cînd prinţul **ţi-a** spart capul pentru că i ai spus că tatăl lui seamănă cu un ţîrcovnic[40] clin Windsor - mi-ai jurat atunci, în timp ce eu îţi spălam şi oblojeam rana, că o sa te însori cu mine şi că o să mă faci doamna nevasta ta. Poţi sa spui că nu e adevărat? N-a venit chiar atunci cumătră Keech, nevasta măcelarului şi **nu** mi-a spus „cumătră Quiekly"? N-a venit să-mprumute nişte oţet şi pe urmă nc-a povestit cum a **pregătit** nişte raci grozavi şi ţie ţi s-a făcut poftă să guşti din **ei** şi eu ţi-am spus că rana e prea proaspătă şi s-ar putea să nii-ţi facă bine? Şi pe urmă, după ce a coborît scările, nu m-ai rugat să nu mai **fiu** atît de familiarizată cu oameni săraci d-alde cumătră Keech, pentru că n-o să treacă mult şi o să-mi spună doamnă? Şi nu m-ai sărutat şi m-ai rugat să-ţi aduc treizeci de şilingi? Te pun să **juri** po evanghelie - zi că nu-i adevărat!
FALSTAFF: Săraca - e nebună; nu degeaba a dat sfoară prin tot oraşul că feciorul ei cel mare seamănă cu

dumneavoastră. A fost zdravănă - sănătoasă şi acum, poftim! sărăcia i-a luat minţile. Cît despre nătărăii ăştia de poliţai, rog să mă scutiţi do ei.
JUDECĂTORUL: Sir John, sir John, ştiu prea bine că te pricepi la tertipuri. Nici felul în care te grozăveşti, nici potopul de vorbe pe care le rosteşti cu atîta neruşinare, n-o să mă abată de la o judecată dreaptă. După cîte am înţeles, ai abuzat de **prea** marea îngăduinţă a acestei femei şi ai făcut-o să-ţi slujească şi cu punga şi cu persoana ei.
HANGIŢA: Aşa este, luminăţia voastră.
[M, i]
JUDECĂTORUL: Dumneata să taci, te rog. Sir John, plăteşte-i datoria şi ia înapoi ocara pe care i-ai făcut-o; pentru datorie, dă-i bani peşin, iar pentru ocară, căieşte-te sincer.
JTALSTAFF: Domnule judecător, perdaful ăsta cere un răspuns. Dumneavoastră numiţi nobila îndrăzneală neruşinare; dacă un bărbat face plecăciuni şi nu zice nimic, e virtuos. Nu, domnule judecător, cu tot respectul ce vi-l port, curte n-o să vă fac. Vă spun doar atît: vreau să fiu lăsat în pace de poliţaii ăştia - sînt grăbit, arn de făcut cîte ceva pentru rege.
JUDECĂTORUL: Vorbeşti de parcă ai avea dreptul să faci nelegiuiri si blestemăţii; ai face însă mai bine să te porţi aşa cum îţi cere numele, mulţumind-o pe biata femeie.
FALSTAFF: Vino-ncoace, hangiţo. *(O ia deoparte.)*
(Intră Gower.)
JUDECĂTORUL: Ei, maşter Gower, ce se-aude?
GOWER: Stăpîne, regele şi prinţul Harry. Se-apropie. *(îi dă o scrisoare.)* Vedeţi ce scrie-aici.
FALSTAFF: Pe cuvîntul meu de gentilom!
HANGIŢA: Nu, asta am mai auzit-o şi altădată.
FALSTAFF: Pe cuvîntul meu de gentilom. Hai, să nu mai vorbim de asta.
HANGIŢA: Să-mi sară ochii dacă nu trebuie să-mi amanetez argintăria şi tapetele din sălile de mese.
FALSTAFF: Păi, n-ai pahare?[41] Nimic nu întrece paharele cînd e vorba de băut. Cît despre pereţi, o tapiserie fistichie sau povestea fiului risipitor[42], sau o vînătoare nemţească[43] în acuarelă, fac cît o mie de perdele de polog dintr-astea sau din tapetele dimiitale roase de molii. Vezi să iei zece lire dacă poţi. Haide, hai, dacă nu te-ar apuca din cînd în cînd năbădăile, nici că s-ar afla în Anglia femeie mai de treabă. Du-te, spală-te pe faţă şi retrage-ţi plîngerea. Cu mine trebuie să te porţi frumos - nu mă cunoşti? Hai, frate, lasă astea, ştiu că te-au pus alţii la cale.
HANGIŢA: Zău, sir John, îţi dau numai douăzeci de nobili[44]. Nu-mi vine de loc uşor să amanetez bunătate de argintărie - martor mi-e Cel de Sus!
FALSTAFF: Bine, fie şi atît; mă descurc cu cumva. Tu tot proastă o să **rămîi.**
HANG IŢA: Lasă - **am** să-ţi fac rost de bani chiar dacă ar fi să-mi amanetez rochia de pe mine. La cină vii, **nu?** Aşadar, o să-mi plăteşti o dată tot?
FALSTAFF: îţi închipui că n-am să apuc ziua asta? *(Către Bardolph)* Du-to după ea, n-o slăbi o clipă.
144
145
[II, 2]
HANGIŢA: Vrei s-o poftesc la cina şi pe Doll Tearsheet? FALSTAFF: Foarte bine! Să vină.
(Hangiţa, Barăolph, poliţaii şi pajul ies)
JUDECĂTORUL: Nu sînt prea bune ştirile.
FALSTAFF: Ce ştiri, domnule judecător?
JUDECĂTORUL: Unde şi-a petrecut regîie seara de ieri?
GOWER: La Basingstoke[45].
FALSTAFF: Domniile judecător, sa nădăjduim că toate sînt bune şi la locul lor. Despre ce ştiri vorbe iţi, domnule judecător?
JUDECĂTORUL: Se-napoiază toată oastea?
GOWER: Nu: cincisprezece sute de pedeştri
Şi călăraşi cinci sute au plecat % Spre Lancaster ca să-l ajute-n lupta
Cu Lord Nortîiumberland şi cu prelatul.
FALSTAFF: Vă rog, se-stoarce regele din "Wales?
JUDECĂTORUL: îţi dau nişte scrisori numaidecît.
Fii bun şi mergi cu mine, maşter Gower.
FALSTAFF: Milord...
JUDECĂTORUL: Ce doreşti?
FALSTAFF: Maşter Cower, pot să te invit la masă?
GOWER: Trebuie să-l însoţesc pe domnul judecător - îţi mulţumesc, Sir John.
JUDECĂTORUL: Sir John, prea îţi pierzi timpul pe aici, cîiid ar trebui să recrutezi soldaţi din comitatele pe unde treci.
FALSTAFF: Dar deseară iei cina cu mine, maşter Gower?
JUDECĂTORUL: Ce nătărău te-a deprins cu astfel de apucături, Sir John?

FALSTAFF: Maşter Gower, dacă ele nu mă prind, fireşte că acela care m-a dăscălit a fost un nătărău. Aşa se parează, domnule judecător - pac, pac, şi sîntem chit.
JUDECĂTORUL: Sate lumineze Cel de ras! Mare nătărău mai eşti!
(Ies.)
SCENA 2
Londra. O altă stradă. Intră prinţul Ilenric şi Poins.
PRINŢUL; Crede-mă, sînt frînt d? oboseală PO1NS: Cum aşa? Credeam că oboseala îiu-ndră'ncşte să se atingă, de cei cu sînge atît de albastru!

PRINŢUL: Ei, uite, de mine s-a atins - cu toate că roşesc mărturisind asta. Ce zici, sade frumos să doresc un pic de bere slabă?
pOlNS: De, nu e prea temeinică învăţătura unui prinţ care-şi aduce aminte de o compoziţie atît de proastă...
PRINŢUL: Atunci, mai ştii? Pofta nu mi s-a zămislit regeşte; pentru că, zău, singurul lucru la care mă gîndesc acum e amă-rîta asta de bere slabă. Uite, vezi tu, gândurile mele umile se pun de-a curmezişul maiestăţii mele. Ce ocară pentru mine să-mi amintesc de numele tău. Sau să te mai recunosc a doua zi! sau să ştiu cîte perechi de ciorapi de mătase ai, adică ăştia şi cei care au fost cîndva de culoarea piersicii! Sau să-ţi ţin socoteala cămăşilor, să ştiu că una e de schimb şi că pe cealaltă o porţi pe tine! De altminteri, îngrijitorul locului unde se joacă tenis[46] ştie asta mai bine ca mine - dacă nu eşti cumva acolo, înseamnă că nu mai ai albituri. Şi n-ai mai jucat de mult, fiindcă izmenele tale, vreau să spun ţările de Jos, ţi-au mîneat o-landa[47]... Ştie Cel de Sus dacă cei ce-şi bat joc de zdrenţele rufelor tale vor moşteni împărăţia cerurilor; dar moaşele spun că nu sînt de vină copiii, aşa că omenirea se-nmulţeşte şi legăturile de rudenie se-ntaresc.
POINS! Urît mai sade să vorbeşti aşa, în dodii, după ce ai trudit atîta; Spune-mi, care prinţişor cumsecade ar face asta. eînd ar şti că-i e tatăl bolnav, cum e a> dumitale aciim?
PRINŢUL: Vrei să-ţi spun una, Poins?
POINS: Cum de nu, una şi bună.
PRINŢUL: Destul de bună pentru cei cu o minte neinstruită ea a ta.
POINS: S-auzim; una, treacă-nieargă. Ascult.
PRINŢUL: Ascultă, dar. Nu se cade ca eu să fiu trist fiindcă tatăl meu e bolnav - cu toate că - ţie pot să-ţi spun, ea unuia pe care, mă rog, îmi place, din lipsa altuia mai bun, să-l numesc prieten - aş putea să fiu trist şi încă cum!
POINS: Numai din pricina asta? Cam greu...
PRINŢUL: Ha! Văd că mă socoteşti trecut în catastiful diavolului aşa cum eşti trecut fu şi Falstaff, pentru îndărătnicie în rele. Urma alege, Poins! Află însă ca mie mi se rupe inima la grridul că tata e atît de bolnav: şi numai din pricina proastei tale tovărăşii, nu nii-am arătat mîhnirea în nici un fel.
POIXS: Adică cum vine asta?
PRINŢUL: Ce-ai crede tu despre mine dacă aş plînge?
POIXS; Te-aş socoti cel mai făţarnic oscior do domn.
PRINŢULt Aşa m-ar socoti fiecare. Ferice de tine că gîndc-şti cum gîndesc toţi. Gîndurile nimănui pe lumea asta nu urmează drumul mare ea ale tale. Da, da, toţi m-ar socoti un făţarnic.

Şi ce anume face ea prea luminatele tale gîiulim să gîndeascK astfel?
POINS: Păi, fiindcă ai fost un stricat şi te-ai îneîrdoşat cu Falstaff
PRINŢUL: Şi eu tine.
POINS: Pe lumina soarelui, sînt vorbit de bine şi aud asta cu urechile mele. Lucrul cel mai urît care se poate spune pe socoteala mea este că sînt fratele mai mic şi că mă hrănesc singur; aici mărturisesc, n-am ce face. Ia te uită cine vine: Bardolphj
(Intră Bardolph şi pajul.)
PR1XŢUL: E cu băiatul pe care i l-am dat lui Falstaff. Pe atunci aducea şi el a creştin - acum, priveşte, juri că butia asta hodorogită l-a prefăcut în maimuţoi.
BARDOLPH: Domnul să vă aibă-n paza lui!
PRINŢUL: Şi pe tine, nobile Bardolph!
BARDOLPH: *(către paj):* Ei, măgăruş virtuos! Nătărău ruşinos, trebuie neapărat să roşeşti? De ce te-ai îmbujorat? Parcă ai fi fată mare, nu soldat! Mare lucru să te atingi de fetia unei băr-dace?
PAJUL: Acum cîteva clipe, stăpîne, m-a chemat prin zăbrelele roşii[48] şi n-a fost chip să-i desluşesc faţa prin fereastră. Pînă la urmă i-am văzut ochii - mi-am spus că a făcut două găuri în fusta cea nouă a cîrciumăresei şi se uită prin ele[49].
PRINŢUL: Ei; vezi, s-a mai dat pe brazdă băiatul.
BARDOLPH: Păzea, iepure cu două picioare, păzea!
PAJUL: Păzea, coşmar al Altheei[50], păzea!

PRINŢUL: Tălmăc'eşte-ne, visul, flăcăule.
PAJUL: Stăpîne, Aitheea a visat că naşte un tăciune - de aceea l-am numit coşmarul ei.
PRINŢUL: Bună tălmăcire - face o coroană. Ţine, băiete! *(îi dă bani).*
POINS: Ah, dacă am putea feri floricica asta de viermi! Na, fine şase peni ea să fii ferit!
BARDOLPH: Dacă nu-l spînzuraţi pe loc, nedreptăţiţi spînzurlj torile.
PRINŢUL: Şi stăpînul tău ce mai face, Bardolph?
BARDOLPH: Bine, milord. A auzit că înălţimea voastră soseşte în oraş. Poftim o scrisoare de la el.
POINS: Mi-ai dat-o cu toată cuviinţa, n-am ce zice. Şi ce face Sîn Martin[51], ramolitul tău stăpîn?
BARDOLPH: E sănătos la trup, sir.
POINS: Cred; partea nemuritoare are nevoie de doctor, dar de ea prea puţin îi pasă - cu toate că e bolnavă, nu moare.
in. 2!
PRINŢUL: Buboiului ăstuia îi dau voie să-mi fie prieten, cum îmi este cîineie şi, uite, şi-a cam luat-o în cap. Vedeţi cum scrie.
POINS: *„John Falstaff, cavaler"* - aşa-şi spune, ori de cîte ori are prilejui, întocmai ca acei care se înrudesc cu regele, pentru că nu-şi înţeapă degetul fără să spună: „S-a vărsat un strop do sînge regesc". „Cum vine asta?" întreabă unul care se preface că nu înţelege. Răspunsul vine cu repeziciunea cu care-şi scoate şapca cel ce vrea să ia cu împrumut: „Domnule, sînt şi eu văr cu regele".
PRINŢUL: Da, ţine morţiş să se înrudească cu noi, măcar ca neamuri de pe Adam. Dar să ne întoarcem la scrisoare.
POINS: *„Sir John **Falstaff,** cavaler, către **fiul** regelui, moştenitorul ■părintelui său, lui Harry, prinţ de Wales, închinăciune".* Ăsta-i certificat, nu scrisoare!
PRINŢUL: Nu întrerupe!
POINS: ***„în** scurtime, li voi imita pe slăviţii romani"*[52] - vrea să spună că are răsuflarea scurtă. *„Mă recomand, te salut, te Im. Nti-i prea căuta în coarne lui Poins - abuzează alît de mult de bunăvoinţa ta, încît jură că trebuie să te căsătoreşti cu sora **iui,** Nell. **Pocaieşte-k** cum te pricepi, cînd ai timp; şi cu asta, la revedere.*
Al tău sau nu - după cum te porţi cu el, Jack Falstaff pentru prieteni, John pentru fraţi şi surori si Sir John pentru toată Europa."
Milord, o să înmoi scrisoarea asta în vin de Xeres şi o să-l silesc pe Falstaff s-o înghită.
PRINŢUL: Adică să-şi mănînce vorbele. Şi cu mine ce ţi-ai pus în gînd, Ned? Trebuie să mă căsătoresc cu sora ta?
POINS: Unde e norocul ăsta pe ea? Dar n-am spus aşa ceva nicicînd.
PRINŢUL: Noi ne pierdem timpul cu prostii, iar duhurile înţelepţilor stau în nori şi-şi rid de noi. Falstaff e aici, la Londra?
BARDOLPH: Da, milord.
PRINŢUL: Unde ia cina? Se ghiftuieşte bătrînul mistreţ în vechea cocină?
BARDOLPH: Da, .milord, în vechea circiuma din Eastcheap.
PRINŢUL: Cu cine?
PAJUL; Cu efesenii[53] obişnuiţi, stăpîne, ăia de lege veche.
PRINŢUL: Ceva femei?
PAJUL: Nici una, stăpîne, afară de mistress Quickly şi mistress Doll Tearsheet.
PRINŢUL: Ce podoabă o mai fi şi asta?
PAJUL; E o femeie cumsecade şi rudă cu stăpînul meu.

PRINŢUL: Cum e vaca de ia sat rudă cu taurul de la oraş. Ce zici, Ned, îi prindem la cină?
POINS: Sînt umbra duraitale, stăpîne - te urmez.
PRINŢUL. Băiete, Bardolph, să **nu-i** suflaţi o vorbă lui Falstaîf că m-am întors în oraş. Ţineţi ceva pentru tăcerea voastră.
(Le dă bani.)
BARDOLPH: N-am limbă în gură, milord.
PAJUL: Pe-a mea, stăpîne, o lipesc de cerul gurii.
PRINŢUL: Cu bine, duceţi-vă. *(Bardolph şi pajul ies).* Doll Tear-sheet asta pesemne e im fel de stradă mare?
P.OINS: Bătătorită ca drumul între St. Albans[54] şi Londra - pun mîna-n foc.
PRINŢUL; Cum să facem să-l vedem pe Falstaff sub chipul lui adevărat fără să fim văzuţi?
POINS: Să ne punem cîte un glieroc de piele şi nişte şorţuri şi să-l servim la masă ca slugi.
PRINŢUL: Din zeu, taur? Jalnică decădere. Totuşi, asta i s-a întîmplat şi lui Jupiter. Din prinţ, ospătar? Ruşinoasă schimbare! Dar am s-o fac şi pe asta. Pentru un astfel de ţel, face să săvîrşeşti o prostie. După mine, Ned. *(Ies.)*
SCENA 3

Warkworlh. In faţa castelului lai Northu-mlerlanā.
Intră Northurnberland, Lady Nortiaimberland şi Luăy Percy.
NORTHUMBEBLA.ND:
Iubită doamna mea şi scumpă fiică, Croiţi un drum mai lin atîtor aspre Şi-ntortocheate treburi ce m-apasă. . Do ce vă luaţi înfăţişarea vremii Şi~aseineni ei, îl tulburaţi pe Percy?
LADY NORTHUJIBEIÎLAND:
Eu nu mai stărui - tac. Tu fa cum crezi. Te las în seama-Kţelepciunii tale. NORTHUMBERLAND;
Vai, draga mea! **Mi-am** zălogit onoarea Şi pot să mi-o recapăt, doar luptînd. LADY PERCY: Să nu te duci, nu, pentru Dumnezeu! Ţi-ai mai călcat o dată vorba, tată, Cînd. te lega mai mult decît acum; Cînd Perey-al tău, iubitul meu soţ Harry, Căta de-a-surda înspre miazănoapte,
150
NOET
UDY
151
Doar-doar îi vei aduce întăriri. Te-a îndemnat să stai acasă cine? Doi oameni şi-au pierdut **atunci** onoarea. A ta - să-i dea iar cerul strălucirea! A sa - lucind ca soarele pe boltă, L-a-nvăluit în raze, şi-ri lumina-i, Toţi cavalerii Angliei-au purces Spre fapte mari; cînd se-mbrăcau, cei tineri Ca-ntr-o oglindă se priveau în Harry; De nu mergeau ca el, erau ologi; Cusurul său, iuţeala lui la vorbă, A devenit rostirea celor bravi, Iar cei cu vorba lină şi domoală îşi preschimbau virtutea în meteahnă, Spre-a semăna cu el. în vorbă, dar, în mers, în febl de-a mînca, în jocuri, în mînuitul armelor, în toane, Le-a fost oglindă, pildă şi cireptar; Iar tu pe el, pe el, neasemuitul, Podoaba omenirii, l-ai lăsat Să-nfrunte pe-al războaielor zeu aprig, Neajutorat defel; să poarte-o luptă în care numai numele de Hotspur îl apăra. Aşa l-ai părăsit! De-aceea, niciodată, nu, te rog, Nu-i face umbrei sale nedreptatea De-a te purta cu alţii mai cinstit Decît cu dîiisul. Sînt destul de tari Arhiepiscopul şi mareşalul. De-avea din oastea lor doar jumătate, Inbitu-mi Harry ar fi-nvins, iar eu, La pieptu-i cuibărită, azi vorbeam De groapa lui Monmoutli. :BERLAKD: Copila mea!
Mă pierd cu firea eînci te-aud ain nou Piîngînd pentru greşelile trecute. Nu, plec primejdia s-o-ntîmpin, altfel O să mă afle ea nepregătit, în altă parte.
NORTHUMBERLAND: Fugi în Seo-ia
'Nainte de-a fi arătat ce poate Poporul înarmat si nobilimea!
[II. 41
LADY PERCY: De izbutesc să-l biruie pe rege, Susţine-i, ca o coastă de oţel, Spre-a întări ce-i tare şi prin sine; Dar lasă-i mai întîi să-ncerce singuri, Cum l-ai lăsat pe Harry şi astfel M-ai văduvit! O, doamne, pîn-la moarte, Oricît de multe zile-aş mai avea, îi voi stropi cu lacrimi amintirea, Ca-n creşterea-i s-ajungă pîn' îa cer.
N0RTI.1UMBERLAND:
Să mergem. Sufletul mi-l simt acum Ca pe-un năboi de-ape-ncremeni te în culmea fluxului. Aş fi dorit De Scroop să mă alătur; dar s-o fac Mă-mpiedica o mie de temeiuri. Spre Scoţia porni-voi, aşa dar, Pîn' ce norocu-mi va surîde iar.
(Ies.)
SCENA 4
Londra. Circiuma „La capul de mistreţ" din Eastcheap^. Intră două slugi.
PRIMA SLUGĂ: Ce dracii ai adus acolo? Mere zbîreite? Nu ştii că Sir John nu poate suferi merele zbîreite?
A DOUA SLUGĂ: Aşa e, că bine zici! Prinţul i-a pus o dată dinainte un castron cu cinci mere zbîreite, apoi şi-a scos pălăria cu cuvintele: „Să-mi iau acum rămas bun de la aceşti şase cavaleri bondoci, bătrâni şi cofleşiţi."[53] Sir John s-a supărat foc, dar pe urmă i-a trecut.
PRIMA SLUGĂ: Atunci, aşterne faţa de masă şi pune-le jos, apoi vezi dacă poţi da de taraful lui Sueak; mistress Tearsheet se dă-n vînt după muzică. Şterge-o; în camera unde au luat cina fi prea cald, o să vină aici numaidecât.
A DOUA SLUGĂ: Ascultă, prinţul şi maşter Poins trebuie să pice acuşica. Vor să se-mbrace cu hainele şi şorţurile noastre, dar Sir John nu trebuie să afle nimic - aşa mi-a spus Bardolpfl-
PRIMA SLUGĂ: Tii, să vezi comedie! Grozav!
A DOUA SLUGĂ: Mă duc să-l caut pe Sneak.
(lese.)
(Intră hangiţa şi Doll Tearsheet.)
152
[II, 41
NŢA: Zău, surioară, mi se pare că ai o temperatură minunată ; îţi bate pulsaţia mai abitir decît şi-ar putea dori inimioara si eşti roşie la faţă ca un trandafir - zău dacă te mint! Dar te-ai cam întrecut cu băutura - vinul ăsta de Canare e grozav de decisiv; îţi parfumează sîngele înainte de a putea spune peşte. Cum te simţi? POLL: Ceva mai bine. Hm!
HANGIŢA: Bravo! O inimă caldă face mai mult decît aurul. Aha, uite-l şi pe sir John.
(Intră. Falsfaff, chitind.)
FALSTAFF: *„Cină regele Arthur întîiaşi dată la curtea lui..."*[57] Goleşte ţucalul[58]. *„Şi-a fost un vrednic rege."* Ei, ce mai zici, mistress Doll?

(Prima slugă iese.)
HANGIŢA: I s-a făcut rău de prea mult bine, p-onoarea mea! FALLSTAFF: Aşa se-ntîmplă cu toate femeile. Cum dau de bine,
cum li se face rău. DOLL: Gotcan afurisit, aşa mă mîngîi?
FALSTAFF: Gotcanii se-ngraşă pe socoteala dumitale, mistress Doll. DOLL: Pe socoteala mea? Se-ngraşă din pricina îmbuibării si a
bolilor!
FALSTAFF: Dacă bucătarii ajută la îmbuibare, voi ajutaţi la îmbolnăvirea bărbaţilor. Da, da, de la voi primim cadourile astea, Dolly. Eecunoaşte, oiţă nevinovată, că e aşa şi nu altfel.
DOLL: Ei aş! Unde mai pui că voi ne luaţi lănţişoarele şi nestematele.
FALSTAFF: „Şi breşele, şi perlele, şi aurul[59]" - dacă te lupţi voiniceşte, pleci de pe câmpul de luptă şchiopătînd. Dacă pleci la atac cu lancea ridicată voiniceşte, tot aşa de voiniceşte te duci la doctor, care se apucă la fel de voiniceşte să-ţi dreagă tolba.
DOL: De spînzurătoare să ai parte, tipar de mare!
9ANGIŢA; Aşa v-am pomenit - ori de cîte ori vă întîlniţi, vă certaţi. Sînteţi ca doi pesmeţi neunşi cu unt - nu vă răbdaţi deloc conformităţile. Ascultaţi! Unul trebuie să se lase mai moale şi tu trebuie să fii aceea. Tu eşti vasul slab, vasul gol, cum se spune.
DOLL: Poate într-un vas slab şi gol sa încapă gogeamite butia? Tot vinul de Bordeaux dintr-o circiumă e în burdubann! lui,

nici un fund de corabie nu e mai ticsit! Ei, hai, Jack, să iim prieteni. Te duci la război - cine ştie dacă ne mai vedem.
(Intră din nou prima slugă.)
PRIMA SLUGĂ: Stegarul Pistol e jos şi vrea să vorbească cu dumneavoastră, sir.
DOLL: **Trăsni-l-ar** de fanfaron şi de tîrîie-brîu! Nu-l lăsaţi g| intre; gură mai spurcată ca a lui nici că se mai află în Anglia.
HANGIŢA: Dacă e fanfaron, să nu care cumva să vina aici__
nu de alta, dar am şi eu vecini. Nu trăiesc în mijlocul lor? N-am nevoie de farfarale! Slavă Domnului, sînt respectată de oamenii cei mai buni; şi n-am trăit pînă acum ca să-mi aud vorbe! închide uşa, te rog!
FALSTAFF: Ascultă, hangiţo...
HANGIŢA: Te rog, sir John - n-am nevoie aici de un gură-spartă.
FALSTAFF: Păi, n-ai auzit că e stegarul meu?
HANGIŢA: Vorbe de clacă, sir John - cu mine nu se-nghite. Stegarul dumitale n-o să calce în casa asta! Mai deunăzi am fost la maşter Tisick, comisarul, care mi-a zis - ■ asta s-a-ntîni-plat nu mai departe de miercurea trecută. „Zău, vecină Quick-ly", zice - era de faţă şi părintele Dumbe; „vecina Quiekly", zice, „vezi de primeşte numai oameni cumsecade, fiindcă", zice, „se vorbeşte urît pe seama dumitale" - ştiu foarte bine de ee a spus asta; „fiindcă", zice, „dumneata eşti femeie cinstită şi ai un nume bun; de aceea vezi ce oaspeţi primeşti. Să nu primeşti, zice, oameni sparţila gură". Picior de farfara să nu calce pe aici! Păcat că n-aţi auzit ce spunea! Nu, n-am nevoie de flecari!
FALSTAFF: Dar nu e flecar, hangiţo - zău! - ia, un amărît de pungaş şi el. Se lasă mîngîiat pe spate ca un pui de ogar; îşi ţine gura pînă şi-n faţa unei bibilici plouate, dacă cumva îşi zburleşte penele. Cheamă-l, flăcăule.
(Prima slugă iese.)
HANGIŢA: Âi zis că e pungaş? Să fie sănătos. Eu nu-mi zăvorăsjB casa nici oamenilor cinstiţi, nici pungaşilor, dar nu pot să sufăr vorbăria, zău. Mi se face rău numai cînd ana despre astfel de oameni. Uite, tremur toată - pipăiţi-mă.
DOLL: E adevărat, cumătră.
HANGIŢA: Nu-i aşa? Tremur ca o frunză de plop - nu pot să-i sufăr pe cei care trăncănesc.
***(Intră,** Pistol, Bardolyh şi pajul.)*

PISTOL: Cel de sus te aibă-n paza lui, Sir John!
FALSTAFF: Bine-ai venit, stegar Pistol. Pis ţoiule, o-neăreătură pentru tine - ţine paharul ăsta de Xeres, acum descarcă-te, închină în sănătatea hangiţei.
PISTOL: Sir John, trag în ea două gloanţe.
FALSTAFF: Prietene, rezistă la pistol; n-o atingi cu una cu două.
HANGIŢA; Haide, haide, nu mă mai ameninţa cu rezistenţa şi cu gloanţele; eu una nu beau pentru plăcerea nimănui mai mult decît pot să duc.
PISTOL: Atunci în sănătatea dumitale, mistress **Dorothy** - **mă** descarc în dumneata.
DOLL: Te descarci în mine? Nu dau para chioară pe tine, janghi-nosule! Auzitu-l-aţi? Un maţe-fripte, un terchea-berchea, un tîlhar, un răpănos, un coate goale! Piei din faţa mea, secătură mucegăită! Eu sînt o bucăţică

de frupt pentru stăpînul tău, nu pentru tine.
PISTOL: Te cunosc, mistress Dorothy.
DOLL: Păzea, spintecător de pungi! Şterge-o, pwşgajj de buzunare! Pe vinul ăsta, o să-ţi bag cuţitul în fălcile tale mucegăite dacă te obrăzniceşti cu mine. Piei, am zis, linge-blide! Panglicarule! De cînd ţi-ai luat nasul la purtare cu mine, domnişoruie? De cînd ai două galoane pe umăr? Grozav, n-am ce zice!
PISTOL: Pentru asta am să-ţi spintec guleraşul, p-onoarea mea!
FALSTAFF:' Gura, Pistol, descarcă-te în altă parte, nu aici. Pe noi lasa-ne, Pistol.
HANGIŢA: Da, domnule căpitan Pistol, duceţi-vă în altă parte.
DOLL: Căpitan? Puşlamaua dracului, nu ţi-e ruşine să ţi se spună căpitan? Dacă căpitanii ar gîndi la fel cu mine, te-ar jupui că te foloseşti de numele lor înainte de a-l fi cîştigat. Tu căpitan? Hahaleră! Şi pentru ce, mă rog? Pentru că ai rupt gulerul unei biete tîrfo într-un bordel? Ăsta, căpitan? în ştreang cu el! Un pomanagiu care-şi ţine zilele cu prune fierte şi mucegăite şi cu pesmeţi! Căpitan? Pramatiile de felul lui sînt în stare să facă cuvîntul ăsta tot atît de **urfeios** ca şi cuvîntul „a poseda" - care a fost un cavînt foarte bun înainte de a fi se sluţit - de aceea, să aibă grijă căpitanii!
BARDOLPH: Dragă stegarule, pleacă, te rog.
FALSTAFF: O vorbuliţă, mistress Doll.
PISTOL: Să plec? Altul, nu eu! Ascultă, caporal Bardolph, aş putea s-o fac bucăţele, trebuie să mă răzbun.
PAJUL; Pleacă, te rog.
PISTOL: Mai întîi s-o văd osîndită îli lacul blestemat al lui Pluton[60] şi în prăpastia fără fund, împreună cu Erebus[01] şi chinu-

rile **lui.** Da-ţi-mi undita şi cîi'ligele![62] Mai repede, clinilor!
Trageţi-o în jos, Parcelor![63] Nu e Hirena[61] în faţa noastră?
HANGIŢA: Domnule căpitan Peesel[65], potoleşte-te. E foarte tîrziu
zău, te rog, forţează-ţi supărarea. PISTOL: Ce mofturi, zău! Cum? Caii de samar
Şi gloabele-ndopate din Asia Ce fac pe zi numai treizeci de mile, I-asemuiţi cu canibali şi cezari Şi greci troieni?[66] Mai bine să-i trăsnească Iar riga Cerber[67] să-i afurisească! Cum? Ne certăm pentru nimicuri?
HANGIŢA: Pe legea mea, căpitane, astea suit vorbe tari.
BARDOLPH: Du-te, stegarule; altfel iese cu bătaie.
PISTOL: Să moară oamenii ca dinii! Să se împartă cununile în
dreapta şi în stingă! Nu e Hirena în faţa noastră? HANGIŢA: Nu văd nici o Hirena, căpitane. Ce naiba, îţi închipui
c-aş ascunde-o? Hai, domoleşte-te, te rog! PISTOL: Atunci, frumoasa mea, Calipolis[68],
Mănîncă şi te-ngraşă. Dă-nc vin.
Si fortuna me tormente, sperato mc contente[09].
De salve să ne temeni? Nu! Să vină!
Vreau nişte vin. Iubito, stai deoparte.
(îşi scoate sabia şi o -pune deoparte)
Cu asta, punct. Nici un et caetera? FALSTAFF: Pistol, vreau linişte. PISTOL: Prea falnic cavaler, îţi sărut pumnul![70] Se poate? N-am
admirat noi doi Carul Mare? DOLL: Pentru Dumnezeu, aruncaţi-l pe scări afară, fanfaronul
a întrecut orice măsură. PISTOL: „Aruneaţi-l pe scări afară!" Parcă n-am cunoaşte noi
gloabele din Galloway![71] FALSTAFF: Bardolph, zvîrle-l pe scări ca pe o bilă la popice!
Chiar dacă nu face nimic decît să blogodorească, tot n-are ce
căuta aici.
BARDOLPH: Hai, de-a dura pe trepte. PISTOL: Cum? Ne măcelărim? Vărsăm sînge?
(Pune mina pe spadă.)

O, moarte, curmă-mi viaţa şi m-adoarme! Iar cele trei surori să taie firul, Umplîndu-mă do răni! Atropos[72], vino!
HANGIŢA: Să vezi poznă!
FALSTAFF: Dă-mi spada, băiete.
DOLL: Te rog, Jack, nu scoate sabia!
FALSTAFF: Afară!
(Scoate sabia şi-l dă afară pe Pistol.)
HANGIŢA: Ce balamuc! Mai bine las hanul în plata Domnului, decît să mai trec prin terorismul şi groaza asta. Ce mai! uci-ganie curată. Vai, vai, vîrîţi-vă săbiile în teacă! Vîrîţi-vă săbiile în teacă!
(Pistol şi Bardolph ies.)
DOLL: Te rog, Jack, linişteşte-te; puşlamaua a plecat. Ştrengar voiuicos ce te afli! Pîrdahricule!
HANGIŢA: Nu te-a rănit în deserturi? Cît pe ce să te-mpuugă în burtă.

(Bardolph se întoarce.)
FALSTAFF: L-ai dat afară?
BARDOLPH: Da, stăpîne. Era beat ca un porc - l-ai rănit la umăr.
FALSTAFF: Neisprăvitul! Auzi, să mă-nfrunte pe mine!
DOLL: Ah, ştrengarule! Vai, maimuţoi mic, cum ai mai transpirat! Vino să-ţi şterg faţa - hai, halci de carne, hai! Pungăşiile! Dacă te iubesc... Eşti viteaz ca Hector din Troia, faci cît cinci Agamemuoni[73] la un loc şi eşti de zece ori mai grozav decît cei nouă eroi[74]. Ha, scîrba!
FALSTAFF: Un porc de cîine! O să-l zvîrl în sus cu cearşaful.
DOLL: Sigur că da - iar eu am să te legăn între două cearşafuri. *(Intră muzicanţi.)ι*
PAJUL; Stăpîno, a venit .muzica.
FALSTAFF: Să cînte! Cîiitaţi, domnilor. Doll, aşază-to pe genunchii mei. Lăudărosul! Nenorocitul! Parcă era argint **viu,** aşa a fugit de mine!
WLL; Curat argint viu, şi tu, după el, gogeamite clopotniţa! Ei, pureehişule, cînd ai de gînd să te **astîmperi?** Să nu te mai

lupţi ziua şi să nu te iei la bătaie noaptea şi să-ncepi să-ţi peti-ceşti trupul hodorogit pentru ceruri.
(Intră, din fund, prinţul Eenric şi Poins, deghizau ca pivniceri.)
FALSTAFF: Taci, dragă Doll! Nu vorbi ca un cap de mort, nu mă face să-mi amintesc de sfîrşitul zilelor mele.
DOLL: Ascultă, ce fel de om e prinţul?
FALSTAFF: Prinţul? Un tinerel fără minte, dar de treabă. Ar fi fost bun de stolnicel, s-ar fi priceput să taie pîinea.
DOLL: Am auzit că Poins e deştept foc.
FALSTAFF: Poins, deştept! Să-l ia naiba do coşcodan! E prost ca noaptea: n-are într-insul mai mult duh decît un ciocan.
DOLL: Atunci de ce ţine prinţul atît de mult la el?
FALSTAFF: Pentru că aniîndoi au picioarele la fel de subţiri. Poins joacă bine popice, mănîncă ţipari şi anason, înghite odată cu vinul mucuri de luminări aprinse, se joacă de-a capra cu copiii, sare pe scaune, înjură de ţi-o mai mare dragul, îşi poartă cizmele cît mai strîns pe picioare, ca cele de pe firmele ciubotarilor[75], şi nu stîrneşte nici o sfadă atunci cînd bîrfeste la urechea unuia şi a altuia; ei, şi alte asemenea scrînteli care dovedesc că e slab de minte şi zvelt la trup. Pentru asta îl şi rabdă prinţul, care nici el nu e mai breaz. Un fir de păr ar strica cumpăna între ei.
PRINŢUL: Să nu-i rup urechile acestui butuc de roată?
POINS: Săi burduşim în faţa paeeaurei!
PRINŢUL: Vezi, nu cumva are bătrînelul o creastă pe tigvă, ca papagalii, ca să-l scărpinam?
POINS: Nu e ciudat ca dorinţele să dăinuie atîta după ce s-a istovit puterea?
FALSTAFF: Sărută-mă, Doll.
PRINŢUL: Iii se pare ca Saturn şi Verius sînt în conjuncţie[70] anul acesta. Ce zice almanahul?
POINS: Aşa-i, iar omul Trigouuului de foc[77] caută să se vîre în cartea veche de însemnări a stăptuuiai său.
FALSTAFF: Te prefaci numai că mă mingii...
DOLL: Se poate? Te sărut cu inima veşnic credincioasă.
FALSTAFF: Sînt bătrîn, sînt bâtrîn.
DOLL: îmi placi mai mult decît un ţingău.
FALSTAFF: Ce fel de stambă ţi-ai dori pentru rochie? Joi primesc nişte bani, iar mîine ai o bonetă. Cîntă-mi ceva vesel! Se faW tîrziu, hai la culcare. O să mă uiţi după ce plec.
DOLL: O să mă faci să plîng dacă vorbeşti aşa. Să vezi dacă afli să mă. mai îmbrac frumos pînă cînd te întorci. Mai stai să ascultăm muzica pînă la sfîrşit.

FALSTAFF: Nişte vin, Francis.
PRINŢUL, POINS *(Ies în faţă):* îndată! Vineee!
FALSTAFF: Ha! Un fecior de lele al regelui! Şi tu, nu eşti fratele lui Poins?
PRINŢUL: Ce viaţă duce buricul pămîntului!
FALSTAFF: O viaţă mai bună decît a ta, eu sînt un gentilom, iar tu băiat de prăvălie. îi jupoi pe meşteri.
PRINŢUL: E foarte adevărat, sir, am venit să te jupoi de viu.
HANGIŢA: înălţimea ta, să te apere Cel de sus! Bine aţi venit la Londra. Dumnezeu să-ţi binecuvînteze frumuseţe de feţişoară! Veniţi din Wales?
FALSTAFF: Boţ regesc cu ochi, pe carnea asta fluşturatecă şi pe sîngele ăsta stricat, *(arătând spre Doll)* bine-ai venit!
DOLL: Cum ai spus, osînză? Nu dau o ceapă degerată pe tine!

POINS: Stăpîne, c-n stare să te ducă cu zăhărelul şi să prefacă totul într-o glumă, dacă nu baţi fierul cît e cald.
PRINŢUL: Ascultă, seule, cum de-ai îndrăznit să vorbeşti despre mine aşa cum ai vorbit în faţa acestei doamne cinstite, virtuoase şi politicoase?
HANGIŢA: Mînca-l-ar mama! Aşa e, ce mai! FALSTAFF: Ai auzit ce-am vorbit?
PRINŢUL: Da, şi tu m-ai recunoscut tot aşa cum m-ai recunoscut şi atunci cînd ai dat bir cu fugiţii la Gadshill[78]. Ştiai că sînt în spatele tău şi ai vorbit dinadins ca să-mi pui răbdarea la încercare.
FALSTAFF: Nu, nu, nu - asta nu! Nici prin cap nu mi-a trecut că m-ai putea auzi.
PRINŢUL: O să te fac atunci să recunoşti că ai căutat să mă jigneşti şi pe urmă să vedem pe unde scoţi cămaşa.
FALSTAFF: Nici gînd de jignire, Hal, p-onoarea mea - 'nici gînd!
PRINŢUL: Nu? Cînd m-ai făcut stolnicel bun de tăiat pîinea şi mai nu ştiu ce?
FALSTAFF: Nu, nu te-am jignit, Hal.
POINS: Nu l-ai jignit?
FALSTAFF: Nu, Ned, nici un pic - nici atîtica, dragul meu Ned! L-am ponegrit în faţa păcătoaselor pentru ca păcătoasele să nu se-ndrăgostească de el; şi făcînd asta, m-am purtat ca uh prieten iubitor şi ca un supus credincios şi tatăl tău trebuie să-mi mulţumească. Nici gînd de jignire, Hal; nici unul, Ned; zău că nu, băieţi, nici unul.
PRINŢUL: Vezi dacă nu cumva frica curată şi laşitatea fără margini te fac să jigneşti această femeie cinstită, pentru ca să te dai bine pe lîngă noi. E dumneaei o păcătoasă? Sau doamna

Hangiţă? Sau e un păcătos băiatul? Sau cinstitul Bardoiph, care varsă foc pe nări de-atîta **zel?**
POINS: Răspunde, ulm[79] găunos, răspunde!
FALSTAFF: Necuratul şi l-a înregistrat şi parafat fără nădejde pe Bardoph - faţa lui e bucătăria lui Luci fer[80], unde acesta îşi frige beţivanii. Cît despre băiat, are un înger păzitor, dar şi lui o să-i facă dracul felul.
PRINŢUL: Din pricina femeilor?
FALSTAFF: Din pricina uneia din ele, care a şi ajuns în iad, unde arde sufletele păcătoşilor. Celeilalte îi sînt dator nişte bani; dacă o să fie osîndită pentru asta, **nu** ştiu.
HANGIŢA: Nu, pun mina în foc,
FALSTAFF: Mei mie nu-mi vine să cred - cred că în privinţa asta sîntem chit. Dar vezi că ţi se pune în sarcină un alt păcat: ai îngăduit să se facă negoţ cu carne în casa ta, şi asta e împotriva legii[81]. Pentru asta cred că o să urli.
HANGIŢA: Toţi cîrciumarii fac asta: ce e o ciosvîrtă de berbec într-un post întreg?
PRINŢUL: Dumneata, nobilă doamnă...
DOLL: Cum a spus înălţimea voastră?
FALSTAFF: înălţimea sa a spus o vorbă din pricina, căreia i s-a încrîncenat carnea.
(Ciocănit-mi la uşă.)
HANGIŢA: Cine bate atît de tare la uşă? Ia vezi. cine e, Francii *(Intră Peto.)*
PRINŢUL: PETO:
PRINŢUL:
Ce e, Peto? Ceva noutăţi? Măria sa e-acum la Westminster Unde-l aşteaptă olăcari sleiţi, Sosiţi din miazănoapte. Cînd veneam, Am întîlnit vreo zece căpitani Cu capul gol, bătînd pe la taverne Şi întrebînd pe toţi de Sir Fa! staff. Pe legea mea, mor de ruşine, Poins! Să-mi pierd de-a-surda timpul preţios Cînd, ea austral încărcat de aburi, Furtuna nesăţioasei răzvrătiri Se sparge-n capetele noastre goale. Dă-mi mantia şi spada. Falstaff, plec!
(Prinţul Henric, Poins, Peio şi Bardolph ies.)

BARDOLPH:

LSTAFF: Tocmai acum, cînd urma şi bucăţica cu ruşine a nopţii, trebuie să plecăm şi eu să n-am parte de ea! *(Ciocănituri în uşă)* Iar bate cineva!
(Băfăolph se întomee.)
Ei, ce e?
Sir John, porneşte repede la curte; Te-aşteaptă zece căpitani la uşă.
FALSTAFF *(către paj):* Flăcăule, plăteşte muzicanţilor[82]. Cu bine, hangiţo; eu bine. **Doll.** Vedeţi ce căutare au oamenii destoinici! **Netrebnicul** poate să doarmă; oamenii în stare de fapte mari trebuie să plece. Rămîneţi cu bine, fetelor. Dacă n-o să mă trimită chiar acum, vă mai văd înainte de a pleca. DOLL: Nu pot nici să mai vorbesc; mi se rupe inima. Jack, iubitule, ai grijă de tine! FALSTAFF: Cu bine, cu bine!
(Falstaff şi Bardolph ies.)
HANGIŢA: Umblă sănătos! Cînd o să-nfiorească mazărea, se vor împlini douăzeci de ani de cînd îl cunosc - dar un bărbat mai cinstit şi mai credincios n-am... Du-te cu bine...
BARDOLPH *(dinăuntru):* Mistress Tearsheet!
HANGIŢA: Ce s-a-ntîmplat?
BARDOLPH *(dinăuntru):* Pofteşte-o pe mistress Tearsheet la

stăpînul meu!
HANGIŢA: Fugi, Doll, fugi! Hai, ce mai stai? *(Ies.)*

ACTUL
SCENA 1
Westminster. O încăpere în palat.
Intră regele, îmbrăcat într-un halat de casă, urmat de un paj.
EEGELE;
Să-i chemi pe Earî of Surrey şi pe Wanviek -
Dar să citească-ntîi aste scrisori
Şi să le judece cu grijă. Dii-tc. *(Pajul iese)*
Cîţi din supuşii raci cei mai săraci
Nu dorm acum! O, somn, o dulce somn[83],
Balsam al firii, rău te-am speriat
De nu mai vrei pleoapa să-mi închizi
Şi să-mi îneci simţirea, în uitare!
De ce-ndrăgeşti bordeiul plin de fum
Si-ţi faci culcuş din asprul pat de paie,
în bîzîit de muşte legănat,
Lăsînd înmiresmatele alcovuri
Cu uraniscul **lor** cusut cu **fir**
Şi cântecele lor îmbietoare?
Ah, zeu natîng! de ce te culci cu proştii
Şi fugi de-un pat regesc, de parc-ar fi
Gri cuşcă de străjer ori turn de foc?
Pe vîrfu-ameţitcrului catarg,
Legi ochii musului şi-l odihneşti
în leagănul talazului şi-n **vîntul**
Ce-apucă valul ticălos de chică,
I-o face creţuri-creţuri şi-l azvîrle,
C-un zgomot fioros, în norii umezi,
îneît pînă şi moartea se **trezeşte!**
în volbura oceanului şi-a bolţii,
îl părtineşti pe musul rebegit,
Dar regele, în noaptea liniştită,
WABWICK: REGELE: WARWICK: REGELE:
WARWICK: REGELE:
WARWICK;
REGELE:

Pe-un pat bogat, nu-şi poate-afla odihna! Te culcă, dar, prostime fericită! Un cap încoronat nu ştie tihna.
(Intru Warwick şi Surrey.)
Stăpîne, bună dimineaţa. E dimineaţă, lorzii mei? E unu' şi mai bine. Milorzi, atuncea bună dimineaţa. Scrisorile trimise le-aţi citit? Da, Doamne, le-ani citit. Văzut-aţi singuri, dar, cît de beteag E trupul ţării noastre şi ce boală S-a cuibărit lingă inima ei. Socot că e un trup uşor atins **Ce** poate fi din nou înzdrăvenit Cu sfaturi bune şi cu doctorii. Northumberland se va răci curînd. O, Doamne! De-am citi în cartea sorţii Ca să vedem a vremii or restrişte Cum macină gorganii, iar uscatul, Sătul de trăinicie, se aruncă în mare! Sau, alt'dat', pentru **Nepturi**[84] Cît e de lat al ţărmurilor brîu; Cum întîmplarea-şi bate joc şi umple Cu fel de fel de băuturi ciudate Paharul nestatorniciei! Doamne, Un tînăr dintre cei mai fericiţi Dac-ar vedea prin cîte a trecut Şi ce-l aşteaptă, ar închide cartea, Şi s-ar culca, nerăbdător să moară. Acum vreo zece primăveri, Northumberland şi Bichard, buni prieteni, La toartă chefuiau; peste doi ani Se războiau. Acum opt ani de zile[85], Mai drag îmi era Percy dintre toţi, Grijind de ale mele ca un frate, Slujindu-mi cu credinţă, trap şi suflet, Şi-o dată înfruntîndu-l chiar pe Richard De dragul meu. De faţă cine-a fost? Tu, vere Nevii, dacă nu greşesc - *(către War-wick)* **Cînd** Iliehard, după ce **Northumberland**

WARWICK:
REGELE:
WARWICK:
L-a ocărit cumplit, cu ochii-n lacrimi, Rosti aceste vorbe de proroc: „Northumberland, eşti scara de nădejde Pe

care urcă Bolingbroke spre tron". Deşi mi-e martor **cerii!** - n-o doream, Şi numai starea jalnică a ţării M-a îndemnat să mă-nfrăţesc cu sceptrul. „Veni-va timpul", a mai spus atunci, „Cînd buba se va coace şi păcatul Va puroia." x\şa a prevestit Desfacerea prieteniei noastre Şi toate cîte ni se-ntîmplă azi. în viaţa fiecărui om sînt lucruri Care-ainintcsc de vremuri **ee-au** apus; Citindu-le, el poate desluşi Făgaşul întîmplării viitoare, Ascuns în tainică sămînţa ei Şi-n firav început de încolţire. Acestea-s mugurii şi rodul vremii; Şi-n tîlcul lor ce n-a greşit nicicînd, Era uşor ca Riehard să priceapă Că lord Northumberland e-un trădător, C-al mîrşăviei bob se va umfla Şi că pămînt ca tine mai prielnic Nu va găsi.

Sînt scrise, dar, acestea? Să le primim, atunci, aşa cum sînt! Ne cheamă înseşi cele sorocite. Spun că Vlădica şi Northumberland Au vreo cincizeci de mii.

Nu, nu se **poată** Precum ecoul, zvonul înmulţeşte Puterile vrăjmaşului. Stăpîne, Te culcă-acum. Eu sînt încredinţat Că ostile pe care i le-ai trimis Vor cuceri uşor această pradă. O veste bună, Doamne: am temei Să cred că Glendower[86] s-a stins din viaţă. Ia-ţi vestea căpătîi - te simţi bolnav De două săptămîni şi de! nesomnul Nu poate să-ţi priiască.

REGELE:

Să te-ascult.

De s-ar sfîrşi cu tot ce ne frâmîntă Ca să plecăm o dată-n Ţara Sfîntă![87]

(Ies.)

SCENA 2

*Qlouceslershire. înaintea casei judecătorului **Shallow,** Shallow se întîlneşie cu Silence; apoi Mouldy, Shadow, Warl, Feeble, Bullcalf, urmaţi de cîjiva servitori.*

SHALLOW: Pofteşte, pofteşte, pofteşte, sir - dă-mi mîna, sir, dă-mi mîna. Da'devreme te-ai mai sculat, zău aşa! Şi ce mai face drăguţul meu văr Silence?

SILENCE: Bună dimineaţa, vere Shallow.

SHALLOW: Dar verişoara mea - ce mai face tovarăşa dumitale de pat? Şi frumoasa dumitale fiică, finişoara mea Eilen? SILENCE: Mierlă, vrei să spui, vere Shallow!

SHALLOW: Totuşi, dacă-mi dai voie, sir, verişorul meu William a devenit un mare cărturar - e tot student la Oxford[88], nu-i aşa?

Da, sir - pe cheltuiala mea.

SHALLOW: Atunci trebuie să-l vedem curînd la şcoala de avocaţi. Am urinat şi eu cîndva la **Clement's** Inn[89], unde cred că-şi mai aduc aminte de nebunaticul Sliallow.

SILENCE: Vere, pe atunci ţi se spunea „veselul Shallow".

SHALLOW: P-onoarea mea, mi se spunea în toate felurile! Pe vremea aceea eram în stare sa fac orice, fără să clipesc din ochi! Eram şi eu şi năpîrstocul de John Doit din Staffordshire, şi George Barnes cel tuciuriu, şi Francis Pickbone, şi Will Squeie din Cotswold. N-o să se mai întîlnească patru derbedei de-alde noi în nici o şcoală! Te încredinţez că ştiam unde iernează racii şi femeile cele mai frumoase erau la picioarele noastre. Mai era cu noi şi Jack Falstaff, Sir John de astăzi - pe atunci un băieţaş, pajul lui Thomas Mowbray, duce de Norfolk.

SILENCE: E vorba de Sir John care a venit aici ca să recruteze soldaţi?

SHALLOW: Păi dar? Sir Jolm, nu altul! Parcă văd cum îi crapă capul lui Skogan[90] la poarta şcolii - şi nu era decît un puşti. în aceeaşi zi m-am bătut şi eu cu unul Sampson Stockfish, fnictaruî, 'n dosul şcolii Gray's Inn. Dumnezeule, cum ne

făceam de cap! Şi cînd mă gîndesc că atîţia din cunoscuţii mei do altădată sînt acum oale şi ulcele!

SILENCE: O să ne vină şi nouă rîndul, vere.

SHALLOW: Fără doar şi poate! Sigur că o să ne vină şi nouă rîndul. Moartea, cum spune psalmistul, nu cruţă pe nimeni - toţi vor muri. Ia spune, cît mai face o pereche de juncani la iarmarocul din Stamford?[91]

SILENOE: N-am dat pe acolo, păcatele mele.

SHALLOW: Nu poţi ocoli moartea, ce mai încoace şi încolo. Bătrîndj Double, concetăţeanul dumitaîe, mai trăieşte?

SILENCE: A murit,'sir.

SHALLOW: A murit? Doamne, Dumnezeule! Şi cum se mai pricepea să tragă cu arcul! A murit... Neîntrecut arcaş! John of Gaunt[92] ţinea foarte mult la el - făcea rămăşaguri straşnice pe capul lui. A murit! îţi nimerea cîrpa din mijlocul ţintei de la două sute patruzeci de iarzi, iar o săgeată uşoară ţi-o slobozea pînă la două sute optzeci - ce mai, ţi se umplea sufletul cînd îl vedeai! Oile ce preţ mai au?

SILENCE: După cum e şi oaia - douăzeci de oi frumoase, vreo zece lire.

SHALLOW: Zi, a murit **bătrâni** Double?

SILENCE: Dacă nu mă-nşel, vin doi oameni din trupa lui Sir John Falstaff.

(Intră Bardolph şi un însoţitor.)

BARDOLPH: Bună dimineaţa, cinstite feţe. Kogu-vă, care din dumneavoastră e judecătorul Shallow? SHALLOW: Sir, eu sînt Eobert Sliallow - un biet boierinaş din acest comitat şi judecător de pace ai regelui. Cu ce vă pot fi de folos?
BARDOLPH: Sir, Căpitanul meu vă trimite cele mai bune urări.
Căpitanul meu, Sir John Falstaff, e un gentilom neînfricat, aşa să ştiţi, şi un conducător viteaz. SHALLOW: Mulţumesc pentru **urări,** sir. L-am cunoscut ca un spadasin foarte bun. Ce mai face venerabilul cavaler? Pot să întreb şi ce face doamna, soţia diunisaie? BARDOLPH: lartă-mă, sir, un soldai se descurcă mai bine fără nevastă.
SHALLOW: Asta aşa e, sir - mare vorbă ai spus! Se descurcă mai bine! Păi da, sigur că da! Vorbele mari se bucură, şi s-au bucurat întotdeauna, de multă trecere. Te descurci mai bine fără nevastă! Straşnic! Grozavă sen ten ţa!

BABDOLPH: Nu-ţi fie cu supărare, sir, nu mi-a scăpat cuvîntul. Sentinţă îi spuneţi? Nu cunosc sentinţa, pe legea mea, dar o să-mi apăr vorba cu sabia - e o vorbă neîntrecută, de ostaş. Se descurcă - adică, atunci cînd un bărbat nu se încurcă., sau, cum să spun? Atunci cînd îşi închipuie că se descurcă. Şi asta e bine.
(Intră Falstaff.)
SHALLOW: Foarte adevărat. Ia uitaţi-vă cine vine - c Sir Joliii!
Dă-mi mîna, Sir, venerabila durnitaie mînă. Tiii! Că bine te mai ţii! Anii nu te-au înibătrîriit! Bine-ai venit, Sir John! FALSTAFF: Mă bucur că te văd, maşter[83] Ilobert Shaîlow. Maşter Surecard dacă nu mă-nşel? SHALLOW: Nu, sir John, e vărul meu Silence, judecător de pace ca şi mine.
FALSTAFF: Maşter Silence, de pace să ai parte! SILENCE: Fiţi binevenit, sir John. FALSTAFF: Ptiu, ce căldură nesuferită! Ei, domnilor, mi-aţi făcut rost de vreo jumătate de duzină de recruţi acătării? SHALLOW: Da, sir John. Nu vrei să stai jos? FALSTAFF: Aş dori să văd oamenii. SHALLOW: Unde e lista? Unde e lista? Unde o lista? Ia să vedem, să vedem, să vedem. Aşa, aşa, aşa, aşa, aşa, aşa, aşa. Sigur că da, Sir John! Kalph Mouldy. Să vină după cum îi chem - s-a-nţeles? Ei, unde-i Mouldy? MOULDY: Aici, cu voia Dumneavoastră. SHALLOW: Ce zici, Sir John? E bine clădit - e tînăr, voinic şi are prieteni buni.
FALSTAFF: Cum îţi spune? Mouldy? MOULDY: Da, cu voia dumneavoastră. FALSTAFF: E timpul să scoatem mucegaiul din tine.[94] SHALLOW: Ha, ha, ha! Straşnic, zău aşa! Cînd un lucru prinde mucegai, trebuie folosit. Grozav! Bine-ai zis, Sir John, foarte bine.
FALSTAFF: înseamnă-l cu o cruce. MOULDY: Am purtat destule cruci pînă acum, aşa că aţi face mai bine să mă lăsaţi în pace. Baba mea o să se prăpădească fără mine. Cine să aibă grijă de gospodărie şi să robotească? Aş» că, la urma urmei, puneţi-mi cruce, găsiţi pe alţii mai breji ca mine. FALSTAFF: Hei! Gura, Mouldy! Trebuie să mergi şi tu. Mouldy, e timpul să te dăm pe brazdă. MOULDY: Pe brazdă!!!

SHALLOW: Lasă vorba, flăcăule. Dă-te la o parte. Ai uitat unde te găseşti? Altul la rînd, Sir John. Ia să vedem. Simon Shadow.
FALSTAFF: Că bună ar mai fi un pic de umbră... Bănuiesc că e un soldat cu mult sînge rece.
SHALLOW: Unde-i Shadow?
SHADOW: Aici, sir. »
FALSTAFF: Al cui fiu eşti tu, Shadow?
SHADOW: Fiul mamei mele, sir.
FALSTAFF: Fiul mamei tale! Mai ştii? Aşa o fi. Un de mai pui că eşti şi umbra tatălui tău; fiul femeii nu e mai mult decît umbra bărbatului. Aşa se întîmplă de cele mai multe ori; dar nu neapărat şi din aluatul tatălui.
SHALLOW: îţi place, Sir John?
FALSTAFF: Umbra e bună pentru vară. înseamnă-l cu o cruce. De altfel, avem destule umbre pe listă.
SHALLOW: Thomas Wart!
FALSTAFF: Unde e?
WART: Aici, sir.

FALSTAFF: Wart te cheamă?
WART: Da, sir.
FALSTAFF: Semeni, într-adevăr, cu un neg[9B] amărît.
SHALLOW: Ce fac, îl însemn, sir John?
FALSTAFF: N-are rost - e însemnat din naştere, nu vezi? Toată îmbrăcămintea i s-a strîns pe spate, iar trupul parcă îi e prins în bolduri.
SHALLOW: Ha, ha, ha! Grozav le mai chiteşti, sir John! Francis Feeble!
FEEBLE: Aici, sir.
FALSTAFF: Ce meserie ai, Feeble?
FEEBLE: Croitor de haine femeieşti, sir.
SHALLOW: îi pun un semn, sir John?
FALSTAFF: Pune-i - dar dacă ar fi fost croitor de haine bărbăteşti, ţi-ar fi pus el semne cu creta. Ei, flăcăule, te pricepi să străpungi raidurile duşmanului aşa cum străpungi fustele femeilor?
FEEBLE: O să-mi dau toată silinţa, nu puteţi cere mai mult de la mine.
FALSTAFF: Aşa, croitoraşulef aşa te vreau, curajosule Feeble![96] O să fii viteaz ca o porumbiţă înfuriată sau ca un şoarece cu suflet mare. Crestează-l, maşter Shallow - prinde-l' cu acul!
FEEBLE: Aş vrea să vină şi Wart, sir.
FALSTAFF: Păcat că nu eşti croitor de haine bărbăteşti, ca să-l mai cîrpeşti şi să-l faci bun de armată. N-o să rămîi soldat

prost, Feeble, de vrem o ce conduci atîţia oameni. Eşti mulţumit,
voinieosule? FEEBLE: Da, sir.
FALSTAFF: Mulţumesc, venerabile Feeble. Cine urmează? SHALLOW: Peter BullcaU din poiene. FALSTAFF: Bullcalf? Buunn! Ia să vedem bouleaniil. BULLCALF: Prezent, sir.
FALSTAFF: Arătos flăcău, zău aşa. Mînă-l în staul pînă ce nu rage. BULLCALF: O, Doamne! Domnule căpitan! FALSTAFF: Cum, ai şi început să răgi? BULLCALF: Sînt un om bolnav, milorrî. FALSTAFF: Ce boală ai? BULLCALF: O răceală păcătoasă, sir, tuse, sir. Am căpatat-o pe
cînd trăgeam clopotele la încoronarea regelui, sir. FALSTAFF: Foarte bine, o să te trimitem la război în halat. Te scăpăm noi de răceală, n-avea grijă, şi o să dau ordin ca prietenii tăi să tragă clopotele în locul tău. Aştia-s toţi? SHALLOW: Am chemat cu doi mai mult decît ai cerut. îţi trebuie
numai patru. Acum pofteşte şi ia masa la mine. FALSTAFF: De băut, aş putea să beau, dar n-am timp pentru mîneare. Crede-mă, mi-a făcut plăcere să te-ntîlnesc, maşter
Shallow. SHALLOW: Sir John, îţi aduci aminte cum am petrecut o noapte
întreagă într-o moară de vînt pe cîmpul Saint George?[97] FALSTAFF: Mai bine să nu ne aducem aminte, maşter Shallow,
mai bine să nu ne aducem aminte.
SHALLOW: Veselă noapte, nu? Jane Nigiitwork[98] mai trăieşte? FALSTAFF: Trăieşte, maşter Shallow.
SHALLOW: Nu s-a împăcat niciodată cu mine. FALSTAFF: E adevărat. Spunea întotdeauna că nu te poate înghiţi. SHALLOW: Mă pricepeam s-o scot din sărite, ce zici? Frumoasă
femeie a fost... *Bona-roba*[99]... Cum se mai ţine acum? FALSTAFF: A-mbătrînit, a-mbătrînifc mult, maşter Shallow. SHALLOW: Cred, nici nu se poate altfel, înainte ca eu să intru la
Ckment's Iun, ea avea deja un fiu de la bătrânul Nightwork,
pe Ilobin Nightwork.
SILENCB: Asta a fost acum cincizeci şi cinci de ani. SHALLOW: Ehei, frate Siîence'.Dacă ai fi văzut şi tu ce-am văzut
noi în vremea noastră! E drept ce spun, Sir John? FALSTAFF: Maşter Shallow, nu o dată am auzit bătînd miezul nopţii.

SHALLOW: Da, da, ^da, Sir John, nu o dată. îţi aduci aminte de vorba-noastră: „înainte băieţi!" Ei, hai la masă, hai la masă. Dumnezeule, ce zile am trăit! Hai, vino.
(Falslaff şi judecătorii ies.)
BULLCALF: Dom'căprar Bardolph, vreţi să-mi fiţi prieten? Uite patru şilingi în coroane franţuzeşti - sînt ai' dumitale. Mai bine să mă spînzure decît să mă trimeată la răzbel. Mie unuia îmi pasă prea puţin - totuşi nici eu nu am chef să mă duc şi, în ceea ce mă priveşte, aşa vrea să rămîn lingă prietenii mei! Altfel, nu mă sinchisesc chiar atît de mult.
BARDOLPH: Bine, treci de o parte.
MOULDY:_ Şi eu, domnule caporal căpitan, de dragul babei mele, fiţi prieten cu mine, n-are pe nimeni care să-i facă treburile dacă plec eu, e bătrînă şi nu e-n stare să se descurce singură. O să vă dau patruzeci, sir.
BARDOLPH: Bine, treci de o parte.

FEEBLE: Eu, ce să zic? Mi-e totuna! O moarte are omul şi moartea n-o poţi ocoli. Nu sînt fricos de felul meu. Dacă mi-e scris să mor, foarte bine; dacă nu, iar bine. Toţi trebuie să-i slujească prinţului şi, oricum, cine moare acum, nu mai moare la ar.u'.
BARDOLPH: Bravo! Eşti un băiat bun.
FEEBLE: N-ai nici o grijă - nu mi-e frică.
(Falslaff şi judecătorii se întorc.)
FALSTAFF: Ei, sir, pe care mi-i dai?
SHALLOW: Alege-ţi patru care-ţi plac.
BARDOLPH *(către Faîstaff):* O vorbă, sir. Am primit trei lire ca să-i las liberi pe Mouldy şi Bullcalf. FALSTAFF *(aparte, către Bardolph):* în regulă. SHALLOW: Ei, sir John, care sînt cei patru? FALSTAFF: Alege dumneata pentru mine. SHALLOW: Bine - păi, atunci Mouldy, Bullcalf, Feeble :;i Shadow. FALSTAFF: Mouldy şi Bullcalf. Tu, Mouldy, stai acasă'pînă dud n-o să mai fii bun de armată. Iar tu, Bullcalf, să mai creşti pînă atunci. N-am nevoie de voi. SHALLOW: Sir John, Şir John, nu e păcat? Ăştia sînt cei mai buni - i-am aîes dinadins ca să-ţi fac pe plac. FALSTAFF: Vrei să mă-nveţi dumneata, maşter Shallow, cum să aleg soldaţii? Nu dau un ban pe mădularele, puterea, statura, mărimea şi înfăţişarea falnică a unui om! Contează spiritul soldatului, maşter Shallow! Ia-l pe Wart, de pildă - uită-te

ce amărît e - şi totuşi, ăsta o să-ţi încarce şi să-ţi descarce arma cu repeziciunea ciocanului din mîna dulgherului, şi o să se retragă şi o să înainteze mai repede decît acela care atîrnă de eobiliţă gălețile cu bere. Sau ogîrjitul ăsta de Shadow. De oameni ca el am nevoie - nu poate fi o ţintă pentru duşman. Ori ocheşti într-insul, ori într-o lamă de briceag, totuna e. D-apoi la o retragere, Feeble, croitorasul ăsta, cum o să mai spele putina! Am nevoie de oameni slabi şi - slăbeşte-mă cu coi voinici. Bardolph, pune o flintă în mîna lui Wart!
BARDOLPH: Ţine, Wart. înainte, marş! - aşa - aşa...
FALSTAFF: Ia să vedem cum te descurci cu arma. Aşa, foarte bine. Dă-i înainte, foarte bine, minunat! D-ăştia-mi trebuie, mititei, scarandivi, bătrîiori, stafidiţi şi pleşuvi. Bravo, Wart! Grozav soldat! Ţine şase peni pentru asta.
SHALLOW: Nu prea e stăpîn pe meserie, nu se pricepe. îmi aduc aminte că la Mile-end Green[100], pe cînd învăţam la Clement's Inn, pe vremea cînd jucam rolul bufonului Sir Dagonet[101] în spectacolul cu regele Ârthur, - era acolo un băiat fîşneţ nevoie mare care se juca cu arma, nu alta! Se răsucea într-o parte şi alta, în dreapta şi stînga, apoi spunea: „Stai!", făcea un salt şi iar, dă-i şi dă-i, şi, cît ai zice peşte, el înapoi. N-o să mai văd un al doilea ca el.
FALSTAFF: Voinicii ăştia o să facă treabă bună, maşter Shallow. Dumnezeu să te ţină sănătos, maşter Silence, cu dumneata n-o să-mi tocesc gura. Domnilor, cu bine. Vă mulţumesc. Trebuie să străbat douăsprezece mile la noapte. Bardolph, dă-le haine[102] recruţilor.
SHALLOW: Sir John, Cel de sus te aibă-n paza lui. Dumitale să-ţi dea noroc şi nouă pace! Cînd te întorci, să ne calci pragul negreşit, să reînnoim cunoştinţa de altădată. Poate că după aceea o să te însoţesc la curte.
FALSTAFF: M-aş bucura foarte mult, maşter Shallow.
SHALLOW: Vorba-i vorbă. Cu bine.
FALSTAFF: La revedere, domnilor. *(Judecătorii ies.)* Hai, Bardolph, du soldaţii. *(Bardolph, recruţii ele. ies.)* La întoarcere voi avea grijă să-i jupoi pe judecătorii ăştia. Am citit în Shallow ca-ntr-o carte. Doamne, Doamne, cît de supuşi sîntem noi, ăştia, bătrînii, păcatului minciunii. Ţîrul ăsta de Shallow n-a făcut alta decît să se laude cu nebuniile din tinereţe şi cu ispràvile sale din strada Turnbull - fiecare al treilea cuvînt o minciună pe care o plătea mai abitir ascultătorului decît haraciul turcilor. îmi amintesc că la şcoala Clement's Inn semăna cu un om făcut după cină dintr-o coajă de brînză. Cînd era dez-

brăcat, jurai că e o ridiche furcată cu un cap caraghios tăiat cu cuţitul ÎJI partea de sus. Era aşa de prăpădit, încît pentru cineva scurt de vedere era nevăzut. Ai fi zis că e duhul foametei ...şi libidinos! Ca un maimuţoi, nu degeaba, l-au poreclit femeile mătrăguna[103]. Era veşnic în urmă cu moda şi le cînta fleorţclor cîntece pe care le învăţa de la surugii, jurîndu-se că sînt cîntece de dragoste şi serenade alcătuite de el. Şi acum, această floretă a viciului a devenit „squire" şi vorbeşte despre **John** de Gaunt de parcă i-ar fi fost frate de cruce. Sînt gata să jur că l-am văzut o singură dată la turnir, cînd Gaunt i-a spart capul pentru că s-a băgat printre slugile lui. Cum eram şi eu acoio, i-am spus lui Gaunt că-şi bate propria sa umbră; nimic mai lesnicios decît să-l bagi cu haine cu tot într-o piele de tipar; o cutie de oboi ar fi fost un palat prea încăpător pentru el; şi acuui, poftim, s-a ajuns: are omul pămînt şi boi. Dacă mă-jiiorc, trebuie neapărat să mă împrietenesc cu el şi cu orice preţ o să fac dintr-însul două pietre filozofale. Dacă tînăra ocheană este momeală pentru ştiuca bătrînă, nu văd ce lege a naturii o să mă împiedice să-l înghit. O să vină şi vremea asta. Şi cu asta, basta.
(Iese.)

ACTUL IV
SCENA 1
O pădure în Yorlcshire. Intră arhiepiscopul de York, Mowbray, Jlastings şi alţii.
ARHIEPISCOPUL;
HASTINGS: ARHIEPISCOPUL:
HASTINGS: ARHIEPISCOPUL:
MOWBRÂÎ;
HASTINGS:
SOLUL;
Ce codru e -acesta? **Pădurea** Ganltrce[104], Prea Sfinţite. Să ne oprim aici. Dar mai întîi, Iscoadele să numere duşmanii. Le-am şi trimis.
Prea bine. Dragi prieteni Şi fraţi întru aceste trebi măreţe, Aflaţi că nu de mult, am căpătat Nişte scrisori de la Northumberland. Cuprinsul lor întristător acesta-i: Ar fi dorit să fic-aici, cu oşti Destoinice de cinul său. Cum însă I-a fost peste putinţă să le strîngă, S-a dus în Scoţia şi-aşteaptă-acolo Norocul să-i surîdă; pentru voi Se roagă-ntr-uiia ca să izbîndiţi în lupta cu duşmanul şi cu soarta. Nădejdile ce-aveam în el, aşadar, S-au spulberat.
(Intră un sol.)
Ce noutăţi ne-aduci? . Duşmanii, bine pregătiţi de luptă, Spre-apus de codrii sînt doar la o milă; Şi după colbul ce-l stîrnesc în zare, Socot că sînt ca la treizeci de mii.

MOWBRAY:
ARHIEPISCOPUL:
MOWBRAY:
WESTMORELAND
ARHIEPISCOPUL:
WESTMORELAND
ARHIEPISCOPUL:
întocmai cum am bănuit. Pornim? Mai bine-i înfruntăm în cîmp deschis
***(Intră** Westmoreland.)*
Ce vajnic căpitan de oşti se-arată? De nu mă-nşel, e lordul Westmoreland. Gînd bun de la conducătorul nostru, Prinţul Lord John şi Duce de Lancaster.[106] Vorbeşte-n tihnă, lord de Westmoreland. Ce te abate pe la noi?
Prea Sfinte,
Răspunsul meu de-aproape te priveşte. Dacă răscoala, sie-şi credincioasă, Ar fi-nceput cu hoarde de netrebnici, Condusă de ţingăi, gătită-n zdrenţe Şi sprijinită de milogi şi prunci, Zic, dacă blestemata răzvrătire Se-nfăţişa-n adevăratu-i strai, Nici tu, prea sfinte, nici ăşti nobili lorzi Nu aţi fi fost aici spre-a-i ocroti Hidosul chip cu cinstea voastră. Sfinte, Pristolul ţi-l susţine pacea; barba, Ti-a argintat-o ea cu mina ei; învăţătura multă ea ţi-a dat-o Şi despre duhul ei, porumbul păcii, Măurtriseşte albul tău veşmînt. De ce-ai schimbat cu-atîta stîngăcie, Cuvîntul păcii încărcat de har, Cu scrîşnetul războiului, făcînd Din cărţi morminte, din cerneală sînge, Din tocuri lănci, din gura ta de aur O surlă-a blestematului război? De ce? mă-ntrebi. Răspunsul meu e scurt: Sîntem bolnavi; dezmăţul şi-mbuibarra Ne scutură acum pe toţi cu friguri Al căror leac e numai «ingerarea. Din pricina acestei boli s-a stins Şi Richard, răposatul nostru rege. Dar, nobil Lord de Westmoreland, eu unul Nu mă găsesc aici în chip de doctor Şi dacă stau în rînd cu soldăţoii, N-o fac t'iindcă-aş fi duşmanul păcii. Mi-ani pus veşniîntul aprig de război

WESTMORELAND:
ARHIEPISCOPUL:
WESTMORELAND: MOWBRAY:
WESTMORELAND:

Spre-a-i vindeca pe cei al căror suflet
Tînjcşte de prea multă fericire,
Spre-a curăţa din sîngele stricat
Tot cheagul ce ne vlăguieşte viaţa.
Să fiu mai lămurit. Am cumpănit
Răul de-acum cu relele răscoalei
Şi, iată, mai puţine sînt acestea.
Vedem ce drum apucă rîul vremii,
Şi-al întîmpiării furtunos puhoi
Ne-a smuls din liniştita noastră matcă.
Am întocmit un opis pentru jalbe
Spre-a le citi, la vremea lor, pe toate.
De mult cu ele am cătat s-ajungem
La rege, dar s-ajungem n-a fost chip.

Cînd păsul vrem să ni-l destăinuim,
Să-l spunem nu ne lasă chiar acei
Ce ne-au făcut mai multă strîmbătate.
Primejdia de ieri. de-aîaltăieri,
Ce-o amintesc băltoacele de sînge
Ce se mai văd pe-alocuri şi, acum
Sub ochii noştri, pildele bogate,
Ne-au îmbrăcat în platoşa stîngace
Nu ca să frîngem ramuri de măslin
Ci spre-a statornici aici o pace
Vestită şi adeverită-n fapt.
Cînd nu v-a fost chemarea ascultată?
Şi regele cum v-a jignit? Ce nobil
A căpătat poruncă să vâ-nfrunte
Ca să-ntăriţi cu o pecete sinită
însîngerata carte-a răzvrătirii
Şi să sfinţiţi netrebnicu-i tăiş?
Jignit mi-e fratele, întreaga obşte,
De fratele mai mare-al tuturor,
Ce-i vinovat că nu ne ocroteşte.
De ocrotire nu-i nici o nevoie,
Şi dac-ar fi nu te-ar privi pe tine.
Ba da,'l priveşte! Şi pe aoi, de-asemeni!
Noi n-am uitat jignirile trecute
Iar în aceste zile de restrişte
Simţim cu toţii mîna grea şi aspră
Cum peste noi se lasă.
Lord Mowbray, Ci desluşeşte strînsa legătură

MOWBRAY:
WESTMORELAND:
A vremii cu nevoia! Vei vedea
Că vremea, nu coroana, v-asupreste;
Cu toate că nu văd anume cum
Tu singur, luat în parte, ai fost jignit
De vreme sau de rege, cît de cît.
N-ai fost repus în drepturile tale,
Primind moşia Ducelui de Norfolk,
Cinstitul şi slăvitul tău părinte?
Cu ce-a greşit a tatălui meu cinste
Ca eu să, trebuiască s-o îndrept?
Era iubit de rege, dar acesta
A fost atunci silit să-l surghiunească.
Cînd tatăl meu şi Henric Bolingbroke,[106]
Urcînd în şa, încalecînd grăbiţi,
Dînd pinteni cailor ce nechezau,
Cu lancea scoasă, viziera trasă,
Zvîrlind prin cască fulgere din ochi,
Au auzit cum sună trîmbiţa de luptă
Cînd, crede-mă, nimic pe lumea asta
Nu l-ar fi despărţit de Bolingbroke,
Monarhul şi-a zvîrlit cît colo sceptrul
De care atîrna întreaga-i viaţă.
Descălecînd apoi, i-a prăvălit
Pe toţi cei cari do paloş sau judeţ
Au pătimit de-atunci sub Boîingbroke.
Nici tu, lord Mowbray, nu ştii ce vorbeşti.
Pe-atunci, în Anglia, Earl Hereford[107]
Trecea drept cel mai vajnic luptător.
Poţi şti norocul cui i-ar fi surîs?

Dar dacă tatăl tău ar fi învins,
Din Coventry n-ar fi plecat izbînda
Căci toată ţara, într-un singur glas,
îl huiduia; iar ruga ei fierbinte
Era doar pentru Hereford ■ - pe-acesta
Toţi îl slăveau mai mult decît pe rege.
Văd însă că m-abat de la făgaş.
Am fost trimis de prinţ pentru-a afla
Ce păsuri vă frămîntă şi să spun
Că-i gata să v-asculte; şi-n măsura
în care cererile voastre-s drepte,
O să vă facă voia şi din minte
O să vă Bc6ată gîndul duşmăniei.
[IV, 1]
ALOWBRAY: WESTMORELAND:
MOWBRAY: WESTMORELAND:
HASTINGS:
WESTMORELAND: ARHIEPISCOPUL:
WESTMORELAND:
ARHIEPISCOPUL:
MOWBRAY: IIASTINGS:
A fost silit să ne întindă mîna!
Nu dragostea - politica-i la mijloc!
Trufaş mai eşti, Mowbray! îndemnul lui
Din milă izvorăşte, nu din teamă -
Căci, iată, oastea noastră e colea,
Pe cinstea mea, mult prea încrezătoare
Spre-a-ngădui un singur gînd mişelnic.
Avem mai multe nume mari ca voi
Şi oameni mai deprinşi cu armele;
Acestea, bune; cauza, mai dreaptă,
Şi nici curajul, cred eu, mai prejos.
Să nu spui că nevoia m-a adus!
Eu unul nu-nţeleg să stăm de vorbă.
Vădeşti că ţi-e ruşine de greşeli;
Nu sufere atingeri putregaiul.
E oare prinţul împuternicit
Din partea regelui să ne asculte
Şi-apoi să hotărască în privinţa
Condiţiilor ce le punem noi?
Mă miră întrebarea fără rost.
Nu-i cap de oşti? Nu spune asta tot?
Atunci rnilord, primeşte acest sul
Care cuprinde plîngerile noastre.
De-şi va pleca urechea, iar acei
Ce-au fost şi sînt cu noi, oriunde-ar fi,
Vor căpăta iertare legiuită,
Şi fără cea mai mică-ntîrziere
Vor fi repuşi în drepturile lor,
Ne-om trage-ndată-n matca datoriei,
Şi Păcii vom aduce toţi prinos.
Voi spune-acestea prinţului, Milorzi,
Să ne-ntîlnim în văzul oştilor.
Dea Domnul să sfîrşim în pane toate.
De nu, pe cîmpul luptei, paloşul
Să hotărască!
Precum zici, niilord.
(Weslmorelană iese.)
Un glas lăuntric parcă îmi şopteşte Că nu-s condiţii trainice acestea, Nu-ţi fie teamă! De-ncheiein o pace Pe temelia îndeajuns de largă
'

MOWBRAY:
ARHIEPISCOPUL:
HASTINGS:
ARHIEPISCOPUL:
MOWBRAY:
A jalbelor ce le-am înfăţişat
Va fi mai trainică decît granitul.
Dar regele nu se va-ncrede în noi
Şi orice pricină de nimic,
Ce zic, orice prepus ne-ntemeiat
O să-l socoată cap de răzvrătire:
Credinţa de ne-ar fi martir, şi încă
O să ne vînture pe-aşa furtună,
Că grîul ar părea uşor ca pleava
Şi binele de rău nu s-ar alege.
Nu, nu, milord. Măria-sa-i sătul
De plîngerile noastre mici şi multe.
Aflat-a pasămite, că un mort
Re-nvie mai cu dinadins în fii,
Aşa că vrea să şteargă c-un burete
Tăbliţa amintirii ce-ar putea
Să-l sîcîie cu vechile înfrîngeri
De-acum şi pînă-n veac; prea bine ştie
Că nu se poate, după cum ar vrea,
O-mpărăţie-ntreagă să plivească.
Duşmanii cu prieteni se-ntorloaoâ:
De vrea să zmulgă un duşman, îndată
Sminteşte sau răpune un prieten^
I-e ţara ca o soaţă arţăgoasă
Ce-l scoate pe bărbat din minţi; aceasta
E gata s-o lovească - atunci ea
Iiidică-n sus copilul, ca pe-un scut,
Iar niîna lui, neputincioasă, cada.
Şi-apoi, nuielele măriei sale
S-au rupt pe alţi grumaji, aşa că azi
Mei nu mai are cu ce pedepsi.
Puterea lui, ca leul fără colţi[103],
Ameninţă, dar n-are spor.
Vezi bine!
De-aceea, fii încredinţat, miîord. Că de vom rîndui cu grijă toate, Precum un os zdrobit şi pus la loc, Se va-ntări şi pacea noastră.
Fie. Se-ntoarce, iacă-tă, lord Westmoreland,
(Intră Weslmoreland.)

WESTMORELAND: Cinstite feţe, prinţul e aproape, îl întîlniţi la jumătate drum? Vlădică, hai, cu Dumnezcu-nainte. Milord, vesteşte-l că sosim. Să mergem.
MOWBRAY: ARHIEPISCOPUL
(Ies.)
SCENA 2
JJn alt colţ al pădurii.
Dintr-o parte, întră Mowbray, arhiepiscopul, Ilastings şi alţii; din cealaltă parte, prinţul John de Lancaster, Westmoreland, ofiţeri şi însoţitori.
LANCASTER:
Sînt bucuros, văr[109] Mowbray, că te văd,
Prea. sfînt părinte, bine ai venit -
Şi dumneata, lord Hastings, şi voi toţi.
Vlădică, mult mai bine îţi stătea,
Cînd la auzul dangătului, turrna-ţi
Te-nconjura şi te-asculta smerit

Cum tălmăceai din scrierile sfinte,
Decît acum, înveşmîntat în fier,
Să-ndemni cu toba răzvrătiţi, cuvîntul
în sabie schimbînd şi viaţa-n moarte.
Cel ce cîştigă inima de rege
Şi-n soarele măririi dă în pîrg,
Ce rele poate să dezlănţuie în uiabra-i,
Cînd de încrederea-i îşi bate joc!
Cu tine, prea sfinţite, chiar aşa
S-a şi-ntîinplat. Nu ştie oare-o lume
Scriptura cît de bine o cunoşti?
Că-n sfîntu-i parlament eşti vorbitorul?
Te-nchipiuam ca glas al Domnului,
Profet şi vestitor ce mijloceai
între lucrarea noastră pămîntească
Şi harul sîînt. O, cine-ar fi crezut
C-ai folosit atît de strîmb puterea
Şi darul ce ţi s-a fost dat de sus
Cum face-un favorit al regelui,
Pornit pe mîrşăvii? Ai răsculat,
Slujindu-i chipurile lui Hristos,
Supuşii tatălui meu - unsul Său
Şi i-ai stîniit-

ARHIEPISCOPI^
MOWBRAY; **HASTIN&S**:
LAa'CASTER:
WESTMORELAND:
LANCASTER:
ARHIEPISCOPUL: LANCASTBE:

Iubito Lancaster,
Nil lupt ea pacea regelui s-o tulbur! Cum îi spuneam şi lui Westmoreland, Restriştea vremii ne-a împins, vezi bine, Să ne-mbrăcăm cu-aceste straie liîde şi mîntuirea să ne-o căutăm Astfel. Trimis-am înălţimii tale, în de-amănunt, jelaniile noastre De care şi-a rîs palatul. Fiul hidrei.[116] Războiul, dintr-acestea s-a iscat; Azi duşmănoşii-i oclii îi poate-nchide Curmarea înţeleaptă-a nedreptăţii, Şi-atunci, supunerea, înzdrăvenită, Va sta veghind la poalele măririi. De nu, pînă la ultimul ostaş, Ne-om încerca norocul.
De cădem,
Avem prieteni care ne vor urma; Pe-aceştia, la nevoie, fraţii lor; Şi lanţul relelor se va-nehega Şi vrajba neam de neam va dăinui Cît timp vor fi în Anglia copii. Prea scurt eşti de vedere, Hastings, Spre-a desluşi pe cele viitoare! Fii bun, măria ta, şi le răspunde Ce fel ai judecat tot ce-au cerut. Sînt cereri drepte, eu aşa socot; Şi jur pe sîngele-mi regesc din vine: Răstălmăcit a fost al tatii gînd iar cei din preajma lui prea samavolnic Şi vrerea i-au stropşit-o, şi puterea. Pe viaţa mea, vom linişti curînd Ce păsuri vă frămîntă. De vroiţi, Trimiteţi-i la vatră pe soldaţi, Şi noi vă vom urma; în faţa lor, îmbrăţişîndu-ne să bem frăţeşte Ca ochii lor să-nveşnicească semnul Iubirii noastre re-nviate. Mă bizui pe cuvîntul tău de prinţ. Ţi-l dau, şi mi-l voi ţine. - Acest **pahar Vreau** să-l închin în sănătatea ta.

Morgi, căpitane, şi vesteşte pacea;
PlîUi'şlo oanu-nii şi dă-lo drumul- - • *:f*
E-o veste mare pentru ei. Hai, iute!
(Ofiţerul iese.)
în cinstea ta beau, lord de Westmoreland. , într-a sfinţiei Tale! Dac-ai şti v
Cît m-am zbătut s-aduc această pace, Ai bea cu inima-uşoară - totuşi _*it*
O să-mi arăt iubirea mai tîrziu. Eu unul nu mă îndoiesc.
Mă bucur.
în sănătatea ta, iubit văr Mowbray! -Urarea ta e foarte potrivită; M-a apucat sfîrşeala, din senin. i
Ştii, rîsul prevesteşte un necaz; I

Dosada, întîmplare norocoasă. ■,
Atunci fii vesel; brusca întristare Arată că te-aşteaptă-o zi cu soare. Eu unul sînt cuprins de voioşie.
Cu-atît mai rău, de crezi în ce-ai rostit.
(Strigate hi culise.)
Cum i-a înveselit cuvîntul „pace"! Frumos e chiotul după izbîndă... Precum izbînda, poate fi şi pacea
Cînd amîndoi vrăjmaşii sînt înfrînţi , ; „ Dar nu-i nici unul păgubit. , ;,.
Milord, Dă slobozenie şi oastei noastre. \,
(Westmoreland iese.)
Prea sfinte, ar fi bine ca soldaţii •
Să treacă-n marş pe dinaintea noastră, Să ne vedem duşmanii.
Mergi, lord Hasting
Şi spune-le să vină.
(Hastings iese.) ■
Sper, milorzi, '
Că vom petrece noaptea împreună. ,i
;>'-,4';-l<;.! iu, {Westmoreland se întoarce.) ,., ^sj ;,j ;,
IIASTINGS:
ARHIEPISCOPUL: WESTMORELAND:
ARHIEPISCOPUL: WESTMORELAND:
MOWBRAY: ARHIEPISCOPUL;
WESTMORELAND:
ARHIEPISCOPUL: MOWBRAY:
LANCASTER:
MOWBRAY:
ARHIEPISCOPUL:
LANCASTER:
ARHIEPISCOPUL:
LANCASTER:

WESTMORELAND: LANCASTER:
HASTINGS:
WESTMORELAND:
MOWBRAY: WESTMORELAND: ARHIEPISCOPUL: LANCASTER:
De ce nu se împrăştie ostaşii? Porunca ce le-ai dat-o c s-aştepte; Nu vor pleca pîn-ce nu le vorbeşti. **Sînt** oameni ce-şi cunosc îndatorirea.
***(Intră** Hasiings din nou.)*
Milord, soldaţii noştri au plecat;
Ca boulenii dejugaţi, se-ndreaptă
Spre cele patru vînturi; ca şcolarii
Ce după lecţii, fug care-ncotro.
Frumoase veşti, lord Hastings! Drept acestea,
Te arestez, căci eşti un trădător.
Prea sfinte, Mowbray, şi pe voi, la fel,
Vă arestez pentru trădare.
E dreaptă şi cinstită fapta voastră? Dar uneltirea voastră cum e?
Jurat-ai strîmb?
Nu ţi-am jurat nimic! Am spus doar că voi drege tot ce-n jalbă Aţi stăruit să dreg - şi o voi face, Aşa să îmi ajute Cel de sus! Ci vouă, răzvrătiţilor, răsplata Ce-o meritaţi şi voi şi fapta voastră! Ostaşii voştri, iarăşi, vai de ei: I-aţi strîns şi slobozit în chip prostesc. Milord! să fie urmăriţi de zor; Nu noi, ci Dumnezeu c-nvingător! Cu trădătorii, la butuc acum; Acesta-i binemeritatul drum.
(Ies.)

SCENA 3

O altă parte a pădurii.
Trîmbiţe. Hărţuieli. Falstaff se înlttneşte cu Colevile.
FALSTAFF: Cum te cheamă, voinice? De ce neam eşti şi de prin
ce meleaguri? COLEVILE: Sînt cavaler, domnule, şi mă numesc Colevile din
vale. FALSTAFF: Bun, care va să zică te cheamă Colevile, eşti cavaler
şi te tragi dintr-o vale. Numele o să-ţi rămînă Colevile, dar de

acum încolo o să fii de meserie trădător şi locuinţa o să-ţi fie temniţa. E destul de adîncă - o să fii şi mai departe Colevile din vale.

COLEVILLE: Nu eşti dumneata Sir John FaJstaîf?[111]
FALSTAFF: Oricine aş fi, nu sînt mai prejos ca el. Te predai, cava-lerule? Sau trebuie să nădușesc din pricina ta? Dacă nădușesc, picăturile de sudoare o să fie lacrimile celor ce te iubesc si plîng pentru moartea ta; de aceea, trezeşte în tine frica şi tremuriciul şi roagă-mă să te iert.
COLEVILE: Cred că eşti sir John Falstaff şi de aceea mă predau.
FALSTAFF: în burta asta a mea e o babilonie de limbi şi nici una din ele nu rosteşte alt cuvînt decît numele meu. Dacă aş avea o burtă mai ca lumea, ce mai încoace şi încolo, aş fi **omul** cel mai întreprinzător din Europa. Pmteeele, pîntecele mă duce ia pierzanie. A! Vine căpitanul nostru.
(Intră prinţul John de Lancastcr, Westworclaiul, Bluiit şi alţii.)
LANCASTER: Să nu-i mai urmărim, sfîrşită-i lupta.
Advmă-ti ostile, lord Westmorleland.
(Westmoreland iese.)
ii ar Ei, Falstaff, unde-ai fost în tot ăst timp?
: ? u< Cînd toate s-au sfîrşit, apari şi tu.
~ra r Cu astfel de isprăvi eu te şi văd
Despriponind cîndva spînzurătoarea.
FALSTAFF: Ai' fi nu ştiu cum dacă nu s-ar întîmpla aşa; ştiu că învinuirile şi dojana sînt întotdeauna răsplata vitejiei. Ce-ţi închipui că sînt: rîndunică? săgeată? glonte? Ce, pot eu oare, la vîrsta mea, să mă mişc cu iuţeala gîndului? Am venit încoace într-un suflet - am deşelat o sută optzeci cai de poştă[112]; şi aici, prăfuit de drum cum sînt, dar cu vitejia neştirbită şi nepătată, am pus mîna pe sir John Colevile din vale, un cavaler turbat şi un duşman de temut. O nimica toată! Cum m-a văzut, cum s-a şi predat - aşa că pot spune, **o** dată cu romanul acela cu nas coroiat: „Ani venit, am văzut, am învins!"[113]
LANCASTER: A fost mai curînd curtenie din partea lui decît merit din a dumitale.
FALSTAFF: Nu ştiu. Ăsta e, luaţi-l şi vă rog să înscrieţi isprava printre celelalte fapte mari ale zilei; că de nu, o să pun să fie amintită într-o baladă[114] - în poza dinaintea titlului o să apar

eu cu Colevile sărutîndu-mi picioarele. Dacă o să fiu silit să fac asta, atunci, pe cuvîntul meu de gentilom, voi toţi o să semănaţi cu monedele aurite de doi peni, faţă de jumătatea de coroană care sînt eu, şi pe cerul luminos al slavei o să strălucesc pe lîngă voi, aşa cum străluceşte luna plină în puzderia stelelor - ia, nişte gămălii de ac. De aceea, d&ţi-mi ce mi se cuvine - meritul meu să fie înălţat în slavă.
LANCASTER: Eşti prea greu ca să fii înălţat.
FALSTAFF: Atunci să strălucească.
LANCASTER: E prea întunecat,
FALSTAFF: Atunci, înălţimea ta, faceţi ceva ca să-mi priiască şi spuneţi-i cum vreţi.
LANCASTER: Colevile'îţi spune?
COLEVILE: Da, milord.'
LANCASTER: Eşti un răsculat vsstit, Colevile.
FALSTAFF: Şi un vestit supus credincios i-a luat prizonier.
COLEVILE: Milord, sînt ca şi cei ce m-au trimis
Să lupt aici; eu dacă-i comandam, Ne-am fi vîndut noi. pielea mult mai scump.
FALSTAFF: Nu ştiu cum şi-au vîndut pielea ceilalţi; dar tu, ca un om cumsecade, ai dat-o pe. degeaba şi pentru asta îţi mulţumesc.
(Wesimoreland se întoarce.)
LANCASTER: Ei, urmărirea s-a sfîrşit? WESTMORELAND: Bat în retragere şi nu mai luptă. LANCASTER: Trimiteţi-l pe Colevile şi ceilalţi la York, spre a fi executaţi îndată. Blunt, du-l de-aici şi vezi să-l pui sub pază.
(Bhmt de., cu Colevile, ies.)
Milorzi, acum să no grăbim la curte; Aud că tatăl meu e greu bolnav. Aş vrea ca vestea să ne-o ia-nainte, De-aceea, vere, mergi şi-mbărbătează-l, Iar noi te vom urma făr-a zori.
FALSTAFF: Milord, ic rog, îngăduie-mi să trec
Prin Gloucestershire; iar dud ajungi la curte, Să pui şi pentru mine-o vorbuliţă,
LAXCASTER: Cu bine, Falstaff - nu am încotro;
Te-oi lăuda mai mult dccît o meriţi. *(Ies toţi în afară de Falstaff.)*

FALSTAFF: Sumai dacă te-ar tăia capul cum s-o faci - cu un dram de minte ai fi mai în cîştig decît cu un ducat. Pe cuvîntul meu, băieţaşul ăsta cuminte nu mă iubeşte şi nimeni nu-l poate face să rîdă. Şi nu e de mirare - vin nu bea. Nu iese nimic bun din copiii ăştia smeriţi; băuturile apoase le subţiază sîngele şi mîncările de peşte îi îmbolnăvesc de gălbeneală, aşa ca atunci cînd se însoară, aduc pe lume numai fete. Cei mai mulţi sînt bătuţi în cap şi fricoşi, şi ca ei am fi şi unii din noi dacă n-am mai trage la măsea. Un vin bun, puterea ursului, are două urmări. în primul rînd, se urcă la cap şi zvîntă acolo toţi aburii prostiei, tîmpeniei şi posăciei, făcînd mintea

sprintenă, înţelegătoare, gata să uite uşor şi plină de tablouri săltăreţe, seînteietoare şi ademenitoare, care capătă das atunci cînd ajung în vîrful limbii şi devin vorbe de duh. în al doilea rînd, vinul înfierbîntă sîngele. La început, sîngele e rece şi amorţit, plecînd din ficat alb şi palid, ceea ce trădează micime de suflet şi laşitate. Vinul însă îl încălzeşte şi-l mînă dinăuntru înspre mădulare: îmbujorează obrajii care, ca un semnal luminos, cheamă la arme pe toţi supuşii acestei mici împărăţii - omul - şi atunci toate cetele şi podgheazurile vieţii şi toate puterile mai mici se strîng în jurul căpitanului, inima, care, umflîndu-se în pene la vederea alaiului ce-i dă ghes, săvîrşeşte minuni de vitejie; şi toate astea numai datorită vinului. Iscusinţa armelor, aşadar, nu e nimic fără vin, pentru că vinul pune toate în mişcare; învăţătura este ca o comoară pe care o ţine ascunsă necuratul[115] pînă cînd dă vinul iama într-însa. Aşa so face că prinţul Henry e viteaz. Sîngele rece pe care în chip firesc l-a moştenit de la taică-său ca pe un pămînt sărac şi neroditor, el l-a îngrăşat, l-a arat şi l-a lucrat, căznindu-se din răsputeri să bea - ce zic! sâ stingă butoaie de vin roditor. De aceea e şi atît de focos şi de viteaz. Dacă aş avea o mie de feciori, prima învăţătură pentru viaţă pe care le-aş da-o ar fi să jure că nu vor mai pune în gură strop de băutură apoasă şi că vor bea numai vin de Xeres.
(Intră Bardolph.)
Ei, ce e, Bardolph?
BARDOLPH: Soldaţii s-au împrăştiat, care-încotro. FALSTAFF: Foarte bine! Eu o să trec prin Gloucestershire şi o
să mă opresc la maşter Robert Shallow. L-am şi înmuiat
între degetul mare şi arătător şi în curînd o să-l am la degetul
cel mic. Hai.
185
(Ies.)
[IV, 4]
SCENA 4.
Westminster. Camera „Ierusalimului".[116]
Intră regele, Clarence, Gloucesler, Warwick şi alţii.
REGELE:
WARWICK: REGELE:
GLOUCESTER:
REGELE:
GLOUCESTER:
REGELE:
GLOUCESTER:
CLARENCE:
REGELE:
Milorzi, dacă vrea Domnul să înfrîilgeîn Răscoala care a-nroşit cu sînge Pridvorul caselor, noi pe cei tineri Spre bătălii mai vrednice-i vom duce, Purtînd doar săbii binecuvîntate. Corăbiile-s gata, oastea-i strînsă, Namestnicii sînt întăriţi şi toate Sint rînduite cum am socotit; Atît că eu nu-s întremat cu totul Şi zăbovim cît încă răzvrătiţii Sub jugul legilor nu s-au plecat[117]. Sfîrşitul boalei şi-al răscoalei, doamne, Nu poate fi departe.
Humphrey, spune-mi: Unde e fratele tău, prinţul? Cred c-a plecat la Windsor să vîneze. îl însoţeşte cine?
Nu ştiu, Doamne.
Nu-i frate-său cu el, Thomas ele Clarenee? Nu, doamne, Thomas e aici, de faţă. Părinte şi stăpîn, care ţi-e voia? Doar binele ţi-l vreau, Thomas de Clarence. De ce nu eşti cu fratele tău prinţul? El te iubeşte şi tu fugi de ol; Dintre toţi fraţii, tu-i eşti cel mai drag. Să-i preţuieşti, băiatul meu, iubirea, Iar după moartea mea, să mijloceşti Intre nobleţea lui şi ceilalţi fraţi. Nu-l ocoli, dar nu-i ştirbi iubirea, Nici buna lui voinţă nu o pierde Părînd cu el nepăsător şi rece; E plin de suflet dacă ştii să-l iei; Găseşti la el şi lacrimi în durere Şi-o mînă-ntinsă pentru ajutor, Deşi e cremene de-l întăriţi, Ca iarna schimbător şi mai năprasnic Decît e gerul aspru-al dimineţii - De-aceea, vezi de-i desluşeşte firea,
136
CLARENCE:
REGELE:
CLARENCE:
REGELE:
CLARENCE:
REGELE:
.
WARWICK:
[IV, 4]
Pentru metehne mustră-l stingherit,
Atunci cînd e voios, cînd c posac,
Să-l laşi într-ale sale pînă cînd
Mînia, ca balena pe uscat[118],
Se istoveşte singură. Atunci

Vei fi un adăpost pentru prieteni
Şi-un cerc de aur pentru fraţi, ca astfel
Să nu se spargă vasul sîngelui,
Adesea otrăvit de clevetirea
Ce-o toarnă vîrsta-ncet, încet, chiar dacă
Otrava ar lucra fulgerător
Ca toaia, sau ca pulberea de puşcă.
Voi fi curtenitor şi bun cu el.
De ce nu l-ai urmat la Windsor, Thomas?
Ia masa azi în Londra - nu e-n Windsor.
Cu cine a plecat? poţi tu să-mi spui?
Cu Poins şi alţi nedespărţiţi prieteni.
Pămîntul gras e plin de buruieni;
Iar el, icoana tinereţii mele,
E năpădit. De-aceea, jalea mea
Se-ntinde dincolo de ceasul morţii.
îmi plînge inima, închipuind
Restriştea zilelor neîndrumate
Şi-a vremii putrezime ce v-aşteaptă
Cînd o să dorm lingă străbunii mei...
Cînd poîteîe-i, scăpînd de frîu, avea-vor
Un singur sfetnic - sîngelo aprins ~
Risipa cînd va-ntîlni pierzarea,
Ce aripi o să-i prindă zvăpăiala,
Zburînd spre prăbuşire sau primejdii!
Stăpîne, prea greşit îl judeci. Prinţul
învaţă să-şi cunoască-nsoţitorii
întocmai cum înveţi un grai străin,
Cînd pînă şi o vorbă de ruşine
Se cere luată-n seamă - după care,
De folosit, n-o foloseşti, dar o cunoşti
Şi o urăşti. Cu vremea, şi el, prinţul,
Va căuta să scape de prieteni,
Ca de ocări; iar amintirea lor
Va dăinui ca pildă şi măsură
Spre-a judeca şi viaţa altor oameni,
Trăgînd folos din vechile greşeli.
187
HV; *i]*
REGELE:
WESTMORELAND:
UV, 5]
REGELE:
BARCOURT:
REGELE:
GLOUCESTER;
CLARENCE:
Nu-şi lasă fagurii albinele Prin mortăciuni.
(Intră Westmoreland.)
Cine e? Westmorelandl
Stăpîne, sănătate şi sporire Şi bucurii - ca vestea ce-o aduc! John prinţul îţi sărută mîna, doamne; Prelatul, Mowbray, Hastings şi ceilalţi Au cunoscut pedeapsa legii tale; Nu-i scos din teacă paloş de rebel - Măslinul Păcii creşte peste tot. Anume cum s-au petrecut acestea Poţi să citeşti aici amănunţit. O, Westmoreland, eşti pasărea de vară Ce la sfîrşitul iernii cîntă-ntr-una Sosirea zilei.
(Intră Harcourt.)
Alte noutăţi.
Te ocrotească Cerul de duşmani: De s-or scula-mpotriva ta, să cadă Precum acei de care vin să-ţi vorbesc! Pe Bardolph şi Nortiiumberland cu marea Lor oaste de englezi şi scoţieni, Şeriful de Yorkshire i-a nimicit. Ce fel şi cum anume s-a dus lupta. Stă scris pe larg aicea, în scrisoare. De ce-mi fac rău aceste bune ştiri? Nici cînd nu va veni oare Fortuna Cu amîndouă braţele-ncărcate? Cuvintele-i frumoase le va scrie Mereu, mereu, cu litere urîte? Cînd dăruieşte poftă, nu dă hrană - Ca la săracii zdraveni - sau ospeţe Dar fură pofta; ca la cei bogaţi, Ce nu se

bucură de plinul lor. Ar trebui să fiu voios, şi, iată, Văd ca prin sită, sînt înnegurat, Apropiaţi-vă, mi-e tare rău.
Măria ta, nu te lăsa!
O, tată!
WESTMORELAND: Deschide ochii, doamne, şi fii tare!
WARWIOK:
CLARENCE:
GLOUCESTER:
CLARENCE:
WARWICK:
GLOUCESTER:
REGELE:
Răbdare, prinţi, sfîrşelile acestea Pe rege îl apucă foarte des. Făceţi-i loc, lăsaţi-l să răsufle Şi o să-i treacă.
Nu, mult nu mai are. în zidul ce-i adăposteşte duhul Au ros atîta grijile şi truda Că viaţa îl va dărîma curînd. Mi-e teamă de norod; căci se vorbeşte De naşteri nefireşti şi prunci hidoşi Ce n-au fost zămisliţi[119]; vremea-i schimbată Iar anul a sărit cîtcva luni, Găsindu-le-adormite.
Pe Tamisa
Au fost trei fluxuri fără de reflux, Şi spun bătrînii, cronici ale vremii, C-aşa a fost şi înaintea bolii Şi morţii lui Edward, străbunul nostru.
Vorbiţi încet - îşi vine în simţiri.....
Acest atac i-apropie sfîrşitul. Duceţi-mă de-aici, vă rog, pe braţe în altă cameră - încet, încet.
(Ies,)
SCENA 5
O *altă cameră.*
Regele stă culcai In pat. Clarence, Qloucester, Warwick şi alţii.
REGELE: Nu faceţi zgomot, dragii mei, vă rog,
Doar dacă-i cîntă gingaş cineva Trudituiui meu duh.
WARWICK: Chemaţi atunci
Pe muzicanţi, în camera cealaltă.
REGELE: Coroana puneţi-o aici, pe pernă.
CLARENCE: De tot i s-au tras ochii - ce schimbat e!
WARWICK: Prea faceţi zgomot! Mai încet!
(Intră prinţul Henric.)
PRINŢUL: Pe ducele de Clarence l-aţi văzut?
CLARENCE: Aicea-s, frate, copleşit de jale.

[IV, 5] PRINŢUL:
GLOUCESTER: PRINŢUL:
GLOUCESTER:
PRINŢUL: WARWICK:
CLARENCE: WARWIGK: PRINŢUL:

Afara-i soare şi-nâuntru plouă? Ce face regele? E greu bolnav.
Aflat-a buna peste? Şopteşte-i-o!
De cînd i-am spus-o, s-a schimbat în rău. Dacă-i bolnav de bucurie, se va face bine fără leacuri.
încet, milorzi; alteţă, binişor; Măria sa ar vrea să aţipească. Să mergem în odaia de alături. Alteţă, vrei să vii şi tu cu noi? Nu - eu veghez la căpătîiul tatii.
(Ies toţi afară de prinţ.)
De ce-i coroana lînga el, pe pernă?
Tovarăşă de pat sîcîitoare!
Necaz strălucitori Zbucium de aur
Ce ţii deschisă poarta somnului
în nopţi de veghe! Tată, dormi cu ea...
Dar somnul uu ţi-e sănătos, nici dulce
Ca tihna celor ce cu frunte-ncinsă
în pînza aspră, sforăie şi-ntrec

Prîveghiurile nopţii. O, mărire!
Cum semeni tu cu zalele bogate
Ce-n zile cu zăduf pe purtător
îl apără şi-l ard! Pe gura lui
E-un fulg ce-ar adia dacă răsuflă.
Măria-ta Părinte! Acest somn
E-ntr-adevăr adînc - un somn ca ăsta
A despărţit atîţia regi englezi
De-acest inel de aur. Zeciuiala
Ce-ţi sînt dator sînt lacrimi şi-ntristare;
Iar firea şi iubirea mea fiiască
Ţi-o vor plăti cu-mbelşugare, tată!
Tu-mi dai, în schimb, coroana ta de rege;
Sînt primul tău născut, e dreptul meu.
Aici să stea - şi cerul s-o păzească!
(îşi pune coroana pe cap.)
Tăria-ntregii lumi de s-ar culege 'BTtr-ua singur braţ de uriaş, n-ar smulge
REGELE:
CLARENCE:
REGELE: CLARENCE:
REGELE:
WARWICK:
GLOUCESTER:
REGELE:
WARWICK:
REGELE:

O cinste ce prin drept mi se cuvine. Copiii mei vor mosteni-o de la mine.
(lese.)
Wanvick! Gloncester! Clarence!
(Intră Warwiek, Gloueester, Clarence şi ceilalţi.)
Ne cheamă regele?
Ce este, maiestate? Cum te simţi?
Milorzi, de ce-aţi plecat de lingă mine?
Noi te-am lăsat cu fratele meu, prinţul -
A vrut să privegheze-asupra ta.
Prinţul de Wales! dar unde-i? Vreau să-l văd,
Ru este-aiei.
O uşă e deschisă - a ieşit.
Dar nu prin camera în eare-am stat.
Coroana unde-i? Cine-a ridicat-o?
Era aici cînd am ieşit, siăpîne.
A luat-o prinţul, Mergeţi, căutaţi-l.
Grăbit e-ntr-atîta îneît crede
Că somnul meu e somnul morţii?
Găseste-l, Warwiek, şi-l trimite-neoace.
(Warwiek iese.)
Cu boala mea-şi uneşte dînsnl rolul Şi astfel îmi apropie sfîrşitul... Cu cită grabă se răscoală firea Cînd aurul se face ţinta ei! De dragul vostru, taţii fără minte Nu dorm de griji şi creierii şi-i storc Şi oasele-şi trudesc; De dragul vostru strîng din cele ţări. Cu sila, bolţi de aur otrăvit, Silindu-se-a vă face să deprindeţi Şi meşteşugul armelor, şi arta. Albine ce culeg din flori dulceaţa; Aceştia-s taţii...
Cu ceară-n coapse şi cu miere-n gură, Aduse-n stup; albine şi în moarte, Eăsplata trudei lor! Amarul gust îl mijlocesc comorile-aduiiate.
finiră Warwiek din nou.)

WARWICK:
REGELE:
PRINŢUL: REGELE:
Ei, unde-i cel ce nu vrea să adaste
Sfîrşitul bolii, bunul său prieten?
Aflatu-l-am în camera de-alături,

Cu faţa numai lacrimi, şi-n durere
Atît de afundat, că tirania
Ce n-a băut într-una decît sînge,
Văzîndu-l, şi-ar spăla cuţitul
în rouă ochilor **lui** Henric. **Iată-l.**
Dar pentru ce a luat cu el coroana?
(Intră prinţul Henric.)
Da, a venit. Apropie-te, Harry. Acum plecaţi, lăsa'ti-iie-ii de noi.
(Warwick şi ceilalţi ies.)
N-aş fi crezut să-ţi mai aud iar glasul. Părinte-al gînduiui ţi-a fost dorinţa. Sîat o povară pentru tine, **Harry.** Eîvneşti la tronul gol atît de mult încît îţi pui însemnele domniei '.Namte de soroc? Smintită tinereţe! Alergi după mărirea ce **zdrobeşte?** Aşteaptă-un pic; pe-un vînt atît de slab Se sprijină-al puterii mele nor, Că se va destrăma cu mare grabă. Mi-e viaţa în amurg. Tu ai furat Ceva ce astăzi încă ar fi fost, De drept, al tău; acum pe patul morţii, Ce bănuieli aveam, le-ai întărit. Că nu-ţi sînt drag mi-ai dovedit o viaţă Şi vrei să mor încredinţat de-aceasta. In minte-ţi tăinuind mii de pumnale, Le-ai ascuţit de inima-ţi de piatră Spre-a-njunghia cu ele-n preajma morţii. Cum? Nu mă păsuieşti un singur ceas? Atunci te du să-mi sapi tu singur groapa Şi pune clopotele să vestească încoronarea ta, nu moartea mea. Din lacrimi ce mi-ar fi stropit mormîntul Fă, pentru fruntea-ţi, untdelemn sfinţit. Aruncă-mă-n ţărîna urgisită. Dînd viermilor pe cel ce-ţi dete viaţă,

PRINŢUL:

Slujbaşii schimbă-mi-i, răstoarnă toate;
E vremea să ne batem joc de legi.
Henric al cincilea e-ncoronat!
Deşertăciune, sus! jos, demnitate!
în lături, sfetnici înţelepţi, iar voi,
Maimuţe lenevoase ale lumii,
Strîngeţi-vă la curtea Engliterei!
Vecini, puteţi acum scăpa de drojdii!
Aveţi tîlhari ce beau, înjură, joacă,
O ţin în chef, ucid şi săvîrşesc,
Păcate vechi în chipul cel mai nou?
Scăpa-veţi, fiţi pe pace! Englitera
Ascunde fărdelegea! Englitera
Le va da slujbe, cinste şi putere,
Căci Harry a scos botniţa pierzării
Şi fiorosul ei zăvod e gata
Să-i sfîşie pe cei nevinovaţi...
Sărmanul meu regat, ros de dihonii
Cînd grija mea nu te-a ferit de patimi
Ce-o să te faci cînd ele-ţi vor fi grija?
Vei fi din nou o ţară de coclauri
Şi lupi, **străvechii** tăi locuitori!
îţi cer iertare, tată! Dacă plînsul
Nu mă-neca, putînd să îngăimez
Aş fi oprit amara ta dojana
'Nainte de-a-mi vorbi, şi eu, cu drag
De-a te-asculta. Coroana e aici.
Şi fie ca Acel ce-o poartă veşnic,
Să ţi-o păzească, mulţi, mulţi ani! Iar dacă
O preţuiesc mai mult ca slava ta,
Să nu mă mai ridic de pe genunchi,
Pătruns cum sînt de duhul ascultării.
Mi-e martor Cel de sus c-am înlemnit
Cînd am intrat şi am văzut, părinte,
Că nu mai ai suflare! Dacă mint,
Să mor în plin avînt al tinereţii,
Să nu-i arăt ne-ncrezătoarei lumi
Schimbarea nobilă ce-am hotărît!
Privindu-te, crezînd că ai murit,
Şi aproape mort eu însumi la ăst gînd,
Coroanei i-am vorbit ca unui om
Şi-am dojenit-o astfel: „Grija ta
Din trupul tatii s-a-nfruptat. De-aceea,
- Shakespeare.
[IV, 5]
RECELE:

Eşti cel xnai bun şi cel mai seîniav aur; Căci altul, nu atît de preţios, Păstrează viaţa-n chip de' leac[120], ci tu, Mai bun, mai plin de slavă, l-ai răpus Pe col ce te-a purtat." Astfel mustrînd-o, Pe cap mi-am aşezat-o ca să lupt, Ca fiu adevărat, cu un vrăjmaş Ce-n faţa mea]-a omorît pe tata. **Dar** dac-am încercat vreo bucurie Şi m-am lăsat de fală ispitit **Sau** dacă duhul mîndru-al răzvrătirii ^I-a tulburat sau m-a-udemnat să-ncerc Fiorul de putere a coroanei, S-o-ndepărteze Cel de sus de mine Făeîndu-mă col mai sărac vasal Ce-a-ngenunehiat vreodată-n faţa ei! O, fătul meu,
Cel Veşnic ţi-a şoptit s-o duci de-aici Spre-a cîştiga mai mult în ochii nun, Curînd, atît de înţelept, iertare! Apropie-te, Harry, şezi pe pat, Şi-aseultă ultima povaţă, cred, Ce-o să mai pot rosti. Doar cerul ştie Ce căi întortoehiate-am străbătut Spre-a lua coroana; şi povara ei, Afar' de mine n-a ştiut-o nimeni. Tu o primeşti cu linişte mai multă, Mai mare-ncredere, mai trainic sprijin; Ce temelii i-am ridicat coboară Cu mine în mormînt. Pe capul meu, Părea o cinste smulsă cu de-a sila Şi mulţi mă-nvinuiau c-am cîştigat-o Cu ajutorul lor. De-aceea, zilnic, Dihonii şi vărsări de sînge noi Au sîîşiat închipuita pace. Ştii doar prin ce primejdii am trecut Spre-a-i înfrunta pe toţi duşmanii noştri; Domnia mea n-a fost decît o scenă Pe care s-a jucat hicrîncenarea. Murind, se schimbă tot; ce-am dobîndit Te-aşteaptă sub un nume mai frumos: Tu **vei** primi coroana moştenire. Şi totuşi, mai

ferit cum eşti ca mine,

PRINŢUL:
REGELE: LANCASTER:
REGELE:
PRINŢUL:
REGELE:
195
[IV, 5]
Te-aşteaptă griji, căci rănile sînt noi;
Prietenilor mei - deci şi-alor tăi -
Doar de curînd li s-a fost scos **veninul.**
Puterea lor m-a înălţat pe tron
Şi m-am temut că tot ea va putea
Să mă răstoarne; şi atunci, pe unii
I-am nimicit; ceilalţi, în Ţara Sfîntă
Erau a mă urma, ca nu cumva
Prea multa **trîndăvie** să-i îndemne
A-mi cerceta domnia. Drept aceea,
Trimite-i pe cei zvăpăiaţi să lupte
în ţări străine; pentru ca războiul
Să şteargă amintirea altor zile.
Aş vrea să-ţi spun mai multe, dar plămînii
Sînt prea slăbiţi... nu, nu mai pot vorbi.
Ceresc părinte, iartă-mi rătăcirea,
Şi apără-i lui Henric, moştenirea!
Tu, tată, tronul
L-ai câştigat, păstrat şi-ncredinţat,
Cum se cădea, întîiului băiat;
De-aceea, cei ce vor duşmani să-mi fie,
Să ştie că-l păzesc cu străşnicie!
(Intră John de Lancaster.)
Vezi, vezi, soseşte John de Lancaster. Rege părinte, sănătate, pace Şi fericire multă.
Fericire
Şi pace, fiul meu, e drept, mi-aduci. Dar sănătatea, fiuturînd din aripi, De trunchiul vlăguit, vai, s-a desprins, în clipele acestea-n faţa ta, Cu viaţa socotelile-mi închei. Lord Warwick unde e?
Lord Warwick!
(Intră Warwuh şi alţii.)
Asculta: sala-n care-am leşinat
întîia oară, n-are un nume-al ei?
[IV, 5]
WARWICK: „Ierusalim" îi spune, maiestate.
REGELE: Mărire Ţie, Doamne! Chiar într-însa
Va să-mi dau duhul. Mi s-a prorocit Că voi muri-n Ierusalim, iar eu Credeam zadarnic că e Ţara Siîntă. Pe Henric duceţi-l într-ale lui, In camera Ierusalimului[121].
(Ies.)

ACTUL V

SCENA 1

Gloucestershire. Casa judecătorului Shdlldw. Intră Shallow, Fahta-ff, Bar-dolph şi pajul.
SHALLOW: Mă jur pe cocoş şi pe coţofană, sir, că n-o să pleci
în seara asta. Hei, Davy! FALSTAFF: Să mă ierţi, Maşter Robert Shallow.
SHALLOW: Ba n-o să te iert de loc - nici vorbă de iertare - care iertare? Ce iertare? Unde eşti, Davy?
(Intră Davy.)
DAVY: Aici, sir.
SHALLOW: Davy, Davy, Davy - ia stai niţel, Davy - ia să

vedem noi, Davy - da - ia pofteşte-l încoace pe Wiiliam
bucătarul. Sir John, nici nu poate fi vorba de iertare. DAVY: Ascult, sir; nu vă pot îndeplini porunca. Voiam să vă-ntreb;
cu ce semănăm arătura: cu grîu? SHALLOW: Cu grîu roşu[122], Davy. Dar cheamă-l pe bucătar. Avem porumbei tineri? DAVY: Avem, sir. Poftim socoteala fierarului pentru potcovitul
cailor şi pentru pluguri.
SHALLOW: Cercetează şi plăteşte. Sir John, nici un fel de iertare! DAYY: Trebuie să cumpărăm, sir, un lanţ nou pentru găleată...
şi ce-aveţi de gînd, sir: îi opriţi lui Wiiliam din leafă pentru
sacul pe care l-a pierdut la bîlciul de la Hinckley?[126] SHALLOW: încape vorbă! Cîţiva porumbei, Davy, o pereche de
pui, o ciozvîrtă de miel, şi altele de soiul ăsta - aşa să-i spui
lui Wiiliam. DAVY: Domnul soldat rămîne la noi peste noapte, sir?

SHALLOW: Da, Davy. Vreau să-l omenesc cum se cuvine. Un prieten la palat face mai mult decît un gologan în pungă. Cin-steşte-i şi pe oamenii lui, Davy - sînt nişte pungaşi cumsecade, şi muşcă pe la spate.
DAVY: Spatele **lor,** sir, e muşcat de sus pînă jos - rufăria **lor** e grozav de murdară.
SHALLOW: Ai adus-o bine, Davy. Ei, fă ce ţi-am spus.
DAVY: Vă rog, sir, sprijiniţi-l pe William Visor din Wincot împotriva lui Clement Perkes de pe deal.
SHALLOW: Davy, sînt multe plîngeri împotriva lui Visor ; Visor ăsta e o mare secătură, după cîte ştiu.
DAVY: Aşa şi este, sir: e o secătură. Cu toate acestea, zău, sir, nu se poate să sprijiniţi o secătură atunci cînd vă roagă prietenul lui? Un om cumsecade, sir, se apără singur, dar o secătură? De opt ani de zile, sir, vă slujesc cu credinţă; o dată sau de două ori într-un pătrat de an nu mi se-ngăduie şi mie să sprijin o secătură împotriva unui om cumsecade? înseamnă, care va să zică, că am puţină trecere pe lîngă dumneavoastră. Secătura e bun prieten cu mine, sir; de aceea, vă rog stăruitor să-l sprijiniţi.
SHALLOW: Bine, bine, n-am să-l obijduiesc. Hai, du-te, Davy. *(Davy iese.)* Unde eşti, **sir** John? Ei, hai, hai, scoate-ţi ciubotele. Dă-mi mîna, maşter Bardolph.
BARDOLPH: Sînt bucuros să văd pe înălţimea voastră.
SHALLOW: îţi mulţumesc, îţi mulţumesc din toată inima, bunule maşter Bardolph. *(către paj)* Bine-ai venit, uriaşule. Să mergem, Sir John.
FALSTAFF: Vin numaidecît, maşter Eobert Shallow. *(Shallow iese.)* Bardolph, ai grijă de cai. *(Bardolph şi pajul ies.)* Dacă m-ar tăia în bucăţele cu ferăstrăul, ar putea să facă din ele patru duzini de cîrje bărboase de călugări, cum c maşter Shallow. Nici c-am pomenit potriveală ca aceea dintre mintea lui şi mintea slugilor. Tot uitîndu-se la el, aceştia se poartă ca nişte judecători tîmpiţi; iar el, tot stîud de vorbă cu dînşii, juri că e o slugă ce-aduce a judecător. Li s-au intorlocatîntr-atîta gândurile datorită statului împreună, încît se ţin laolaltă ca un cîrd de gîşte sălbatice. Dacă aş avea vreo pricină cu maşter Shallow, m-aş da pe lîngă oamenii lui şi le-aş spune cît de bine seamănă cu stapînnl lor, iar dacă aş avea nevoie de oamenii lui, l-aş măguli pe maşter Shallow spunîndu-i că nimeni nu-şi poate struni oamenii ca el. E lucru neîndoios că atît purtarea înţeleaptă, cît şi cea neînţeleaptă sînt molipsitoare ca boleşni-ţele - de aceea trebuie sa iei bine seama cînd îţi alegi prietenii.

Din Shallow ăsta am să scot eu destule ca să-l ţin pe pruii tot într-un rîs! Şase mode la rînd, adică patru soroace judecătoreşti[1-4] sau două soroace ale **datornicilor,** şi o să **rida** fără „inter-**valii".** Ce nu e-n stare să facă o minciună dreasă cu cîteva jurăminte uşurele sau o glumă făcută cu sprînceiiele-ncruntate - mai ales cînd e vorba de un tinerel care nu ştie ce-nseamnă junghiurile în umeri! O să rîdă prinţul de-o să se strîmbe - pînă cînd o să-i semene faţa cu **o** manta plouată si boţită!
SHALLOW *(dinăuntru):* Sir John!
FALSTAFF: /un venit, maşter Shallow, am venit.
(Iese.)
SCENA 2
Westminster. In palat. Intră Wanoick şi primul judecător al ţării, din părţi opuse.
WARWICK: De unde şi-ncotro, milord?
JUDECĂTORUL: Ce face regele?
WARWICK: E foarte bine: a scăpat de griji.
JUDECĂTORUL: Nu-i mort, sper?
WARWICK: Şi-a plătit obolul firii
Şi azi nu mai trăieşte pentru noi.
JUDECĂTORUL: Ah! Ce păcat că nu'm-a luat cu **dînsul!** Eu i-am slujit veleatul cu credinţă Şi pentru asta pot să pătimesc.
WARWICK: E drept, nu te iubeşte noul rege.

JUDECĂTORUL: De-aceea mă şi pregătesc să-nfrant A vremurilor noi orînduire Şi-aceasta nu se poate să arate Mai slut decît mi-am zugrăvit-o eu.
(Intră Laneaster, Clarence, Oloucester, Wesimoreland
şi alţii.)
WARWICK:
JUDECĂTORUL: **199**
Sosesc îndureratele vlăstare Ale lui Henric răposatul. Doamne, Dac-ar avea şi viul Henric firea Celui mai rău din aceşti trei feciori! Crţi nobili n-ar rămme-atunci în slujbe în loc să-nfrunte volburile inării! Mă tem că toate se vor răsturna.
tV, 2]
LANCASTER: Iubite Warwick, bună dimineaţa.
GLOUCESTER, CLARENCE:
Bună să-ţi fie inima.
LANCASTER: Ai zice c-am uitat să mai vorbim.
WARWIGK: Nu, n-am uitat; dar întristarea noastră
Prea mare-i ca să fleeărirn prea mait. LANCASTER: în pace doarmă cei ce ne-a-ntristat!
JUDECĂTORUL: Şi nouă, pace ne trimită Domnul! GLOUCESTER: Pierdut-ai un prieten bun, milord,
Şi pot să jur că-ndureratu-ţi chip
Nu-i nicidecum o mască de-mprumut. LANCASTER: Milostivire nu aşteaptă nimeni,
Şi tu, cu osebire, mai puţină.
îmi pare rău, păcat că nu e altfel. CLARENCE: Vezi să te porţi acum frumos cu Falstaff,
Cu toate că nu stă în firea ta. JUDECĂTORUL: Milord, doar cinstea şi nepărtinirea
M-au îndrumat în tot ce-am făptuit;
Şi n-o să mă vedeţi nicicînd cerşind
Iertare peticită cu de-a siJa.
Iar dacă cinstea nu-mi va fi de-ajutorinţă,
O să mă duc la regele meu mort
Spre-a-i spune cine m-a trimis ia el. WARWICK: Soseşte prinţul!
(Intră regele Henric al V-lea înseţit ăe suită,)
JURECĂTORUL: Să ne trăieşti mulţi ani, măria ta!
REGELE HENRIC V:
Veşmîntu-acesta falnic al domniei[125] M-apasă mult mai greu decît aţi crede. Văd, fraţii mei, că întristarea voastră E-amestecată oarecum cu teamă. E-o curte englezească, nu turcească! Nu Amurat[126] lui Amurat, ci Henric Lui Henric îi urmează: Dragii mei, Şi totuşi, vă stă bine să fiţi trişti; Durerea o purtaţi atît de nobil îneît o să-mprumut veşmîntul ei Şi sufletul mi-l voi cerni. Fiţi trişti! Dar întristarea voastră să nu fie Decît o parte din obolul ţării. Vreau să vă fiu şi frate, şi părinte;
200
PRINŢII: REGELE:
JUDECĂTORUL: REGELE:
JUDECĂTORUL:
CV, 21
Voi daţi-mi dragostea, iar eu Voi lua asupră-mi păsurile voastre. Pe Henric mortul, plîngeţi-l cu mine; Dar lacrimile voastre, viul Henric Le va schimba în ceasuri fericite. Nădăjduim că nu va fi altfel. Ciudat mă mai priviţi *(Către judecător)* Tu
mai ales...
De bună seamă crezi că te **urăsc.** Măria ta de-ar şti să mă citească Pricină n-ar afla de ură.
Nu?
Cum ar putea un prinţ de rangul meu Uita jignirile ce i-ai adus? Cum? După ce l-ai ocărit şi-nchis Pe-al Angliei urmaş la tron? Ce zici? Pot fi spălate-acestea-n apa Lethei?[12]? 'L-nfăţişam atunci pe tatăl tău; Puterea lui se oglindea în mine; Şi-n timp ce legea lui o străjuiam Slujind cu grijă-ntregului popor, Măria ta, nesocotindu-mi locul, Puterea legilor şi a dreptăţii Şi chipul regelui cc-ntruchipam, în jilţul judecăţii m-ai lovit. M-am folosit atunci de dreptul meu Şi ca pe unul ce-a jignit pe rege Te-am pus sub pază. Dacă am greşit, Gîndeşte-te, acum că porţi coroana, Că fiul tău poruncile-o să-ţi calce Şi va da jos din jilţ judecătorii, Dreptatea-împiedicînd şi tocind spada Ce-ţi străjuieşte pacea; ba, ce zic: Bătîndu-şi joc de chipul tău regesc Şi de porunca-ţi, în slujbaşii tăi. Ca rege-ntreabă-te şi cumpăneşte; Fii tatăl unui fiu cum ai fost tu; Ascultă-ţi măreţia pîngărită, Fii martor al nesocotirii legii, Priveşte-te, batjocorit de fiu; Apoi închipuie-ţi că eu te apăr Şi, prin puterea ta. îl domolesc. Am judecat la rece - tu, ca rege
201
LV, 3]
REGELE:
Mă osîndeşti-acum şi spune-anume

Cu ce-am greşit în datoria mea
Sau în credinţa mea faţă de tron.
Vorbit-ai înţelept. De-aceea, ţine
Pe mai departe, cumpăna şi spada;
Urarea mea e să sporeşti în toate
Şi s-ajungi ziua cînd băiatul meu
Te va jigni şi tu-l vei pedepsi.
Voi spune atunci şi eu, ca tatăl meu:
„Sînt fericit că am judecător
Pe-un om ce-a cutezat să-mi certe fiul.
Şi iarăşi fericit că am un fiu
Ce măreţia şi-a încredinţat
în mîiniîe dreptăţii"[128]. Altcîndva
M-ai osîndit la temniţă. Azi, cu,
Te osîndesc să porţi aceeaşi spadă,
La fel de nepătat şi curajos,
Şi fără şovăire ca atunci
Cînd m-ai închis pe mine. Ţi-ntind mîna -
Să fii părinte-al tinereţii mele:
Ce-o să-mi şopteşti, eu voi rosti
Şi îndrumării tale înţelepte
îmi voi supune păsul şi dorinţa.
Voi, fraţii mei, vă rog să-mi daţi crezare:
Cu tata dimpreună a murit
Şi neastîmpărul din firea mea,
Şi duhu-i aspru reînvie-n mine
Spre-a-şi bate joc de-a lumii bănuieli,
Spre-a ruşina prorocii şi părerea
Acelor ce in-au judecat pripit.
Pîn-astăzi, fluxul sîngelui, trufaş,
A curs mereu înspre deşertăciune;
Acum se-ntoarce iarăşi către mare
Spre-a se uni cu-ntinsa-mpărăţie
A nesfîrşitului ocean. Acum
Să strîngem parlamentul şi s-alegem
Pe cei mai vrednici sfetnici dintre ei,
Ca Anglia să nu rămînă-n urma
Mei unei ţări condusă-uielepţeşte;
Ca-n pace, sau război, sau vremuri tulburi,
Noi să putem răspunde pregătiţi;
Iar tu le vei conduce toate, tată.
Cum am- mai spus, după încoronare,

SCENA 3
[V, 3]
îi voi cnema pe sfetnici. Cu credinţa Că Domnul ne va da ajutorare, Temei să n-aibă nici un prinţ să spună: „Scurtează-i, Doamne, zilele lui Henricl"
(Ies.)
Gloueestershire. Grădina lui Shallow.
Irdră Falsiaff, Shallow, Silenee, Bardolph, pajul şi Davy.
SHALLOW: Nu, trebuie să-mi vezi şi grădina şi acolo, într-un chioşc, o să mîncăm mere de anul trecut, altoite chiar de mîna mea, şi o farfurie cu piscoturi cu chimen şi altele. Hai, vere Silenee. După aceea, la culcare.
FALSTAFF: Ce să zic, ai o locuinţă foarte frumoasă. SHALLOW: Da, de unde, sir John, săracă, săracă, săracă, cum nu se mai poate - atît doar că e bun aerul. Hai, Davy, aşterne masa, aşterne masa, Davy - aşa, Davy, bravo.
FALSTAFF: Davy ăsta face de toate, e şi servitor şi iconom. SHALLOW: Bun băiat, bun băiat, foarte bun, Sir John, zău, mi-e că am băut cam mult vin la cină - a! un băiat foarte bun! Ei, hai să stăm jos, să stăm jos. Hai, vere. SILENCE: E-hei! grăi el, să mîncăm,
Să ne-ospătăm şi veselim Şi cerului să-i mulţumim. Carnea n-are-un preţ prea mare, Fetele-s costisitoare, Dar cheflii găseşti cîţi vrei,
E-hei, hei, e-hei, Plină-i uliţa de ei! FALSTAFF: Ia te uită ce om de petreceri! Maşter Silenee, sînt
gata să beau un pahar în sănătatea dumitale! SHALLOW: Davy, toarnă nişte vin lui maşter Bardolph. DAVY:

Scumpe sir, staţi jos, mă întorc numaidecît, scumpule şi nepreţuitule sir, staţi jos. Maşter paj, bunule maşter paj, şezi. Noroc! Dacă n-o să găsim carne, o să găsim băuturică - să nu vă fie cu bănat - aici toate pornesc din inimă. *(Iese.)*
203
IV, 31
SILYLLOW: **Fii** mai vesel, maşter **Bardolph,** soldăţelule, şi tu, fii
mai veseli
SILENCE: Fiţi veseli, fiţi veseli, trăiască nevasta!
Femeile, bată-le, ele-s năpasta, Şi, totuşi, bărbaţii se-mpacă cu asta! Ce bine-i cînd bărbile fac carnavalul, **Fiţi** veseli, fiţi veseli. FALSTAFF: Nu mi-am închipuit că maşter Silence are atîta foc
într-insul!
SILENCE: Cine, eu? E-hei! Am mai fost eu vesel de vreo două ori în viaţa mea!
(Intră Davy din nou.)
DAVY *(lui Bardolph):* Un castron cu mere roşii pentru dumneavoastră.
SHALLOW: Davy!
DAVY: înălţimea voastră! Gata! Un pahar cu vin, sir?
SILENCE: Beţi pentru iubita mea,
Un pahar de vin divin Eu sînt primul care-nchin!
FALSTAFF: Bravo, maşter Siience!
SILENCE; S-o facem lată - de-abia acum se apropie partea frumoasă a nopţii.
FALSTAFF: Să fii sănătos şi să trăieşti aui mulţi, maşter Silence.
SILENCE: Umpleţi cupa! Să sosească!
Voi goli-o pînă-n fund, Chiar dacă e-atît de mare Că nu-l are!
SHALLOW: Bardolph, sufleţelule, să trăieşti! Dacă-ţi lipseşte ceva şi nu vrei să ceri, pe tine să te-nvinovăţeşti! *(către paj)* Hai, noroc, mînzule! Să trăieşti şi tu. Vreau să beau în sănătatea lui maşter Bardolph şi a tuturor cavalerilor din Londra.
DAVY: Trag nădejde să mai văd Londra o dată înainte de a muri.
BARDOLPH: Mi-ar plăcea să te-ntîlnesc acolo, Davy.
SHALLOW: Pun mîna-n foc c-o să goliţi o bărdacă împreună! Nu-i aşa, maşter Bardolph?
BARDOLPH: Bineînţels, sir, o bărdacă de patru pin te.
SHALLOW: Grozav! Mulţumesc. Pungaşul ăsta o să se ţină după dumneata. Pe onoarea mea! Viţă din cea mai curată!
BARDOLPH: Şi eu o să mă ţin după el, sir!
SHALLOW: Ai vorbit ca un rege! Bucură-te şi te veseleşte. *(Cio-căniturі.)* Ia vezi cine bate, cine să fie?
(Davy iese.)
204
[V, 3]
FALSTAFF: *(către Silence, văzîudu-l că bea un pahar pînă la fund):*
Aşa da, îmi place. SILENCE: Dreptate vă cer
Să mă faceţi cavaler. Samingo.[129] Pai nu?
FALSTAFF: Aşa e.
SILENCE: Vezi? **Recunoaşte** atunci că un om bătrîn e-n stare de ceva!
(Intră Davy din nou.)
DAVY: înălţimea ta, unul Pistol vine de la palat cu veşti. FALSTAFF: De la palat? Să intre!
(Intră Pistol.)
Ce e, Pistol?
PISTOL: Sir John, Cel de sus să te aibă în paza lui! FALSTAFF: Ce **viat** te-aduce-ncoace. Pistol? PISTOL: Nu vîntul care nu aduce nimic bun nimănui. Sir John,
eşti acum unul din cei mai mari oameni din ţara asta! SILENCE: Este, cum să nu fie, dacă nu-l punem la cîntar pe
cumătrul Puff din Barson.[130] PISTOL: Puff!
Ce „paf", fricosule! Te fac eu „paf"! Sir John, eu sînt prietenul tău, Pistol. Şi am venit aici mîncînd pămintul Ca să-ţi aduc o bucurie mare, Şi epoca de aur să-ţi vestesc! FALSTAFF: Acum te rog, spune ce ai de spus, ca un om din lumea
asta. PISTOL: La dracu' lumea asta şi-ai ei viermi!
De aurita Africa[131] eu îţi vorbesc! FALSTAFF: O sclav asirian[132], ce ştiri aduci?
Ci spune-i regelui **Cophetua![133]**
SILENCE *(dntă):* Şi Kobin Hood, Scarlet şi John.[134] PISTOL: Vin javrele pe Helicon[135] să latre
La ştiri măreţe? Atunci, Pistol, Te culcă la al Furiilor[136] sîn!
SHALLOW: Cinstită faţă, nu ştiu unde ai fost dăscălit... PISTOL: Atunci boceşte.
siiALLOW: Iartă-mă, sir. Dacă vii cu noutăţi de la curte, îţi răinîne să faci una din două: ori să le spui, ori să nu

le spui. Ştii, sir, şi mie mi-a dat oarecare putere regele.
205
IV, 4]
PISTOL: Caro rege, poanagule? Spune sau mori! SHALLOW: Regele Harry. PISTOL: Harry al patrulea? sau al cincilea? SHALLOW: Harry al patrulea.
PISTOL: Nu dau un ban pe slujba ce o ai!
Sir John, acum e rege mieluşelul. Henric al cincilea e rege, zău! De minte Pistol, fă-mi atunci cu tifla, Ca spaniolul cel lăudăros. FALSTAFF: Cum? A murit bătrînul? PISTOL: E mort de-a binelea, zău, nu te mint.
FALSTAFF: Ce mai stai, Bardolph? înşăuază-mi calul. Maşter Shallow, alege-ţi ce slujbă vrei în ţara asta, e a durnitale! Pistol, o să te copleşesc cu slujbele. BARDOLPH: O, zi de veselie! Nu mi-aş schimba norocul cu nici un cavaler!
PISTOL: Eî? Nu sînt bune ştirile?
FALSTAFF: Duceţi-l pe maşter Silence la culcare. Maşter Shallow, milord, o să fii ce vrei dumneata, eu sînt legiuitorul Fortunei![137] Punc-ţi cizmele, o să călărim toată noaptea. Pistol, scumpule şi nepreţuitule! Şterge-o, Bardolph! *(Bardolph iese.)* Ei, ia mai spune cîte ceva, Pistol, şi gîndeşte-te cam ce ţi-'ar pofti suîleţelul. Pune-ţi cizmele, maşter Shallow - ştiu că tînărul rege nu mai poate de dorul meu. Putem lua caii oricui, legile Angliei sînt la cheremul meu.[138]. Ferice de cei care mi-au fost prieteni! Şi vai şi-amar de primul judecător al ţării!
PISTOL: Seobi-i-ar vulturii spurcaţi bojocii!
Ei cîntă: „TJnde-i viaţa ce-am trăit?" Aicea-i, fraţilor! Trăiască viaţa!
(Ies.)
SCENA 4
Londra. O stradă.
Intră Mciuitori, tîrînd înăuntru pe hangiţa Q:ni<sl(ly şi pe Doll Teanheet.
HANGIŢA: Puşlamaua dracului! Dar-ar Dumnezeu să nu mor
pînă cînd n-o să te văd spînzr.rat - mi-ai desprins umărul
din loc. PRIMUL BICIUITOR: Poliţaii mi-au dat-o în grijă, să fie pe pace
dumneaei, o să-şi primească tainul de vergele. Nu de mult
au fost oniorîţi doi bărbaţi din pricina ei.
206
DOLL: Minţi, cîrlig îmbîrligat! Lasă-mă, n-auzi, momîie! HANGIŢA: Ah, Doamne, de-ar fi aici sir John! Careva n-ar mai
pleca cu zile! PRIMUL BICIUITOB: Yă poruncesc să mă urmaţi. Hai! Omul pe
care l-aţi bătut împreună cu Pistol a murit. DOLL: Ascultă, maimuţoi de ceară, o să fii burduşit pentru asta! Gîndac de bălegar!'Calau janghinos! Pieritură, Dacă n-o să
fii smintit în bătaie, mă leg să nu mai port fustă scurtă, cîte
zilişoare oi mai avea!
PRIMUL BICIUITOR; Hai, hai, cavaler rătăcitor cu fustă, mişcă! HANGIŢA: O, Doamne, adică dreptul să-şi bată joc de forţă în
felul ăsta? Nu-i nimic, după suferinţă vine şi bucuria. DOLL: Să mergem, lepădătură; du-niă în faţa judecătorului. HANGIŢA: Da, să mergem, ogar îlăniind ce te afli! DOLL: Moarte cu ochii Sac cu ciolane! HANGIŢA: Scherletule! DOLL: Hai, pesmete - hai, ofticā. PRIMUL BICIUITOR: Să mergem!
(Ies).
SCENA 5 ■
O piaţă publică Ungă W estininster AVoey. Intră doi rlnduşi aşternînd piaţa eu papura.
PRIMUL RlNDAŞ: Mai multă papură! Mai multă papură! AL DOILEA RÎNDAŞ: Trîmbiţele au sunat de două ori. PRIMUL RÎNDAŞ: Se face de'două înainte do a se întoarce ei de la încoronare. Repede! Repede!
(Ies.)
(Intră Falstaff, Shallow, Pistol şi pajul.)
FALSTAFF: Maşter Robcrt Shaîlow, stai lîngă mine. O să fac eu aşa fel ca regele să se milostivească de dumneata. O să-i fac cu ochiul, cînd trece - să vezi ce inutrişoară o să facă.
PISTOL: Dumnezeu să-ţi întărească plămkii, cinstite cavaler.
FALSTAFF: Dă-te-ncoace, Pistol - stai în spatele meu. Păcat că n-am mai avut timp - aş fi comandat nişte haine noi din mia de lire pe care mi-ai împrumutat-o. Dar nu face nimic. Această îmbrăcăminte sărăcăcioasă se potriveşte mai bine - ea arată cit de mult m-am grăbit să-l văd pe rege.
207
[V, 5]
SHALLOW: Asta aşa e.
FALSTAFF: Dovedeşte cît de adîncă mi-e dragostea faţă de el.
SHALLOW: Aşa e. '
FALSTAFF: Devotamentul meu.
SHALLOW: Aşa e, aşa e, sigur.
FALSTAFF: O să se vadă că am călărit zi şi noapte şi nici nu mi-am

amintit, nu am socotit de **trebuinţă,** nu am avut răbdare să-mi
schimb hainele.
SHALLOW: E mult mai bine aşa. FALSTAFF: Aşa cum stau aici, **sînt** încă murdar de noroiul de pe
drum şi asud de dorinţa de a-l vedea. Am uitat de toate, de
parcă n-ar mai fi nimic mai bun de făcut pe lume decît să-l
văd.
PISTOL: E „semper idem", căci „absque hoc nihil est"[139] - totul c în fiecare parte.
SHALLOW: Aşa este.
PISTOL: O, cavalerul meu, să-ţi înfierbînt
Ficatul nobil şi să te aprind, Doll, şi Elena[140] gîndurilor tale, E în murdară închisoare-acum, Tîrîtă într-acolo
De-o mînă ticăloasă şi scârboasă. Stîrneşte-ţi răzbunarea din bîrlog Şi fiorosul şarpe al Alectci[111] Căci Doliy e la
zdup. Nu minte Pistol.
FALSTAFF: O scot eu, n-avea grijă.
(Se-aud strigăte, trompetele răsună.)
PISTOL: Mugeşte marea! Trîmbiţele sună!
(Intră regele şi suita - printre alţii, primul judecător al ţării.)
FALSTAFF: Ura, trăiască Hal! Regescul Hal!
PISTOL: Vlăstar al slavei, să trăieşti mulţi ani!
FALSTAFF: Flăcăule-, te aibă-n pază Domnul.
REGELE *(către judecător):* Milord, vorbeşte cu acest zănatec.
JUDECĂTORUL: Nu eşti în toate minţile? Nu ştii
Cui îi vorbeşti? FALSTAFF: Cui? **Regelui!** O, Zeus!
O, suflete! Ţie-ţi vorbesc' REGELE: Moşnege,
Nu" te cunosc. Te du la rugăciune!

Nu-i prinde părul alb pe măscărici.
Pe vremuri, am visat un om ca tine.
La fel de ghiftuit, bătrîn şi searbăd
Dar m-ani trezit şi-acum de vis mi-e silă.
Mai uită-ţi trupul, cugetă la suflet
Şi lasă lăcomia, căci niormîntu-ţi
Se cască decît altora-ntreit.
Să nu-mi răspunzi cu-o glumă de bufon;
Să nu-ţi închipui că mai sînt ce-am fost,
Mi-e martor cerul - ■ şi-mi va fi şi lumea
Ca firea de-altădat-am lepădat-o,
Şi-odat', cu ea, pe foştii mei tovarăşi.
Cumva dac-o s-auzi că sînt ce-am fost,
întoarce-te la mine şi vei fi
Din nou al desfătării mele dascăl.
Dar pîn-atunci, sub străşnicia morţii,
Cum am făcut cu toţi corupătorii,
îţi poruncesc să pleci la zece mile
Departe de palatul meu. Cum lipsa
Te-ar duce la isprăvi nesăbuite,
Vei căpăta mijloacele de trai;
De-aud c-ai apucat pe drumul bun,
'Ţi voi da îndată-o slujbă, pe măsura
Puterii şi destoiniciei tale.
Milord, ai grijă de ce-am hotărît.
Să mergem!
(Regele şi suita ies.)
FALSTAFF: Maşter Shallow, îţi sînt dator o mie de lire. SHALLOW: Da, Sir John, şi to rog să mi le dai înapoi, mă duc
acasă. FALSTAFF: Cu neputinţă, maşter Shallow. Să nu te nelinişteşti.
O să trimită în taină după mine. înţelege - aşa trebuia să
se arate în faţa lumii. O să fii înaintat în slujbă, n-ai nici o
grijă. Eu o să fiu omul care o să-ţi adauge la cîntar. SHALLOW: Nu văd cum ai putea să faci asta - doar dacă mă îmbraci cu cămaşa dumitale şi o umpli cu paie. Te rog, Sir
John, dă-mi barem cinci sute din o mie. FALSTAFF: O să mă ţin de cuvînt, sir - tot ce-ai auzit n-a fost

decît o mască. SHALLOW: Tare mă tem, Sir John, că ai să mori în masca asta.
509
[V, 5]
FALSTAFF: Sa nu-ţi fie frică de măşti. Să mergem la masă. Hai, locotenent[142] Pistol; hai, Bardolph. ÎSici n-o să se însereze şi o să trimită după mine.
(Prinţul John şi primul judecător al ţării se întorc, însoţiţi de ofiţeri.)
JUDECĂTORUL:
FALSTAFF;
Dnceţi-l pe sir Falstaff la-nchisoaro. Cu toţi ai lui.
Milord! Milord!
JUDECĂTORUL: Acum n-am timp, o să te-ascult pe urmă.
Duceţi-l de aici. PISTOL: Si fortuna me tormenta, **spero** contenta.[143]
(Ies toţi în afară de prinţul John şi judecător.)
LANCASTER: îmi place hotărîrea regelui.
Şi-a pus în gînd ca foştilor prieteni J3ă le-nlesnească traiul; totodată I-a izgonit pîn-ce nu-şi **schimbă** viaţa Şi-apar mai înţelepţi în faţa lumii.[144]
JUDECĂTORUL: E-adevărat.
LANCASTER: Henric a convocat parlamentul.
JUDECĂTORUL: Da, ştiu.
LANCASTER: Fac rămăşag că nu va trece anul
Şi-n Franţa ostile ne vom trimite. O păsăruică astfel i-a cîntat Şi regele-a rămas, cred, mcîntat. Să mergem!
(Ies.)
210

EPILOG

***Rostit** de **un dansator.**[14*]*

Mâ-nfâţişez înaintea dumneavoastră mai întu cu frică, apoi cu plecăciuni şi-n sfîrşit cu vorba. Mi-e frică de nemulţumirea dumneavoastră; fac plecăciuni pentru că n-am încotro; şi vă vorbesc ca să-mi cer iertare. Dacă vă aşteptaţi la o cuvîntare frumoasă, s-a zis cu mine; pentru că tot ceea ce vreau să vă spun am alcătuit singur; şi ceea ce trebuia să spun, tare mă tem că am stricat. Ei, dar să-ncerc. Aflaţi dar (după cum prea bine ştiţi de altfel) că am mai fost de curînd în faţa dumneavoastră la sfîrşitul vinei piese care nu v-a plăcut şi v-am rugat să aveţi răbdare pentru că o să vedeţi una mai bună. **Adevărul** este că am vrut să vă răzbun cu piesa de astăzi; care, ca şi o afacere negustorească, dacă se prăbuşeşte, eu ajung **falit,** iar dumneavoastră, creditorii mei, pierdeţi. V-am făgăduit că mă voi înfăţişa aici - şi, iacă-tă, am venit, încrezător în mila dumneavoastră. Iertaţi-mă ele o parte din datorie şi o să vă plătesc şi eu **o** parte şi, cum fac cei mai mulţi datornici, o să vă duc mereu cu făgăduielile. Dacă nu izbutesc cu vorba să vă fac să mă iertaţi, nu cred că o să-mi cereţi să-ncerc cu picioarele! Mă gîndesc, totuşi, că ar fi uşor să-mi plătesc datoriile în felul asta, - adicătelea ţopăind. Toate doamnele de aici m-au iertat; iar dacă domnii n-o să mă ierte, atunci domnii o să se certe cu doamnele, ceea ce nu s-a mai pomenit într-o astfel de adunare.

încă un cuvînt, vă rog. Dacă nu vi s-a aplecat de proa multă carne grasă, umilul nostru autor va continua povestea cu Sir John[146] şi vă va desfăta cu frumoasa Katherina a Franţei; unde, după cîte ştiu, Falstaff o să asude[147] atîta pînă cînd **o** să moară, dacă nu cumva îl vor răpune mai înainte asprele dumneavoastră păreri, pentru că Oldcastle a murit în chip de martir, dar Falstafi' nu e Oldcastle. Mi-a obosit limba în gură; cînd o să-mi obosească şi picioarele, o să vă urez noapte bună. Atunci o să-mi plec genunchii, dar numai ca să ină rog pentru regină.
211

HENRIC AL IV-LEA, PARTEA A II-A Comentarii

După toate probabilităţile, titlul *Henry the 4* din *Palladis Tamia* se referă şi la Partea a doua a piesei *Henric al IV-lea,* scrisă în 1597 - 1598 şi „jucată repetat pentru public" înainte de 1600, cînd a fost tipărită pentru prima oară. Ediţia, format in-cvarto, a apărut în două variante, *a* şi *b,* cea mai importantă diferenţă dintre ele fiind omisiunea din varianta *a* a scenei 1 din actul II (108 versuri). Nu se ştie cit anume a fost preluat din această ediţie in-cvarto de către ediţia in-folio din 1623 (unde piesa ocupă locul al 4-lea în secţiunea „Istorie"); textologii susţin că în ediţia din 1623 s-ar fi folosit şi texte manuscrise. *Cronica* lui Holinshed şi *Faimoasele victorii ale lui Henric al V-lea* sînt izvoarele principale ale *Părţii a Ii-a,* complinite cu informaţii din *Civile Wars (Războaiele civile)* de Samuel Daniel, *The Chronicles of England (Cronicile Angliei)* si *The Annales of England (Analele Angliei)* de John Stow, *The Oovcrnor (Conducătorul)* de Sir Thomas Elyot etc.

Pe Thomas Kyd cu a sa *Tragedie spaniolă* (The Spanish Tragedy,] 588 - 1689) nu-l găsim menţionat printre „izvoare"; la prima vedere, justificat, pentru că, spre deosebire de *Hamlet,* piesa care îi este îndatorată într-o anumită măsură *Tragediei spaniole* ca intrigă, situaţii şi personaje, *Henric al IV-lea Partea a 1l-a* nu preia decît nişte detalii de ordin literar, nu „istoric". Că lucrurile stau aşa reiese şi dintr-o notă de subsol redactată de A.R. Humphreys, îngrijitorul ultimei ediţii Arden în legătură cu versurile 70 - 73, actul I, scena 1 („Cîndva, un om abia trăgîndu-şi suflul,/ Cu ochii stinşi şi răvăşit de jale, / L-a deşteptat din somnu-i pe Priam / Să-i spună că din Troia jumătate/ E-n flăcări"):

„70 - 73. Versurile acestea ar putea fi un ecou din «Vesteşte-mă, ca şi pe *Priam* al *Troiei, j* Strigînd: casa o un foc, casa e un foc, / Ca torţa de deasupra capului meu (Kyd, *The Spanish Tragedy,* 1602, Mal. Soc, II. 2230-2, III, XII bis). O piesă numită *Jeronimo,* înregistrată ca nonă (în *Jurnalul* lui Hensiowe...) a fost jucată la 7.1.1697; era probabil *Trage-*
212

dia spaniolă, înnoită cu adaosuri dintre care acesta este unul. *îliada* nu oferă nici o paralelă etc".[1]
Şi totuşi, în ciuda faptului că pasajul care implică destul de limpede înrâurirea lui Kyd este relativ scurt - nici într-un caz, însă, numai patru versuri, ci 146 versuri la Shakespeare (I, 1, 33 - 179) şi 62 versuri la Kyd (I, 2, 43 - 95) - el prezintă o importanţă deosebită prin aceea că îi arată cititorului modul în care arta dramatică şi poetică a lui Shakespeare, în perioada sa „medie" de creaţie, îmbogăţeşte un text literar „sursă"; o asemenea confruntare este cu mult mai semnificativă decît confruntarea cu stricta informaţie istorică.
Spaţiul nu îngăduie decît semnalarea cîtorva momente „sinonimice", în ambele pasaje, doi taţi (viceregele Portugaliei; Lord Northumberland) sînt înştiinţaţi de moartea fiilor lor (Balthazar; Hotspur) pe cîmpul de luptă; iar înainte de a spune adevărul, solii (Alexandro; Morton) sînt stăpîniţi de teamă, precauţie şi de o anumită simpatie pentru părinţii care caută să-şi înăbuşe negrele presimţiri cu bărbăţie de oşteni. Există identităţi şi similitudini lexicale şi gramaticale. Dar Shakespeare *amplifică* textele comparabile, le *înfrumuseţează poetic,* le *adînceşte şi nuanţează psihologic şi dramatic, diversifică ritmul monoton al modelului* (versuri „compacte", *end-stopt lines).*
Viceregele parează aluzia tragică a lui Alexandro cu replica: „Nu-mi mai spune nici o ştire, pentru că o mort" (v. 52). Northumberland, în schimb, exprimă aceeaşi idee mai dens şi mai dramatic: „Da, ştiu, e mort" (cf. *Troilus şi Cresida,* V, 10, Troilus: „Hector e ucis", v. 1; „E mort", v. 2; „Hector s-a dus", v. 14; „Hector e mort", v. 17; „Hector e mort - asta spune tot", v. 22), după care o dezvoltă prin mijloacele amplificării retorice renascentiste:
„Vezi cum răspunde, grabnic, bănuiala? / Cel temător de ceea ce n-ar vrea să afle / Citeşte, instinctiv, în ochii celuilalt *(oehii-oglinzi, mijloace ale cunoaşterii)* vestea (vestirea, noutatea, cunoştinţa - în original *know-ledge)* / Că lucrul de care i-a fost teamă s-a întîmplat" (vv. 83 - 87).
Viceregele îi cere lui Viluppo să vorbească fără menajamente. Propoziţiile sale sînt „nepoetice", versurile au cadenţe de marş militar:
„Vorbeşte; te voi răsplăti, orice mi-ai spune. / Urechea mea e gata să primească ştiri proaste. / Inima mi s-a împietrit împotriva asalturilor relelor. / Fruntea s.us şi, hai, spune pe larg ce ai de spus". (I, 2, 55 - 58).
[1]A.R. Humphreys, *Ring Henry IV, Part II,* The Arden Shakespeare, 1966, Methuen, London, 1971, p. 11.

Nortimmbeiiand, în versuri mult mai mlădioase şi trădînd o durere mai profundă prin nuanţare psihologică, foloseşte mijloace stilistice mai bogate (oximoron, paralelism sintactic, repetiţii, elemente somatice consonante - cum se va vedea mai **tiran** - cu una din temele principale ale piesei, culminaţia prin generalizare etc):
„Vorbeşte, totuşi, Morton; / Spune-i unui conte că presimţirea lui *(hu divination)* ii înşeală, / Iar eu voi socoti vorbele tale drept o duke ocară / Şi te voi îmbogăţi pentru că m-ai rănit în acest chip". (I, 1, 87 - 90).
„... Cu toate acestea, să nu spui că Percy e mort. / Văd o ciudată spo-vadă în ochii tăi; / Clăteşti din cap şi socoteşti că este o cutezanţă primejdioasă ori un păcat / Să rosteşti adevărul. Dacă e ucis, spune; / Nu este un păcat să dai de ştire că a murit, / Păcătuieşte acela care răspîndeşte minciuni despre mort etc." (vv. 93 - 98).
Fie că sînt sugerate sau că reprezintă creaţii originale de la început pînă la sfîrşit, asemenea pasaje în care poezia se împleteşte strîns cu drama şi psihologia sau filozofia impresionează şi prin numărul lor: hotărîrea dîrză a lui Northumberland de a lupta împotriva regelui (I, 1), înţelepciunea recomandată de lordul Bardoîph şi impetuozitatea arhiepiscopului de York (I, 3), presimţirile Lady-ei Percy (II, 3), reflecţiile patetice ale regelui asupra somnului de care el nu are parte (III, 1 - cf. *Maebeth,* I, 2), dialogul său eu Warwick despre „necesitate" (III, 1), înfruntarea verbală dintre rebeli şi Westmoreland (IV, 1) sau dintre rebeli şi John de Laneaster (IV, 2), frămîntările regelui pe patul de moarte (IV, 4), scena „coroanei" (IV, 5), discuţia dintre rege şi prinţul moştenitor despre taţi şi fii, despre responsabilităţile monarhului, căinţa fiului, ultimele sfaturi (IV, 6), replicile prinţului după încoronare (V, 2). Toate sînt „fişii de purpură" *(purple-palches).*
Singur?, totuşi, „fişiile de purpură", antologice ca şi pasajele de comic suculent în proză (din scenele ..flamande" cu Falstaff), sau frecventele maxime înţelepte sau inimitabilele figuri de stil pe care le absorb dicţionarele de citate celebre, nu pot da măsura întreagă a piesei, întru nimic inferioară *Părţii I.* Cuvine-se ca şi *Partea a II -a* să fie privită în întregul ei, cu raportare prioritară la cerinţele integrării şi concordanţelor.
Exami.nînd-o în ansamblu, cîţiva critici au susţinut că nivelul *Părţii a 1l-a* este mai scăzut în comparaţie cu cel al *Părţii I* (H.N. Hudson, R.W. David). în bibliografia de specialitate s-a spus că, probabil, aceşti critici au fost influenţaţi de ideea potrivit căreia *Partea a Ii-a* a fost un adaos „neplanilicat" iniţial, o prelungire „silită" a *Părţii I.* S-ar putea, cred, să existe şi o altă explicaţie: impresia generală de blazare, de oboseală, de static, de inutilitate a luptei personajelor cu timpul. Dar blazarea, oboseala etc. sînt *problemele* lui Shakespeare, nu atitudinile lui:

„... departe de a fi o cădere care se poate observa în cele mai multe producţii de tip serial, *Partea a Ii-a* se menţine maiestos la altitudinea ridicată a podişului; piesa a fost compusă clnd scriitorul mai era încă în starea de spirit exaltată care a creat admirabila *î'rima parte.'' ''*
Tema filozofică integratoare a piesei este *timpul,* înfăţişat nu atit ca factor hotărâtor al mutabilităţii cosmice sau terestre (ca în *Sonetul 64),* cit ca „tiran sîngeros" (ca în *Sonetul 16)* al scurtei vieţi omeneşti. Has-tings, într-un semnificativ final de scenă, subliniază lapidar: „Sînteni supuşii vremii" *(We are time's subjects,* I, 3, 110).
Tema relaţiei timp-om era prezentă, cum am văzut, şi în *Partea I,* de **pildă** în generalizarea lui Ilotspur cînd era pe moarte: „...dar gîndu-i robul vieţii, / Iar viaţa e paiaţa timpului / Şi timpul, care e măsura lumii,/ /Se va curma cîndva" (V, 4, 81 - 83); sau „răscumpărarea vremii" *(folosirea timpului puţin clili este dat omului să trăiască;* I, 2 238 - 239; v. şi comentariul respectiv); dar acolo eroii erau *tineri* sau *maturi* şi citatele de genul celor de mai sus reprezentau mai curînd anticipări ale viitorului din *Partea a Ii-a,* unde acesta devine prezent - un prezent dur, implacabil, al oamenilor bătrîni, dezamăgiţi, bolnavi, vlăguiţi, piesa de care ne ocupăm fiind, după concepţia lui L.C. Kriights, „o tragi-comedie a şubrezeniei *(frailty)* omeneşti."[2]
Într-adevăr, regele e bâtrîn, bolnav fizic şi moral (e mai puternic ros de chinurile conştiinţei decît în *Partea I,* „a speriat somnul"); iar tema. „mustrărilor de conştiinţă este un foarte important mijloc de individualizare a caracterului regelui - pe măsura desfăşurării acţiunii, ea devine c'inir mijlocul do bază al acestei caracterizări".[3] Neîncrezător pînă şi în curtenii săi, regele face impresia unui om din ce în ce mai împresurat de duşmani - ■ vizibili, reali (răsculaţii), invizibili dar, reali

(fantomele trecutului), imaginați. Falsfcafi nu şi-a pierdut verva, dar e bolnav („Ce bine ar fi să se mănînce ca vîrcolacii: frenţoa să mănânce podagra, şi podagra frenţea ■ - amîndouă îşi bat joc de degetul mou mare de la picior", I, 2, 276 - 278) şi bătrîn (Sînt bătrîn, sînt bătrîn", II, 4, 294, cum sfîrşeşte el prin a recunoaşte faţă de Doll Tearsheet). Cel puţin după spusele **lui** Falstaff, bătrîn şi bolnav este şi primul judecător al ţării (I, 2, 100 -415).

[1] Co-vvden Clarkes, citat de A.R. Iljimplireys, *Op. cit.,* p. XLIII.

- L.C. Kniglits, *Time's Subjects: 2 Henri/ IV,* 193!), în „Shakespeare, King Hewy IV, Parts 1 and 2", A **Casebook** edited by J.K. Hunter, Mae-millan, London, 1970, p. 174.

[3]1. Şvedov, *Istoriceskie **fironiki Şekspirbj*** Moskva, 10*34, p. 173,

215

In tabăra rebelilor, Northumberland nu este ţintuit la pat numai de o boală „diplomatică", iar arhiepiscopul face generalizarea - e adevărat, mai degrabă simbolică - : „Sîntem bolnavi cu toţii" (IV, 1, 54).

Judecătorii Shallow şi Silenco sînt doar nişte epave care, apăsate de ideea morţii, caută refugiu zadarnic în trecut, în amintiri:

Shallow: ...Dumnezeule, cum ne mai făceam de capi Şi cînd mă gîn-desc că atîţjta din cunoscuţii mei de altădată sînt acum oale şi ulcele!

Şilence: O să ne vină şi nouă rîndul, vere.

Shallow: Fără doar şi poate! Sigur că o să ne vină şi nouă rîndul.

Moartea, cum spune psalmistul, nu cruţă pe nimeni - toţi vor muri. la' spune, cit mai face o pereche de juncani la iarmarocul din Stamford?

Silence: N-ain fost pe acolo, păcatele mele.

Shallow: Nu poţi ocoii moartea, ee mai încoace şi încolo. .Bătrînul Double, concetăţeanul dumitale, mai trăieşte?

Silence: A murit, sir.

Shallow: A murit? Dumnezeule! Şi cum se mai pricepea să tragă cu arcul... /... / Oile ce preţ mai, au?

Silence: După cum e şi oaia - douăzeci de oi frumoase, vreo zece lire.

Shullow: Zi, a murit bătrînul Doubie?

(III, 2,36 - 58)

Un asemenea dialog desprins parcă direct din teatrul absurdului (va fj îngroşat mai tîrziu în *Troilus şi Cresida* în unele scene cu Aiax), precum şi scenele comico cu Falstaff, destramă sentimentul că Shakespeare ar fi fost *obsedat* de ideea deşertăciunilor eforturilor omeneşti (care fusese exprimată în lamentaţiile psalmistului, în poezia anglo-saxonă etc, sau, mai aproape de *Henric al IV-lea,* de Richard, care, la un moment dat, rostea cuvintele: „Să nu vorbească nimeni despre mîngîiere;/ Să vorbim despre morminte, viermi şi epitafuri", *Richard al II-lea,* III, 2, 144 - 145); atmosfera generală a piesei e sumbră, dar nu pesimistă. Iar în ultimă analiză, participăm din nou la o dezbatere shakespeariană, cea a timpului, opţiunea finală presupunîndu-se a fi a cititorului sau spectatorului. Regele Ilenric priveşte în trecut (cu sentimentul tot mai apăsător al vinovăţiei), în prezent (fără convingerea fermă că şi-a realizat scopurile), în viitor (cu teamă pentru destinele ţării). Prinţul moştenitor priveşte încrezător spre anii ce vor urma după perioada sa de „experienţă" şi, consecvent cu atitudinile sale din *Partea I,* subliniază că o bună organizare a vieţii cere „să nu ne pierdem timpul cu prostii" (II, 2, 155). Falstaff nu mai este „atemporal"; îşi dă seama din ce în ce mai limpede că timpul nu-l cruţă. Gloucester constată că „vremca-i schimbată, / Dar anul a sărit cîteva luni, / Găsindu-le-adormite" (III, 4, 123 - 125) etc.

216

Subordonată temei timpului este tema sau sub-tema anticipaţiei greşite, a „calculului greşit" *(miscaleulation),* pe care John Lawlor o încadrează în *aparenţă şi realitate*[1], deci în una din cele mai importante preocupări ale lui Shakespeare gînditorul (v. *Studiul introductiv,* voi. I al prezentei ediţii, pp. 31 - 44). Oamenii se hrănesc cu himere, cu preconcepţii şi dorinţi care iau locul gîndirii raţionale şi, uneori în colaborare cn lipsa de empatie şi discernămînt, paralizează cunoaşterea umană. Henric al IV-lea nu-şi dă seama de adevărata fire şi de adevăratele intenţii ale prinţului nici după ce Warwick îi atrage atenţia prin cîteva cuvinte care se constituie versuri-cheie pentru înţelegerea întregii piese (ambele părţi): Stăpîne, prea greşit îl judeci. Prinţul / învaţă să-şi cunoască-nsoţitorii" etc. (III, 4, 67 - 68 etc). Falstaff, Ia rîndul lui, îl apreciază în mod greşit pe prinţ, iar propoziţia prin care acesta e dojenit de rege pentru că ar fi vrut să preia mai repede coroana („Părinte-al gîndului ţi-a fost dorinţa") i se potriveşte de minune şi bătrînului cavaler. Visul lui de mărire şi îmbogăţire este mai puternic decît discernămîntul, deşi încă de la început şi de-a lungul ambelor piese, „Prinţul se ţine de o parte, [este olimpic şi niciodată nu-l tratează pe Falstaff mai bine decît ca pe un cîine".[2] Cînd, după „încoronare, fostul „Hal" îl reneagă („Nu-l cunosc"), Falstaff este peste măsură de surprins; şi datorită artei cu care Shakespeare ne-a cucerit simpatia faţă de personaj, unii comentatori avizaţi îl condamnă pe Henric al V-lea pentru nerecunoştinţa! (Ciudată implicare a cititorului în „aparenţă" şi „gîndire dictată de dorinţă"). Cu iluzii se hrănesc şi rebelii şi nu întîmplător „Piesa e deschisă de Zvon, personificare a neliniştii şi informaţiei/cunoaşterii false".[3]

Tema *filosofică* a timpului se întrepătrunde permanent cu tema necesităţii istorice, a necesităţii pe care o reclamă timpul concret, respectiv „prezentul" ilustrat de întîmplările din piesă. In această lumină, timpul înseamriă şi „timpul prezent": „... cuvîntul «time» *(timp)* (sau «Mmes» *tinjpuri, vremuri),* care apare atât de frecvent, înseamnă de cele mai multe ori epoca prezentă, starea actuală a lucrurilor, iar cu «timpurile» interpretate în acest sens, în repetate rînduri, se asociază constrîngerea sau 'necesitatea', invocată de ambele tabere ale conflictului politic:

Arhiepiscopul: Vedem ce drum apucă rîul vremii Şi-al întîmplării furtunos puhoi Ne-a smuls din liniştita noastră matcă.

(IV, 1, 70-72)

[1] în *Tragic Sense in Shakespeare,* 1960, cit. de A. R. Humphrevs *Ov cit.,* p. XL1X. / > ' '■

[2]E.M.W. Tillyard, *Shakespeare's Henry Plays,* 1944, în „A Casebook" *Op. cit.,* p. 114.

?A.R. Humphreys, *Op. cit.,* p. XLIX.

217

Arhiepiscopul: Restriştea vremii ne-a împins, vezi bine, Să ne-mbrăeăm cu-aceste straie hîde Şi mîntuirea să. ne-o căutăm Astfel.

(IV, 1, 70 - 72)

într-un cuvînt, «supuşii vroinii» sînt oameni constrînşi pentru că urmează acea politică sau acel interes egoist care se

manifestă sau se pot manifesta numai «pe o întindere de ceasuri puţine la număr» *(Sonetul 124).* Iar întrucît dînşii acceptă etaloanele lumii, tiparul schimbător al intereselor aflate în conflict - ei sînt stăpîniţi de Timp şi le este imposibil să conceapă procesul temporal altfel decît ca absolut: «O să vină şi vremea asta, Şi cu asta, basta *o".[1]*
Humphreys recunoaşte că în piesă există „puternicele simboluri ale Roţii destinului şi Hutabilităţii, factori ai fatalismului", dar adaugă îndată:
„... în prim plan se află necesitatea practică şi laică, iar aceasta reclamă intervenţia voinţei. Piesele *(cele două părţi, n.n.)* nu sînt în primul rînd parabole religioase despre urgia lai Dumnezeu sau mitopoeme ale Mutabilităţii; ele se ocupă de oameni care înţeleg să desăvîrşească ceea ce ei consideră că sînt acţiuni necesare. Regele procedează în felul acesta, dar la fel fac şi rebelii - «Necesitatea» este justificarea lor cît se poate de firească... *(într-o notă de subsol):* «Necesitatea, într-o formă sau alta, este acceptata de toate personajele piesei, atît de cei tineri şi prosperi, cît şi, în aceeaşi măsură, de superiorii lor, bătrîni şi dezamăgiţi» (D.A. Traversi, *Shalce-speare from Richard II to Henry V,* 1957, p. 136)".[2]
în piesă, una din referirile cele mai elocvente la problema timpului ca necesitate imediată a epocii, „cu legile ei lăuntrice" (Şvedov), apare în vorbele adresate răsculatului Mowbray de către Vestuioreland (solul prinţului Jolm de Lancaster):
„O, bunule Lord Mowbray, / Ci desluşeşte strînsa legătură / A vremii cu nevoia! Vei vedea / Că vremea, nu coroana v-asupreşte" (IV, 1, 108 - ■ 10G).
După parlamentările lui Westmoreland, Shakespeare ilustrează concret „strînsa legătură a vremii cu nevoia": Prinţul John îşi dă cuvîntul „regesc" că va satisface doleanţele rebelilor, bea în sănătatea arhiepiscopului, se încheie pacea, rebelii îşi trimit ostaşii la vatră, iar Westmoreland acuză căpeteniile acestora de înaltă trădare şi le trimite la butuc. Vorba lui Falstaff: „Ce e onoarea?... Un cuvînt... In aceste vremuri negustoreşti..."
[1] L.C. Knights, *Op. cit.,* p. 183.
[2] A.R. Humphreys, *Op. cit.,* p. XLVII.
Sarcasmul scenei nu împietează asupra ideii de ordine în cadru statal, atît de scumpă lui Shakespeare. Detronarea lui Richard al II-lea de către Hcnric Bolingbroke a fost o faptă cumplită, dar după moartea sa se va intra în legalitate prin suirea pe tron a urmaşului:
„Regele: Doar cerul ştie / Ce căi întortocheate-am străbătut / Spre-a lua coroana; şi povara ei, / Afar' de mine n-a ştiut-o nimeni. / Tu o primeşti cu linişte mai multă, / Mai mare-ncredere, mai trainic sprijin... (...) / Murind, se schimbă tot; ce-am dobîndit / Te-aşteaptă sub un nume mai frumos:/Tu vei primi coroana moştenire" (IV, 5, 182 - 187; 197 - 200).
Shakespeare combate consecvent anarhia, haosul, iar pînă la moartea regelui, situaţiile anarhice, fie că este vorba de rebeli, de imoralitatea sau incompetenţa unor partizani ai regelui (grupul Falstaff, unii slujbaşi) ori a altora (tîlharii, Mistress Quickly, Doîl Tearsheet ete.) sînt atît de frecvente, îneît Tillyard ajunge la concluzia că „acţiunea de răzvrătire este principala temă politică a Părţii a Ii-a".[1]
De fapt, „acţiunea de răzvrătire" nu este „principala temă politică", după cum nu este nici ordinea sau „legea" (după A. Anikst), nici măcar „educarea unui prinţ" pentru a deveni un monarh destoinic (punctul de vedere al lui Auden asupra întregii trilogii, v. comentariile la *Pârlea I),* pentru motivul că în „educarea" lui Hal nu mai intervin elemente noi, ci, sporadic, se dezvoltă doar elementele din *Pârlea I.* Toate acestea sînt teme politice, dar nici una nu este „principală", siibsumîndu-se ideii de „necesitate" sub semnul timpului real, prezent.
In viziunea sa politic-istorică din piesele-cronici, Shakespeare consideră momentele de haos şi anarhie, de răzmeriţă şi bun plac, drept *boli* şi poate nicăieri în altă parte acest lucru nu este reliefat mai puternic ca în *Partea a Ii-a.* Printr-o sudură originală de pe urma căreia unitatea piesei nu are decît de cîştigat din punct de vedere artistic, bolnavi nu sînt numai oamenii (cum s-a văzut), e bolnavă şi ţara:
„Regele: Văzut-afi singuri, dar, cît de beteag/E trupul ţării noastre şi ce boală / S-a cuibărit lîngă inima ei" (III, 1, 38 - 40) etc.
Pentru ca *lo&y politic* (corpul statal) să-şi recapete sănătatea e nevoie de „doctorii". După Warwick, leacul stă în potolirea şefilor răzmeriţei:
„Socot că e un trup uşor atins/ Ce poate fi înzdrăvenit din nou/ Cu sfaturi bune şi cu doctorii. / Northumberland se va răci *(posibil în dublu sens)* curind." (III, 1, 4l-44).
^IM.W. Tillyard, *Op. cit.,* p. 10G.

După arhiepiscopul de York, este „sîngerarea":
„Sîntem bolnavi; dezmăţul şi-mbuibarea / Ne scutură acum cu friguri/ Al căror leac o numai sîngerarea" (IV, 1, 54 - 50).
Pentru viitor, însă, este nevoie de prevedere, pentru că există o *cauzalitate istorică-pe* care o putem desluşi în lecţiile trecutului. Regele îşi aduce aminte cum, atunci cînd el nu avea încă intenţia să-i ia tronul lui Richard (mai tîrziu însă a socotit că trebuia să facă aceasta din cauza „stării - *necessity* - jalnice a ţării"), Richard prevestise:
„«Veni-va timpul», a mai spus atunci,/ «Cînd buba se va coace Şi păcatul / Va puroia». Aşa a prevestit / Desfacerea prieteniei noastre *(cu Northumberlanđ) j* Şi toate cîte ni se-ntîmplă azi" (III, 1, 75 - 79).
Înţeleptul Warwick comentează, înlocuind metafora somatică şi medicală cu cea a creşterii:
„în viaţa fiecărui om sînt lucruri / Care amintesc de vremuri ce-au apus; / Citindu-le, el poate desluşi / Făgaşul întîmplării viitoare, / Ascuns în tainică sămînţa ei / Şi-n firav început de încolţire. / Acestea-s mugurii şi rodul vremii; / Şi-n tîlcul lor ce n-a greşit nicicînd, / Era uşor ca Richard să priceapă / Că Lord Northumberland e-un trădător, / C-al mîrşăviei bob se va umfla/ Şi că pămînt ca tine mai prielnic/ Nu va găsi" *(Ibid.,* v. 80 - 91).
Pentru felul cum cauzalitatea şi previziunea în viaţa politică şi istorică a Angliei între Richard al II-lea şi Henric al V-lea, sînt grefate pe imagini somatice şi medicale în „cronicile" shakespeariene, v. *Studiul introductiv* voi. I, p. 84 - 85.[1]
Dacă strămutăm acest fundal spre funcţia sa artistică *evocativă,* cred că merită să semnalăm frecvenţa acestor imagini, organic legată de umorul lui Falstaff, atît în *Partea I* („am mai multă carne decît orice alt om; de aceea şi sînt mai supus ispitei"; prinţul e „un hămesit, piele de strigoi, limbă uscată de vacă, vînă de taur, ţîr... cot de croitor, cucură de săgeţi, spangă proţăpită" etc.) cît şi în *Partea a Ii-a,* unde, printre altele, există o antiteză somatică între Falstaff şi judecătorul Shallow, pe

care primul îl caracterizează astfel:
„îmi amintesc că la şcoala Clement's Inn semăna cu un om făcut după cină dintr-o coajă de brînză, era aşa de prăpădit, îneît pentru cineva scurt
[1] Mai pe iarg, subiectul este tratat în L. Levițchi, *Pe marginea pieselor istorice ale lui Shakespeare,* 1959, în „Studii shakespeariene", editura Dacia. Cluj - Napoca, 1976.
220
de vedere era nevăzut. /.../. Ai fi zis că e duhul foametei; /.../era veşnic în urmă cu moda/.../i-ara spus lui John de Gaunt că-i bate numele *(gaunt* - slab, emaciat); nu era nimic mai lesnicios decît să-l bagi cu haine cu tot într-o piele de tipar; o cutie de oboi ar fi fost un palat prea încăpător pentru el, şi acum, poftim, are omul pămînt şi vito" (III, 2, 333 - 355).
Ostaşii pe care Falstaff îi recrutează pentru oastea regelui sînt oamenj necăjiţi din popor, iar contrastul dintre ei şi ghiftuitul cevaler pare să depăşească simpla semnificaţie artistică a unui moment comic: Simon Shadow („umbră") „e ca o umbră", Wart („neg") „seamănă cu un neg amărît" - „toată îmbrăcămin tea i s-a strîns pe spate, iar trupul îi pare prins în bolduri", Feebie („slab") e definit prin numele pe care-] poartă etc. într-o conversaţie cu primul, judecător al ţării, Falstaff escamotează nişte întrebări dificile, dîndu-i recomandări medicale:
„...Am auzit că înălţimea voastră aţi fost bolnav; nădăjduiesc că înălţimea voastră aţi căpătat încuviinţarea doctorului de a ieşi din casă. Cu toate că înălţimea voastră nu aţi trecut încă pragul tinereţii, în înălţimea voastră ghiceşti aroma vîrstei, cîteva boabe din sarea timpului - iar eu rog cu umilinţă pe înălţimea voastră să aibă o grijă pioasă de înălţimea voastră" (I, 2, 108 - 115).
Dar cavalerul *vesel* este din ce în ce mai puţin vesel - din cauza bolilor şi a vîrstei - , iar după renegarea lui Henric al V-lea, devine de-a dreptu| cavalerul *tragic,* ridicol ca şi „cavalerul tristei figuri", Don Quijote al lui Cervantes. în plan simbolic, nu putem oare vedea aici dispariţia de pe scena istoriei a instituţiei perimate a cavalerismului feudal? Să. fie o simplă întîmplare faptul că Don Quijote întruchipează *slăbiciunea fizică,* iar Falstaff întruchipează *corpolenta,* cu care nu se va mai putea făloşi, pentru că după încoronare, Harry îl condamnă: „împuţinează-te la trup de-acum înainte" *(Make less thy boăy hence,* V, 5, 57)? O întîmplare că în *Henric al V-lea,* cîrciumăreasa va vesti moartea cavalerului cu cuvintele: „e în sînul lui Arthur" (II, 3, 9 - 10), regele cavalerilor? Sau, chiar în *Partea a 1l-a,* faptul pe lîngă mereu accentuatul titlu de „cavaler" dat lui Falstaff şi folosit de titular, există două referiri la Arthur, prima: *„Falstaff (cîntă): Cînd regele Arthur tnlîiaşi dată la curtea lui...* Goleşte tucalul". (II, 4, 36 - 37) şi *„Shallow:...* pe vremea cînd jucam rolul bufonului Sir Dragonet în piesa cu regele Arthur..." (III, 2, 302 - 303)?
Tragi-comedia musteşte de conotaţii, ca toate capodoperele shakespeariene. Bineînţeles, chiar fără sesizarea lor, unitatea tematică şi artistică, articularea dramatică, zugrăvirea convingătoare a personajelor, con-trastarea straturilor lexicale, gramaticale şi stilistice, ritmurile precum şi
221
toate cîte mai sînt de trebuinţă unei producţii dramatice întocmite cu **tîle** tematic şi artistic, sînt evidente în *Henric al IV-lea, Pârlea a JI-n;* dar şi conotaţiile, nu în mică măsură şi nu la nivel de suprafaţă, contribuie la organizarea unei lucrări de tranziţie care:
„...priveşte îndărăt spre *Sonete* şi piesele istorice anterioare, tot aşa după cum priveşte înainte, spre marile tragedii. (...) imaginile sînt integrate în jiitreg, iar atît versul cit şi proza încep să promoveze *procesul asociativ* ***(mii. n.)*** pe care am încercat s-o definesc ca semn distinctiv al marii drame poetice".[1]
L. Levilchi
1 L.C. Ivnights, *Op. ci!.,* p. 184. 222
NOTE
1 Ideea personajului „Zvonul" "şi are originea, după toate probabilită-
ţile, în „Fama" (= zvonul) **lui** Virgiliu (cf. *Eneida,* IV, 181 - 190) în care această zeiţă este descrisă ca avînd mulţi ochi, limbi şi urechi şi răspîndind în mod asemănător atît adevărul cît şi minciuna. Faptul existenţei unui asemenea personaj şi apariţia lui îmbrăcat într-un veşmânt împodobit cu numeroase desene de limbi, în timp ce participa la cortegiile şi reprezentaţiile populare din Anglia secolului al XVI-lea, înainte de epoca lui Shakespcare, este atestat atît de cronicarul Raphael Hoiinshed cît şi de unele documente ale vremii.
2 Shakespeare transpune în vremea lui Henric al IV-lea atmosfera do
teamă de atac din afară domnind în Anglia în anii 1595 - 1597, cînd s-au făcut intense pregătiri railitare de apărare, englezii trăind sub ameninţarea unei invazii spaniole, următoare tentativei eşuate a Marei Armade din anul 1588. în acelaşi timp, pacea încheiată între Franţa şi Spania în 1598 a fost considerată ca însemnînd o gravă ameninţare pentru întreaga lume protestantă.
3 Piesa de faţă fiind o continuare a piesei precedente, *Partea I* a dramei
Henric al IV-lea, evenimentele şi personajele la care se referă zvonul sînt explicate pe larg îa piesa susmenţionată.
4 De fapt, în piesa respectivă, Prinţul Henric, supranumit Monmoutli,
îl ornorîse în luptă pe Hotspur. Ceea ce relatează in momentul de faţă Zvonul sînt veştile false pe care Lordul Bardolph le va aduce contelui Northumberland, în actul T, scena 1, din piesa care urmează.
5 Faptul că Douglas l-a doborît în luptă pe regele Henric, fără însă să-I
vatăme, este fapt real, relatat de cronicari. Se pare totuşi că Shskespeare îl consideră ca neadevărat, odată ce îl enumera printre zvonurile false iar în partea I-a a piesei Henric al IV-lea se arată numai că regele se **altă,** la **un** moment dat, în primejdie şi e salvat de Prinţul **Henric,** din faţa căruia atacantul Douglas fuge.
6 Shakespeare se referă, în cazul de faţă, la faptul că în vremea lui Hen-
ric al TV-lea, ca şi mai înainte încă, zidurile castelelor şi cetăţilor
223
începuseră, să se ruineze. Acelaşi lucru îl afirmă şi în *Begele lom,* actul II scena 1 şi *Richard al ll-lea,* actul III scena 3 şi actul V scena 5.
7 Nici cronicarul Holinshed şi nici poetul Samuel Daniel în poemul
său *The First Four Boolcs of the Chil Wars Between the Two Houses of Lancaster and York (15*5) (Primele patru cărţi ale*

războaielor civile dintre cele două case: Lancaster şi York), nu afirmă că boala lui Northumberland ar fi fost simulată, pentru a nu lua parte la lupta de la Shrewsbury. în felul acosta el şi-ar fi lăsat fiul, pe Henry Hotspur, în voia soartei, gîndindu-se, în primul rînd, la salvarea situaţiei sale, în caz de nereuşită a răzvrătirii împotriva regelui Henrie. Shakespeare consideră, însă, categoric, comportarea lui Northumberland drept „o boală cu tîlc", adoptînd această ultimă interpretare.
8 Lordul Bardolph, care apare în piesa de faţă, nu are, bineînţeles,
nici o legătură cu Bardolph, tovarăşul de chefuri şi isprăvi necinstite ale lui Falstaff. După cît se pare Shakespeare a omis să-l introducă în *Henrie al IV-lea, Partea I* pe Lordul Bardolph, care a fost totuşi o figură istorică importantă şi unul dintre susţinătorii cei mai apropiaţi şi de seamă ai celor trei Percy de Northumberland, conducătorii răzvrătirii împotriva regelui Henrie.
Cum personajul Bardolph apâruse deja în partea I-a a piesei *Henrie al IV-lea,* el a trebuit să fie păstrat şi în partea a Ii-a a acestei piese, pentru a se putea continua, la acelaşi nivel, acţiunea secundară comică, condusă cu atît succes în prima parte. în orice caz, pentru a evita confuziile nedorite, Lordul Bardolph are un rol minor în piesă, apărînd numai în două scene din actul I şi negă-sindu-se pe scenă niciodată în acelaşi timp cu Bardolph, bunul prieten al lui Falstaff.
9 în practica obişnuită, modul de a se referi la deţinătorii rangului de
cavaler *(knight)* sau a li se adresa era, după cum este şi în prezent, acela folosind titlul de „sir" urmat numai de prenumele cavalerului. Astfel Lordul Bardolph se referă la Falstaff ca Sir John. Faptul că i se acordă o atît de mare importanţă, odată ce numele său este pomenit odată cu acela al nobililor de frunte căzuţi sau fugiţi de pe cîmpul de luptă, îl arată pe Falstaff ca o figură extrem de populară şi bucurîndu-se de simpatia lui Shakespeare deşi apare ca un personaj comic şi totodată ridicol în piesa de faţă.
10 Faptul că Travers se referă la un cavaler numit Sir John Umfre-
ville, care nu mai apare menţionat nicăieri în piesa de faţă, şi care l-a întors din drum, după ce i-a comunicat vestea victoriei răsculaţilor la Shrewsbury, a făcut pe unii comentatori să considere că replicile Lordului Bardolph ar fi aparţinut iniţial acelui Sir John Umfreville. Cum însă prezenţa Lordului Bardolph era necesară

în această piesă, Shakospeare a renunţat ulterior la Umfreville, atribuind Lordului Bardolpta replicile acestuia (v. nota 8)
11 Joc de cuvinte, în textul original, între *Ilotspnr* (= pinten fierbinte),
porecla lui Harry Percy, şi *cold spur {* - pinten rece), însemnînd moartea Iui Hotspur pe cîmpul de luptă (v. şi nota 8 la *Henrie ni IV-lea, Partea 1 j.*
12 Pagina de titlu a unei piese de teatru conţinea, în mod obişnuit,
în vremea lui Shakespeare, şi unele informaţii sugestive privitoare la conţinutul piesei. Do exemplu pagina de titlu a tragediei *Richard ni ITI-lea* avea textul următor: *Tragedia regelui Richard al III-len coriţttiînd uneltirile perfido împotriva fralehti său Clarence: uciderea jalnică a nepoţilor $&i nevinovaţi: domnia- sa ca uzurpator tiranic: cu întreaga desfăşurare a vielii sale odioase şi moartea sa cît se poate de meritată".*
13 în *Eneiia* lui Yirgiliu (II, 207 - 97), după pătrunderea grecilor în
Troia, pe care o incendiază, Hcctor, care fusese ucis de Ahile, îi apare lui Enea în vis, şi, printre lacrimi, îi vesteşte primejdia care-j ameninţă. Enea trezindu-se, vede Troia în flăcări. Pentru scopuri drapmatice Shakespeare schimbă însă legenda clasică şi simplifică fatele, imaginînd trezirea regelui Priam şi nu a lui Enea în noaptea tragică, de către unul din slujitori. Regele troian apare în mitologie drept simbol al unui tată nenorocit din cauza pierderii fiilor lui în război şi al unui rege năpăstuit de soartă, trăind distrugerea regatului şi poporului său. Northumberland se poate compara într-o oarecare măsură, eu el.
14 Spnnîndu-i unui conte că se înşală, cineva i-ar fi adus o insultă gravă,
care nu putea rămîne nepedepsită.
13 în *Henrie al IV-lea, Partea I,* actul V, scena 4, Prinţul Henrie îl omoară pe Hotspur. Totuşi cronicarul Holinshed afirmă că Hotspur a fost ucis de unul din cei ce se aflau în jurul prinţului. Poetul Samut'l Duniel adaugă doar că Hotspur şi Prinţul Henrie s-an luptat unu-cu altul fără însă a spune nimic de rezultatul luptei dintre ei. Conl îorni unei alte versiuni, Hotspur ar' fi fost omorît de o săgeată.
IC După cum în legenda biblică, Cain l-n ucis pe Abel, fratele său, Xortlmmberknd, în disperarea lui, invocă acelaşi spirit fratricid să pună stăpînire pe englezi pentru a so nimici, cu toţii, între ei. Prin cuvintele lui Northumberland, Shakespeare, ca şi în alte ocazii, condamnă războaiele civile, nrătînd efectele lor dezastruoase pentru toţi aceia care iau parte la ele, precum şi pentru întreg poporul englez.
17 în *JR'ichard al ll-lea,* regele Richard este ucis in castelul Pom.fret unde fusese închis de Henrie al IV-lea. Conform unei legende a

timpului Rîchard Scroop, arhiepiscopul de Yorlc, păstrase ca relicve sacre cîtcva picături din sîngele lui **Richawt**
18 Aluzie la faptul că pajul lui Falstaff este foarte mărunt, fapt con-
firmat de cuvintele judecătorului Shallow în actul V, scena 3, din piesa de faţă.
19 Rădăcina mătrăgunei, puţind fi comparată cu un minuscul corp ome-
nesc, era considerată ca aducînd noroc aceluia care o purta asupra '(lui. Falstaff îşi numeşte pajul „mătrăgună" din cauza trupului scund al acestuia.
20 Conform legendei biblice Ahitofel a fost sfetnicul cel mai de **seamă**
al regelui David. Trecînd apoi de partea lui Abesalom, fiul lui David, cînd acesta s-a răsculat împotriva tatălui săn pentru a-i lua domnia, a devenit sfetnicul acestuia întocmind chiar un plan pentru omorî-rea regelui David. La început Abesalom i-a urmat sfaturile dar mai tîrziu, nemaiaseultînd de Ahitofel, acesta s-a spînzurat, regretând comportarea sa. în urma unei mari bătălii între oastea lui David şi a lui Abesalom, acesta din urmă a fost învins şi omorît de unul din căpitanii lui David. Ahitofel a devenit în literatura protestantă a Renaşterii simbolul sfetnicului trădător, considerat în Vechiul Testament asemenea lui Iuda Iscarioteanul, care l-a vîndut pe Iisus TTristos.
21 Aluzia la „cornul belşugului" denumit *cormieopia,* păstrat conform

uneia din legendele mitologice greceşti de nimfa Amalthpa, care îl hrănise pe Zeus, copil, cu laptele unei capre. Zeus ar fi rupt unul din coarnele caprei dîndu-i acestuia darul de a se umple necontenit cu alimente, fructe şi orice ar fi dorit; posesorul sân. în *Metamorfozele* lui Ovidiu (IX/87 - 88), Aehelons, zeul **rîului** din Grecia cu acelaşi nume, luptîmîu-se, fără sorţi de izbîndă, cu Ilemile, pentru Deianira, care a devenit soţia acestuia din urmă, s-a transformat la un moment dat într-un taur. în lupta dintre coi doi, Hercule **a** rupt unul din coarnele taurului, pe care **naia**-dele, - nimfele apelor dulci - \l-an umplut cu fructe şi flori trans-formîndu-l m „cornul belşugului." Ulterior Zcus a aşezat cornul
..■: printre stele. . ... ■ . .. ■ ■ ...
■ ■■ '■•••'•' Legenda s-a transmis, în variante diferite, cu multe deosebiri între ele, aşa incit nu se poate stabili varianta care păstrează
' legenda iniţială. în una dintre acestea Amalthea este numele caprei ......şi nu al naiadei. -
22 Conform unei glume foarte răspîndite, nevestele burghezilor bogaţi
erau necredincioase şi ca urmare copiii lor nu erau ai soţilor lor.
23 Falstafi face aluzie la un 'proverb foarte popular • care spunea: Un • ■ bărbat nu trebuie să aleagă trei lucruri în trei locuri; O nevastă
226

2G
28
2!3
în Westminster; un servitor din naosul catedralei Sf. Pavel (vechea catedrală St. Paul's) - unde se adunau spre a-şi oferi serviciile meseriaşii şi servitorii - şi un cal din piaţa de animale .Smithficld, **ca** să nu constate că **şi-a** ales o tîrfă, un nemernic şi o mîrţoagă,
. Deşi în *Partea I* a piesei *llenric al IV-lea* (actul **III** - scena 1) Shafcespeare nu precizează vina pentru care Prinţul Henric a fost înlăturat din funcţia de membru al Consiliului Privat al regelui în scena de faţă el urmează îndeaproape piesa anonimă *The **Fsmous** Victorios of Hennj Ihe Fifth (Vestitele victorii ale lui Henric al V-lca)* (1598) în care Prinţul Henric loveşte pe Lordul magistrat suprem Gascoygne, fiindcă acesta arestase pe unul din hoţii din ceata prinţului şi îl trimite la închisoare pe prinţ cînd este ultragiat de acesta. După unii istorici prinţul ar fi ameninţat numai pe înaltul magistrat, motiv pentru caro magistratul I-a arestat, în calitate de reprezentant al. regelui, întrucît judecătorii împărţeau dreptatea în numele suveranului; Replica pajului, confirmînd lovirea judecătorului şi arestarea prinţului, concordă cu ceea ce Prinţul Henric, devenit rege, îi spune Lordului magistrat suprem în actul V, scena 2 a piesei do faţă.
în realitate, însă, scena nu a putut avea loc întrucît Gascoygne
murise în 1412, iar regele Henric al V-lea a urcat pe **[tron"în** 1413.
De remarcat că Shakespeare face numai o aluzie foarte uşoară
la întîmplarea relatată mai sus, ceea ce înseamnă că fapta Prinţului
Henric ora bine cunoscută de întreg publicul spectator.
în actul Y scena 5 clin 1 *llenric al IV-lea,* Regele Henric îi trimite pe Prinţul John şi Westmoreland împotriva arhiepiscopului de York şi a contelui de Northumberland.
Faptul că Falstaff se referă chiar din scena a 2-a a piesei de faţă la starea tulbure a sănătăţii regelui constituie un element pregătitor al morţii regelui Henric în scena finală a actului IV.
Claudius Galenus (130 - 200 e.n.) a fost, după Hippocrate, cel mai vestit medic al antichităţii. Născut la Pergam, în Asia Mică, el'a practicat medicina mai întîi în oraşul său natal şi apoi la Roma. Referirea lui Falstaff la medicul Galen precum şi la zeităţile Phebtis şi Diana. sau la regele Cambyse în *1 Henric al IV-lea* ca şi numeroasele sale citate din Biblie îl înfăţişează pe Falstaff ca uu personaj cultivat, cu toate scăderile sale.
Aluzie la personajul biblic Iov, care dintr-o stare de mare bogăţie, a ajuns într-o cumplită sărăcie, pentru a deveni iarăşi bogat datorită faptului că nu şi-a pierdut credinţa. Iov apare **în** literatură ca simbol al săracilor loviţi de mari nenorociri.
V. nota 16 la *Hernie al IV-lea, Partea 1.*
227 15*
.
30 Unii comentatori opinează că Ursula ar putea fi numele mic al han-
giţei Quickly, care îi reproşează lui Falstaff, mai departe, în actul II, scena 1, că nu-şi ţine promisiunea de a se căsători cu ea
31 Conform datelor istorice, Westmoreland izbuti să prindă prin înşelă-
ciune, în 1405, după scena de faţă, pe arhiepiscopul de York şi pe Mowbray, care au fost judecaţi sumar şi executaţi din ordinul **regelui** Henric. Lordul Bardolph şi contele de Northumberland au fugit atunci în Scoţia de unde au revenit, cu o mică armată, după 3 ani, în 1408, fiind ucişi în lupta de la Bramham Moor. între timp castelele familiei Percy fuseseră distruse de artileria regelui Henric, acesta consolidîndu-şi astfel domnia.
32 Franţa hotărînd să ajute pe Glendower, răsculat împotriva **regelui**
Henric, acesta din urmă a întărit garnizoana din Calais, localitate care aparţinea pe atunci Angliei, cu un contingent de 4 000 soldaţi.
33 John do Lancaster este denumit astfel fără a fi de fapt duce de Lan-
caster, deoarece acest titlu îi revenise prinţului Henric în calitate de întîiul născut al regelui Henric, cînd acesta era numai duce de Lancaster. Una din cronicile timpului spune că, la încoronarea sa, regele Henric a! IV-Iea !-a făcut duce de Lancaster pe cel de al doilea fiu al său, prinţul Henric devenind Prinţ de Wales. Cel de al doilea fiu se numea însă l'homas, astfel încît John rămînea numai cu numele Lancaster, după locul unde se născuse, tot aşa după cum prinţul Henric e numit adesea Harry Monmouth, după localitatea Monmouth, iar Regele Henric era numit Bolingbroke, după castelul unde se născuse.
34 V. Richard al II-lea, actul V, scena 2.
35 Fang este ofiţer de poliţie, iar Snarc **e** subalternul său, caro-i execută
ordinele. Numele lor sînt simbolico. Astfel, în limba vremii lui. Shakespeare, *Fang* înseamnă, ca substantiv concret, şi *grip,* adică „putere, autoritate", iar *Snare,* înseamnă *noose,* adică „laţ".

36 Firmele purtînd imagini de leoparzi indicau prăvălia unui mătăsar.
37 Lombard Street - existentă şi astăzi în Londra - şi-a datorat numele
faptului că era locul unde se întîlneau pentru afaceri şi comerţ, de cîte două ori în fiecare zi, negustorii şi bancherii, dintre care cei mai mulţi erau străini, în special veniţi din Lombardia (Italia de nord).
38 Aluzie la faptul că pentru ticăloşiile sale Falstaff merită să fie spînzu-
rat. Funia călăului era făcută din fire de cînepă.
39 După cum s-a mai arătat, camerele hanurilor purtau diferite nume
(v. *1 Henric al IV-len,* notele 74 şi 75).

40 Cantorii bisericeşti ('ţîrcovnicii), oferiţi voluntar dintre credincioşii
caru participau Ia slujbele religioase, erau foarte desconsideraţi în vremea lui Siiakespeare.
41 Falstaff îi recomandă hangiţei să înlocuiască pocalele de argint cu
pahare. O modă care devenea tot mai răspînuită în acea vreme, vasele de sticlă veneţiene fiind foarte apreciate.
42 Parabola biblică a fiului risipitor, întors acasă pocăit şi bine primit
de tatăl său, constituia o temă foarte răspîndită pentru tapiserii şi era cea mai frecvent pomenită parabolă în piesele de teatru.
43 Acuarelele pictorilor germani şi mai cu seamă olandezi erau foarte
apreciate în Anglia. Una din temele cele mai răspîndite era vînă-toarea de mistreţi în pădurile Germaniei.
44 „Nobilul" era o monedă de aur valorînd aproximativ o treime dintr-o
liră sterlină. Suma oferită era totuşi apreciabilă pentru acel timp.
45 Localitate fără importanţă, la 46 mile sud-vest de Londra, pe şoseaua
naţională. Cronicile nu menţionează, însă, nici un popas al regelui Henric la Basingstoke. Probabil o greşeală de tipar a tipografului. 4G Jocul de tenis (în condiţiile timpului) era foarte popular în Anglia în epoca elisabetană, locurile unde se juca acest joc fiind foarte numeroase.
47 Aluzia prinţului Henric este clară numai pentru Poins şi se referă
Li viaţa aventuroasă a acestuia şi la copiii săi nelegitimi, cărora era mereu nevoit să le dea lenjeria sa de olandă fină.
48 Caracteristica tavernelor o constituiau în special ferestrele din zăbrele
dese do lemn, vopsite îa roşu. în vremea lui **Shakespeare** acestea însă începuseră să fie înlocuite cu geamuri, sticla ieftinindu-se foarte mult.
49 întrucît cîrciumăresele purtau fuste roşii, pajul compară chipul lui
Bardolph, aprins de băutură, cu o asemenea fustă. C0 Pajul confundă, două legende clasice în care există un element comun: un lemn a cărui ardere aduce după sine o mare nenorocire, - amîndouă legendele fiind relatate de Ovidiu.
Astfel, în *Metamorfoze* (VIII, 441 - 526), Althea, soţia regelui Oeneus, unul din argonauţii participanţi la expediţia pentru aducerea lînii de aur din Colchida, surprinse, - cînd fiul său Meîeager abia fusese născut de 7 zile, - pe cele trei Parco, zeiţele Destinului, hotărînd că Meîeager va trăi atît cît va arde lemnul pe care l-au aruncat ele, în acel moment, în focul din vatră. Althea stinse imediat tăciunele şi îl ascunse într-un loc tainic.
Dapă mulţi ani, şi după ce ajunse un erou vestit, Meîeager se certă cu cei doi fraţi ai mamei sale, **pentru** drepturile asupra unui mistreţ pe care îl vînaseră împreună, şi, considerîndu-se insultat,

Meîeager îi ucise.
Altliea, aflînd de fapta fiului său, aruncă în foc tăciunele po care îl păstrase provocînd moartea **lui** Meleager în chinuri groaznice şi **răzbunînd** astfel uciderea fraţilor ci. Apoi se pedepsi şi ea, pentru moartea fiului său, sinucigîndu-so.
A doua legendă este cea povestită de Ovidiu în Heroide (Cartea. XVI). în ainte de naşterea lui Paris, mama acestuia, Hecnba, a visat ca a dat naştere unui tăciune aprins, ale cărui flăcări au cuprins în întregime Troia. Regele Priam, înspăimîntat de acest vis, a hotărît părăsirea copilului, imediat după naştere, pe muntele Ida, unde a fost însă găsit şi salvat de la moarte de nişte păstori.
Pe cit se pare Shakespeare îl face pe paj să confunde legendele pentru efecte comice deoarece legendele clasice erau bine cunoscute de spectatori iar referirile **lui** Shakespeare la Althea în *2 Henrie al Vl-lea* (actul I, scena 1) şi la visul Hecubei în Troilus şi Cresida (actul II, scena 2) sînt conforme cu legendele clasice.
51 Poins se referă la Falstaff: numindu-l Sîn Martin în două sensuri.
în jurul datei de 11 noiembrie, cînd este ziua prăznuirii Sf. Martin, perioada de timp mai caldă în comparaţie cu temperatura obişnuită a toamnei, e cunoscută la englezi ca „vara Sfîntului Martiri". în mod asemănător, Falstaff caută să arate că posedă o tinereţe prelungită, apărînd astfel ridicol. Al doilea sens al numelui şimtiilui, dat lui Falstaff, este în legătură cu corpolenţa acestuia, întrucît do Sf. Martin se tăiau foarte multe vite în vederea aprovizionărilor pentru iarnă.
52 Aluzia la conciziunea romanilor pare a fi întemeiată pe cele afirmate
de Phitarh privitor la maniera lacedemoniană de exprimare a lui Brutus şi chiar şi a lui Cezar, al cărui celebru mesaj: *veni, vidi, viei* trimis senatului după victoria de lîngă Zela (47 î.e.n.) asupra regelui Pontului, Pharnaces, este în mod obişnuit citat pentru laconismul comunicării.
53 Bărbaţii din Efesuî antic erau consideraţi mari cheflii (v. **1 Henrie**
al IV-lea, nota 72).
54 întrucît St. Albans se afla pe şoseaua principală spre regiunea cen-
trală a Angliei, drumul dintre acea localitate şi Londra era folosit de foarte mulţi călători.
55 Scena care urmează este considerată de unii critici drept cea mai reu-
şită scenă de tavernă din cîte s-an scris vreodată.
56 în textul original fiind vorba de marele *applc-john,* care se păstrează
pînă la începutul verii (un Sf. Ion este la 24 iunie), priulul Henrie

îl adaugă şi pe John Falstaff celor cinci mere zbîrcito, pe care le pune pe masă în faţa acestuia.

57 Falstaff începe să cînte o baladă, foarte populară, intitulată „Faptele
măreţe ale Regelui Arthur".
58 Oalele de noapte făceau parte din mobilierul şi obiectele unei taverne.
59 Citat dintr-o altă baladă populară. La chefuri, în taverne, consu-
matorii cîntau în mod obişnuit numeroase balade, care deveniseră cîntece populare cu timpul.
60 Pistol se referă la rîul Stix, care înconjura Infernul de şapte ori. Zeul
Infernului se numea, la vechii greci, Hades; dar, temîndu-se să-i rostească numele adevărat, - zeul fiind renumit pentru cruzimea şi neînduplecarea lui, - grecii îl numeau Pluton sau Pluto. Poeţii romani îl numesc Dis, Oreus sau Tartarus.
61 Erebus este şi zeitate şi denumirea dată regiunii întunecate prin
care umbrele sînt nevoite să treacă, înainte de a intra în Infern.
62 Citatul este dintr-un cîntec popular avînd ca temă pescuitul şi pescarii.
63 Parcele era denumirea romanilor pentru zeiţele numite de greci Moirae,
caro hotărau soarta oamenilor. Clotho torcea firul vieţii, Lachesis
hotăra soarta oamenilor, iar Atropos tăia firul care era tors.
64 Numele *Hirena* apare în titlul unei piese pierdute aparţinînd
contemporanului lui Shakespeare George Peele; *„Mahomet al turcilor şi Hirena* (Irina), *frumoasa grecoaică"'.* Numele eroinei ajunsese însă să însemne şi prostituată în limba curentă. Pistol, ca în povestirile cavalereşti, dă săbiei sale numele frumoasei Hirena.
Pe de altă parte propoziţiile neclare şi fără legătură între ele, pe care le rosteşte Pistol, par să fie preluate din diferite piese slabe ale timpului, ca o ridiculizare a acestora.
65 *Fcesel* reprezintă redarea pronunţării populare a cuvîntului *pistol,*
pe care hangiţa îl asociază cu *pee* (urină).
66 Pistol, vrînd să facă paradă de cultura sa, citează cîteva versuri din
piesa lui Christopher Marlowe, *Tamlurlaine (Tamerlan)* (partea a 2-a, actul IV, scena 2) pe care însă le denaturează. Astfel în loc de *Hanilmli* el spune *canibali,* pe greci şi troieni îi contopeşte într-un singur popor, iar pe cîinele Cerber îl crede un rege oarecare.
67 Cîinele cu trei capete care păzea intrarea în infern la locul unde barca-
giul Charon debarca umbrele morţilor. Unii poeţi antici îl descriu ca avînd 30 sau chiar 100 de capete. Printre cele douăsprezece munci impuse lui Hercule a figurat şi aducerea cu sila din Infern pe pămînt a lui Cerber sj ducerea acestuia înapoi, numai cu forţa braţelor.
68 Continnind să facă paradă de cultura sa dramatică, Pistol o numeşte
acum Calipolis pe hangiţă, dindu-i numele unui personaj căruia i

se spune „frumoasă Calipolis", în piesa Ini George Peelc *The Bottle of Alciuir (Bătălia de la Alcazar).*
69 Pistol vrea acum să epateze hangiţa citind - bineînţeles greşit -
deviza gravată în limba italiană pe sabia lui, al cărei text corect este: *Si fortuna me tormenta, ii sperare* me *contenta* (Dacă norocul mă chinuie, speranţa mă fericeşte).
70 Salut cavaleresc respectuos.
71 Caii din regiunea Galloway, situată în sud-vestul Scoţiei, erau de rasă
foarte mică dar puternici. Pistol, numind-o pe Dori „gloabă din Galloway" o insultă indirect spunmdu-i că e calul tuturor.
72 Dintre cele trei Parce, Atropos era aceea care tăia firul vieţii (v. nota 03).
73 Agamemnon fusese ales de căpeteniile greceşti, participante la răz-
boiul împotriva Troiei, drept comandant suprem, şi era foarte apreciat în literatura Renaşterii pentru comportarea sa în această funcţie.
74 Cei nouă eroi ai istoriei fuseseră proclamaţi de literatura Renaşterii
ca fiind: trei din antichitatea clasică: Ilector, eroul troian, Alexandru cel Mare şi Iuliu Cezar; trei din epoca biblică veche: losua Navi, regele David şi Iuda Macabeul (sec. al II-lea î.e.n.); şi trei din epoca medievală: Arthttr, regele britanilor, Carol ce! Mare, împăratul francilor, şi Godefroi de Bouillon, conducătorul primei cruciade şi întemeietor al regatului Ierusalimului în 1099.
75 Înainte de introducerea pantalonului larg, linia piciorului era un ele-
ment important pentru bărbaţii eleganţi. Cei care aveau picioare frumoase purtau cizme cu o linie elegantă, ceilalţi purtau cizme creţe.
76 Planetele Saturn şi Venus nu pot fi niciodată în conjuncţie. Ca planetă,
Saturn era considerat că. inspiră o stare de spirit ursuză, în timp ce Venus inspiră dragostea. Pe de altă parte zeul Saturn, patriarhul zeilor, era imaginat ca un bătrîn veştejit. Nepotrivirea lui Falstaff cu Doll apare astfel mai mult decît evidentă.
77 Cele douăsprezece constelaţii constituind seninele zodiacului erau
împărţite în patru trigoane (triunghiuri), fiecare cuprinzînd cîte trei semne dominînd elementele constitutive ale lumii: focul, aerul, apa şi pămîntul. Trigonului focului îi aparţineau constelaţiile: berbecul, leul şi săgetătorul. Bardolph, din cauza nasului roşu şi chipului său aprins este dominat de trigonul focului.
78 In Henric al IV-lea, Partea I, actul II scena 2, Prinţul Henric şi Poins
se deghizează şi pun pe fugă pe Falstaff şi complicii săi, după ce aceştia jefuiseră nişte negustori în pădurea Gadshill. Falstaff pretinde apoi, în scena 4, cînd Prinţul Henric îl acuză căe laş şi mincinos, că l-a recunoscut pe prinţ, cînd acesta l-a atacat dar s-a

prefăcut numai că nu-l recunoaşte şi a fugit, fiindcă nu se cuvenea să se lupte cu el.
79 Ulmul este un copac mare dar şubred cînd e uscat şi găunos şi, prin
urmare nu poate constitui un sprijin puternic în asemenea cazuri, în tradiţia clasică ulmul este sprijinul viţei de vie (Virgilin,

Geor-gieele, 2 - o). în *Comedia erorilor* (actul II, scena 2) şi în *Visul unei nop(i de vară* (actul IV, scena 1) Shakespeare foloseşte acest fapt pentru a arăta în mod metaforic dependenţa femeii de bărbat. în scena de faţă însă dramaturgul se referă la tradiţia clasică pentru a-l prezenta pe Falstaff ca sprijinitor al beţiei.
80 V. *1 Henric al IV-lea* nota 91.
81 în timpul postului mare consumul de carne era interzis. O proclamaţie
a Consiliului Privat al Regelui reînnoia în 1588 o asemenea interdicţie decretată în 1549 şi repetată în 1563, stabilind şi o amendă de o sută da lire pentru hangiii care contraveneau dispoziţiilor Consiliului. Totuşi interdicţia, nu era respectată.
82 Pajul avea între altele şi sarcina de a purta punga stăpîntilui său, -
incomodă din cauza greutăţii monedelor.
83 Invocaţia adresată somnului pare a fi inspirată de unul din sonetele
poetului Philip Sidney, precursor al lui Shakespeare, şi apoi tratată mult mai dramatic în *Macbeth,* actul II, scena 2. Preamărirea somnului apare şi în *Henric al V-lea,* actul IV, scena 1.
84 Zeul Neptun (la greci Poseidon) apare frecvent în opera lui Shake-
spearo, precum şi a contemporanilor săi, ca personificare a mărilor şi oceanelor.
85 Referirile regelui la evenimentele care au avut loc cu opt ani mai
înainte situează acţiunea de faţă în anul 1407, ceea co vine în contradicţie cu unele evenimente din această piesă. Shakespeare, dealtfel, ca şi în altele dintre piesele sale, nu dă importanţă exactităţii datelor istorice, apropiind în timp, unele de altele, evenimente mai importante pentru a obţine efecte dramatice impresionante.
86 Cronicarul Holinshed consideră că moartea căpeteniei velşilor răsculaţi,
Glendower, ar fi survenit în 1409.
87 Regele Ilenric îşi reînnoieşte făgăduiaJa dată în scena finală din *Richard*
al Il-lea de a porni în cruciadă pentru eliberarea ţinuturilor unde trăise Iisus Hristos, în felul acesta pregăteşte spectatorul şi pentru moartea regelui, în actul IV, scena finală, a piesei de faţă, în Camera Ierusalimului.
88 Universităţile din Oxford şi Cambridge pregăteau adesea, în sec. al
XVI-lea tineri pentru facultăţile (colegiile) de drept numite Inns (hanuri) din Londra. Colegiile din cele două universităţi aveau caracterul unor şcoli secundare sau licee din epoca modernă. De exemplu,

poetul Sir PMlip Sidney a intrat la Oxford la vîrsta de 13 ani, **iar** Lordul Soutliampton la Cambridge, la **vîreta,** de 12 ani. în epoca elisabetană numai fiii de gentilomi erau primiţi în cele patru colegii de drept de prim rang, din Londra, numite *Inns of Court.*
89 *Clement's Inn,* care nu se număra printre cele patru colegii de frunte,
primea studenţii refuzaţi de celelalte.
90 Bufon renumit la curtea regelui Edward al IV-lea (1461 - 1483). Nu-
mele de Skogan (ortografiat şi Scogin) ajunsese să însemne „bufon" în **general.** La curtea lui Henric al IV-lea a existat însă şi un poet numit Henry Scogan, dar, după toate probabilităţile, Shakespeare nu l-a avut în vedere pe acesta.
91 Localitate în Lincolnshire, la 90 de mile la nord de Londra, renumită
ca iarmaroc al cailor şi vitelor, de trei ori pe an.
92 John de Gaunt, duce de Lancaster, tatăl lui Henric al IV-lea (v. Richard
al II-lea), aparţinuse epocii arucurilor lungi engleze care contribuiseră, în mod hotărîtor, la victoriile de la Crecy, Poitiers şi apoi şi Agincourt, asupra francezilor.
93 *Maşter* era în acea vreme titlul cu care cineva se adresa unui gentilom
care nu era cel puţin „cavaler", - în care caz i se spunea *sir.*
94 Pentru efecte comico, numele multor personagii au sensuri care **stârnesc**
hazul, luate ca substantive sau adjective comune. Astfel *mouldy* înseamnă „mucegăit", iar *shadov)* „umbră„.
95 *Wart* înseamnă „neg".
96 Adjectivul *feeble* înseamnă „debil, plăpînd".
97 Parte a Londrei, în sudul Taraisei, nu departe de cartierul Southwark,
cunoscut în acea vreme pentru casele sale de toleranţă.
98 Literal, *nighlwork* înseamnă „munca de noapte".
99 Expresie însemnînd „damă de prima clasă".
100 Locul unde se făcea instruirea militară a recruţilor şi se **organizau**
iarmaroace şi spectacole publice.
101 Sir Dagonet era măscăriciul regelui legendar britanic Arthur, care,
conform legendelor celtice, preluate de anglo-saxonii veniţi în secolele V - VI, ar fi domnit în Ţara Galilor (Wales) în secolul al Vl-lea e.n. sau chiar mai înainte. Legendele privitoare la cavalerii Mesei Rotunde, al căror suveran era Arthur, constituie celebrul ciclu breton de legende şi povestiri cavalereşti medievale.
102 Falstaff se referă la vestoanele de pînză sau piele care se puteau întări
cu zale sau platoşe.
103 încă **din** vremurile biblice rădăcina mălrăgunei a fost comparată
cil un trup omenesc, «emănind cu un trunchi cu două braţe şi două picioare:

104 Pădure întinsă la nord de York. A fost tăiată în ultimele decenii ale
secolului al XVII-lea.
105 De fapt Prinţul John nu este şi duce de Lancaster (v. nota 33).
10G înainte de a fi exilat de Richard al **II-lea,** Henrie al IV-lea, pe atunci Henry Boiingbroke, provocare la duel pe tatăl lui Mowbray (v. *lli-chard al II-lea,* actul I, scena 1).
107 Henric al IV-lea avea înainte de a fi exilat, titlul de duce, nu conte

de Hereford (v. *Richard al II-lea).*
108 Se crede că Shakespeare a putut vedea în mica menajerie de la Turnul
Londrei şi unul sau doi lei bătrîni, deoarece un călător german contemporan nota în anul 1598 că a văzut în menajeria sus amintită un leu foarte îmbătrînit, căruia i se spunea Edward al Vl-lea, fiindcă se născuse în timpul domniei acestui rege (1547 - 1553).
109 John de Lancaster şi Mowbray nu sînt veri (v. 1 *Henric al IV-lea,*
nota 5).
110 Hidra din Lerna cu numeroasele sale capete era proverbială, ceea
ce explică şi denumirea pe care o dă arhiepiscopul războiului de „fiu al hidrei" (v. *1 Henric al IV-lea,* nota 144.)
111 Falstaff, lăudîndu-se că el l-a ucis în luptă pe Hotspur, îşi crease un
renume de erou de neînvins.
112 Pentru a se putea călători cît mai repede caii de poştă se schimbau
la fiecare 10 mile, ceea ce însemna că Falstaff ar fi parcurs 1.800 mile pentru a ajunge la Prinţul John de Lancaster; or, distanţa dintre Londra şi York este numai de aproximativ 200 mile.
113 Aluzia se referă la Iuliu Cezar (v. nota 52).
114 Conform practicii timpului, poeţi mediocri compuneau balade pe tot
felul de teme şi privitor la cele mai variate evenimente. Profesioniștii, care apăruseră în acest domeniu de activitate pseudo-literară, compuneau, în mod obişnuit, balade glorificînd persoana şi faptele exagerat înfrumuseţate ale oricui plătea pentru a fi proslăvit în aoest fel. (v. *1 Henric al IV-lea,* nota 59).
115 Aluzie la superstiţia medievală conform căreia comorile îngropate
erau păzite de duhuri necurate sau balauri.
116 Shakespeare îl aduce pe regele Henric în „Camera Ierusalimului"
pentru a sublinia astfel dorinţa regelui, manifestată deseori în timpul domniei sale, de a participa la o cruciadă pentru eliberarea „ţării sfinte". Dorinţa lui Henric se realizează astfel simbolic, în ultimele momente ale vieţii sale.
în eeea ce priveşte denumirea locului, acesta era de fapt o încăpere în catedrala Westminster şi nu în palatul regal învecinat.,
117 Scena, de faţă are loc, de fapt, în 1413, anul morţii lui Henric al IV-lea
la cinci ani după înăbuşirea ultimei răscoale.
235
118 Metafora parc a fi sugerata do o îiittwplaro extraordinară care a avut
Ioc în anul 1574, caro este relatată de cronicarul IJolinshed şi potrivit căreia o balenă, fiind aruncată de valuri pe uscat în timpul fluxului, a murit după ce s-a zbătut timp de 12 ore, scoţîrtd urlete care se auzeau pînă ia o depărtare de o milă.
119 Conform unor vechi superstiţii naşterea unor copii monştri precum
şi fenomenele naturale extraordinare prevesteau întotdeauna moartea regilor. Credinţa posibilităţii unor prunci (mi numaidecît monştri) concepuţi do duhuri, adeseori necurate, şi fecioare, în timpul somnului acestora, era în general acceptată, după cum se constată din literatura Renaşterii.
120 Medicina epocii Renaşterii folosea aurul într-un medicament lichid,
considerat ca avînd proprietatea de a păstra tinereţea şi sănătatea şi a vindeca orice boală incurabilă, fiind aşezat aproape pe acelaşi plan cu „piatra filozofală".
121 Camera Ierusalimului este şi în prezent o încăpere mare în partea
din faţă a Catedralei Westminster, fiind denumită Chapter Hoţise (camera preoţilor). A fost construită spre sfîrşitul secolului al XlV-lea. Numele îi fusese dat datorită faptului că în jurul căminului se găseau înscrise trei texte referitoare Ia Ierusalim (v. nota 110).
122 Varietate de grîu cultivată în Gloucostershire care so coace în pe-
rioada august-septembrie.
123 Localitate, !a 30 mile la nord-esfc de Stratford-upon-Avon, unde aveau
loc bîleiuri renumite la sărbătoarea Rusaliilor şi în iuna August.
124 în cuprinsul unui an calendaristic existau patru sesiuni judecătoreşti,
instanţele judiciare nefuncţionînd permanent.
125 Regele Henric al V-lea poartă vestminte fastuoase şi strălucitoare,
ca rege, caro contrastează cu hainele negre de doliu ale celor din jurul său.
126 Sultanul Turciei, Amurat (Murad) al III-lea şi-a invitat fraţii Ja un
banchet, imediat după urcarea sa pe tron, în 1574, şi i-a executat prin strangulare. La urcarea pe tron a urmaşului său Mehmet al III-lea, în 1595, acesta a procedat în acelaşi mod cu fraţii săi. Evenimentul serveşte ca un indiciu pentru datarea scrierii piesei lui Shakespeare.
127 în mitologia clasică, Lethe, unul dintre rîurile Infernului, avea darul
de a face umbrele morţilor care beau clin apa lui să-şi uite trecutul. Shakespsare, însă, preia din Purgatoriul Ini Dante (XXXI, 101), ideea nouă a spălării în apa rîului Lethe pentru uitarea trecutului.
128 Cuvintele atribuite de Henric al V-lea tatălui său se întâlnesc, într-o
formă apropiată, in scrierile mai multor autori contemporani cu Shakespeare.
236
129 în taverne se făceau întreceri la băutură, învingătorul fiind proclamat
„cavaler", tuli participanţii bînd îngeminehiaţi şi eintîml im cintec francez *Monsicur Mingo,* tradus în engleză. *Samingo* este forma corupta a cuvintelor *8ir Mingo.*
130 Localitate la zece mile sud de Stratford-upon-Avon.
Jiil Africa era considerată drept ţara aurului avînd totodată averi fabuloase.
132 Unii asociau numele de asirian cu jaful şi tîlhăria.
133 Regele Cophetua apare în balada populară *King Qftpkp.lna and the*

Beggar-maid (Regde Cophetua şi iînăra cerşetoare), ca un rege din Africa, foarte bogat, care se îndrăgosteşte de o frumoasă cerşetoare şi o face regina sa.
134 Vers din *Robin Hood şi veselul phular din Walefield,* una din bala-
dele populare privitoare la Robin Hood, vestitul haiduc şi arcaş neîntrecut, din secolul al Xll-lea.
135 Muntele Helicon, în partea de sud a Greciei centrale, era considerat
ca sălaş al lui Apollo şi al celor nouă muze, fiicele lui Zeus şi ale Mnemosinei. Numele muntelui desemna, în mod metaforic, poeţii.
136 Zeiţele răzbunării avînd aripi şi şerpi în păr şi picurindu-le sînge
din ochi, numite erinii do vechii greci.
137 Zeiţa norocului la romani, numită Tihi în mitologia greacă. împă-
ratul Traian i-a dedicat un templu la Roma.
138 Lăudăroşenia şi ilegalităţile pe care anunţă că le va săvîrşi nu puteau
decît provoca indignarea spectatorilor, şi explică de ce Regele Henric al V-lea îl expune, îndată, pe Falsraff rîsului public şi dez-onoarei.
139 Expresiile din limba latină, însemnînd:
semper idem = „întotdeauna acelaşi lucru" şi
absque hoc nihil est = „în afară do aceasta nu mai există nimic",
arată pedantismul şi înfumurarea Iui Pistol. Bineînţeles şi în acest
caz el greşeşte cînd pronunţă *absque* în loc de *ohsqiie,* aşa cum este
corect.
140 Numele Elenei din Troia este adesea folosit în glumă pentru o soţie
sau iubită.
141 Numele nneia din cele trei Furii: Alecto, Megera şi Tisiphone (v. nota
136).
142 Pe cit se pare, Falstaff a reuşit să îndeplinească cel puţin una din făgă-
duinţele sale, Pistol fiind făcut locotenent.
143 V. nota G9.
237
144 Unii comentatori consideră că întemniţarea lui Falstaff şi a prietenilor
săi este numai temporara şi în scopul de a le arata că trebuie să-şi schimbe felul de viaţă.
145 Conform opiniei unor critici primul paragraf al epilogului de faţă
era rostit de însuşi Sliakespeare şi numai restul, era prezentat de un
dansator. 14G Deşi Shakespeare făgăduieşte că povestea cu Sir John va continua
într-o piesă următoare, totuşi Falstaff nu **mai** apare în Henric
al V-lea. 147 Termenul din original: *sweat,* pe lingă „sudoare" însemna, în vremea
lui Shakespeare, şi „ciumă" precum şi „boală venerică", aceasta "din urmă fiind considerată ca datorată exceselor şi abuzurilor de
niînearo, băutură şi aventuri amoroase. . . . *V. Ştefănescu-Drăgăneşti*